การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดย
นางธันยพร บุษปฤกษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดย

นางธันยพร บุษปฤกษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF A CURRICULUM TO ENHANCE INTERPERSONAL RELATIONSHIP OF ENGINEERING STUDENTS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

By

Tanyaporn Busapaleark

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

DOCTOR OF PHILOSOPHY

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” เสนอโดย นางธันยพร บุษปฤกษ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

…….
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่……เดือน……พ.ศ……..

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ
2. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล
3. อาจารย์ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

……ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บำรุง โตรัตน์)
……/……/……

……กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพเลิศ สุมานนท์)
……/……/……

……กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล)
……/……/……

…….....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ
……/……/…….

...……กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์)
…….....…/……../……..

50253906 : สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร/ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

ธันยพร บุษปฤกษ์: การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ, อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล และ อาจารย์ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 480 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้วิธีดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2. การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3. การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4. การประเมินคุณภาพหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน ใช้แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest - Posttest Design) การประเมินคุณภาพหลักสูตร ทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที แบบ dependent การหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร คือ 1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2. แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ 4. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้มีความสามารถทางด้านอารมณ์ ความสามารถทางด้านสังคม ร่วมกับความสามารถทางด้านปัญญาพร้อมกันไป โดยจัดเป็นหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้นักศึกษาได้รับการฝึกในสถานการณ์จริง หรือเสมือนสถานการณ์จริง ด้วยการฝึกเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เกิดความสามารถ 3 ส่วน ซึ่งมีองค์ประกอบดังไปนี้คือ 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น 3. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม โดยใช้กิจกรรมลุ่มสัมพันธ์

2. องค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ค่าเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับสูง

5. ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับสูงที่สุด

7.ประสิทธิภาพของหลักสูตรระหว่างและหลังการทดลองใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ E_1 เท่ากับ 84.40 ประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 85.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

50253906 : MAJOR : CURRICULUM AND INSTRUCTION
KEY WORD: THE DEVELOPMENT OF A CURRICULUM / INTERPERSONAL RELATIONSHIP / ENGINEERING STUDENTS
TANYAPORN BUSAPALEARK : THE DEVELOPMENT OF A CURRICULUM TO ENHANCE INTERPERSONAL RELATIONSHIP OF ENGINEERING STUDENTS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.SUTEP UAMCHAROEN,Ed.D., PRASERT MONGKOL,Ed.D. AND SOMBAT SUWANPITAK,Ed.D. 480 pp.

The objective of this research is to develope a curriculum to enhance interpersonal relationship of engineering students of Rajamangala University of Technology. The design of this research is research and development, which includes 4 procedures: 1. Need analysis of the development of a curriculum 2. Design and develop of the curriculum 3. Implement of the curriculum and 4. Evaluate of the curriculum. The samples were 30 third-year bachelor of engineering program in computer engineering students of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, who enrolled in the second semester, academic year 2011. The experiment employed the One-Group Pretest - Posttest Design. The curriculum quality assessment utilized both quantitative and qualitative analyses. The quantitative data analysis used the methods of percentage, average, standard deviation, independent t-test, and E_1/E_2 efficiency. The qualitative data was analyzed by using the content analysis. The research tools include: 1) a test to measure the subjects' knowledge on interpersonal relationship ability, a questionnaire to find out the subjects' opinions on the interpersonal relationship ability and to assess interpersonal relationship ability of the subjects, and a questionnaire to measure the subjects' opinions on the curriculum developed.

The results of the research are as follows:

1. It is necessary to establish a supplementary curriculum to enhance the interpersonal relationship ability of the subjects by providing courses focusing on the contents and knowledge on emotion control techniques, cognitive skills, human relation and interpersonal relationship. It aims to assist students, through real life or virtual experiences, the following abilities: 1) to know and understand themselves, 2) to embed the correct goodwill so that they see their social partners optimistically, and 3) to create good common sense and thoughts to adjust themselves to the society and improve their own behaviors by using group relation activities.

2. The curriculum components include: problem conditions and necessity of the curriculum, the principle of the curriculum, the aims of the curriculum, the content of the curriculum, learning activities, instructional media, assessment and evaluation.

3. It was found that the subjects' knowledge on interpersonal relationship before and after the curriculum implementation were statistically different at the significant level of .01.

4. The average score on the subjects' interpersonal relationship ability is 4.00, which is at a high level.

5. It was found that the subjects' opinions on interpersonal relationship before and after the curriculum implement were statistically different at the significant level of .01.

6. The average of the students' opinions on the curriculum is 4.54, which is at the highest level.

7. The efficiency of the curriculum after the implementation, as measured by the E_1 and E_2 method, is 84.40 and 85.00, which is higher than the determined norm.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011
Student's signature……
Thesis Advisors' signature 1……..……..2……..……3……

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดจากความตั้งใจของผู้วิจัยที่ต้องการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้นักศึกษาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความเมตตาและความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้สนับสนุน ดังนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ ประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทย จนศิษย์ได้ประสบผลสำเร็จจบการศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิต ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล และอาจารย์ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ให้การสนับสนุนคอยเป็นกำลังใจติดตาม และตรวจสอบการทำงานวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บำรุง โตรัตน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพเลิศ สุมานนท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ความรู้ และข้อเสนอแนะจนทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรา เล่าเรียนดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ และคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิทยาการความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันประภา พลชาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา สงวนนาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลโกสินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ เพียรประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิหาร ดีปัญญา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คาวีรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อาจารย์ ดร.พลวัตร วุฒิประจักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อาจารย์ ดร.สุนทร เทียนงาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตวิทยาเขตสุพรรณบุรี อาจารย์ ดร.สุภาวดี เจริญเศรษฐมห มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือการวิจัยจนสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ขอขอบพระคุณคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณาจารย์ และนักศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนการวิจัยในขั้นการศึกษานำร่องให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้ความร่วมมือทดลองวิจัยจนประสบผลสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คาวีรัตน์ อาจารย์ ดร.ปฤณัต นัจนฤตย์ และอาจารย์ ดร.อารีย์ พรหมเล็ก ที่คอยเป็นกำลังใจ ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย…… ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ……... จ

กิตติกรรมประกาศ……. ฉ

สารบัญตาราง…… ญ

สารบัญภาพ…….. ฏ

บทที่

1 บทนำ……..... 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา……... 1

กรอบแนวคิดการวิจัย……..…….…….... 10

คำถามการวิจัย……..... 16

วัตถุประสงค์ของการวิจัย……. 16

สมมติฐานการวิจัย…… 17

ขอบเขตของการวิจัย..... 17

นิยามศัพท์เฉพาะ……. 19

2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง……. 22

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร…… 22

ความหมายของหลักสูตร…… 22

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร……... 24

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร…… 25

องค์ประกอบของหลักสูตร..... 33

การประเมินผลหลักสูตร…… 36

หลักสูตรเสริม……. 46

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล…… 51

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้…… 63

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม……. 62

ทฤษฎีการสร้างความรู้…….. 66

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ…….. 63

บทที่ หน้า

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์…… 76

ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์…….. 76

หลักการและทฤษฎีของกลุ่มสัมพันธ์…….. 78

จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์…… 82

ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์……..... 84

วิธีการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์…… 85

หลักการเรียนรู้และการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์…….. 90

ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์…….. 93

ขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอน…… 94

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์……... 98

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล……. 109

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล…….. 110

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล……. 125

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง…….. 141

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร……..... 141

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล…….. 144

3 วิธีดำเนินการวิจัย……. 147

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research = R_1) : ขั้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น
ในการพัฒนาหลักสูตร…… 149

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development = D_1) : ขั้นการออกแบบและ
พัฒนาหลักสูตร…….. 161

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนา (Development = $D_2$2) : ขั้นการทดลองใช้หลักสูตร…… 179

ขั้นตอนที่ 4 วิจัย (Research = R_2) : ขั้นการประเมินคุณภาพหลักสูตร…… 182

4 วิธีดำเนินการวิจัย……. 185

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research = R_1) : เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น
ในการพัฒนาหลักสูตร……. 185

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development = D_1) : เพื่อออกแบบและ
พัฒนาหลักสูตร…… 201

บทที่ หน้า
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนา (Development = $D_2$2) : เพื่อทดลองใช้หลักสูตร…….. 207
ขั้นตอนที่ 4 วิจัย (Research = R_2) : เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร……. 214
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ……... 217
สรุปผลการวิจัย…….. 218
อภิปรายผล…… 221
ข้อเสนอแนะ……. 233
ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้……. 233
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป……..... 235
บรรณานุกรม…….. 236
ภาคผนวก…… 246
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย…….. 247
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น
จากแหล่งบุคคล…….. 251
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย…….. 254
ภาคผนวก ง แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล…….. 276
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล……. 289
ภาคผนวก ฉ คู่มือการจัดการเรียนรู้……. 309
ภาคผนวก ช หลักสูตร……. 336
ภาคผนวก ซ ภาพประกอบการใช้ตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ
ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษา
วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร…. 473
ประวัติผู้วิจัย……. 480

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์……..	74
2	รายละเอียดวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสามารในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล……	87
3	สรุปแนวคิดองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น……	118
4	การวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านการเข้าใจผู้อื่น……..	120
5	สรุปแนวคิดองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ……..	129
6	วิเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างบุคคล……	131
7	องค์ประกอบความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล……..	132
8	สรุปขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research = R_1) : ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน……..	156
8	สรุปขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development = D_1) : ขั้นการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร….	151
9	โครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์…….	166
10	สรุปวิธีดำเนินการ การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูต (Design and Develop : D_1 ,D_2) ……..	176
11	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร(Implement : I)…….	181
12	สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัยขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมิน……	184
13	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง ……	192
14	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง…….	194

ตารางที่ หน้า

15 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เกี่ยวกับ คุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าง บุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง…….. 195

16 ค่าเฉลี่ย และระดับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ …….. 205

17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง และความหมายของค่าดัชนีความสอดคล้อง ของหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ……..... 206

18 คะแนนความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.. 207

19 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์……..…. 208

20 ความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์……..….. 210

21 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้าง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล…….. 211

22 ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้หลักสูตร…….. 214

23 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล…….. 215

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย…….……	15
2	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา……	27
3	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมพ์……..	28
4	วัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์……	30
5	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรครบวงจรของวิชัย…….	31
6	รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส……..	37
7	รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus)……	108
8	กรอบดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล……	148
9	การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A) ……	155
10	การพัฒนา (Development : D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) …….	175
11	การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)……..	180
12	การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E ……	183

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด..." (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 2549:97) จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลถึงการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษามีกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งประสบอยู่ และการศึกษายังมีส่วนช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรม เสริมสร้างภูมิปัญญา และเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ให้เจริญงอกงามเป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้มนุษย์ดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ความสำคัญของการศึกษาจึงเห็นได้อย่างชัดเจนใน 2 ด้าน ด้านหนึ่ง พัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และอีกด้านหนึ่ง พัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2548 : 2)

สังคมในปัจจุบันมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม คือเป็นสังคมที่ผู้คนมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ความประพฤติ การศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม จึงควรเป็นไปเพื่อ "ให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองพร้อมทั้งยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่นด้วย" (Bank 1994 : 1) การศึกษาลักษณะดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าอคติ การแบ่งแยก และความขัดแย้ง เป็นเรื่องปกติของกลุ่มคนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม จะต้องเปลี่ยนระบบโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาให้ยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์และเป็นสุข

(Bank 2001 : 77-78) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้อันมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนที่อยู่ในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ดังในมาตรา 6 กำหนดการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสนองตอบต่อผู้เรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมดังกล่าวได้นั้น จะต้องมีการวางรากฐานการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ที่จะต้องมีแนวทางในการพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2553 : 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษาไทย ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 โดยมีมาตรการให้สถาบันอุดมศึกษา จัดหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้เรื่อง สันติศึกษา คุณค่าของสังคมพหุลักษณ์และวัฒนธรรม เพื่อสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน และลดความขัดแย้ง เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่เข็มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน ที่มีลักษณะ 1. เป็นสังคมคุณภาพ 2. เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3. เป็นสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน พร้อมทั้งได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ; (TQF : HEd) โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต อีกทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่าคุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) โดยครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ในส่วนของสถาบันการศึกษาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ได้เพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความสมารถทางปัญญา มีความสามารถทางอารมณ์ และมีความสามารถทางสังคม อันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551 : 1-37)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ให้ความเห็นว่า สถานบันการศึกษาสร้างหลักสูตรตามความต้องการของสถานศึกษา โดยขาดการคำนึงถึงผลลบด้านคุณภาพของบัณฑิต สถานศึกษาหลายแห่งขยายหลักสูตรทางด้านวิชาชีพโดยขาดความพร้อม บัณฑิตจำนวนมากจึงขาดทักษะทางอารมณ์ ทักษะทางสังคม และความรู้รอบในศิลปะวิทยาการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (วัลลภ ภูผา 2554) อันเป็นประเด็นปัญหาสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะแบบพหุวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรม โดยที่คนทั่วไปมักจะเห็นว่าตนเองและกลุ่มของตนมีคุณสมบัติพิเศษกว่าคนอื่น จึงมักมีอคติต่อคนอื่นให้ค่านิยมกับความสำเร็จส่วนบุคคล (ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ 2554) ก่อให้เกิดความร้าวฉาน แตกแยกขึ้นในสังคม เกิดการชิงดี ชิงเด่น ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา ก็เกิดบรรยากาศแห่งการแข่งขันด้วยค่านิยมในเรื่องของการเอาเยี่ยงเอาอย่างกัน(อภิชัย มุสิกทอง 2554) จากเหตุเพราะมีความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ความคิด ค่านิยม จากเหตุของความแตกต่างเหล่านี้ ในบางครั้งเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงจนถึงขั้นทะเลาะวิวาท สร้างความเสียหายให้กับทั้งตัวนักศึกษาเอง ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ถ้าหากนักศึกษาสามารถติดต่อสัมพันธ์ในฐานะที่เท่าเทียมกัน และมีวัตถุประสงค์รวมทั้งเป้าหมายเดียวกัน อคติและความไม่เป็นกลางที่ซ่อนเร้นอยู่ก็จะลดน้อยถอยลง และอยู่ร่วมกันได้อย่างสบายใจ จนกระทั่งกลายเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ปัญหาความขัดแย้ง อันเกิดจากความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรมก็จะลดน้อยลง จนกระทั่งหมดไปในที่สุด (ขจรศักดิ์ ศิริมัย 2554) จึงเป็นหน้าที่ที่สถานศึกษา จะต้องสอนให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะรู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น รู้ความต้องการทางจิตใจของผู้อื่น แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องสอนให้นักศึกษา รับรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ อันจะส่งผลให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตตามวิถีแห่งประชาธิปไตยในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (สุภัทรา โกไศยกานนท์ 2554) ; (Jarolimek 1987 : 1)

เมื่อพิจารณาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยระบุว่า “นอกเหนือจากการสนับสนุนหลักสูตรทางด้านเทคนิควิชาการ วิชาชีพ จะต้องให้การสนับสนุนการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะหลักสูตรเสริม เพิ่มเติม ทดแทน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพันธกิจของบางสถานศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัยด้านศิลปะศาสตร์เต็มรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551: 45) ทั้งนี้ เพื่อให้การออกแบบหลักสูตรศิลปะศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตรตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และให้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 29) ได้เสนอแนวคิดต่อการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

ว่า หลักการของการจัดหลักสูตร มีจุดเน้นคือการสอนให้น้อย เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นพบความรู้ (teaching less learning more) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกนึกคิดทางบวกเกี่ยวกับตนเอง เปิดกว้างเพื่อรับรู้ประสบการณ์จากบุคคลอื่น แสดงความรู้สึกกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเอง โดยสร้างโอกาสให้แต่ละบุคคลพัฒนาศักยภาพของตนให้ไกลที่สุดตามความสามารถที่แท้จริง เน้นส่วนรวมและศักดิ์ศรีของบุคคล รวมทั้งให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และการออกแบบหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อการแก้ไขจุดอ่อนการเรียนการสอนที่ผู้สอนส่วนมากเชี่ยวชาญในการบอกวิชา บอกข้อมูลข่าวสารแก่ผู้เรียน สำหรับแนวทางในการพัฒนาแนวทางแรก ต้องส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ขาดปฏิสัมพันธ์ อีกทั้งปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ส่วนอีกแนวทาง โดยการบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ สร้างความท้าทายให้แก่ผู้เรียนมากกว่าการสอนจากตำราเพียงอย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549 : 10 ; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551 : 20)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้รับการสถาปนาขึ้นในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ จากเดิมที่รวมตัวอยู่กับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสายวิชาชีพ อันประกอบด้วย วิทยาเขตต่าง ๆ มากกว่า 35 วิทยาเขตทั่วประเทศ และเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสถานภาพจาก สถาบันมาเป็นมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548 ก็ได้มีการรวมกลุ่มวิทยาเขตในสังกัดแยกออกเป็น 9 มหาวิทยาลัย และหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่แยกอิสระออกมา ก็คือ “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร” จนถึงปัจจุบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ยังคงยึดมั่นใน สร้างบัณฑิตนักปฏิบัติ ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยแบ่งการจัดการเรียนการสอน ออกเป็น 9 คณะ ได้แก่ 1. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม 2. คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ 3. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน 4. คณะบริหารธุรกิจ 5. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 6. คณะวิศวกรรมศาสตร์ 7. คณะศิลปศาสตร์ 8. คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น 9. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ จากการวิเคราะห์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2554 : 1-43) แสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลของถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างความรู้ในด้านวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพ กับความรู้ด้านวิชาการที่จะนำไปพัฒนา

บุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นหนักวิชาชีพ มีจำนวนหน่วยกิตมากถึง 107 หน่วย ในขณะที่วิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวนหน่วยกิตเพียง 32 หน่วย อีกทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังระบุว่า เพื่อผลิตวิศวกรปฏิบัติการที่มีความสามารถด้านการวางแผน ควบคุมการผลิต การตรวจสอบควบคุมคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ จึงอาจกล่าวได้ที่ว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางปัญญา (Intelligence Quotient หรือ IQ) ส่วนการพัฒนาสมรรถนะทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) และสมรรถนะทางด้านสังคม (Social Quotient หรือ SQ) ยังไม่ปรากฏเด่นชัด ในขณะที่ นักศึกษาควรได้รับ การเสริมสร้างให้ครบทุกด้าน (ทบวงมหาวิทยาลัย 2545) ทั้งนี้เพราะ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ การพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ และสมรรถนะทางด้านสังคม มีความสำคัญมาก เพราะชีวิตการทำงานในสถานประกอบการ ห้างร้านหรือบริษัท ต้องพบเจอเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม อาจเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง และหากรุนแรงอาจลุกลามไปถึงขั้นการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานที่ทำงาน (วัลลภ ภูผา 2554) สาเหตุส่วนใหญ่มาจาก การที่นักศึกษาไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ทำให้ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นในที่ทำงานได้ อาจต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องการจัดการกับอารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

จากการศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มีทักษะทางด้านอารมณ์ ทักษะทางด้านสังคม ร่วมกับทักษะทางด้านปัญญาพร้อมกันไป เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี อันจะส่งผลให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการเมื่อสำเร็จการศึกษา เนื่องจากผลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่รับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เข้าฝึกงาน ต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2550 - 2551 พบว่า สถานประกอบการส่วนมากมีความเห็นว่าคุณลักษณะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์มีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คุณลักษณะด้านวิชาการมีความจำเป็นน้อยกว่าสองด้านที่กล่าวมา โดยให้ความเห็นสนับสนุนว่า ความรู้ด้านวิชาการสามารถอบรม สั่งสอน แนะนำให้รับรู้

และเข้าใจได้ แต่การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ไม่สามารถอบรมได้ในระยะเวลาอันสั้น (ธันยพร บุษปฤกษ์ 2552 : 1-112) สอดคล้องกับที่ McClelland (McClelland : 1973 cited in Goldman 1998 : 16) ได้รายงานผลการวิจัยทดสอบสมรรถนะการทำงาน พบว่า การทดสอบทางวิชาการอย่างเดียว (สมรรถนะทางปัญญา) ไม่เพียงพอในการทำนายว่าคนๆ นั้นทำงานเก่งหรือประสบความสำเร็จในชีวิต แต่การทดสอบอย่างอื่น เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเอาใจใส่ (สมรรถนะทางอารมณ์) จะนำคนนั้นไปสู่ความเป็นเลิศ ไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจะต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทั้ง ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 11-14)

เมื่อวิเคราะห์รายวิชาที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2550) พบว่า ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นหมวดวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่ได้รับการคาดหวังว่าจะสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ได้แก่ รายวิชามนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจุดมุ่งหมายรายวิชาได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่อให้นักศึกษา 1. เข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ 2. เข้าใจสถานะและการปฏิบัติงานโดยใช้มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ 3. เข้าใจมนุษยสัมพันธ์ตามพื้นฐานวัฒนธรรมไทยและแนวคิดของพุทธศาสนา 4. นำหลักและวิธีการทางมนุษยสัมพันธ์ไปใช้ในการทำงาน การครองเรือน และชีวิตประจำวัน 5. เห็นคุณค่าและความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ หากพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบกับจุดมุ่งหมายของรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เน้นหนักในการสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงต้องได้รับการมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถภาพทางอารมณ์และสมรรถภาพทางสังคม การจัดการเรียนการสอนลักษณะที่ให้ผู้เรียนฟังบรรยายอยู่แต่ในห้องเรียนย่อมไม่เป็นการเพียงพอ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ล้วนเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็น อีกทั้งยังรวมไปถึงการให้คิด การฝึก การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ด้วยวิถีทางแห่งปัญญา ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ด้วยการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ

จริง จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากการสังเกตการสอนของอาจารย์ที่ในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จำนวน 3 คน ระหว่างวันที่ 6 - 24 มิถุนายน 2554 พบว่า อาจารย์สอนโดยใช้การบรรยาย มีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย แต่การให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันด้วยการฝึกปฏิบัติจริงยังมีน้อย และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาจำนวน 10 คน เพื่อถามความคิดเห็นที่มีต่อการสอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย และจะมอบหมายงานในลักษณะที่อาจารย์เป็นผู้กำหนดเนื้อหาของงานให้ นักศึกษาเพียงแต่เข้ากลุ่มแล้วนั่งทำงานร่วมกันที่ห้องเรียน ไม่มีการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 29) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนส่วนมากเชี่ยวชาญในการบอกวิชา บอกข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้เรียน การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ขาดแคลนทางวิชาการ แต่ขาดแคลนผู้สอนที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความสัมพันธ์ของตนเองกับความรู้ที่ได้รับอย่างสมดุล ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในทำนองเดียวกัน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2550 : 127-129) ได้นำเสนอในการประชุมเรื่อง วิชาศึกษาทั่วไปของทบวงมหาวิทยาลัย สรุปว่า “วิธีสอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการบรรยาย กระบวนการเรียนการสอนเน้นเรื่องการให้ความรู้แบบบอกเล่าเป็นหลัก และส่วนใหญ่ยังพึ่งตำรา การใช้อุปกรณ์และสื่อประกอบการสอนยังมีน้อย และ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และคณะ (2522) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์การแพทย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผลของการศึกษาปรากฏสอดคล้องกันว่า ส่วนใหญ่แล้วการเรียนการสอนใช้วิธีบรรยายมาก ใช้อุปกรณ์น้อย ขาดเทคนิคการสอนที่ดี และไม่ค่อยประยุกต์เนื้อหาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน ในขณะที่จุดมุ่งหมายของรายวิชาเน้นเพื่อการสร้างคน ไม่ใช่การให้เนื้อหาหรือสอนเนื้อหาที่กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้น กระบวนการสอนที่สมบูรณ์จึงครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อเรื่องนอกห้องเรียนด้วยพร้อมกัน โดยกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาในห้องเรียนอาจดำเนินการได้อย่างน้อย 2 ลักษณะ 1. กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการสอนโดยตรง กิจกรรมข้างต้นนี้หมายถึงการเพิ่มประสบการณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาที่สอนและเรียนโดยตรง กิจกรรมประเภทนี้จะจัดในห้องเรียนหรือจัดนอกห้องเรียนก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรม เช่น การอภิปรายกลุ่มโดยนักศึกษาเอง หรือนักศึกษากับอาจารย์ โดยนำปัญหาในสังคมมาสัมพันธ์กับเรื่องที่เรียน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การอภิปรายในเรื่องที่สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียนและที่สอน การสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดประชุม อภิปรายหรือสัมมนาต่อที่สาธารณะในความดูแลของอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะในการเชิญวิทยากรนั้น จะช่วยในด้านให้ผู้เรียนรู้จักสังคมไทยได้ดีขึ้น และ 2. กิจกรรมนอก

หลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตรมีความสำคัญอย่างมากและอย่างยิ่งต่อการสร้างบุคลิกภาพและคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของผู้เรียน เป็นการฝึกทั้งบุคลิกภาพและค่านิยมที่เหมาะสมพร้อมกันไป กิจกรรมเหล่านี้อาจประกอบไปด้วยการฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การตัดสินใจ และการทำงานร่วมกับคนอื่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ เพราะหลักการสำคัญของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จะต้องเป็นวิธีการที่ฝึกผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทางการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ทั้งนี้จะต้องให้ผู้เรียนค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ของนักศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษา ระหว่างวันที่ 1- 30 กรกฎาคม 2554 โดยยึดแนวคิดของ Grasha and Reichman (1975) ที่ได้จำแนกลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 6 แบบ 1. แบบแข่งขัน (Competitive) 2. แบบร่วมมือ (Collaborative) 3. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) 4. แบบมีส่วนร่วม(Participant) 5. แบบพึ่งพา (Dependent) 6. แบบอิสระ (Independent) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชอบเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความสุขในการเรียนรู้ หากได้ปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้ดีหากได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่ม ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่า อาจารย์ส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย การให้นักศึกษา เมื่อผลปรากฏออกมาดังนี้ การเรียนการสอนที่ผ่านมาเน้นการบรรยายย่อมไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าว อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สูงสุดและเต็มตามศักยภาพ อาจารย์ที่สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จึงจำเป็นต้องปรับการสอนของตน ซึ่งหมายถึง การปรับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งปรับลีลาการสอนของตนให้สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษา ซึ่งทิศนา แขมมณี (2551 : 1-38) ได้เสนอแนะลีลาการสอนที่สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า สอนโดยใช้หลักการและจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน เนื่องจาก กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ทั้งความรู้สึกที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทิศนา แขมมณี (2550 : 143-144) และงานวิจัยของโรเจอร์ส (Rogers. 1970 : 121-122) ได้พบว่า วิธีการกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยา คือจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ โดยเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการ

ควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตน มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ นั่นหมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self-Actaulization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง และมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น เช่น ลดการใช้อำนาจลง ยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และยังมีผลการวิจัยของสุทธิชา ชูเชิด (2532 : 46) ที่ได้ศึกษาถึงผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการปรับตัว ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางด้านสติปัญญา (ความรู้) มีสมรรถนะทางด้านอารมณ์ และมีสมรรถนะทางด้านสังคม ส่งผลให้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความแตกต่างทางความคิดและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้การพัฒนาสมรรถทางด้านอารมณ์ และสมรถนะทางด้านสังคม เสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 จึงควรมีหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมสมรรถนะในส่วนที่หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ขาดหายไปให้แก่นักศึกษา นั่นคือ สมรรถนะทางอารมณ์ และสมรรถนะทางสังคม ซึ่งสมรรถนะ 2 ส่วนนี้ จะเสริมสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบหลักสูตรของไทเลอร์ รูปแบบหลักสูตรของทาบา รูปแบบหลักสูตรของสงัด อุทรานนท์ (Tyler 1949 ; Taba 1962 ; สงัด อุทรานนท์ 2532) แล้วทำการสังเคราะห์จนได้รูปแบบหลักสูตรที่มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 5 ขั้นการประเมินผลหลักสูตร และเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่นักศึกษาได้ดังเป้าหมายที่ตั้งไว้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นไปในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเอง และสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2522) ทศวร มณีศรีขำ (2539) นิรมิต ชาวระนอง (2542) และ ทิศนา แขมมณี (2545) แล้วนำมาสังเคราะห์ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หรือ 5 D Model ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้

และข้อมูล (Description) ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) และ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) ซึ่งหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จะทำให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาให้ครบทั้ง ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม อันจะส่งผลให้นักศึกษาอยู่ร่วมกับคนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 11-14)

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่สอนในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ทำการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะตอบสนองกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงออกทางสมรรถนะใน 3 ด้านได้แก่ สมรรถนะทางด้านสติปัญญา(ความรู้) สมรรถนะทางด้านอารมณ์ และสมรรถนะทางด้านสังคม อันจะส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education); (TQF : HEd) และเป็นนักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เรื่อง มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่าง ๆ มาเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

1.แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุมรอบคอบ และมีการดำเนินการที่เป็นระบบ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของTyler (1949 : 1) ; Taba (1962 :

12-13) ; Beauchamp (1981 : 146) ; สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ; วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 21) มาเป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้อย่างแท้จริง จึงนำแนวคิดหลักสูตรของ Piirto (1994: 376-400) และ Davis & Rimm (1994: 123) มาพัฒนาให้เป็นหลักสูตรเสริมในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ที่ไม่เน้นเนื้อหา (Free Content) แต่ลงลึกในกระบวนการเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 4 การประเมินคุณภาพหลักสูตร

2.แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการให้ทราบถึงหลักการของหลักสูตร และต้องการให้รายละเอียดของหลักสูตรอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จึงได้นำแนวคิดของ Tyler (1949 : 1**) ;** Taba (1962: 442) ; สุมิตร คุณานุกร (2518 : 9 **) ;** กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 11) **;** สงัด อุทรานันท์ (2532 : 244**) ;** อรวรรณ พนาพันธ์ (2535) ; เอกรินทร์ สี่มหาศาล (2545 : 234 - 235) **;** บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11) มากำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 8 องค์ประกอบ คือ 1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2. หลักการของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร 6. กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร 7. สื่อประกอบการเรียนรู้ 8. แนวทางการวัดและประเมินผล

3. หลักสูตรเสริม เป็นหลักสูตรที่มีความกว้างและลึกในเนื้อหาและกระบวนการเพิ่มเติมเสริมจากที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ เป็นหลักสูตรที่ไม่เน้นเนื้อหา (Free Content) แต่มีความกว้างและความลึกในการฝึกปฏิบัติมากขึ้นกว่าหลักสูตรปกติ มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาสาระและหลากหลายในวิธีการสอน เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือทางสังคม โดยการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าการแสดงออกโดยตนเอง และเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้เกิด ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และความสามารถทางด้านสังคม แก่นักศึกษาอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้

4. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นวิศวกร และช่างฝีมือที่มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานให้กับภาคอุตสาหกรรม การจัดการเรียนรู้จึงเน้นความรู้ทางด้านวิชาชีพ เพื่อออกไปประกอบอาชีพ ส่วนความรู้ทางด้านวิชาการที่จะ

นำไปประยุกต์ใช้กับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ยังไม่ได้รับการมุ่งเน้นเท่าที่ควร ดูได้จากโครงสร้างหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 32 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 107 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ในขณะที่ การจัดการการศึกษาจะต้องให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความพร้อม ทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

5. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มมนุษยนิยม มาสโลว์ (Maslow1962) ; รอเจอร์ส (Rogers 1970) โคมส์ (Kolb 1984:1-15) ; โนลส์ (Knowles 1997:1-2); แฟร์ (Faire) อิลลิช (Illich) และนีล (Neil) ทฤษฎีการสร้างความรู้ ของริชาร์ดสัน(Richardson 1997 : 1-18) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1994: 31-32) ที่มีแนวคิดว่า การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไป ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวผู้วิจัยนำมาประกอบกับแนวคิดของ ทศวร มณีศรีขำ (2539: 32) ; นิรมิต ชาวระนอง (2542: 11-14) คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 23) และ ทิศนา แขมมณี (2545: 147) มากำหนดในขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้สอดคล้องกับสาระหลักสูตร เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 4. ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) 5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

6. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นทักษะทางสังคมของบุคคลอีกอย่างหนึ่ง (Jarolimek 1987 : 1) ที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ : Emotional Quotient) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจูงใจและให้ความหวังแก่ตนเองและมองโลกในแง่ดี สามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมและจัดการกับอารมณ์และการกระทำของตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ (สุภาพร พิสิฎฐ์พัฒนะ 2542 : 16)โกลแมน (Goleman 1998 : 93 - 102) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือทักษะทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์ด้วย ดังที่ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) 2. การจัดการอารมณ์ตนเอง (Self-

Regulation) 3. การจูงใจตนเอง (Motivation) 4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) 5. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Interpersonal Relationships with others) จะเห็นได้ว่า หากมีการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นแล้ว ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยเช่นกัน และโกลแมน (Goleman 1998 : 27) ยังกล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ ในส่วนของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และได้แบ่งองค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้คือ 1. การสื่อสาร 2. การจัดการกับความขัดแย้ง 3. อิทธิพลการโน้มน้าวผู้อื่น 4.การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี 5. ความเป็นผู้นำ 6.การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น 7. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย 8. การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม นอกจากโกลแมนแล้ว ยังพบว่าบุคคลอื่น ก็มีแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกับโกลแมน (Goleman) เช่น ไวซิงเกอร์ (Weisinger 1998 : 19-22) บาร์ออน (Bar-on 1997) คูเปอร์ และ ซาวาฟ (Cooper and Sawaf 1997) จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พร้อมกับได้นำหลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่จะต้อง การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน (วิภาพร มาพบสุข 2543 : 95-108) มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาด้วย จึงได้แนวคิดว่าในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น คนเราจะต้องศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาจิตใจหรืออารมณ์ของตัวเราเองให้ถ่องแท้ก่อน พร้อมกับศึกษาและเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น จนเกิดเป็นทักษะหรือความสามารถในการเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างถ่องแท้ด้วย แล้วผลที่ตามมาก็จะส่งให้เกิดทักษะหือความสามารถทางสังคม คือ มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น หากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ ควรจะต้องมีทักษะใน 3 ด้าน ประกอบกันได้แก่ ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง 1.การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 2. การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถการเข้าใจผู้อื่น 1.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.การปรับตัว เข้ากับผู้อื่น 3.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความสามารถทางด้านสังคม 1.การทำงานร่วมกันเป็นทีม 2.การจัดการความขัดแย้ง 3.การมีภาวะของการเป็นผู้นำ

7. การจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม และช่วยให้ได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตจริง ส่งเสริมให้เกิดการพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้ ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษา

วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยยึดแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545: 152) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต้องอาศัยวิธีการสอนต่าง ๆ หลายวิธี จึงได้เลือกมาเพื่อให้เหมาะสมกับ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ 4 วิธี คือ 1.เกม (Game) 2.บทบาทสมมติ (Role-Play) 3.กรณีตัวอย่าง (Case) 4.การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

8. การประเมินที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จากแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545: 146-148) เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ที่ว่า หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลดูว่า ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลจะต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นผู้สอนควรกำหนดลงไปให้ชัดเจนว่า จะใช้วิธีการอะไรในการประเมินผลจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ และครบทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านกลุ่มสัมพันธ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) มาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งนี้ จากแนวคิดของ สมนึก นนทิจันทร์ (2544 : 72) และ สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2545 : 101-103) ที่ว่าการประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่เน้นงานที่ผู้เรียนแสดงออกในภาคปฏิบัติ (Performance)เน้นกระบวนการเรียนรู้(process)ผลผลิต(product)และเป็นการประเมินที่ยึดหลักการว่า หลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอน (Instruction) และการประเมินผล (assessment) จะต้องไปด้วยกันโดยไม่แยกการประเมินออกไปต่างหาก และต้องใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยจึงเลือกให้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ 1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง 4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic test) 5. การรายงานตนเอง สำหรับกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 4 การประเมินคุณภาพหลักสูตร ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

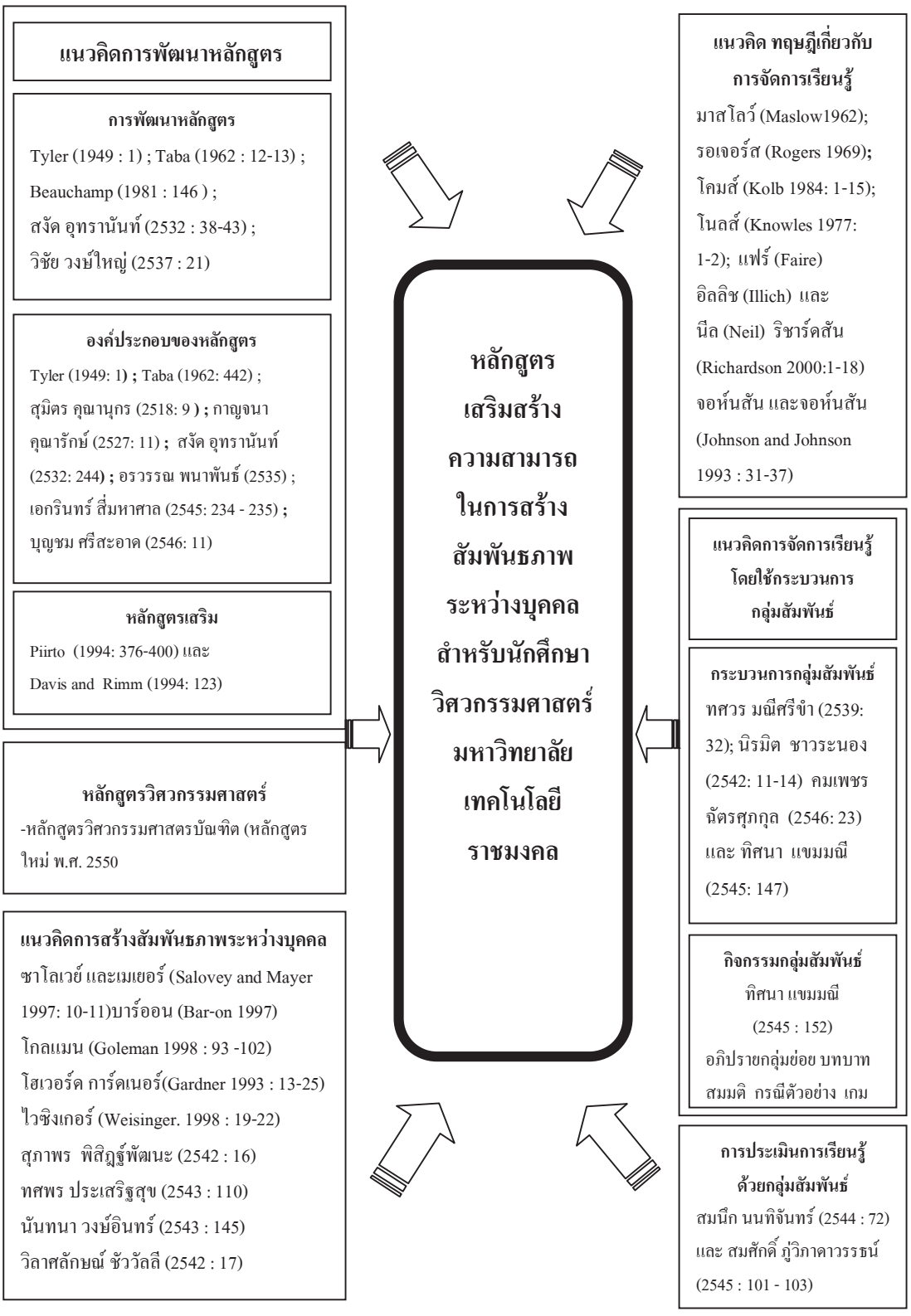

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีองค์ประกอบ และมีคุณภาพเป็นอย่างไร

2. ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร ในระดับใด

3. ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างใช้หลักสูตร เป็นอย่างไร

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร ในระดับใด

5. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลังการใช้หลักสูตร เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. เพื่อประเมินผลหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยของการประเมิน ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

3.2 ประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างการใช้หลักสูตร

3.3 ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

3.4 ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลังการใช้หลักสูตร

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรมีความแตกต่างกัน

3. ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษา อยู่ในระดับสูง

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกัน

5. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็นวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) สุ่มได้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และใช้อาสาสมัครจำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรที่ไม่เน้นเนื้อหา (free content) เน้นกระบวนการในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.2 การเข้าใจตนเอง

2.2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

2.2.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง

2.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.3 การเข้าใจผู้อื่น

2.3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

2.3.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

2.3.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 การอยู่ร่วมกันในสังคม

2.4.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

2.4.2 การจัดการกับความขัดแย้ง

2.4.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีดังนี้

3.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.2.2 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.2.4 ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.2.5 ประสิทธิภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

4.1 ระยะเวลาในการทดลองหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทำการทดลองใช้ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2555 ถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2555 โดยทำการทดลอง 10 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 2 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันพุธ และ วันพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 16.00-18.00 น.

4.2 สถานที่ในการทดลอง การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทำการทดลองที่อาคารกิจการนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ที่นำมาเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 1.การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2.การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. การประเมินคุณภาพหลักสูตร

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง เอกสารหลักสูตร ที่ผู้วิจัย

พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2. หลักการของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร 5. กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร 6. สื่อประกอบการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่นักศึกษา เพิ่มเติมจากหลักสูตรรายวิชา มนุษยสัมพันธ์ ที่มีลักษณะเน้นการจัดกิจกรรมในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ 1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ 2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล 3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย 4. ขั้นนำเสนอผลงาน 5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักศึกษาที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น มีความพยายามปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีองค์ประกอบ คือ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ความสามารถในการเข้าใจตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกให้เห็นถึงการมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก และจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ได้เป็นอย่างดี

ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น หมายถึง ลักษณะการแสดงออกให้เห็นถึงการมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ได้เป็นอย่างดี

ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกให้เห็นถึงการมีความสามารถในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี เป็นผู้นำในการประนีประนอม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่มีความขัดแย้ง

ความรู้ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ระดับความรู้ของนักศึกษาที่เกี่ยวกับ 1.การสร้างสัมพันธภาพ 2. การเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ใน

อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 3. การเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้าย การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3.การปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการกับความขัดแย้ง การมีภาวะ การเป็นผู้นำ

ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพ 1.การเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 3. การเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้าย การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3.การปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการกับความขัดแย้ง การมีภาวะ การเป็นผู้นำ

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
2. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

“หลักสูตร” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง รายวิชาที่กำหนดไว้ให้ศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ นักการศึกษาทั้งไทยและต่างชาติได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุก ๆ อย่างที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (Taba 1962 : 8 ; Saylor 1974 : 8 ; Oliva 1992 : 5 ; Sowell 1996 : 5) ในขณะที่นักการศึกษาไทยได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้จัดทำขึ้นหรือกำหนดขึ้นไว้ใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มีการเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ (สงัด อุทรานันท์ 2532: 16 ; ชมพันธ์ กุญชรณ อยุธยา 2540 : 1-4 ; รุจิร์ ภู่สาระ 2545: 1 ; บุญชม ศรีสะอาด 2546 : 7)

จากการให้ความหมายของนักการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นหรือได้กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา ด้านเจตคติ รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบที่ควรมีอยู่ในหลักสูตรเพื่อทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ทาบา (1962 : 10) วิชัย ดิสสระ (2536 : 8) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 22) สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537 : 21) บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11-18) และสุนีย์ ภู่พันธ์ (2546: 18-19) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ มี 4 ประการ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) เนื้อหา (Contents) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) และการประเมินผล (Evaluation) นอกจากนี้ ธำรง บัวศรี (2542 : 8-9) มีความเห็นเพิ่มเติมว่าองค์ประกอบหลักสูตรนั้นอาจมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นได้เพื่อทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในครั้งนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดหลักการของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดที่สำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านใดบ้าง

3. โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยกิจกรรมที่จะนำไปกระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

5. สื่อประกอบการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุกระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 7) กล่าวว่า ในทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตร คำว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีคำหลายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและมักจะใช้แทนกันอยู่เสมอ คือคำว่า “การร่างหลักสูตร” (Curriculum Planing) “การพัฒนาหลักสูตร” (Curriculum Development) “การสร้างหลักสูตร” (Curriculum Construction) “การปรับปรุงหลักสูตร” (Curriculum Improvement) และคำว่า “การทบทวนหลักสูตร” (Curriculum Revision) แต่คำว่า การร่างหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมเพราะตรงกับมโนทัศน์ของการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ซึ่งหมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และมีขั้นตอนกระบวนกาต่าง ๆ ตั้งแต่ เริ่มต้นจนจบกระบวนการได้หลักสูตรออกมาใช้ในการจัดการศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 13-14) ได้กล่าวถึง “การพัฒนาหลักสูตร” ว่ามีความหมายใกล้เคียงกับ “การสร้างหลักสูตร” แต่การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายที่กว้างกว่า โดย การสร้างหลักสูตร หมายถึง กระบวนการวางแผนและพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนอันประกอบไปด้วยการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกจุดมุ่งหมายสำหรับวิชาหรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน และการเลือกสื่อการเรียนการสอน วิธีการนำหลักสูตรไปใช้ ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และการประเมินความสำเร็จของหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่นั้น สำหรับ การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นคำศัพท์ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันโดยมีความหมายใน 2 นัย ความหมายแรก จะมีความหมายในลักษณะของกระบวนการในการเลือกองค์ประกอบตลอดจนเทคนิควิธีการต่าง ๆ ทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตร ส่วนอีกความหมาย คือ ลักษณะของการจัดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ในหลักสูตร (สงัด อุทรานันท์ 2532 : 31) การร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) หมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรรวมทั้งกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรเท่านั้น ไม่รวมถึงการผลิตเอกสารสำหรับผู้เรียน (Saylor and Alexander 1974 :7)

ส่วน แกรนท์ วิกกินส์ และ เจย แมคไทค์ (Grant Wiggins and Jay McTighe 2004 :139-145) ได้กล่าวถึง หลักสูตร ว่าเป็นพิมพ์เขียวเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดจากการกำหนดมาตรฐานของเนื้อหาและมาตรฐานความสามารถของผู้เรียน (Content and performance standards) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนการเรียนการสอนที่ได้ผล ดังนั้น หลักสูตร จึงไม่ใช่กรอบกว้างๆหรือสรุปเนื้อหา

แต่เป็นแผนที่ชัดเจน พร้อมหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขั้นตอน และวิธีการที่ชัดเจน ตลอดจนกิจกรรมและการประเมินผลไปสู่เป้าหมาย หลักสูตรที่ดีจะต้องเขียนจากมุมมองผู้เรียน และผลที่พึงประสงค์ หลักสูตรจะต้องชัดแจ้งว่าผู้เรียนจะทำอะไร ไม่ใช่เพียงแค่กำหนดว่าผู้สอนจะทำอะไร

นอกจากนี้ โบแชมพ์ (Beauchamp 1981 : 61-62) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรใน 3 สถานะด้วยกัน คือ 1. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีการใช้หลักสูตรและวิธีการประเมินผลหลักสูตร 2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งตามความหมายนี้จะหมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารประกอบด้วยรายละเอียดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนด้วย 3. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร เป็นการมองที่เน้นกระบวนการและผลผลิตจากกระบวนการนั้น ๆ

สรุปว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดทำหลักสูตร หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่ ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีความหมายครอบคลุมถึง การสร้างหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร ได้เสนอแนวทางไว้มากมาย โดยเฉพาะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่นักวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาซึ่งในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญ และใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 1) ได้ให้หลักเกณฑ์และเหตุผลไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรและวางแผนการสอนนั้น จะต้องตอบคำถาม 4 ประการดังนี้

1.1 มีเป้าประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนควรแสวงหา

1.2 มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น

1.3 จะจัดระบบประสบการณ์ดังกล่าวนี้ได้อย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.4 จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไรจึงจะตัดสินใจได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้จากคำถามทั้ง 4 ประการก่อนการลงมือพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ นี้ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 63-64) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์จะต้องเป็นไปตามลำดับขั้นดัง ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์ เริ่มด้วยการกำหนดจุดประสงค์ชั่วคราว โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม ศึกษาผู้เรียนและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาช่วยกำหนดจุดประสงค์อย่างคร่าวๆ ซึ่งอาจมีมากเกินกว่า ที่จะจัดเข้าไว้ในหลักสูตรได้ทั้งหมด จึงควรทำการกลั่นกรองให้เหลือเฉพาะจุดที่สำคัญ และสอดคล้องกันเป็นจุดประสงค์ขั้นสุดท้ายหรือจุดประสงค์ที่ใช้จริงในการกลั่น กรองจุดประสงค์ชั่วคราวนั้น อาจจะใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้และหลักปรัชญามาพิจารณาด้วย

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์การเรียน หลังจากกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรแล้ว ขั้นต่อมา ทำการเลือกประสบการณ์การเรียน อันเป็นสื่อที่จะทำให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการเลือกประสบการณ์การเรียนจะต้องคำนึงถึงลำดับก่อนหลังความต่อเนื่องและการบูรการของประสบการณ์เหล่านั้น

ขั้นที่ 3 การประเมินผล เป็นขั้นสุดท้ายซึ่งทำให้ทราบว่าประสบการณ์เรียนที่จัดขึ้นนั้นบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้เพียงใด

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba)

ทาบา (Taba 1962 : 12-13) กล่าวถึงลำดับขั้นในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน รายละเอียดปรากฏในภาพที่ 2 ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs)

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives)

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content)

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content)

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences)

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences)

ขั้นที่ 7 การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing It)

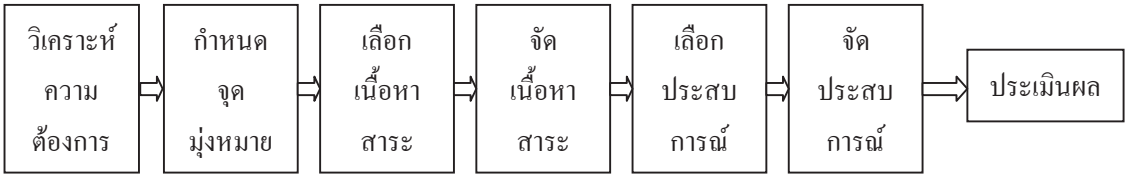

ภาพที่ 2 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Taba)

ที่มา : Taba H. Curriculum Development : theory and Practice (New York : Harcout Brace & World, 1962), 12-13.

โดย ทาบา (Taba 1962) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เนื่องจากผู้เรียน มีภูมิหลังแตกต่างกัน การศึกษาภูมิหลังและการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน จึงเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ทาบาแนะนำให้ผู้วางแผนหลักสูตร วิเคราะห์ช่องว่าง จุดบกพร่อง และความหลากหลายในภูมิหลังของผู้เรียน เพื่อใช้สำหรับการวางแผนหลักสูตรให้แก่เขาหลังจากวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแล้ว ผู้วางแผนหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะบรรลุให้ชัดเจน แล้วจึงเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสำคัญของเนื้อหาสาระที่เลือก เลือกเนื้อหาสาระได้แล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องตัดสินใจว่าจะนำเนื้อหาสาระนั้น ๆ ไปไว้ในระดับไหน และจะจัดลำดับอย่างไร ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความต่อเนื่อง ความยากง่ายของเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียนกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างหลักสูตร ครูจะเป็นผู้เลือกวิธีการที่จะจัดและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ และผสมผสานลำดับขั้นของการใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่สอน และสุดท้ายจะต้องตัดสินใจว่าจะประเมินอะไร ด้วยวิธีการอย่างไร และใช้เครื่องมือใด เพื่อตรวจสอบว่าการจัดหลักสูตรบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

3.รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ โบแชมพ์ (Beauchamp)

โบแชมพ์ (Beauchamp 1981 : 146) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบ โดยนำเอารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบามาพัฒนา ซึ่งแสดงเป็นขั้นตอนได้ดังปรากฏในภาพที่ 3

ปัจจัยป้อนเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Product)
• พื้นฐานการศึกษา • ลักษณะของชุมชน • บุคลิกภาพของผู้เรียน • เนื้อหาที่เรียนผ่านมา • แนวทางของศาสตร์ แต่ละสาขา • ค่านิยมของสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรม	• การเลือกขอบข่ายและขั้นตอนของหลักสูตร • การเลือกบุคลากร • การเลือกลำดับการดำเนินการ • การพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตร • การทดลองใช้หลักสูตร • การตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง	• รูปเล่มของหลักสูตรที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลง เจตคติ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง

ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมพ์ (Beauchamp)

ที่มา : George A Beauchamp, Curriculum Theory, 4th ed. (ltasca, lllinois : F.E. Peacock Publisher, 1981) , 164.

4. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่า แต่ละขั้นตอนจะมีความต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร คือ ข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทาง สังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ก่อนที่จะมีการร่างหลักสูตรใหม่ขึ้น มา ควรจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเสียก่อน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การกำหนดการมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและประสบ การณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันมากเพราะเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผลเป็นการกำหนดมาตรการให้ทราบว่าควรจะวัด และประเมินอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรม และกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือ การใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและ บริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีความมุ่งหมายที่จะประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคมและผู้เรียนเพียงใด

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสม หรือให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น กระบวนการในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งจะเริ่มปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใดของกระบวน การพัฒนาหลักสูตรก็ได้ แต่เมื่อเริ่มตรงขั้นตอนไหน ก็จะต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไปจนครบทุกกระบวนการในวัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

จากรูปแบบวัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4

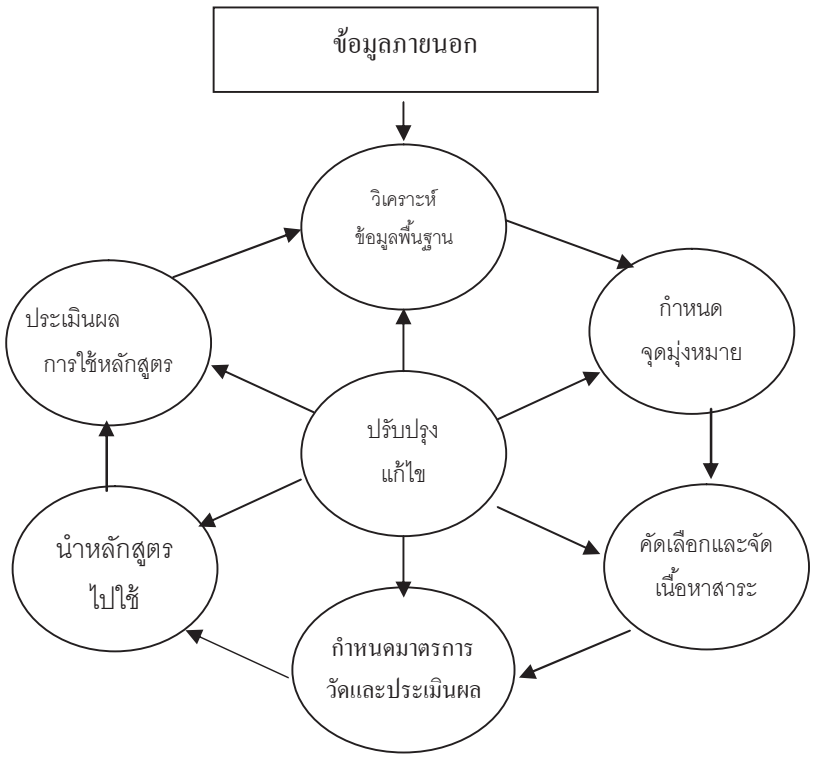

ภาพที่ 4 วัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์

ที่มา : สงัด อุทรานนท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร,(กรุงเทพ : มิตรสยามหน้า, 2532), 39.

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาพบว่าขั้นตอนและงานที่จะต้องทำในการพัฒนาหลักสูตรที่นักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันคือ ขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดทิศทางของหลักสูตร ขั้นการร่างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดหลักการ จุดหมาย เนื้อหา สาระ กิจกรรม การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศ การติดตาม และสุดท้ายคือ ขั้นการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นเรื่องของการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ที่ได้พัฒนาขึ้นว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

4.รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 21) ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรโดยมีกระบวนการใหญ่ ๆ ที่ต้องการ ดังภาพที่ 5 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ของ วิชัย วงษ์ใหญ่

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่, กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีรยสาสน์, 2537), 21.

จากภาพประกอบที่ 5 ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ แบะระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งสามระบบนี้จะต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

1. ระบบการร่างหลักสูตร ได้แก่

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้สำหรับพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้แก่ สิ่งกำหนดทางวิชาการ สิ่งกำหนดทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งกำหนดทางการเมือง

1.2 รูปแบบหลักสูตร ได้แก่ โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งได้หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตร

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ จะต้องจัดทำระบบข้อมูลที่ชัดเจน รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ

2 ระบบการใช้หลักสูตร ได้แก่

2.1 การขออนุมัติการใช้หลักสูตร เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะรับสมัครผู้ที่จะศึกษาและดำเนินการเรียนการสอนได้

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร จะกระทำควบคู่ไปกับการขออนุมัติหลักสูตร เมื่อหลักสูตรได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการใช้หลักสูตรได้

2.3 การบริหารหลักสูตรหรือการดำเนินการใช้หลักสูตร เริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ไปจนถึงการจัดตาราสอน

3 ระบบการประเมินหลักสูตร ได้แก่

3.1 การวางแผนการประเมินหลักสูตร เป็นการวางแผนว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินย่อย ๆ แต่ละระบบ เช่น ระบบการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

3.2 แผนการเก็บข้อมูล การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ควรกำหนดว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่สำคัญในการตัดสินใจการจัดทำระบบข้อมูล จะช่วยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และสังเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

3.4 การรายงานข้อมูล การจัดทำรายงานและการเสนอข้อมูล จะช่วยในการพิจารณาว่าหลักสูตรนี้มีค่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือว่าจะปรับปรุงแก้ไขระบบพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร

ผลการศึกษารูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จากแนวคิดของนักการศึกษาไทยและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุมรอบคอบ และมีการดำเนินการที่เป็นระบบ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2.ร่างหลักสูตร 3. การประเมินโครงร่างหลักสูตร 4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 5. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิด

ของTyler (1949 : 1) ; Taba (1962 : 12-13) ; Beauchamp (1981 : 146) ; สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ; วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 21) มาเป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และผู้วิจัยต้องการให้หลักสูตรมีคุณภาพมากที่สุดก่อนการนำไปใช้จริง จึงได้ทำการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรไปในขั้นตอนเดียวกับการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นหลักสูตรเสริมในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ที่ไม่เน้นเนื้อหา(Free Content) แต่ลงลึกในกระบวนการเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร เป็นการเตรียมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับระดับของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การออกแบบพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดทำโครงร่างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย จัดทำโครงร่างหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ประเมินเอกสารหลักสูตร และการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อหาคุณภาพ (Try out) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

ขั้นที่ 4 ประเมินคุณภาพหลักสูตรเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้มาปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบที่ควรมีอยู่ในหลักสูตรเพื่อทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นักการศึกษาหลายท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ มี 4 ประการ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) เนื้อหา (Contents) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) และการประเมินผล (Evaluation) และได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 1) ได้ตั้งคำถามเพื่อใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประการ ซึ่งสามารถประยุกต์เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผล

ทาบา (Taba 1962 : 442) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้นจะประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 9) กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมาย (objectives)
2. เนื้อหา (content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation)
4. การประเมินผล (evaluation)

กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 11) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ความมุ่งหมาย (objectives)
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (subject matter and experience)
3. วิธีการสอน (method)
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน (materials)
5. กิจกรรมการเรียนการสอน (activities)
6. การประเมินผล (evaluation)

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 244) กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นของหลักสูตร คือ

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการในชุมชน
6. การประเมินผล

7. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

อรวรรณ พนาพันธ์ (2535) กล่าวว่า หลักสูตรแม้จะมีหลายรูปแบบแต่ควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ (objective) คือสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้น

2. เนื้อหาวิชา (contents)คือ สิ่งที่ได้เลือกสรรและเนื้อหาวิชาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้ ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยต้องพิจารณาว่า เนื้อหาสาระใดควรจะนำไปสอบก่อนหลังพร้อมทั้งกำหนดเวลาในการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาอีกด้วย

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนว่าจัดกิจกรรมอะไรบ้าง ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์อะไร แหล่งวิทยาการที่ไหนอย่างไร จึงจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้

4.การประเมินผล (evaluation) คือ การแสวงหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11) กล่าวว่าหลักสูตรต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ 1) จุดประสงค์ 2) สาระความรู้ประสบการณ์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) การประเมินผล นอกจากนี้ ก็อาจจะมีส่วนประกอบอื่น ๆ ได้อีกเช่น หลักการ โครงสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของหลักสูตรและสื่อการเรียน

ตามแนวคิดที่กล่าวมา จะเห็นว่านักการศึกษาแต่ละคนมีความเห็นต่อองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถประมวลแนวคิดที่มีต่อองค์ประกอบของหลักสูตรได้ 13 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ทิศทางและเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3. เนื้อหาและประสบการณ์ 4. กิจกรรมการเรียนการสอน 5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ 6. การวัดผลประเมินผล 7. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 8.การนำหลักสูตรไปใช้ 9. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 10. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 11. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน 12. วิธีสอน 13. โครงสร้างหลักสูตร

เมื่อนำทั้ง 13 องค์ประกอบ มาจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่เหมือนกัน สรุปได้ว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการเหล่านี้คือ 1. จุดหมายของหลักสูตร 2. เนื้อหา 3. กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4. การวัดผลประเมินผล

ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการให้

ทราบถึงหลักการของหลักสูตร และต้องการให้รายละเอียดของหลักสูตรอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จึงได้นำแนวคิดของ Tyler (1949 : 1) Taba (1962 : 442) สุมิตร คุณานุกร (2518: 9) กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 11) สงัด อุทรานันท์ (2532 : 244) อรวรรณ พนาพันธ์ (2535) เอกรินทร์ สี่มหาศาล (2545: 234 - 235) และ บุญชม ศรีสะอาด (2546: 11) มากำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 7 องค์ประกอบ คือ 1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2. หลักการของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร 5. กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร 6. สื่อประกอบการเรียนรู้ 7. แนวทางการวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร เป็นการระบุถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แนวคิดหลักการของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดที่สำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านใดบ้าง

4. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่จะนำไปกระตุ้น หรือเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

6. สื่อประกอบการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. แนวทางการวัดและประเมินผล เป็นการระบุกระบวนการของการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดอ่อนข้อบกพร่องและปัญหาของการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางและข้อคิดในการปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร

ประเมินผลหลักสูตร

1. ความหมายการประเมินหลักสูตร

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 2000 : 40) ให้ความหมายการประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการของการกำหนด รวบรวม และประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

โอลิวา (Olive 1992 : 52) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมแล้วนั้นในการทำการตัดสินใจ ซึ่งกระทำเพื่อจุดประสงค์ของการทำให้เกิดเป็นระบบ แบบแผนที่ดีขึ้น

สเตค (Stake 2000 : 84) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า เป็นการบรรยายและการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมิน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า สเต็ก (Stake 2000) มีแนวคิดว่าในการประเมินหลักสูตรไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ ส่วน ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จของหลักสูตร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนจะสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อาจมาจากองค์ประกอบด้วยเวลา กล่าวคือให้เวลาแก่ผู้เรียนไม่เพียงพอ หรือเวลาที่จัดไม่เหมาะสม ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรนั้นอาจดีอยู่แล้วก็ได้ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาแต่ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรอย่างเดียว จะไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอในการที่จะตัดสินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดี และจะมองเห็นช่องทางที่ชัดเจน และครอบคลุมในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ธำรง บัวศรี (2542 : 328) ให้ความหมายการประเมินหลักสูตรว่า กระบวนการ ของข้อกำหนด รวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ที่ต้องทำต่อเนื่องกันตั้งแต่เริ่มวางแผนจัดทำหลักสูตรต้นแบบ จนกระทั่งได้หลักสูตรแม่บทที่เสร็จสมบูรณ์จนถึงขั้นนำไปใช้

จากความหมายของการประเมินหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการ ของการกำหนด รวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ มาพิจารณาร่วมกัน เช่น เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผลการเรียนของผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ประเภทการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดของหลักสูตร อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่ต่างกัน และเกิดขึ้นในระยะเวลาต่างกัน เช่น อาจมีสาเหตุมาจากตอนจัดทำ หรือยกร่างหลักสูตร ทำให้ตัวหลักสูตรมีคุณภาพไม่ดี หรือไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีสาเหตุมา

จากตอนนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรที่ดี จึงต้องตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ (Project analysis) สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ประเมินหลักสูตรเมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริงควรมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง และองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิชาชีพครู ด้านการวัดผล

2. ประเมินหลักสูตรในขั้นทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ขาดตกบกพร่องหรือเป็นปัญหาให้มีความสมบูรณ์ เพื่อประสิทธิภาพในการนำไปใช้ต่อไป

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) ในระหว่างที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด หรือบกพร่องในจุดไหน จะได้แก้ไขให้เหมาะสม

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (Summative evaluation) หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่ง หรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่การประเมินองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุ หลักสูตรบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับ ติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นควรดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรยกเลิก (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540 : 171)

สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร สามารถแบ่งได้ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540 : 72-173)

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่า จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และวิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องเหมาะสม ครอบคลุม และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารให้เข้าใจ และมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ หลักสูตรที่สร้างขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และสามารถสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนมากน้อยเพียงใด การประเมินเอกสารหลักสูตร มักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ยังสามารถใช้

วิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น การประเมินอาจประเมินการใช้หลักสูตรทั้งหมด หรือประเมินเพียงบางส่วนก็ได้ เช่น ประเมินเฉพาะประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ หรือบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น

3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ (Academic Achievement) ได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาการต่าง ๆ ที่เรียน และสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ (Non-Academic Achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้น นอกจากจะประเมินผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่แล้ว ยังควรติดตามผลความก้าวหน้าของการสำเร็จการศึกษา ว่าสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงาน และประสบความสำเร็จในการทำงานหรือศึกษาต่อหรือไม่ เพียงใด มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะแก้ปัญหาและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ดีหรือไม่ โดยติดตามสอบถามจากผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถาม เป็นต้น

4. การประเมินระบบหลักสูตร ในการประเมินหลักสูตร หากประเมินแต่ละส่วน อาจทำให้มองเห็นภาพรวมไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง จึงควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ พร้อมกันไป เพราะการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

3. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาเสนอรูปแบบของการประเมินหลักสูตรไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสครีเวน (Scriven)

สครีเวน (Scriven 1967 : 25) ไม่เห็นด้วยกับการประเมินที่คำนึงถึงแต่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ก่อน เพราะจะก่อให้เกิดความลำเอียง ในการประเมินว่าจะต้องตรวจสอบ ให้ตรงกับจุดประสงค์ให้ได้เท่านั้น ซึ่งจะทำให้ประเมินในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้ครบ สครีเวน(Scriven) เสนอว่า ในการประเมินนั้นผู้ประเมินควรประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ และจะสังเกตพฤติกรรม

และสภาพการณ์ รวมทั้งผลต่าง ๆ ที่ได้รับ ผู้ประเมินจะมีความเป็นอิสระในการเก็บข้อมูลทุกชนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่สังเกตได้ และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มักเป็นข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบต่าง ๆ มากมาย นอกเหนือจากการได้ข้อค้นพบเพียงว่าหลักสูตรได้บรรลุจุดประสงค์หรือไม่อย่างไร เช่น อาจได้คำตอบว่าหลักสูตรที่ประเมินนั้นคุ้มกับการลงทุนหรือไม่

ขั้นตอนของรูปแบบการประเมิน โดยไม่ยึดเป้าหมายของเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ทั้งที่คาดหวังไว้และไม่คาดหวัง เป็นการขยายแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) แต่ สครีเวน (Scriven) ก็มิได้เสนอแนะอะไรเกี่ยวกับวิธีประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นแต่เพียงการเสนอรูปแบบรวม ๆ ของการประเมินผลตามทัศนะของเขาเท่านั้น

3.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provuss Curriculum Evaluation Model)

โพรวัส (Provus 1971 : 21) ได้เสนอแนวติดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่เรียกว่า การประเมินผลความแตกต่าง หรือการประเมินผลความไม่สอดคล้อง (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรใน 5 ส่วน คือ การออกแบบ ทรัพยากรหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มใช้หลักสูตร กระบวนการ ผลผลิตของหลักสูตร และค่าใช้จ่ายจริงหรือผลตอบแทน

ขั้นตอนการประเมินแต่ละส่วนจะเหมือนกัน คือแบ่งการดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดมาตรฐานของสิ่งที่ต้องการจะวัด (Standards – S)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการจะวัด (Performance – P)

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare – C)

ขั้นที่ 4 ศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy – D)

ขั้นที่ 5 ส่งผลการประเมินให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะยกเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมิน หรือแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติ หรือเกณฑ์มาตรฐานให้มีคุณภาพดีขึ้น (Decision Making) ดังภาพที่ 6

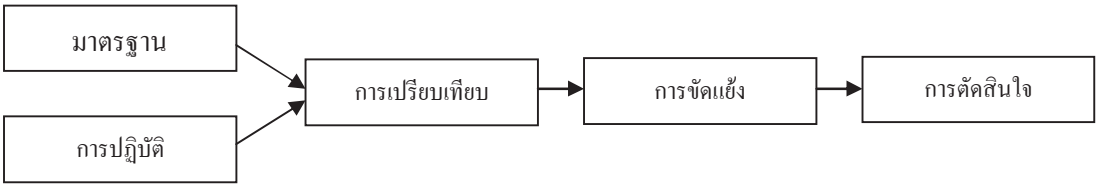

ภาพที่ 6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus)

ที่มา : Provus Malcoim, Discripancy Evaluation, 3rd ed. (Berkerley E. Stakes CA : McCutchan Publishing, 1971), 21

3.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของของสเตค (Robert E.Stakes Curriculum Evaluation Model)

สเตค (Stake 1979: 23) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรว่า ไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่จะพิจารณาส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ ส่วน ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จของหลักสูตรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนจะสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อาจมาจากองค์ประกอบด้านเวลา กล่าวคือให้เวลาแก่ผู้เรียนไม่เพียงพอ หรือเวลาที่จัดไม่เหมาะสม ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรนั้นอาจดีอยู่แล้วก็ได้ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาแต่ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรอย่างเดียว จะไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอในการที่จะตัดสินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดี และจะมองไม่เห็นช่องทางที่ชัดเจนและครอบคลุมในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรควรพิจารณา 3 ด้าน คือ

ด้านสิ่งที่มาก่อน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตร และเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของผู้เรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

ด้านผลผลิต หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทัศนคติของผู้เรียน ทักษะของผู้เรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู ผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน

ก่อนที่ผู้ประเมินจะประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของทั้ง 3 ด้าน ผู้ประเมินต้องตั้งผลที่คาดหวังเอาไว้ก่อน แล้วสังเกตหรือทดสอบผลที่เกิดขึ้นจริง จากนั้นจึงใช้มาตรฐาน ซึ่งได้แก่ เกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าควรจะใช้เป็นทางนำไปสู่การตัดสิน

3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph w.Tyler Curriculum Evaluation Model)

ตามแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler 1996: 32) การศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงเป็นการตรวจสอบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง ดังนั้น พื้นฐานของการจัดหลักสูตร คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง หรือมีพฤติกรรมเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วอย่างไร และพยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การตรวจสอบว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และของการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย

ขั้นตอนของการเรียนการสอนและการประเมินผล สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยเขียนจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้บรรลุ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 จัดหา ดัดแปลง หรือสร้างเครื่องมือประเมิน แล้วพัฒนาให้มีคุณภาพ คือ มีความเป็นปรนัย มีความเชื่อมั่น และมีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้วัดได้ตามจุดประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

3.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L.Stufflebeams Curriculum Evaluation Model)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ สตัฟเฟิล บีม (Stufflebeam 2000: 16) เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อ CIPP Model (Context-Input-Process-Product Model) หรือ The Phi Delta Kappa Committee Model รูปแบบนี้เป็นการประเมินข้อมูล 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การประเมินบริบท เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าควรกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างไรจึงจะสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ ในกรณีที่หลักสูตรไม่ใช่อยู่ในขั้นการวางแผน แต่ใช้มาระยะหนึ่งแล้วต้องการประเมิน การประเมินในกรณีนี้จะเป็นการประเมินในเรื่องจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ต่าง ๆ ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่าสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ หรือไม่อย่างไร

ประเภทที่ 2 การประเมินปัจจัยตัวป้อน เป็นการประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้เรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ งบประมาณ ฯลฯ เพื่อตรวจสอบดูว่าปัจจัยตัวป้อนเหล่านั้นเป็นอย่างไร มีผลหรือมีส่วนช่วยให้การใช้หลักสูตรในทางปฏิบัติบรรลุผลหรือไม่อย่างไร

ประเภทที่ 3 การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินหลักสูตรในขั้นปฏิบัติการ หรือประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่ากิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตร ในสภาพที่เป็นจริงเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อบกพร่องหรือไม่ เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับการสอนการบริหาร

ประเภทที่ 4 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้น โดยตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ซึ่งอาจพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ภาวการณ์มีงานทำหรือการศึกษาต่อ ฯลฯ รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP นี้ เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ผู้ประเมินจะประเมินผลทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น แล้วนำมาพิจารณาความสอดคล้องและความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ถ้าในจุดมุ่งมายของหลักสูตรต้องการให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ก็ต้องศึกษาว่าปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ และกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งกระบวนการบริหารหลักสูตรเอื้อต่อการทำให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น หรือไม่อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติหรือสภาพที่เป็นอยู่สอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรได้ รวมทั้งทราบว่าส่วนใดใช้ได้ ส่วนใดมีข้อบกพร่อง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

3.6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammonds Curriculum Evaluation Model)

แฮมมอนด์ (Hammond 2967: 34) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตร โดยมีส่วนที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายส่วนของไทเลอร์(Tyler) แต่เขาได้เสนอแนวคิดต่างไป โดยกล่าวว่า การประเมินผลควรจะประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปของปฏิสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติใหญ่ ๆ แต่ละมิติจะประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญๆ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในมิติต่างๆ เหล่านั้น มิติทั้ง 3 ได้แก่

มิติที่ 1 ด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร คือ 1. การจัดชั้นเรียนและตารางสอน เป็นเรื่องของการจัดครูและผู้เรียนให้พบกัน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดส่วนนี้ต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ คือการกำหนดช่วงเวลาต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนและลักษณะวิชาว่าควรจัดวิชาใดก่อนหลังในตารางสอน นอกจากนี้การแบ่งกลุ่มผู้เรียนและลักษณะการเลื่อนชั้นสูงขึ้นไป อาจจัดเป็นระดับชั้นเรียงลำดับตามความยากง่าย หรือไม่แบ่งชั้น หรือผสมผสานทั้ง 2 แบบ 2. เนื้อหาวิชา ต้องจัดให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ 3. วิธีการ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การให้ข้อมูลย้อนกลับทันที การให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และการแบ่งและจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทีละน้อย 4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรและการสอนด้านอื่น ๆ

มิติที่ 2 ด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึง 5 ตัวแปร คือ 1. ผู้เรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว 2. ครู มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์การสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ 3. ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ในช่วงเวลา 1 - 3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ 4. ผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 5. ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว รายได้

สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนลูกที่อยู่โรงเรียนนี้ จำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ สถานภาพชุมชน จำนวนประชากร การกระจายของอายของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย การรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมด้านทักษะ และพฤติกรรมด้านเจตคติ

ขั้นตอนประเมินหลักสูตร เริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ควรเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่ง และจำกัดระดับชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึงพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และเกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนด พิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่เพื่อตัดสิน รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่พฤติกรรมที่ตั้งจุดประสงค์ไว้ และเป็นการตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

ขั้นตอนที่ 6 พิจารณาสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแนวคิดในการประเมินหลักสูตรของ Hammond (1967) เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอนและมิติด้านสถาบัน ซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรนั้น

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น นักการศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเหมือนกันว่า การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการ 3 ระยะ คือ (Scriven 1967 : 25 ; Provus 1971 : 21 ; Stake 1979 : 23 ; Tyler 1996 : 32 ; Stufflebeam 2000 : 16 ; Hammond 1967 : 34 ; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540 : 171)

ระยะที่ 1 การประเมินเอกสารหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ประเมิน ดังนี้

1.1 เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

1.2 สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม

ระยะที่ 2 การประเมินการใช้หลักสูตร โดยประเมินกระบวนการ

ระยะที่ 3 การประเมินสัมฤทธิผลหลังการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลผลิต (ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ)

ดังนั้น ในการประเมินหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการประเมินหลักสูตรของ สครีเวน (Scriven 1967: 25) โพรวัส (Provus 1971: 21) สเตค (Stake 1979: 23) ไทเลอร์ (Tyler 1996: 32) สตัฟเฟิล บีม (Stufflebeam 2000: 16) แฮมมอนด์ (Hammond 1967 : 34) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 : 171) มาผสมผสานกันเพื่อความเหมาะสม โดยจะมีการประเมิน ทั้ง 3 ระยะดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละระยะดังนี้

1. การประเมินตัวหลักสูตรโดยตรง ซึ่งประกอบด้วยการประเมินโดยตัวผู้พัฒนาหลักสูตรเองซึ่งเป็นการประเมินเบื้องต้นหลังจากร่างหลักสูตรเสร็จต่อไปก็จะประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะเป็นการประเมินในเรื่องของความสอดคล้องและความเหมาะสม ขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรหลังจากนั้นนำหลักสูตรไปใช้เพื่อทดสอบคุณภาพ (Try out) เพื่อหาข้อผิดพลาดและความบกพร่อง ระหว่างการใช้หลักสูตรหรือไม่ เพื่อการแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. การประเมินผู้เรียนเป็นการตรวจสอบผู้เรียนว่า มีความสามารถตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

3. การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องของการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลักสูตรเสริม

ความหมายของหลักสูตรเสริม

คำว่าหลักสูตรเสริมมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการเสนอแนะทางเลือก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ลักษณะที่สองเป็นการขยายและปรับปรุงหลักสูตรและวิธีสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในชั้นเรียนปกติ (Passow 1985) แต่ในปัจจุบันหลักสูตรเสริมมีการขยายเพิ่มเติมสาระและกระบวนการทั้งแนวกว้างและแนวลึกและเข้มข้นอย่างเหมาะสมกับความต้องการ

และความสามารถของนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะทักษะการคิด ยุทธศาสตร์ที่สำคัญจึงเป็นวิธีการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการและสาระ ซึ่งเป้าหมายกระบวนการก็คือการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ทักษะการแก้ปัญหาทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ขณะที่สาระจะเป็นเนื้อหาในรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการหรือทักษะต่าง ๆ นอกจากนี้หลักสูตรเสริมยังมุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดแรงจูงใจและเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถชี้นำตนเองได้ (Davis and Rimm 1994 : 104-106)

นอกจากนี้หลักสูตรเสริมยังพิจารณาทั้งที่เป็นเนื้อหาและกระบวนการ อาจเป็นการเพิ่มเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ไม่มีในหลักสูตรปกติเป็นเนื้อหาที่ยากขึ้น มีความกว้างและความลึกมากขึ้น หรือขยายกลยุทธ์ในการสอนให้แตกต่างไปจากเดิม หลักสูตรเสริมจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นถ้าหากเป็นหลักสูตรที่ขยายจากหลักสูตรเดิม และครูผู้สอนทราบความต้องการหรือทราบวัตถุประสงค์ว่าจะให้เกิดอะไรกับผู้เรียน (Clark 1997 : 204)

คลาร์ก (Clark 1997 : 318-319) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริมต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และเพิ่มเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งสาระและกระบวนการที่ไม่ปรากฏในหลักสูตรเดิม เช่น การคิดระดับสูง และสหวิทยาการ เป็นต้น หลักสูตรเสริมจะส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง การใช้ยุทธศาสตร์การสอนของครูและการใช้เวลาการเรียนรู้น้อยลง โดยนักเรียนสามารถจบการศึกษาในระบบตามที่ได้กำหนดไว้ เพราะการเรียนรู้เป็นเรื่องกระบวนการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อเทียบกับทฤษฎีการคิดของบลูม (Bloom’ s Taxonomy) จากลำดับง่ายสู่ลำดับยาก จะพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ความรู้ความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้เป็นส่วนใหญ่ ขณะที่หลักสูตรเสริมจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินค่า

หลักสูตรเสริมจึงหมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อขยายหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน สาระอาจจะเป็นเนื้อหาในรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรสถานศึกษาหรือมีเนื้อหาคาบเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษาและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านการคิดระดับสูง

หลักเกณฑ์ของหลักสูตรเสริม

ไพเออร์โต (Piirto 1994 : 376-400) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ 5 ประการที่สำคัญสำหรับหลักสูตรเสริมไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเสริมควรอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ นั่นคือ ความสามารถของผู้เรียนจะพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นหลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะหลักสูตรขยายออกหรือเพิ่มเนื้อหาตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพิจารณาทั้งแนวกว้างและแนวลึกของเนื้อหาหลักสูตรเสริมควรมีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ ไม่ใช่เพียงเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาง่าย ๆ

2.หลักสูตรเสริมควรเป็นสหวิทยาการ ที่ประกอบด้วยหลากหลายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์

3.หลักสูตรเสริมควรมุ่งเน้นสำคัญ 6 ประการ ดังนี้คือ

3.1 มุ่งเน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

3.2 มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี

3.3 มุ่งเน้นหลักการและเหตุผลทางวิชาการ

3.4 มุ่งเน้นการปรับตัวและการสร้างสังคมใหม่

3.5 มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทางปัญญา

3.6 มุ่งเน้นวิธีการเข้าใจอย่างถ่องแท้

4. หลักสูตรเสริมควรมีความสมดุล มีการบูรณาการและมีความหมายหลักการสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ วิธีสอนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางด้านกระบวนการและเนื้อหาโดยเป้าหมายทางกระบวนการจะหมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการหรือทักษะต่าง ๆ ได้ ในด้านเป้าหมายทางเนื้อหา หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการ

5. พัฒนากระบวนการหรือทักษะได้ (Davis and Rimm 1994 : 123)หลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการและเนื้อหาที่หลากหลายได้ ดังนั้นหลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาวิชาและหลากหลายในวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้ จึงทำให้ในหลาย ๆ ประเทศมีการจัดทำหลักสูตรเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและทุกระดับชั้น โดยหลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ (Texas Agricultural Extension Service 2000 : Online)

5.1 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย

5.2 เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

5.3 เป็นการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมและมุมมองในด้านบวก วัฒนธรรมที่หลากหลายและการปฏิสัมพันธ์

5.4 เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ

จุดประสงค์ของหลักสูตรเสริม

ในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรเสริม การจัดทำหลักสูตรเสริมจะมีจุดประสงค์สำคัญ 8 ประการดังนี้ (Texas Agricultural Extension Service 2000 : Online)

1. เพื่อการลงทุนเพื่อให้ผลตอบแทนทางการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสมากมาย

2. เพื่อการเตรียมผู้เรียนสู่ชีวิตจริงในระบอบประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. เพื่อส่งเสริมการเป็นตัวของตัวเองของนักเรียน โดยการเป็นนายตนเองจากการไม่สามารถควบคุมตนเองในสังคมได้

4. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือทางสังคม โดยการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าการแสดงออกโดยตนเอง

5. เพื่อเพิ่มความสนใจให้กับนักเรียน โดยการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับอันเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เรียนในการได้รับประโยชน์จากการจัดการศึกษา

6. เพื่อการพัฒนาขวัญกำลังใจ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจในสถานศึกษาและความผูกพันต่อสถานศึกษาด้วย

7. เพื่อการพัฒนาสนับสนุนกฎระเบียบ โดยการให้นักเรียนเป็นผู้ตั้งกฎระเบียบมาตรฐานของตน ซึ่งหลักสูตรจะประกอบด้วยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ในโรงเรียนในระดับที่สูงขึ้น

8. เพื่อการค้นพบและการพัฒนาคุณภาพและความสามารถพิเศษ โดยการให้โอกาสผู้เรียนค้นพบและพัฒนาร่วมกับกลุ่มเพื่อน อันเป็นแนวพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี

กรมวิชาการ (2546 : 34) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การจัดหลักสูตรเสริมที่เน้นความถนัดและความสนใจของผู้เรียนไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ทั้งวิชาการและอาชีพตามทักษะ

2. มีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

3. มีสุขภาพและบุคลิกภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี

4. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

5. มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย

จากจุดประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรเสริมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าหลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเสริมจึงควรคำนึงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์เป็นตัวตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงลักษณะที่เด่นของคน เช่น ระบบคิด การใฝ่รู้ ค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรมที่หล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ โดยผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพเหล่านี้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อบรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสาระและกระบวนการในหลักสูตรเสริมควรเป็นลักษณะแนวลึกกว้างและเข้มข้นเชิงวิชาการและสหวิทยาการอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม

จากแนวคิดของ เดวิส และ ริมม์(Davis amd Rimm 1994 : 104-106) และ ไพเออร์โต (Piirto 1994 : 376-400) ผู้วิจัยได้ยึดเป็นแนวทางเพื่อ การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยพิจารณาทั้งที่เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เพิ่มเติมเสริมจากที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ เป็นหลักสูตรที่ไม่เน้นเนื้อหา (Free Content) แต่มีความกว้างและความลึกในการฝึกปฏิบัติมากขึ้นกว่าหลักสูตรปกติ มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาสาระและหลากหลายในวิธีการสอน เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือทางสังคม โดยการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าการแสดงออกโดยตนเอง และเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้เกิด ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และความสามารถทางด้านสังคม แก่นักศึกษา อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้รับการสถาปนาขึ้นในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ จากเดิมที่รวมตัวอยู่กับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสายวิชาชีพ อันประกอบด้วย วิทยาเขตต่าง ๆ มากกว่า 35 วิทยาเขตทั่วประเทศ และเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสถานภาพจาก สถาบันมาเป็นมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548 ก็ได้มีการรวมกลุ่มวิทยาเขตในสังกัดแยกออกเป็น 9 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่แยกอิสระออกมา ก็คือ “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร” จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ยังคงยึดมั่นใน สร้างบัณฑิตนักปฏิบัติ ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยแบ่งการจัดการเรียนการสอน ออกเป็น 9 คณะ ได้แก่ 1. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม 2. คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ 3. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน 4. คณะบริหารธุรกิจ 5. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 6. คณะวิศวกรรมศาสตร์ 7. คณะศิลปศาสตร์ 8. คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น 9.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นวิศวกร และช่างฝีมือที่มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานให้กับภาคอุตสาหกรรม การจัดการเรียนรู้จึงเน้นความรู้ทางด้านวิชาชีพ เพื่อออกไปประกอบอาชีพ ส่วนความรู้ทางด้านวิชาการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ยังไม่ได้รับการมุ่งเน้นเท่าที่ควร ในขณะที่การจัดการการศึกษาจะต้องให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความพร้อม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2550) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มาทำการศึกษาเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2550)

1. ชื่อหลักสูตร

1.1 ชื่อภาษาไทย	หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
1.2 ชื่อภาษาอังกฤษ	Bachelor of Engineering Program in Computer Engineering

2. ชื่อปริญญา

2.1 ชื่อเต็มภาษาไทย	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมคอมพิวเตอร์)
2.2 ชื่อย่อภาษาไทย	วศ.บ. (วิศวกรรมคอมพิวเตอร์)
2.3 ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ	Bachelor of Engineering (Computer Engineering)
2.4 ชื่อย่อภาษาอังกฤษ	B.Eng (Computer Engineering)

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.1 เพื่อผลิตวิศวกรปฏิบัติการ ที่มีความสามารถปฏิบัติงานด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 เพื่อผลิตวิศวกรที่มีความสามารถปฏิบัติงานในระบบคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศโดยมีพื้นฐานในด้านการพัฒนาระบบเครือข่ายและการออกแบบ ทั้งสามารถเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการออกแบบ ติดตั้งและทดสอบได้

4.3 เพื่อฝึกฝนให้มีความคิดริเริ่ม มีกิจนิสัยในการค้นคว้าและปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ สามารถแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล ปฏิบัติงานด้วยหลักวิชาการที่มีการวางแผนและควบคุมอย่างรอบคอบ ซึ่งก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน

4.4 เพื่อสร้างเสริมคุณธรรม ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งอาชีพ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

5. หลักสูตร

5.1 จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูต	**145**	**หน่วยกิต**
5.2 โครงสร้างหลักสูตร		
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	**32**	**หน่วยกิต**
1.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย	3	หน่วยกิต

1.2 กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	12	หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	9	หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	6	หน่วยกิต
1.5 กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ	2	หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	**107**	**หน่วยกิต**
2.1 กลุ่มวิชาแกน	38	หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาชีพบังคับ	54	หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือก	15	หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	**6**	**หน่วยกิต**

5.3 รายวิชา

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 32 หน่วยกิต

1.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย 3 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-001-101	การใช้ภาษาไทย Thai Usage	3(3-0-6)
01-001-103	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร Thai Language for Communication	3(3-0-6)
01-001-105	เทคนิคการเขียน Writing Techniques	3(3-0-6)

1.2 กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต ได้แก่

01-002-101	ภาษาอังกฤษ 1 English 1	3(3-0-6)
01-002-102	ภาษาอังกฤษ 2 English 2	3(3-0-6)

และให้เลือกศึกษาอีก 6 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

01-002-203	สนทนาภาษาอังกฤษ 1 English Conversation 1	3(3-0-6)
01-002-204	สนทนาภาษาอังกฤษ 2 English Conversation 2	3(3-0-6)
01-002-205	ภาษาอังกฤษเทคนิค Technical English	3(3-0-6)

01-002-206 ภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพ 3(3-0-6)
English for Career
01-002-210 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3(3-0-6)
English for Communication

1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 9 หน่วยกิต

1.3.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-003-101 มนุษย์กับสังคม 3(3-0-6)
Man and Society
01-003-102 มนุษยสัมพันธ์ 3(3-0-6)
Human Relations
01-003-107 สังคมกับสิ่งแวดล้อม 3(3-0-6)
Society and Environment

1.3.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

01-004-101 สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า 3(3-0-6)
Information Services and Study Fundamentals
01-004-103 จิตวิทยาทั่วไป 3(3-0-6)
General Psychology
01-004-108 การพัฒนาบุคลิกภาพ 3(3-0-6)
Personality Development

1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 6 หน่วยกิต

1.4.1 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์

02-001-103 สถิติเบื้องต้น 3(3-0-6)
Introduction to Statistic

1.4.2 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ ให้เลือกศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้

02-002-101 วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3(3-0-6)
Science in Daily Life
02-002-104 สิ่งแวดล้อมกับการจัดการทรัพยากร 3(3-0-6)
Environmental and Resource Management

1.5 กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ 2 หน่วยกิต

1.5.1 กลุ่มวิชาพลศึกษา

01-005-101	พลศึกษา	1(0-2-1)
	Physical Education	
01-005-116	ลีลาศ	1(0-2-1)
	Social Dance	
01-005-118	กิจกรรมเข้าจังหวะ	1(0-2-1)
	Rhythmic Activities	
01-005-123	กิจกรรมเพื่อสุขภาพและสุขปฏิบัติ	1(0-2-1)
	Activities for Health and Practices	

1.5.2 กลุ่มวิชานันทนาการ

01-006-101	นันทนาการ	1(0-2-1)
	Recreation	
01-006-104	เกมสำหรับนันทนาการ	1(0-2-1)
	Game for Recreation	
01-006-105	นันทนาการเพื่อการฝึกอบรม	1(0-2-1)
	Recreation for Training Courses	

2. หมวดวิชาเฉพาะ 107 หน่วยกิต

2.1 กลุ่มวิชาแกน 38 หน่วยกิต

02-311-108	แคลคูลัส 1 สำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Calculas 1 for Engineers	
02-311-109	แคลคูลัส 2 สำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Calculas 2 for Engineers	
02-311-211	แคลคูลัส 3 สำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Calculas 3 for Engineers	
02-411-103	เคมีสำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Chemistry for Engineers	
02-411-104	ปฏิบัติการเคมีสำหรับวิศวกร	1(0-2-1)
	Chemistry Laboratory for Engineers	

02-511-107	ฟิสิกส์ 1 สำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Physics 1 for Engineers	
02-511-108	ปฏิบัติการฟิสิกส์ 1 สำหรับวิศวกร	1(0-2-1)
	Physics Laboratory 1 for Engineers	
02-511-109	ฟิสิกส์ 2 สำหรับวิศวกร	3(3-0-6)
	Physics 2 for Engineers	
02-511-110	ปฏิบัติการฟิสิกส์ 2 สำหรับวิศวกร	1(0-2-1)
	Physics Laboratory 2 for Engineers	
04-211-101	กลศาสตร์วิศวกรรม	3(3-0-6)
	Engineering Mechanics	
04-211-102	เขียนแบบวิศวกรรม	3(1-4-4)
	Engineering Drawing	
04-311-101	การฝึกพื้นฐานทางวิศวกรรม	3(1-6-2)
	Basic Engineering Training	
04-311-102	การฝึกวิชาชีพพื้นฐานทางวิศวกรร	2(1-3-2)
	Basic Professional Engineering Training	
04-311-103	วัสดุวิศวกรรม	3(3-0-6)
	Engineering Materials	
04-411-101	การโปรแกรมคอมพิวเตอร์	3(2-2-5)
	Computer Programming	

2.2 กลุ่มวิชาชีพบังคับ 54 หน่วยกิต

04-412-201	วิศวกรรมไฟฟ้า	3(3-0-6)
	Electrical Engineering	
04-412-202	โครงสร้างข้อมูล	3(3-0-6)
	Data Structure	
04-412-203	วงจรดิจิตอลลอจิก	3(2-2-5)
	Digital Logics and Circuits	
04-412-204	คอมพิวเตอร์และการสื่อสารข้อมูล	3(3-0-6)
	Computer and Data Communication	

04-412-205	การวัดและเครื่องมือวัดทางคอมพิวเตอร์	3(2-2-5)
	Computer Measurements and Instruments	
04-412-206	อิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์	3(3-0-6)
	Electronic Computer	
04-412-207	คณิตศาสตร์วิศวกรรม	3 (3-0-6)
	Engineering Mathematics	
04-412-208	ระบบปฏิบัติการ	3(3-0-6)
	Operating System	
04-412-209	ปฏิบัติการวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	2(0-4-2)
	Computer Engineering Laboratory	
04-412-310	ไมโครโปรเซสเซอร์	3(3-0-6)
	Microprocessors	
04-412-311	ปฏิบัติการไมโครโปรเซสเซอร์	1(0-2-1)
	Microprocessors Laboratory	
04-412-312	การโปรแกรมระบบ	3(3-0-6)
	System Programming	
04-412-313	คณิตศาสตร์ดิสครีตสำหรับวิศวกรรม	3(3-0-6)
	Discrete Mathematics for Engineering	
04-412-314	เครือข่ายคอมพิวเตอร์	3(3-0-6)
	Computer Network	
04-412-315	ปฏิบัติเครือข่ายคอมพิวเตอร์	2(0-4-2)
	Computer Network Laboratory	
04-412-316	การเตรียมโครงงานวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	1(1-0-2)
	Computer Engineering Pre-Project	
04-412-417	การฝึกงานทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	6(0-40-0)
	Computer Engineering Practice	
04-412-418	การรักษาความปลอดภัยคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศ	3(3-0-6)
	Computer and Information Security	

04-412-419	โครงงานวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ Computer Engineering Project	3(1-6-2)

2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือก 15 หน่วยกิต เลือกจากรายวิชาต่อไปนี้

04-413-401	วิศวกรรมซอฟแวร์ Software Engineering	3(3-0-6)
04-413-402	การออกแบบระบบตัวเชื่อมประสานไมโครโปรเซสเซอร์ Microprocessors Interfacing System Design	3(3-0-6)
04-413-403	ภาษาเชิงวัตถุ Object Oriented Languages	3(3-0-6)
04-413-404	คอมพิวเตอร์กราฟิก Computer Graphic	3(3-0-6)
04-413-405	การออกแบบระบบดิจิตอล Digital System Designs	3(3-0-6)
04-413-406	สถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์ Computer Architecture	3(3-0-6)
04-413-407	การวิเคราะห์และออกแบบระบบ System Analysis and Designs	3(3-0-6)
04-413-408	การออกแบบวงจรรวมขนาดใหญ่ VLSI Circuit Designs	3(3-0-6)
04-413-409	ทฤษฎีตัวแปลภาษา Compiler Theory	3(3-0-6)
04-413-410	การรู้ภาพของคอมพิวเตอร์ Computer Vision	3(3-0-6)
04-413-411	ปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence	3(3-0-6)
04-413-412	ระบบจัดการฐานข้อมูล Database Management System	3(3-0-6)
04-413-413	การประมวลผลสัญญาณดิจิตอล Digital Signal Processing	3(3-0-6)

04-413-414	ทฤษฎีสารสนเทศ Information Theory	3(3-0-6)
04-413-415	การประมวลผลสัญญาณภาพ Image Processing	3(3-0-6)
04-413-416	ระบบควบคุม Control System	3(3-0-6)
04-413-417	การประมวลผลด้วยโครงข่ายเซลล์ประสาท Computing with Neural Networks	3(3-0-6)
04-413-418	การสื่อสารข้อมูลเชิงดิจิตอล Digital Data Communication	3(3-0-6)
04-413-419	ทฤษฎีอัลกอลิทึม Algorithm Theory	3(3-0-6)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ให้เลือกจากรายวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

จากการวิเคราะห์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550) แสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลของการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างความรู้ในด้านวิชาชีพ ที่จะนำไปประกอบอาชีพ กับความรู้ด้านวิชาการ ที่จะนำไปพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา เนื่องจากการเรียนการสอนเน้นหนักวิชาชีพ มีจำนวนหน่วยกิตมากถึง 107 หน่วย ในขณะที่วิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวนหน่วยกิตเพียง 32 หน่วย ในทำนองเดียวกันนี้ การวิเคราะห์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีก 5 แห่ง ก็ปรากฏผลในลักษณะเดียวกันคือ การเน้นความรู้ในด้านวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพ มากกว่าความรู้ ด้านวิชาการที่จะนำไปพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีโครงสร้างหลักสูตรที่ประกอบด้วย วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 37 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 99 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 108 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 108 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 2554 : 8 ;

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 2554 : 7 ; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 2554 : 9 ; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 2554 : 7 ; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา 2554 : 8) อีกทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังระบุว่า เพื่อผลิตวิศวกรปฏิบัติการที่มีความสามารถด้านการวางแผน ควบคุมการผลิต การตรวจสอบควบคุมคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ จึงอาจกล่าวได้ที่ว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางปัญญามากกว่าด้านอารมณ์ เมื่อสมรรถนะทางด้านอารมณ์ถูกละเลย ผลผลิตที่ออกมาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีความรู้ คือเก่งอย่างเดียว แต่ทางด้านอารมณ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น นักศึกษาจึงควรได้รับการฝึกให้ครบทั้งสามด้าน (ทบวงมหาวิทยาลัย 2545) นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ การพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์มีความสำคัญมาก เพราะชีวิตการทำงานในสถานประกอบการ ห้างร้าน หรือบริษัท ต้องพบเจอเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ที่มีความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อาจเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง และหากรุนแรง อาจลุกลามไปถึงขั้นการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานที่ทำงาน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากเรื่องอารมณ์และจริยธรรม ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความรู้ การที่นักศึกษาไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ทำให้ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นในที่ทำงานได้ อาจต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ทั้งนี้เพราะ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องของการจัดการกับอารมณ์ ส่งผลให้นักศึกษาไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังนั้น คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จึงจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อให้นักศึกษามีทักษะทางด้านอารมณ์ ทักษะทางด้านสังคม ร่วมกับทักษะทางด้านปัญญาพร้อมกันไป เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่รับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เข้าฝึกงานต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2551-2552 ผลปรากฏว่า สถานประกอบการส่วนมากมีความเห็นว่า คุณลักษณะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คุณลักษณะด้านวิชาการมีความจำเป็นน้อยกว่าสองด้านที่กล่าวมา โดยให้ความเห็นสนับสนุนว่า ความรู้ด้านวิชาการสามารถอบรม สั่งสอน แนะนำให้รับรู้และเข้าใจได้ แต่การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ไม่สามารถอบรมได้ในระยะเวลาอันสั้น สอดคล้องกับที่ McClelland (1973 cited in Goleman 1998 : 16) ได้รายงานผลการวิจัยทดสอบสมรรถนะการทำงาน พบว่า การทดสอบทางวิชาการอย่างเดียว (สมรรถนะทาง

ปัญญา) ไม่เพียงพอในการทำนายว่า คน ๆ นั้นทำงานเก่งหรือประสบความสำเร็จในชีวิต แต่การทดสอบอย่างอื่น เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเอาใจใส่ (สมรรถนะทางอารมณ์) จะนำคนนั้นไปสู่ความเป็นเลิศ ไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจะต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอน นักการศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์และกระบวนการเรียนการสอน ที่สนองต่อแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยสรุปลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ว่า ผู้เรียนควรเป็น คนเก่ง คนดี คนมีสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 11-14 ; Goleman 1998 : 3) ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะประกอบด้วย

1.ไอคิว (Intelligence quotient = IQ) หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญา คือต้องสอนเนื้อความรู้ให้นักศึกษา ได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

2.อีคิว (Emotional quotient = EQ) หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ คือต้องสอนให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง รวมทั้งรับรู้อารมณ์คนอื่น

3.เอสคิว (Social quotient = SQ) หมายถึง ความสามารถทางสังคม คือต้องสอนให้นักศึกษามีความสามารถในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เมื่อวิเคราะห์ให้ละเอียดในรายวิชาที่ปรากฏอยู่ใน โครงสร้างหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550) จะพบว่า ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นหมวดวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่ได้รับการคาดหวังว่า จะสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ได้แก่ รายวิชามนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจุดมุ่งหมายรายวิชาก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่อให้นักศึกษา 1. เข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ 2. เข้าใจสถานะ และการปฏิบัติงานโดยใช้มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ 3. เข้าใจมนุษยสัมพันธ์ตามพื้นฐานวัฒนธรรมไทย และแนวคิดของพุทธศาสนา 4. นำหลักและวิธีการทางมนุษยสัมพันธ์ไปใช้ในการทำงาน การครองเรือน และชีวิตประจำวัน 5. เห็นคุณค่าและความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ หากพิจารณาจาก

จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบกับจุดมุ่งหมายของรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เป็นวิชาที่เน้นหนักในการสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการสอนจึงต้องได้รับการเน้นเป็นพิเศษ ในผลที่เกิดโดยตรงกับผู้เรียน ลักษณะการสอนที่ให้ผู้เรียนฟังบรรยายอยู่แต่ในห้องเรียนย่อมไม่เป็นการเพียงพอ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ล้วนเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็น ยังรวมไปถึงการให้คิด การฝึก การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ด้วยวิถีทาง แห่งปัญญา ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ด้วยการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยอาศัยกระบวนกาเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์ และบทบาทสมมติ หรือกรณีศึกษา

โดยเหตุนี้ กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชา มนุษยสัมพันธ์ จึงต้องเป็นไปในเชิงของการโต้แย้ง ถกเถียง เพื่อให้เกิดการตกผลึกทางความคิดและการกระทำของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ แต่ในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ จะพบว่า การเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เพราะเท่าที่ปรากฏจากการสังเกตการสอน และการสอบถามอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ พบว่าส่วนมากสอนโดยใช้การบรรยายเป็นหลัก สอดคล้องกับ วิชัยวงษ์ใหญ่ (2554: 29) ที่กล่าวว่า ผู้สอนส่วนมากเชี่ยวชาญในการบอกวิชา บอกข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้เรียน การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ไม่ขาดแคลนทางวิชาการ แต่ขาดแคลนผู้สอนที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความสัมพันธ์ของตนเองกับความรู้ที่ได้รับอย่างสมดุล ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การให้ความสำคัญทางปัญญาเท่ากับอารมณ์ ให้เกิดการเห็นคุณค่าในตัวเอง ในสภาพการณ์ของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีสมรรถภาพทางอารมณ์เกิดขึ้นด้วยเสมอ จึงควรจะนำอารมณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ เพราะอารมณ์มีอิทธิผลและส่งผลต่อสถานการณ์ต่าง ๆ มนุษย์มีร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด สติปัญญา การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน จะต้องให้เกิดการพัฒนาทั้งสติปัญญา (Intelligence quotient หรือ IQ) ควบคู่กับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional quotient หรือ EQ) และไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2550 : 127-129) ได้นำเสนอผลการประชุมเรื่อง วิชาศึกษาทั่วไปของทบวงมหาวิทยาลัย สรุปว่า “วิธีสอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการบรรยาย” และ ”กระบวนการเรียนการสอนเน้นเรื่องการให้ความรู้แบบบอกเล่าเป็นหลัก” พร้อมกับได้สรุปวิธีสอนที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะของวิชาว่า “การสอนใช้วิธีบรรยายเป็นส่วนใหญ่ และวิชาที่มีลักษณะเป็นวิชาเดี่ยว มักเน้นความเป็นวิชาเฉพาะสาขาวิชานั้นมากกว่าจะเน้นลักษณะบูรณาการตามเป้าหมายวิชาพื้นฐานอย่างแท้จริง อีกทั้งส่วนใหญ่ยังพึ่งตำราและอุปกรณ์การสอนน้อย เพราะมีความขาดแคลนในด้านนี้ และหรือเพราะยังขาดเทคนิคความรู้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และคณะ (2522) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์การแพทย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย "ผลของการศึกษาปรากฏในทำนองเดียวกันว่า ส่วนใหญ่แล้ว การเรียนการสอนใช้วิธีบรรยายมาก ใช้อุปกรณ์น้อย ขาดเทคนิคการสอนที่ดี และไม่ค่อยประยุกต์เนื้อหาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน ในขณะที่จุดมุ่งหมายของรายวิชาเน้นเพื่อการสร้างคน ไม่ใช่การให้เนื้อหาหรือสอนเนื้อหาที่กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นกระบวนการสอนที่สมบูรณ์จึงครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อเรื่องนอกห้องเรียนด้วยพร้อมกัน

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นได้ทุกแห่งในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้อาจเกิดจากการลองผิดลองถูก เกิดจากการวางเงื่อนไข ซึ่งอาจเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่ ๆ หรือการเรียนรู้จากตัวแบบก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้ทั้งสิ้น การเรียนรู้อาจเกิดจากความต้องการเป็นแรงผลักดัน เพื่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และเมื่อเกิดความอยากรู้อยากเห็นแล้วก็จะลงมือกระทำการต่าง ๆ การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งแห่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคม จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้ การเรียนรู้มิใช่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในสถานศึกษา เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นได้ในสภาพแวดล้อมทั่วไป การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเริ่มจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน และขยายกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อได้ก้าวสู่สถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งให้ความรู้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งความรู้ในวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ การเรียนรู้จะได้ผลตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้นั้น การจัดการเรียนการเรียนต้องอยู่บนพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎี ที่สอดคล้องกัน ในที่นี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ บรรลุผลดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักคิดกลุ่มมนุษยนิยม ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้คือ มาสโลว์ (Maslow1962) ; รอเจอร์ (Roger 1970) โคมส์ (Kolb 1984:1-15) ; โนลส์ (Knowles 1977:1-2) ; แฟร์ (Faire) อิลลิช (Illich) และนีล (Neil)

1.ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow 1962) แนวคิดของ มาสโลว์ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น คือ ขั้นความต้องการทางร่างกาย (physical need) ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety need) ขั้นความต้องการความรัก (love need) ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (esteem need) และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (self-actualization) หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น และมนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองประสบการณ์ที่เรียกว่า “peak experience” เป็นประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะดื่มด่ำจากการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะน่าตื่นเต้น เป็นความรู้สึกปีติ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ เป็นสภาพที่สมบูรณ์ มีลักษณะผสมผสานกลมกลืน เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง บุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อย ๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.1 การเข้าใจถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของความต้องการของบุคคล

1.2 การที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เขาต้องการเสียก่อน

1.3ในกระบวนการเรียนการสอน หากครูสามารถหาได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการอยู่ในระดับใดขั้นใด ครูสามารถใช้ความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนนั้นเป็นแรงจูงใจ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

1.4 การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนอย่างพอเพียง การให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์ส (Rogers 1970) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ (supportive atmosphere) และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered teaching) โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะ (non-directive) และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (facilitator) และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัยไม่น่าหวาดกลัว น่าไว้วางใจ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.2 ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว ครูจึงควรสอนแบบชี้แนะ (non-directive) โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตน (self-directed) และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

1.3 ในการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs 1984:1-15) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า ความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียนการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ โนลส์ (Knowles 1977:1-2)) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายใน อยู่ในความควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและค่านิยมต่าง ๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ของตน และมนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีหากมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนต้องการและด้วยวิธีการที่ตนพอใจ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตน ความเป็นเอกัตบุคคลเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาความเป็นเอกัตบุคคลของตน มนุษย์เป็นผู้มีความสามารถและเสรีภาพที่จะตัดสินใจ และเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนพอใจ และรับผิดชอบในผลของการกระทำนั้น

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.1 การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4.2 ในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ ประสบการณ์ใหม่

4.3ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง

4.4ในกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน ไม่ควรปิดกั้นเพียงเพราะความไม่เหมือนคนอื่น

4.5ในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตัวเอง ลงมือกระทำ และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ (Faire) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เปาโล แฟร์ (Faire) เชื่อในทฤษฎีของผู้ถูกกดขี่ (pedagogy of the oppressed) เขากล่าวว่า ผู้เรียนต้องถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของการสอนแบบเก่า ผู้เรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ระบบการจัดการศึกษา ควรเป็นระบบที่ให้อิสรภาพและเสรีภาพในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของอิลลิช (Illich) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ อิวาน อิลลิช (Ivan Illich) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการล้มเลิกระบบโรงเรียน (deschooling) ไว้ว่า สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียน การศึกษาควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตแบบเป็นไปตามธรรมชาติ โดยให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนแก่บุคคลอย่างเต็มที่

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาไม่จำเป็นต้องจัดทำในลักษณะของระบบโรงเรียน ควรจัดในลักษณะที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องไปตลอดชีวิตไปตามธรรมชาติ

7. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนีล (Neil) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ นีล (Neil) กล่าวว่า มนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มีความดีโดยธรรมชาติ หากมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นบริบูรณ์ไปด้วยความรัก มีอิสรภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพัฒนาไปในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม

การนำแนวคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่ผู้เรียนในการเรียน เรียนเมื่อพร้อมที่จะเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามธรรมชาติ

ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory)

ทฤษฎีการสร้างความรู้เชื่อว่ามนุษย์ สร้างความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเราด้วยตัวของเราเอง เพราะมนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้จากการมีประสบการณ์ในสภาพการณ์จริง(Richardson 1997 : 1-18) โดยทฤษฎีสร้างความรู้เห็นว่าในการสร้างความรู้ที่สมเหตุสมผลนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ลักษณะ คือ

1. มนุษย์เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีสร้างความรู้เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้ความเข้าใจของตนเองเหมือนแนวความคิดทางปรัชญาญาณวิทยา(Epistemology) ซึ่งไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับว่าการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอกแยกออกจากการรับรู้ของมนุษย์ ความรู้เป็นของผู้รู้มิใช่อยู่ภายนอก ในการสร้างความรู้นั้น มนุษย์จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆและใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมสร้างความหมายของประสบการณ์ใหม่

2. มนุษย์สร้างความรู้ได้ดีเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทำให้มนุษย์สร้างความรู้ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงมากกว่าสภาพการณ์ที่สร้างขึ้นหรือจำลองขึ้นและมนุษย์จะสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปอธิบายหรือเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริงรอบตัวเองได้ ความรู้นั้นจึงมีคุณค่าอย่างแท้จริงและมนุษย์จะจำได้นาน

3. ความรู้เป็นสหวิทยาการในสภาพการณ์จริงเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะมองสิ่งแวดล้อมนั้นในหลายแง่หลายมุม ทั้งในแง่มุมที่เกี่ยวกับตนเอง บุคคลอื่น สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และแง่มุมอื่น ๆ นั่นคือ ในสภาพการณ์เป็นจริงนั้น นักเรียนจะเกี่ยวข้องกับความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ พร้อมกัน โดยไม่ได้แยกสาขาวิชาเฉพาะดังที่เป็นอยู่ในโรงเรียน

4. ความรู้พัฒนาจากการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในการคิดและการกระทำ ดังนั้นเมื่อมนุษย์แต่ละคนสร้างความรู้ขึ้นมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความรู้ของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันอันเนื่องมาจาก ความรู้และประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ความสามารถในการแปลความหมายนั้น (Richardson 1994 : 4) เมื่อมนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและความคิดกันและกัน ศักยภาพของมนุษย์ทำให้มนุษย์ประเมินความรู้ ความเข้าใจของตนเองและผู้อื่น แล้วนำความเหมือนและความต่างมาปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเดิมของตนให้สมเหตุสมผลมากขึ้น ขจัดความขัดแย้ง และทำให้เกิดความสมดุลของความรู้ขึ้น

สรุปคุณลักษณะของทฤษฎีการสร้างความรู้ มีดังนี้

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
4. การจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้คือ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และรอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) เขากล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้มาก จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1994: 31-32) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ

2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น และ

3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย จอห์นสันและจอห์นสันชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม เขาแสดงความเห็นว่า เราควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะ โดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ แต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้ว เราจึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่ได้มีความหมายเพียงว่า มีการจัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้วให้งานและบอกผู้เรียนให้ช่วยกันทำงานเท่านั้น การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ 5 ประการดังนี้ (Johnson and Johnson 1994 : 31-37)

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (positive interdependence)กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิก

ทุกคนในกลุ่ม ในขณะเดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน และในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน และการเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (positive reward interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน (positive resource interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (positive role interdependence)

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (face-to-face promotive interaction)การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่มีหลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็ก เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (interpersonal and small-group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งครูควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำโดยครู หรือผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจ

ทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (metacognition) คือสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

ผลดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาก นับตั้งแต่รายงานวิจัยเรื่องแรกได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1898 ปัจจุบันมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลองประมาณ 600 เรื่อง และงานวิจัยเชิงหาความสัมพันธ์ประมาณ 100 เรื่อง ผลจากการวิจัยทั้งหลายดังกล่าวพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนตรงกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (Johnson, Johnson and Holubec 1994 : 13-14)

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (greater efforts to achieve)การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (long-term retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (more positive relationships among students) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น (greater psychological health) การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ

ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มการเรียนรู้ที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปมี 3 ประเภท

1. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (formal cooperative learning groups) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้นโดยการวางแผน จัดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้สาระต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นหลาย ๆ ชั่วโมงติดต่อกันหรือหลายสัปดาห์ติดต่อกัน จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด

2. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal cooperative learning groups) กลุ่มประเภทนี้ครูจัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว โดยสอดแทรกอยู่ในการสอนปกติอื่น ๆ โดยเฉพาะการสอนแบบบรรยาย ครูสามารถจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือสอดแทรกเข้าไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจหรือใช้ความคิดเป็นพิเศษในสาระบางจุด

3. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (cooperative base groups) กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์การทำงาน / การเรียนรู้ร่วมกันมานานจนกระทั่งเกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ในการเรียนรู้แบบร่วมมือมักจะมีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำเป็นประจำ เช่น การเขียนรายงาน การเสนอผลงานกลุ่ม การตรวจผลงาน เป็นต้น ในการทำงานที่เป็นกิจวัตรดังกล่าว ครูควรจัดระเบียบขั้นตอนการทำงาน หรือฝึกฝนให้ผู้เรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ใช้หรือดำเนินการเป็นกิจวัตรในการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ เรียกว่า “cooperative learning scripts” (Johnson, Johnson and Holubec: 1: 4) ซึ่งหากสมาชิกกลุ่มปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญในที่สุด

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน ครูสามารถนำหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไปจัดการเรียนการสอนของตนได้ โดยการพยายามจัดกลุ่มการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบครบ 5 ประการดังกล่าวข้างต้น และใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการช่วยให้องค์ประกอบทั้ง 5 สัมฤทธิ์ผล โดยทั่วไป การวางแผนบทเรียนและจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือมีประเด็นที่สำคัญดังนี้ (Johnson, Johnson and Holubec 1994: 1: 1:14)

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะกระบวนการ

1.2 กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็กประมาณ 3-6 คน กลุ่มขนาด 4 คนจะเป็นขนาดที่เหมาะที่สุด

1.3 กำหนดองค์ประกอบของกลุ่มหมายถึง การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มซึ่งอาจทำโดยการสุ่ม หรือการเลือกให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปกลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยสมาชิกที่คละกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ ความสามารถ ความถนัด

1.4 กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีส่วนในการทำงานอย่างทั่วถึง ครูควรมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ทุกคน และบทบาทหน้าที่นั้น ๆ จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของงานอันเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ผู้สอนควรจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้อยู่ในลักษณะที่จะต้องพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน บทบาทหน้าที่ในการทำงานเพื่อการเรียนรู้จำนวนมาก เช่น บทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์ เลขานุการ ผู้เสนอผลงาน ผู้ตรวจสอบผลงาน

1.5 จัดสถานที่ให้เหมาะสมในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้สอนจำเป็นต้องคิดออกแบบการจัดห้องเรียนหรือสถานที่ที่จะใช้ในการเรียนรู้ให้เอื้อและสะดวกต่อการทำงานของกลุ่ม

1.6 จัดสาระ วัสดุ หรืองานที่จะให้ผู้เรียนทำ วิเคราะห์สาระ/งาน/หรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแบ่งสาระหรืองานนั้นในลักษณะที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนในการช่วยกลุ่มและพึ่งพากันในการเรียนรู้

2. ด้านการสอน ครูควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้

2.1 อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม ผู้สอนควรอธิบายถึงจดมุ่งหมายของบทเรียน เหตุผลในการดำเนินการต่าง ๆ รายละเอียดของงานและขั้นตอนในการทำงาน

2.2 อธิบายเกณฑ์การประเมินผลงาน ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงกันว่าความสำเร็จของงานอยู่ตรงไหน งานที่คาดหวังจะมีลักษณะอย่างไร เกณฑ์ที่จะใช้ในการวัดความสำเร็จของงานคืออะไร

2.3 อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน ผู้สอนควรอธิบายกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา บทบาทหน้าที่ และระบบการให้รางวัลหรือประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับในการร่วมมือกันเรียนรู้

2.4 อธิบายวิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม

2.5 อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เช่น การสุ่มเรียกชื่อผู้เสนอผลงาน การทดสอบ การตรวจสอบผลงาน

2.6 ชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง หากผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนได้รู้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ความคาดหวังที่มีต่อตนและพยายามจะแสดงพฤติกรรมนั้น

3. ด้านการควบคุมกำกับและการช่วยเหลือกลุ่ม

3.1 ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

3.2 สังเกตการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่า สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในงาน หรือบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกให้ข้อมูลป้อนกลับ ให้แรงเสริม และบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของกลุ่ม

3.3 เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและการทำงาน เมื่อพบว่ากลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ผู้สอนสามารถเข้าไปชี้แจง สอนซ้ำหรือให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ

3.4 สรุปการเรียนรู้ ผู้สอนควรให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความชัดเจนขึ้น

4. ด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้

4.1 ประเมินผลการเรียนรู้ ครูประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.2 วิเคราะห์กระบวนการทำงานและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานของกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ผู้สอนจำเป็นต้องทำในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งผู้สอนแต่ละคนสามารถคิดวางแผนออกแบบการเรียนการสอนของตน โดยอาศัยวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาช่วยอย่างหลากหลายแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 6 รูปแบบดังกล่าว มีคุณสมบัติสำคัญตรงกัน 5 ประการ คือ ทุกรูปแบบต่างก็มีกระบวนการเรียนรู้ที่พึ่งพาและเกื้อกูลกัน สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือและปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ สมาชิกกลุ่มต้องใช้ทักษะการทำงานกลุ่มและการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการทำงานหรือการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานร่วมกัน ในส่วนที่ต่างกันนั้นมักจะเป็นความแตกต่างในเรื่องของวิธีการจัดกลุ่ม วิธีการในการพึ่งพากัน วิธีการทดสอบกระบวนการในการวิเคราะห์กลุ่ม บรรยากาศของกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่ม บทบาทของผู้เรียน ผู้นำกลุ่มและผู้สอน

สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

จากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม มาสโลว์ (Maslow 1962) ; รอเจอร์ส(Rogers 1970) โคมส์ (Kolb 1984 : 1-15) ; โนลส์ (Knowles 1977 : 1-2) ; แฟร์ (Faire) อิลลิช (Illich) และนีล (Neil) ทฤษฎีการสร้างความรู้ ของริชาร์ดสัน (Richardson 1997 : 1-18) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1994 : 31-32) ผู้วิจัยสรุปเพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

หัวข้อ	ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Kolb 1984:1-15) (Rogers 1970)	ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Richardson 1997)	ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson and Johnson1994:31-32)	ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ คาร์ทไรท์และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander 1968: 3) เบนเนท (Burnnett 1963 : 5-9)
แนวคิด	การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไปในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ	ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบันความคิดเห็นนั้นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น	การเรียนรู้เกิดจากกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่มช่วยให้ ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้นและคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น	การจัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความ สามารถ มีความต้อง การ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการเรียนรู้ จึงให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง และการคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หัวข้อ	ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มมนุษยนิยม (Kolb 1984:1-15) (Rogers 1970)	ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Richardson 1997)	ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson and Johnson 1994	ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ คาร์ทไรท์และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander 1968: 3) เบนเนท (Burnnett 1963 : 5-9)	
ผู้วิจัยนำมาใช้ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์	ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) เป็นขั้นการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้	ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูลเพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ในขั้นที่นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะนำผลการเรียนรู้มาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้นักศึกษานำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือใช้จริง ในชีวิต ประจำวัน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

เฮอร์โรลด์ (Herrold 1952: 492-504) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

คาร์ทไรท์และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander 1968: 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกตและการให้ข้อวิจารณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 14) กล่าวถึง กิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึง การนำเอาประสบการณ์ มาวางแผนแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

ทิศนา แขมมณี (2522: 1) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่าเป็นวิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มคน และกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยายามศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งสอดคล้องกับ เรกอน และ เชพเฟร์ด (Ragon and Shepherd 1971: 197) ที่กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นการศึกษาถึงธรรมชาติของกลุ่ม เมื่อมนุษย์มารวมตัวกันซึ่งมีการศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มโดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มและประเมินผลร่วมกัน

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) ก็ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่ให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นตลอดถึงได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มโดยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มตลอดเวลาที่ร่วมกระทำกิจกรรมเหล่านั้น และมีผลทำให้บุคคลมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

สรศักดิ์ โลชู (2530 : 10) ได้สรุปไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมขึ้นมาแล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดและลงมือกระทำภายในสถานการณ์ที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพกติกาของกลุ่มจนเกิดการพัฒนาความคิด ความเข้าใจและพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลต่อตนเองและคนอื่นที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2544 : 72) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนกรกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินงาน

เป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือได้ทั้งผลงานที่ดีและได้ทั้งความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงานการสอนมีลักษณะ ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุย ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แ ละประสบการณ์ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กับพฤติกรรมตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี อีกทั้งจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลและทัศนะที่กว้างและหลากหลาย

3. ยึดการค้นพบด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนจดจำได้ดี

4. เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดผลงาน ซึ่งประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้านการเรียนรู้ กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นช่วยให้ผลงานดีขึ้น

5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจในชีวิตประจำวัน

เอนก หงษ์ทองคำ (2542 : 65) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic) เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความจำเป็นในการช่วยกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการได้แสดงออกในรูปแบบต่างๆ สามารถนำไปสอดแทรกสาระต่างๆ โดยผ่านทางกระบวนการของกลุ่มให้ได้เล่น ได้วิพากษ์ วิจารณ์ วิเคราะห์กันเอง และเพื่อเป็นการศึกษาเรียนรู้ ทำความรู้จักระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยผู้นำนันทนาการจะต้องช่วยเสริม

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 55) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์คือพลังกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีกิจกรรมสัมพันธ์กัน มีการสื่อสารและปรับตัวเข้าหากันก่อให้เกิดพลังขึ้นภายในกลุ่ม โดยวิธีการต่างๆ ที่จะช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อพัฒนากลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การประสานงานร่วมมือของกลุ่มและยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่ม

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อส่งเสริมการวิเคราะห์ ความรู้สึก ความต้องการ แสดงเหตุผลไปในทางเดียวกัน ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีระบบ ตลอดจนสามารถลดความเครียดและพัฒนา

บุคลิกภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ด้านการเรียนรู้สามารถนำมาประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

หลักการและทฤษฎีของกลุ่มสัมพันธ์

ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ ที่เป็นพื้นฐานของกลุ่มสัมพันธ์ มีหลายทฤษฎี ได้แก่

คาร์ทไรจ์ และ ซานเดอร์ (Cartwright and Zander 1968 : 354-365) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานของกลุ่มสัมพันธ์

1.ทฤษฎีสนาม (Field Theory) ของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

1.1 โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

1.2 ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปของการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think)

1.3 องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในข้อ 1.2 มีผลต่อโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

1.4 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับตัว จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของเบลส์ (Bales) โฮมาน (Homans) และไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ

2.1 ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการกระทำกิจกรรม (Activity)

2.2 ปฏิสัมพันธ์ คือ

2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)

2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์จิตใจ (Emotional Interaction)

2.3 กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก (Sentiment)

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

3.1 กลุ่มมีโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและการแสดงบทบาทของสมาชิกอันถือว่า เป็นการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2 การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกระทำได้โดยผ่านทางระบบสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน (Moreno)

4.1 ขอบเขตการกระทำของกลุ่มขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มในการเลือกรูปแบบและวิธีการที่จะปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interpersonal Choice)

4.2 เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ได้ดีคือ การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) และการใช้เครื่องมือวัดสังคมมิติ (Sociometric Test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของซิกมันต์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

5.1 เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องอาศัยกระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ซึ่งอาจเป็นการให้รางวัล หรือการได้รับผลจากการทำงานในกลุ่ม

5.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยวิธีต่าง ๆ (Defense Mechanism) การช่วยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงโดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต (Therapy) สามารถช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า การใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาการรับรู้ การเรียนรู้ ความคิดความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

7. ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (Group Syntality Theory) ของแคทเทล(Cattel)ทฤษฎีนี้อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

7.1 ลักษณะของกลุ่มโดยทั่วไป มีดังนี้

7.1.1 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สติปัญญา ทัศนคติ บุคลิกภาพ

7.1.2 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีบุคลิกภาพเฉพาะกลุ่ม (Syntality Traits หรือ Personality Traits) ซึ่งเป็นผลมาจากสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำของสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ รวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก

7.1.3 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีโครงสร้างภายในเฉพาะตน (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และแบบแผนหรือลักษณะในการรวมกลุ่ม

7.2 พลังอันเกิดจากบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of Syntality) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกมีลักษณะ 2 ประการ คือ

7.2.1 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) หมายถึงลักษณะของความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) ซึ่งทำให้กลุ่มไม่แตกแยกหรือมีสมาชิกถอนตัวออกจากกลุ่ม

7.2.2 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective Synergy) หมายถึงกิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

8. ทฤษฎีสัมฤทธิผลของกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) สต็อกดิลล์ (Stogdill) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่าสัมฤทธิผลของกลุ่มโดยทั่วไปมี 3 ด้าน

8.1 การลงทุนของสมาชิก (Member Inputs) เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกัน ต่างคนต่างจะแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งคาดหวังการตอบสนองตามความคิดเห็นและความเข้าใจของตน ซึ่งการกระทำต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มถือเป็นการลงทุนของสมาชิก

8.2 โครงสร้างและผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

8.2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ (Formal Structure) คือสิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกกระทำและตอบสนองตามที่คาดหวังไว้และทำให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

8.2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก (Role Structure) คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายในตัวสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนจะมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่บทบาทที่กล่าวถึงได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอำนาจ (Authority) ในการทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

8.2.3 ผลงานของกลุ่ม (Group Outputs) หรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Group Achievement) หมายถึง ผลที่ได้รับจากการลงทุนของสมาชิกซึ่งได้แก่ การแสดงออก การปฏิสัมพันธ์และการคาดหวังผลโดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้างและการกระทำของกลุ่ม ผลที่กลุ่มได้รับมี 3 ประการ คือ

8.2.3.1 ผลของการทำงาน (Productivity) ซึ่งเกิดจากความคาดหวังหรือ จุดมุ่งหมายและการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

8.2.3.2 ขวัญกำลังใจของกลุ่ม (Group Morale) หากกลุ่มมีโครงสร้างและ กระบวนการที่ดีขวัญและกำลังใจของกลุ่มจะมีมากขึ้น

8.2.3.3 ความสามัคคี หรือการยึดเหนี่ยวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากความพอใจของสมาชิกกลุ่มในการทำงานร่วมกัน

สัมฤทธิ์ผลของกลุ่มดังกล่าว เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการลงทุนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งหมายถึงการแสดงออกของสมาชิกแต่ละคน การปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ความรับผิดชอบของสมาชิก การใช้อำนาจของผู้นำ บทบาทหน้าที่ของสมาชิก ทั้งที่เป็นทางการและที่เป็นบทบาทเฉพาะตน การคิดและตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

9. ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relations Orientations) ชุทซ์ (Schutz) อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม/หมู่/คณะ (Inclusion) ต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือและการยกย่องจากผู้อื่น นอกจากนั้นยังต้องการที่จะเป็นที่รักของบุคคลอื่น (Affection) และในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น ควบคุมผู้อื่น (Control) บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบหรือลักษณะเฉพาะในการปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจเป็นไปในลักษณะที่เข้ากันได้ (Compatibility) หรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการปรับตัวของสมาชิกในกลุ่ม

จากการศึกษาหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในกลุ่มสัมพันธ์พอสรุปได้ 9 ทฤษฎีหลัก ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีสนาม (Field Theory)เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดเน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันในการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมการผ่อนคลายอารมณ์ ความรู้สึก โดยมีการปฏิสัมพันธ์ทางกาย วาจา อารมณ์และจิตใจ

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) มีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกโดยการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) มีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับขอบเขตของการกระทำขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิก

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) มีแนวคิดสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดีนั้นต้องอาศัยกระบวนการจูงใจและส่งเสริมให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงอย่างเปิดเผย

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) มีแนวคิดว่าการนำหลักการทางจิตวิทยาต่าง ๆ มาประยุกต์ร่วมกัน

7. ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (Group Syntality Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่ม การแสดงถึงความร่วมมือของกลุ่มเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

8. ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับผลของการลงทุนของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นการแสดงออกโดยการปฏิสัมพันธ์ด้วยความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

9. ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relations Orientations) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความต้องการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากผู้อื่น โดยขึ้นอยู่กับการปรับตัวของสมาชิก

จากทฤษฎีทั้ง 9 ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงการมีบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ในการปรับตัวเข้าหากันในสังคมหนึ่ง สังคมใดที่ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการแสดงออก ทั้งทางกาย วาจา อารมณ์ และจิตใจ ในการตัดสินใจเพื่อกระทำการใด ๆให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยกระบวนการจูงใจและการเสริมแรงซึ่งกันและกัน

จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

เบนเนท (Burnnett 1963 : 5-9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัวจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น

1.1 การปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์จากทางโรงเรียนมากที่สุด

1.2 การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มและช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตที่โรงเรียนของเรา อาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้

1.3 การศึกษากลุ่มในเรื่องปัญหาของการเจริญเติบโต เพื่อรู้จักปรับตนให้สมกับวัยอย่างมีเหตุผล

1.4 การศึกษากลุ่มเพื่อให้สมาชิกเกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เพื่อพัฒนาความสนใจความสามารถ บุคลิกภาพลักษณะเด่นของตนเองและการปรับตัวทางสังคมและส่วนตัว

1.5 การศึกษากลุ่มเพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะส่งเสริมการเรียนรู้

1.6 การศึกษากลุ่มถึงเรื่องชีวิตการทำงาน และปัญหาของการปรับตัวต่ออาชีพความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

1.7 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้วิธีการที่จะสร้างโครงการ และวางแผนอาชีพในระยะยาวที่เหมาะสม

1.8 ช่วยพัฒนามาตรฐานค่านิยมของบุคคล อันจะช่วยให้เขาสามารถเลือกประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2. กิจกรรมกลุ่มก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้มีโอกาสในการปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาปัญหาของคนเราที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่โอนอ่อนผ่อนตามและนำมาแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพ และวิถีทางชีวิตของเรากลุ่มเปิดโอกาสให้เราได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. เพื่อช่วยให้บุคคลถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

4. เพื่อช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลัง และลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ท (Traxler and North 1967 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปของการแนะแนวได้ตลอดปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้ห้องสมุด การศึกษาในโอกาสต่าง ๆ หรือเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เพื่อการปรับตัว บำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกูล (2546 : 96-98) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มเพื่อนำไปใช้พัฒนาบุคคลแต่ละกลุ่มไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง

2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

จากการศึกษาจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์จากนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตร

2. เพื่อจัดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ

ดังนั้นการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์

โรเจอร์ส (Rogers 1970 : 121-122) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยของกิบ (Gibb) ที่พบว่า วิธีการกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามากกว่า คือจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางด้านความรู้สึกมีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตนมีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self – Actaulization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเองมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเองเข้าใจตนเองและมีความหมายมั่นคงยิ่งขึ้น ในด้านเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้นลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่นมีส่วนร่วมใน กิจกรรมมากขึ้นและมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

วิไลวรรณ สันถวะโกมล (2522 : 20) กล่าวถึงประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อทักษะต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1.ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกัน และทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น

2.ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การอ่านและการรายงาน

3.ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าการวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีเหตุผล

4.ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงาน เช่น ทักษะในการวางแผนงานกรยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2522 : 229-230) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น การมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ได้ลงมือปฏิบัติได้แสดงความคิดเห็น มีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมในสิ่งที่จะได้กระทำ จะทำให้เกิดแนวคิด และสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกลุ่มจะให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และได้ผลดี สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 15-19) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มว่า นอกเหนือจากความสำเร็จของกิจกรรมที่ทำแล้วกิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าด้านอื่น ๆ ได้แก่

1.คุณค่าในด้านการพัฒนา (Developmental Values) เช่น การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคลากรสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมการพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคมคุณค่าด้านอาชีพตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ

2.คุณค่าในด้านการวิจัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวผู้เรียน

3.คุณค่าในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดีในโรงพยาบาล คลินิกจะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยการทำบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียนผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อยจะได้ประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาทางอารมณ์การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4.คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ ทำให้บุคคลที่มีความสามารถมีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

จากข้อความข้างต้นอาจได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้นสมาชิกในกลุ่มจะมีพัฒนาการด้านสังคม การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล และการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการเพิ่มความมั่นใจในตนเอง มีการค้นพบตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและพร้อมที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่มาพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์บางประการได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทิศนา แขมมณี (2545 : 152) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต้องอาศัยวิธีการสอนต่าง ๆ หลายวิธี ซึ่งจะขอกล่าวแต่เพียงย่อ ๆ ดังต่อไปนี้

1.เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์ได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

2.บทบาทสมมติ (Role-Play) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

3.กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

4.สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5.ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามบทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นวิธีการนี้เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ โดยการช่วยกันนำสาระมาแสดงให้เห็นชัด การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6.การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมีหลายแบบต่าง ๆ กัน

จากการศึกษาวิธีการสอนที่ส่งเสริมการเรียนการสอนกระบวนการกลุ่ม พอสรุปได้ 6 วิธี ได้แก่ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร เกม และการอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าวเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการแสดงออกตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล โดยอยู่ภายใต้ กฎ กติกาเดียวกัน เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางด้านการเข้าใจตนเอง ทักษะทางด้านการเข้าใจผู้อื่น และทักษะทางด้านสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยยึดแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545: 152) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต้องอาศัยวิธีการสอนต่าง ๆ หลายวิธี ให้สอดคล้องกับเนื้อหาผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการจะให้เกิดกับนักศึกษา และการวัดและประเมินผล จึงได้เลือกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4 วิธี ประกอบด้วย บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกม และการอภิปรายกลุ่มย่อย มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อแผนการเรียนรู้	วิธีสอนในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่นำมาใช้	เหตุผลและความสอดคล้อง
1	ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อเสริมสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเรียนรู้จากการอภิปรายกลุ่มย่อย จะช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น
2.1	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการรู้จักและเข้าใจในอารมณ์และสาเหตุการเกิดอารมณ์ของตนเอง การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อแผนการเรียนรู้	วิธีสอนในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่นำมาใช้	เหตุผลและความสอดคล้อง
2.2	การควบคุมอารมณ์ตนเอง	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการควบคุมอารมณ์ตนเอง เมื่อรู้สาเหตุการเกิดอารมณ์ของตนเอง การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง
2.3	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจาก นั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง
3.1	เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อแผนการเรียนรู้	วิธีสอนในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่นำมาใช้	เหตุผลและความสอดคล้อง
3.2	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง
3.3	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง
4.1	การทำงานเป็นทีม	เกม อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะเป็นทีม การเรียนรู้จากเกม ผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อแผนการเรียนรู้	วิธีสอนในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่นำมาใช้	เหตุผลและความสอดคล้อง
4.2	การจัดการกับความขัดแย้ง	บทบาทสมมติ อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การเรียนรู้จากบทบาทสมมติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง
4.3	การมีภาวะการเป็นผู้นำ	กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่มย่อย	เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึก การเป็นผู้นำอย่างมีวุฒิภาวะของการนำการเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างจะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

หลักการเรียนรู้และการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เยาวพา เดชะคุปต์ (2522: 223-228) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนทุกคนมีส่วนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. หลักการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Participation) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มย่อย

1.2 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาและความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม (Analysis)

2.หลักการสอน

การสอนโดยอาศัยทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีหลักการที่ครูจะนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

2.1 การจัดตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน (Objectives) เพราะจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดจุดหมายปลายทาง และช่วยให้การเรียนการสอนเกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการ

2.2 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Learning Experiences) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนขั้นต่อไปเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยประสบการณ์ขั้นเริ่มแรก (First Hand Experiences) ที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ด้วยตนเอง (Insight) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำหรือเป็นผู้คิดค้นได้เอง

2.3 การพัฒนาความสามารถทางปัญญา (Intellectual Development) และมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) การเรียนการสอนแต่ละครั้งเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้เขาจะเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ทำไป ความรู้สึกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับรู้แนวคิดของแต่ละบทเรียน แต่การรับรู้ของแต่ละคนแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม สติปัญญา และความสามารถผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกระหว่างการทำงานในกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและสติปัญญา

2.4 การสรุปและการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ (Application In Real Life) เมื่อผู้เรียนรับแนวคิดที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ขั้นต่อไปช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดเหล่านั้นเข้าเป็นหมวดหมู่และเป็นกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล โดยครูต้องแนะแนวทางให้ผู้เรียนอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปหลักการของสิ่งที่เรียนมา และแนะนำการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ซึ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นต่อไป

ทิศนา แขมมณี (2545 : 159-165) กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์นั้นนิยมใช้วิธีการศึกษาแบบห้องปฏิบัติการ (Laboratory Approach) และการฝึกแบบเข้ม (Intensive Training) กล่าวคือผู้ศึกษาได้ทดลองและเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมร่วมกัน ซึ่งผู้ศึกษาที่มาร่วมกิจกรรมนั้นจะมีโอกาสได้ทดลองและเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่นโดยใช้การรวมกลุ่มเป็นเสมือนห้องทดลองปฏิบัติการ การศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น เพื่อช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งและแน่นแฟ้น วิธีการศึกษาหรือการเรียนตามลักษณะดังกล่าวนั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้และการสอน ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้

1.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัวมีชีวิตชีวา (Active Learning) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของตน

1.2 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียวประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

1.3 การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และจดจำได้ดี

1.4 กระบวนการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการผลงานต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นกับกระบวนการเป็นสำคัญ

1.5 การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ การช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

2. หลักการสอน

ความเชื่อในหลักการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนไปสู่หลักการสอนที่ใช้ในการสอนเรื่องกลุ่มสัมพันธ์โดยทั่ว ๆ ไปซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Active Participation)

2.2 ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในลุ่มได้พูดคุยปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Group Interaction)

2.3 ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูพยายามจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning)

2.4 เน้นกระบวนการ (Process – Oriented) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน

2.5 เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of Knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาหลักการเรียนรู้และการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ผู้สอนสามารถนำความรู้ ดังกล่าวมาใช้ในการสอนโดยทั่ว ๆ ไปได้เป็นอย่างดี แนวทางในการนำไปใช้ที่เห็นได้ชัดเจนมีดังนี้

1.นำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนของกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนแบบต่าง ๆ เข้าช่วย เช่น การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยตนเองควบคู่ไปกับการสอนแบบค้นพบ การสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริง

2.การสอนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์โดยบูรณาการในการสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ คือ การที่เมื่อใดก็ตามที่ครูสอนเนื้อหาสาระโดยมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม ครูควรเอาใจใส่หรือดูแลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มที่ดีควบคู่ด้วย

3.การสอนกลุ่มสัมพันธ์โดยตรง โดยเน้นหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษในปัญหาของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่มีผลตกกระทบต่อกันและกัน การให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านกลุ่มสัมพันธ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีผลตกกระทบต่อกัน นอกจากจะเป็นการช่วยให้ผลการเรียนของผู้เรียนดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอีกด้วย

ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์

จำนวนสมาชิกของกลุ่มเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันด้วย

อ๊อตตาเวย์ (Ottaway 1966: 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ควรมีขนาดเล็กเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระโดยทั่วถึงกัน ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมิฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมที่แสดงผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดจึงควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 12 คน จึงจะทำให้การทำงานเกิดผลดีมากที่สุด

ชอร์ (Shaw 1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก หากมีสมาชิก 30 คนขึ้นไปก็จะเป็นกลุ่มใหญ่ แต่อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้

จำเนียร โชติช่วง (2515 : 5) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในวงการศึกษามักจะมีสมาชิกในกลุ่มไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มได้อย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ก็จะได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 31) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใด ขึ้นกับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากข้อความดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีประสิทธิภาพไม่ควรเกิน 15 คน เพื่อสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยทั่วถึงกัน สมาชิกมีโอกาสได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตระหนักรู้ตนเอง เข้าในผู้อื่น มีการช่วยเหลือและรับฟังปัญหาซึ่งกันและกันในกลุ่ม เกิดสัมพันธภาพที่ดีและมีความสุขสนุกสนาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ ชอร์ (Shaw 1981: 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก หากมีสมาชิก 30 คนขึ้นไปก็จะเป็นกลุ่มใหญ่ แต่อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ดังนั้นจึงได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6

ขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอน

ทศวร มณีศรีขำ (2539 : 32) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง และเพื่อให้มีประสบการณ์ในการเป็นกลุ่ม

2.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการสอน

2.2 ขั้นสอน ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อประสบการณ์ตรง และคัดเลือกความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 ขั้นวิเคราะห์เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม และความร่วมมือในการทำงาน โดยวิเคราะห์จากความรู้สึกในการรับรู้ของผู้เรียน

2.4 ขั้นสรุป นักเรียนรวบรวมความคิดเป็นหมวดหมู่ ครูกระตุ้นให้แนวทางจากนั้นก็นำข้อสรุปจากเนื้อหาวิชาไปประยุกต์ใช้ปรับปรุงตนเองและเข้ากับคนอื่น

นิรมิต ชาวระนอง (2542 : 11-14) ได้กล่าวว่า ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์นั้น ควรมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

1. ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่ม และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

-การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย จะมีการเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

-การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้น จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดี

-การมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาหรือสมอง เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด เหตุผลในการพิจารณา ไตร่ตรองในการทำงาน การวิเคราะห์ การตัดสินใจ มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น

-การมีส่วนร่วมทางสังคม เมื่อผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม ก็จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดี

2. ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์ เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ต่อไปต้องให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้นั้นทันที ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลของการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบและแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตน การเรียนรู้นั้นนอกจากจะเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบันแล้วเรายังเรียนเพื่อแก้ปัญหาและเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นในอนาคต

4. ขั้นประเมินผล การประเมินผลกลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ ของตนและของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

ทิศนา แขมมณี (2545 : 147) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

2. ขั้นกิจกรรม คือการให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

3. ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้ เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนรวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอนของนักการศึกษาได้กล่าวไว้หลายแนวทางด้วยกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จากแนวคิดของ ทศวร มณีศรีขำ (2539: 32); นิรมิต ชาวระนอง (2542: 11-14) คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 23) และ ทิศนา แขมมณี (2545: 147) เพื่อให้สอดคล้องกับสาระหลักสูตร เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) เป็นขั้นการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้

2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ในขั้นที่นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

4. ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะนำผลการเรียนรู้มาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้นักศึกษานำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

การเตรียมการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

การสอนไม่ว่าจะใช้วิธีใดหรือหลักการใด ย่อมต้องมีการเตรียมการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน การเตรียมกรสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกันกับการสอนด้วยวิธีการอื่น ๆ จำเป็นต้องมีการวางแผนการสอนที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ แต่เนื่องจากการสอนโดยมีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีหลักการ และลักษณะเฉพาะบางประการ การเตรียมการจึงจำต้องคำนึงถึงหลักการและลักษณะดังกล่าวด้วย ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2545 : 146-148) ได้กล่าวถึงการเตรียมการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1.การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลงทาง หรือออกนอกลู่นอกทางครูจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะซึ่งในลักษณะหลังนี้ นิยมเขียนในเชิงพฤติกรรม (Behavior or Performance Objectives) นอกจากนี้จุดมุ่งหมายแต่ละประเภท อาจแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และด้านเจตคติ (Affective Domain) ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของครูผู้สอน

ในกรณีที่ครูสอนเนื้อหาสาระของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ และต้องการสอนกลุ่มสัมพันธ์สอดแทรกหรือควบคู่ไปกับเนื้อหาสาระด้วย เพื่อความชัดเจน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เป็นจุดมุ่งหมายด้านเนื้อหาส่วนหนึ่ง และจุดมุ่งหมายด้านกลุ่มสัมพันธ์อีกส่วนหนึ่ง การกำหนดเช่นนี้จะช่วยให้เกิดความสะดวกและชัดเจนในการจัดกิจกรรมและการประเมินผล

2. การกำหนดเนื้อหาหรือความคิดรวบยอด เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจนแล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเขียนให้เข้าใจชัดเจนเพื่อใช้เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียน

3. การกำหนดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้สำหรับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้และการสอนดังกล่าวข้างต้น สามารถใช้กระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา เป็นต้น

3.2 ขั้นกิจกรรม คือการให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

3.3 ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

3.4 ขั้นสรุปและนำไปใช้ เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนรวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

4. การประเมินผล หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลดูว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลจะต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นครูควรกำหนดลงไปให้ชัดเจนว่า จะใช้วิธีการอะไรในการประเมินผลจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ และครบทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านกลุ่มสัมพันธ์

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

จากแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545: 146-148) เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ที่ว่า หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลดูว่า ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลจะต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นผู้สอนควรกำหนดลงไปให้ชัดเจนว่า จะใช้วิธีการอะไรในการประเมินผลจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ และครบทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านกลุ่มสัมพันธ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) มาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งนี้ ในขั้นต้นขอกล่าวถึงรายละเอียดของการประเมินผลตามสภาพจริงตามลำดับดังนี้

1.ความหมายการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) การประเมินผลตามสภาพจริง มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (ม.ป.ป.: 6) ให้ความหมายการประเมินตามสภาพจริงว่าเป็นกระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำ ซึ่งไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่จะเน้นการประเมินทักษะที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2539: 50) ให้ความหมายการประเมินตามสภาพจริงว่าเป็นการวัดโดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ แนวคิดในวิชาต่างๆ ที่เรียนเพื่อนำมาแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะ

การคิดที่ซับซ้อน(Complex thinking) มากกว่าที่จะถามความสามารถขั้นต้นหรือความสามารถย่อยๆ เป็นการวัดผู้เรียนโดยรวมทั้งด้านความคิด เจตคติ และการกระทำไปพร้อมๆ กัน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลผู้เรียนที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Complex thinking) ทักษะการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงอยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์จริงในชีวิตจริง เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมีผู้เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่าย และเกิดขึ้นได้ในทุกบริบทเท่าที่จะเป็นไปได้รวมทั้งเป็นการประเมินที่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ

2. แนวคิดพื้นฐานการประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงมีแนวคิดพื้นฐานดังนี้ (เอกรินทร์ สี่มหาศาล และ สุปรารถนา ยุกตะนันน์ 2546 : 12-20)

2.1 การแสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่เน้นการใช้เครื่องมือวัดผล เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมระดับความสามารถและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน เป็นการเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การประเมินตามสภาพจริงจึงเป็นวิธีการประเมินที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง และเป็นวิธีการประเมินที่เน้นงานที่ผู้แสดงออกในภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นการสังเกต กระบวนการเรียนรู้ (process) ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้สำเร็จตามศักยภาพของตน และประเมินจากแฟ้มรวบรวมผลงาน (portfolio) ที่สะท้อนให้เห็นถึงสัมฤทธิผลและความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลตลอดหลักสูตร ดังนั้นการที่จะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุถึงความต้องการของตนเองได้ ผู้สอนจึงเลือกใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง เพราะจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนรับรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองตลอดเวลา รวมถึงการมีส่วนร่วมวางแผนและเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนด้วย

2.2 การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง จากระบบและวิธีการประเมินผลแบบเดิมซึ่งใช้ข้อสอบเป็นเครื่องมือหลัก จึงไม่สามารถวัดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งของผู้เรียนได้นอกเหนือไปจากความรู้ ความจำ และความเข้าใจในความรู้เบื้องต้นเท่านั้น การประเมินความสามารถในด้านการปฏิบัติ (Performance ability) ของผู้เรียนและการสอนยังคงจำกัดอยู่เฉพาะเนื้อหาความรู้ของวิชาที่สอนมากกว่า การเชื่อมโยงไปสู่บริบทของชีวิตและสังคมจริงของผู้เรียน การเรียนรู้จึงขาดความหมายเพราะขาดเนื้อหาเชิงบริบทรองรับ และข้อสอบแบบปรนัยที่นิยมใช้กันอยู่ยังมีขอบเขตจำกัดในเรื่องการสอบวัดความรู้เชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และทักษะต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน

แต่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับชั้นจะกำหนดให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านตามธรรมชาติการเรียนรู้ของแต่ละวิชา ดังนั้นวิธีการประเมินแบบเดิมจึงไม่ครอบคลุมการแสดงผลของเกณฑ์ด้านเจตคติและพฤติกรรมความคิดในระดับสูง อีกทั้งผู้สอนมักจะใช้วิธีสอนในเชิงติวข้อสอบให้ผู้เรียน เพื่อทำข้อสอบให้ผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่เพียงเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ดำเนินการตัดสินผลในรายวิชาที่ตนสอนได้สะดวกขึ้น จึงทำให้กระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนไม่บรรลุพฤติกรรมแต่ละด้านตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเกือบทุกระดับชั้นอย่างแท้จริง

การใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง ผู้สอนต้องสังเกต จดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติของผู้เรียนตลอดเวลา โดยยึดถือพฤติกรรมบงชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร(Curriculum) การจัดการเรียนการสอน (instruction) และการประเมินผลการเรียนรู้ (assessment) ตามพฤติกรรมที่คาดหวัง และจะต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่แยกการสอนกับการประเมินผลออกจากกัน และต้องดำเนินการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับพฤติกรรมที่คาดหวังของหลักสูตรทุกระยะ จึงถือว่าเป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่สร้างขึ้น

2.3 การบูรณาการวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง นิยมเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “การประเมินจากทางเลือกใหม่” (Alternative assessment) เพราะเป็นวิธีการประเมินที่ใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลาย เพื่อเข้าถึงสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนให้มากที่สุด สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่กำลังศึกษาอยู่ในแต่ละช่วงชั้นของหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียนว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด จึงเป็นการประเมินที่ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและแสดงออกให้เห็นถึงระดับความรู้ความเข้าใจ และระดับทักษะที่เกิดกับผู้เรียน ตลอดจนการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือวิธีการเรียนที่ผู้เรียนใช้ปฏิบัติในการเรียนรู้ตามเรื่องที่กำหนดด้วยหลักการสำคัญที่ท้าทาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถออกมาตามสภาพจริงนั้น ต้องอาศัยการบูรณาการความรู้กับวิธีการและกระบวนการเรียนรู้หลากหลายวิธี รวมไปถึงการจัดทำโครงงานตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถเปิดโอกาสแสดงหรือสาธิตให้ผู้สอนและเพื่อน ๆ ได้รับทราบถึงสิ่งที่เขาลงมือกระทำ และสามารถปฏิบัติอะไรได้บ้าง มีขั้นตอนวิธีปฏิบัติอย่างไรจนสำเร็จ เราจึงจะเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการประเมินตามสภาพจริง เช่นผู้เรียนสามารถจัดทำโครงงานทดลองพิสูจน์แยกสารประกอบในน้ำมะนาว โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดทำโครงงานทดลองพิสูจน์แยกสารประกอบในน้ำมะนาว โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดทำโครงการสำรวจ

ทัศนคติของเพื่อน ๆ ต่อการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการสำรวจวิจัยในวิชาสังคมศึกษา การใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์เพื่อวางแผนงบประมาณในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา การเขียนรายงานผลการศึกษาเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระบวนการในชีวิตจริง ทั้งในด้านการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น หรือการประกอบอาชีพแทบทั้งสิ้นผู้สอนต้องเลือกสรรเครื่องมือ และวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย ต้องใกล้ชิดผู้เรียน เพื่อสังเกต สอบถาม รวมรวมเอกสาร ตัวอย่างงาน และสรรหาวิธีการที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ จนสามารถบอกได้ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง และเรียนรู้อย่างไร สามารถบูรณาการสิ่งที่เรียนรู้เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และยังสามารถเชื่อมโยงผลการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงโดยนำสิ่งที่เรียนรู้ไปสร้างสรรค์ผลงานการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่ การประเมินประเด็นเหล่านี้นับเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรแบบบูรณาการและหลักการประเมินผลตามสภาพจริงที่เน้นผลการเรียนรู้ (Outcome based) ที่ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเองแทนการจดจำความรู้ตามที่ผู้สอนคอยป้อนให้

2.4 การสะท้อนความสามารถด้านต่างๆ และการประเมินระดับความสามารถที่เป็นจริง การประเมินตามทางเลือกใหม่ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพจริงของผู้เรียนเป็นความพยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงระดับทักษะความคิด และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนออกแบบไว้ ซึ่งวิธีการประเมิน แบบอิงกลุ่มและการใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจน จึงไม่สามารถประเมินทักษะระดับสูงและความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนให้สัมพันธ์กับโลกแห่งความเป็นจริงได้

การจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และมีคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมอันดีงามในการดำรงชีวิต และมีเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้คือ การสร้างปัญญาระดับสูงให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสรรพส่งตามความเป็นจริง เป็นผู้รู้จริง รู้รอบ รู้ลึก รู้สำนึกในสิ่งที่ควรรู้ มีปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และสรรพวิทยาการต่าง ๆ จนเกิดปัญญาจากการตรวจสอบด้วยตนเอง ไตร่ตรองด้วยตนเอง และเกิดปัญญาจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ด้วยหลักการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้เรียนจึงจะสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน และการประกอบอาชีพจริงในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้เรียนต้องมีทักษะทางสติปัญญา (Intellectual skills) เช่นทักษะการคิด การตัดสินใจ ทักษะการวางแผน (Cooperative planning) และทักษะการ

แก้ปัญหา (Problem solving) ที่จัดเป็นทักษะพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันที่เป็นสังคมข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลาการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมุ่งประเมินผล จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัยจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือวัดผลให้ตรงตามพฤติกรรมที่คาดหวัง และครอบคลุมจุดประสงค์ที่ต้องการประเมินอย่างรอบคอบ การประเมินผลตามสภาพจริงจึงมุ่งไปที่การประเมินผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และเป็นงานที่มีความหมายที่แท้จริงสอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียนโดยอาศัยทักษะ เชาวน์ปัญญา และองค์ความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์

2.5 ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริง จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลากหลายชนิดในการวัดและประเมินผลและต้องกระทำอย่างใกล้ชิดเป็นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกวันของการเรียนวิชานั้นๆ ซึ่งต่างจากรูปแบบเดิมที่ดำเนินการสอนไปได้ระยะหนึ่งแล้วจึงจัดการทดสอบความรู้ของผู้เรียนแต่วิธีการประเมินจากสภาพจริง จะต้องรวบรวมงานจากภาคปฏิบัติและผลงานที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งเน้นให้เห็นถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ในสภาพจริง รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนรวมถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้ ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนจึงต้องประเมินทั้งจากการปฏิบัติ (Performance assessment) โดยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังหรือไม่ และต้องประเมินจากสภาพจริงที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและแสดงพฤติกรรมในบริบทของความจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) นั่นเอง

ข้อดีของการประเมินตามสภาพจริง แนวคิดและกระบวนการประเมินตามสภาพจริงจะเน้นการประเมินผลระหว่างเรียนของผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและผลการปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบและวิธีการประเมินแบบเดิมดังเหตุผลต่อไปนี้

1. การลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ ได้ดีกว่าการใช้ความรู้เพื่อทดสอบผลของการสอนทั่ว ๆ ไป

2. ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับความสามารถและมีความหมายต่อตนเอง

3. ผู้เรียนจะมีความมุ่งมั่นต่อการลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จ เพราะผู้เรียนเป็นผู้คิดวางแผนปฏิบัติ จึงต้องการดูผลที่ตนคาดหวัง

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่คิด อยากทดลอง และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยกำหนดปัญหาที่ท้าทายและกระตุ้นให้นำไปใช้ในชีวิตจริงได้

5. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีคิด มีระเบียบวิธีการคิดอย่างถูกต้อง เป็นเหตุเป็นผล และแสวงหาแนวทางปฏิบัติของตนเอง (Self-directed approach) ด้วยการกำหนดงานหรือใช้วิธีเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด แทนการทำงานตามคำสั่งแต่เพียงอย่างเดียว

6. ชี้นำให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีบูรณาการเนื้อหาความรู้จากหลากหลายวิชาที่เรียน (Crossed area) ในหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างกระบวนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตจริง สังคมจริง การทำงานจริง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสภาพจริง ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

3. ลักษณะการประเมินตามสภาพจริง ลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงสรุปได้ดังนี้ (สมนึก นนทิจันทร์ 2544 : 72 ; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ 2545: 101-103)

1. การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบัน (Real world situations)

2. การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่เน้นงานที่ผู้เรียนแสดงออกในภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นกระบวนการเรียนรู้ (process) ผลผลิต (product) และแฟ้มสะสมงาน (portfolio)

3. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินการปฏิบัติงานในสภาพจริง เช่น ผู้เรียนเขียนก็ต้องเขียนให้ผู้อ่านจริงเป็นผู้อ่าน มิใช่เรียนการเขียนแล้ววัดผู้เรียนด้วยการใช้แบบทดสอบวัดการสะกดคำหรือตอบคำถามเกี่ยวกับหลักการเขียน หรือถ้าให้ผู้เรียนเรียนวิทยาศาสตร์ก็ต้องให้ผู้เรียนทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ทำงานวิจัย หรือทำโครงงาน

4. การประเมินตามสภาพจริง จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองด้วย การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลทำให้เขารู้จักการวางแผนการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียน วิธีการเรียน และวางเกณฑ์การประเมิน

5. การประเมินตามสภาพจริง ต้องคำนึงถึงเสมอว่า หลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอน (Instruction) และการประเมินผล (assessment) จะต้องไปด้วยกันโดยไม่แยกการประเมินออกไปต่างหาก

6. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลายวิธีตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อจะตรวจสอบคุณภาพงานของผู้เรียน (Mitchell 1992)

ดังนั้นการประเมินจึงต้องอาศัยหลักการที่ว่าผู้เรียนต้องมีการลงมือกระทำหรือปฏิบัติหรือแสดงออกเพื่อแสดงถึงความเข้าใจและแสดงออกถึงทักษะจากการเรียนรู้ ตลอดจนการแสดงถึงกระบวนการหรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ซึ่งการประเมินผลตามสภาพจริงจึงครอบคลุมถึงการนำเสนอปากเปล่า การโต้วาที การจัดแสดงนิทรรศการ รวมถึงการรวบรวมผลงานของผู้เรียน แถมบันทึกภาพแสดงการปฏิบัติ และการแสดงกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ งานสร้างและงานประดิษฐ์โครงหุ่น การแก้ปัญหา การทดลอง หรือผลงานที่แสดงการสืบค้นหรือใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Arch bald and Newman 1988) นอกจากนี้ยังรวมถึงการสังเกตของครู และแบบสำรวจการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของผู้เรียนรวมตลอดถึงการปฏิบัติงานกลุ่ม

7. การประเมินตามสภาพจริง จะใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด การปฏิบัติวัน-ต่อ-วันของการเรียนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนแทนการใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดอย่างเดียว เทคนิคการประเมินมักนิยมทำโดยการรวบรวมงานภาคปฏิบัติที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เน้นพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ตามสภาพจริง พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นต้องทำในบริบทของความจริงในชีวิตประจำวัน (real-life context) ซึ่งเป็นพฤติกรรมจากกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

8. การประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นประเมินผลเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่ให้ผู้เรียนผลิตสร้าง หรือทำบางอย่างที่เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน การพิจารณาไตร่ตรอง การทำงานและการแก้ปัญหา

9. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ต้องเป็นเกณฑ์ประเมิน “แก่นแท้” (Essentials) ของการปฏิบัติมากกว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นจากผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ เป็นเกณฑ์ที่เปิดเผยและรับรู้กันอยู่ในโลกของความจริงของทั้งตัวผู้เรียนเองและผู้อื่น การให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองต้องทำภารกิจอะไรและมีเกณฑ์อย่างไร การเปิดเผยเกณฑ์ไม่ใช่เป็นการ “คดโกง” ถ้าภารกิจนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติจริง

10. การประเมินตนเอง (Self-assessment) การประเมินตนเองมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติภารกิจจริง (Authentic task) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงานของตนโดยเทียบกับมาตรฐานทั่วไป เพื่อวัดความก้าวหน้าของตนเอง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนทิศทางการทำงานเป็นการทำงานที่ตนเองเป็นผู้ชี้นำตนเอง ปรับปรุงจากแรงจูงใจของตนเอง

11. การนำเสนอผลงาน เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริง โดยให้ผู้เรียนได้เสนอผลงานต่อสาธารณชน การนำเสนอด้วยปากเปล่า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หยั่งรากลึก เนื่องจากผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกของตนว่ารู้อะไร และนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ในหัวข้อนั้นๆ อย่างแท้จริง

4. วิธีการประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงมีวิธีหลากหลายดังนี้

4.1 การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ในทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ผู้สอนอาจกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรืออาจไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียนว่า มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการสังเกตระดับความสามารถหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมากน้อยเพียงใด และวิธีการสังเกตสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

4.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินโดยตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกินไป สามารถสัมภาษณ์ผู้เรียนแต่ละคนได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นิยมใช้ประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ ความจำ และด้านความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมที่ผู้เรียนยึดถือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมทั้งการเห็นคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ

4.3 บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และการแสดงออกของพฤติกรรมลักษณะต่างๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้และแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.4 แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic test) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจและประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริงหรือเลียนแบบสภาพจริง เช่น ข้อสอบวัดทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะ และกระบวนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4.5 การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึก หรือพูดแสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากยิ่งขึ้น และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจทักษะกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4.6 การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียน เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ และ

ทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้สำเร็จ รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ความพยายาม แรงจูงใจ และความก้าวหน้าทางการเรียนที่สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้มีความน่าเชื่อถือ (reliability) มากยิ่งขึ้น

5. การกำหนดเกณฑ์การประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงมักนิยมใช้รูบริคส์ (rubrics) เพื่ออธิบายสัมฤทธิผลของผู้เรียนซึ่งรูบริคส์ เป็นเครื่องมือ (scoring tool) ที่มีการระบุเกณฑ์ (criteria) ประเมินชิ้นงานและคุณภาพของชิ้นงานในแต่ละเกณฑ์

5.1 ลักษณะของรูบริคส์ (Rubrics)

5.1.1 รูบริคส์เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้กับการสอนและการประเมินผล โดยสามารถใช้รูบริคส์พัฒนา/ปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้ และช่วยให้ผู้สอนสามารถตั้งความคาดหวังกับการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และยังช่วยให้ผู้เรียนเห็นแนวทางที่จะพัฒนาการปฏิบัติงาน/ผลงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่นและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในชิ้นงานของตนเองได้ด้วย

5.1.2 รูบริคส์เป็นเครื่องมือช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถตัดสินคุณภาพชิ้นงานอย่างมีเหตุผล ทั้งงานของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเมื่อทำบ่อยๆ จะช่วยสร้างความรับผิดชอบในงานของตนเองมากขึ้น

5.1.3 รูบริคส์เป็นเครื่องมือช่วยลดจำนวนเวลาที่ครูใช้ในการประเมินผลงานของผู้เรียนเพราะผู้เรียนจะช่วยประเมินผลงานตนเองและเพื่อน ๆ ได้

5.1.4 รูบริคส์มีลักษณะยืดหยุ่นที่สามารถทำให้ครูสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปได้อย่างดี เช่น การกำหนดคะแนนไว้ 4 ระดับ แต่ครูสามารถขยายระดับออกไปให้มากกว่านี้ได้เพื่อให้สามารถวัดเด็กที่มีปัญญาเลิศและเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนได้

5.1.5 รูบริคส์ใช้ได้ง่ายและอธิบายได้ง่ายเช่นกัน การใช้รูบริคส์จะช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร และเมื่อมีการประชุมผู้ปกครอง ครู อาจใช้รูบริคส์ อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจง่ายโดยผู้ปกครองจะทราบได้ว่าบุตรหลานของตนต้องทำอย่างไรบ้างจึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียน

5.2 จุดประสงค์ของการสร้างรูบริคส์

5.2.1 เพื่อประเมินกระบวนการ (Process) เช่น ประเมินการเรียนรู้เป็นทีม กลยุทธ์การสัมภาษณ์

5.2.2 เพื่อประเมินผลผลิต (Product) เช่น ประเมินแฟ้มสะสมงาน รายงานการวิจัยนิทรรศการผลงานศิลปะ

5.2.3 เพื่อประเมินการปฏิบัติ (Performance) เช่นประเมินการนำเสนอปากเปล่า การอภิปราย การสาธิต

5.3 ขั้นตอนการสร้างรูบริคส์ การสร้างรูบริคส์ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้รูบริคส์ในการประเมินและช่วยพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูบริคส์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งขั้นตอนการสร้างรูบริคส์มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาตัวอย่างชิ้นงาน โดยให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างชิ้นงานที่ดีและไม่ดีนัก ระบุคุณลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานและลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานไม่ดี ซึ่งขั้นนี้มีความจำเป็นในกรณีที่ครูให้ผู้เรียนทำงานที่ผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยหรือเป็นงานใหม่

ขั้นที่ 2 ระบุรายการที่เป็นเกณฑ์ โดยการให้ผู้เรียนได้อภิปรายชิ้นงาน แล้วนำความเห็นมาลงสรุปเป็นเกณฑ์ที่บอกว่าชิ้นงานที่ดีเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 ระบุระดับคุณภาพ โดยการบรรยายลักษณะของชิ้นงานที่ถือว่ามีคุณภาพที่ดีที่สุดและบรรยายลักษณะชิ้นงานที่มีคุณภาพต่ำสุด จากนั้นบรรยายลักษณะที่อยู่ระหว่างกลาง

ขั้นที่ 4 ฝึกใช้เกณฑ์ โดยให้ผู้เรียนฝึกใช้รูบริคส์ที่สร้างขึ้น ในการประเมินชิ้นงานที่นำเสนอเป็นตัวอย่างในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 5 ประเมินตนเองและเพื่อน โดยให้ผู้เรียนผลิตชิ้นงาน ขณะทำงานให้หยุดบางช่วงเพื่อให้ผู้เรียนใช้รูบริคส์ประเมินชิ้นงานของตนเองและของเพื่อน

ขั้นที่ 6 แก้ไขปรับปรุง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแก้ไข ปรับปรุงชิ้นงานของตนเองจากข้อเสนอแนะที่ได้จากขั้นที่ 5

ขั้นที่ 7 ผู้สอนใช้รูบริคส์ที่ผู้เรียนพัฒนาขึ้นในการประเมิน โดยนำรูบริคส์ที่ผู้เรียนพัฒนาขึ้นและเคยใช้แล้วประเมินชิ้นงานของผู้เรียน

5.4 การประเมินกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามแนวทางของรูบริคส์

จากแนวคิดการประเมินตามสภาพจริงของเอกรินทร์ สี่มหาศาล และสุปรารถนา ยุกตะนันน์ (2546 : 12-20) ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการประเมินการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการประเมินโดยเน้นงานที่นักศึกษาแสดงออกในภาคปฏิบัติ (performance) และกระบวนการ (process) และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อให้นักศึกษาวัดความก้าวหน้า ปรับปรุง หรือเปลี่ยนทิศทางการทำงาน ที่นักศึกษาเป็นผู้ชี้นำตนเอง และเกิดจากแรงจูงใจของตัวนักศึกษาเอง ผลการประเมินที่ผู้เรียนประเมินตนเองไม่นำมาใช้เป็นคะแนนตัดเกรด หรือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา แต่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาชิ้นงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

วิธีการประเมินการแสดงออกในภาคปฏิบัติ (performance) และกระบวนการ (process) จะใช้วิธีการสังเกต และใช้รูบริคส์กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังตัวอย่างที่ขอยกมาเพียงบางส่วนดังภาพที่ 7

แบบประเมินการนำเสนอผลการอภิปราย

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมินการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

……/……/……

ภาพที่ 7 ตัวอย่างแบบประเมินการนำเสนอผลการอภิปราย

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นทักษะทางสังคมของบุคคลอีกอย่างหนึ่ง (Jarolimek 1987 : 1) ที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ปัจจุบันได้มีผู้ที่สนใจและทำการศึกษาในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (EQ : Emotional Quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจูงใจและให้ความหวังแก่ตนเองและมองโลกในแง่ดี สามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมและจัดการกับอารมณ์และการกระทำของตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสมเหตุสมผล และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ (สุภาพร พิสิฎฐ์พัฒนะ 2542 : 16) จากการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือทักษะทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์ด้วย ดังที่ โกลแมน (Goleman 1998 : 93 - 102) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 ด้านดังนี้ 1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) 2. การจัดการอารมณ์ตนเอง (Self-Regulation) 3. การจูงใจตนเอง (Motivation) 4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) 5. การสร้างสัมพันธภาพกับอื่น (Interpersonal Relationships with others) จะเห็นได้ว่า หากมีการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นแล้ว ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ในส่วนของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของโกลแมน (Goleman 1998 : 27) ได้แบ่งองค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้คือ 1) การสื่อสาร 2) การจัดการกับความขัดแย้ง 3) อิทธิพลการโน้มน้าวผู้อื่น 4) การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี 5) ความเป็นผู้นำ 6) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น 7) การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย 8) การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม

นอกจากโกลแมนแล้ว ยังพบว่าบุคคลอื่น ก็มีแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกับโกลแมน (Goleman) เช่น ไวซิงเกอร์ (Weisinger. 1998 : 19-22) บาร์ออน (Bar-on 1997 : 112-113) คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper and Sawaf. 1997 : 21)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พร้อมกับได้นำหลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่จะต้อง การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน (วิภาพร มาพบสุข 2543: 95-108)

มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาด้วย จึงได้แนวคิดว่าในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น คนเราจะต้องศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาจิตใจหรืออารมณ์ของตัวเราเองให้ถ่องแท้ก่อน พร้อมกับศึกษาและเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น จนเกิดเป็นทักษะหรือความเชี่ยวชาญในการเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างถ่องแท้ด้วย แล้วผลที่ตามมาก็จะส่งให้เกิดทักษะทางสังคม คือ มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น หากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ ควรจะต้องมีทักษะใน 3 ด้าน ประกอบกันได้แก่ ทักษะทางด้านการเข้าใจตนเอง ทักษะทางด้านการเข้าใจผู้อื่น และ ทักษะทางด้านสังคม ดังนั้น ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของโกลแมน (Goleman 1998 : 317) มาเป็นองค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่ ทักษะทางด้านการเข้าใจตนเอง ทักษะทางด้านการเข้าใจผู้อื่น และ ทักษะทางด้านสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

1.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

คำว่าความฉลาดทางอารมณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Emotional Quotient มีผู้ใช้เรียกกันทั่วไป คือ EQ ซึ่งเป็นคำย่อมาจากคำเดิม ได้มีผู้ที่ทำการศึกษา และมีแนวคิด ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายคน และต่างก็เรียกแตกต่างกันไป อาทิ เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เชาวน์อารมณ์ สติปัญญาทางอารมณ์ และยังมีผู้ที่ให้ความหมายเป็นภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงกัน อาทิ Emotional Intelligence Emotional Ability Interpersonal Intelligence Multiple Intelligence แต่การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะศึกษา คือ ความสามารถทางอารมณ์ และความสามารถทางสังคม อันเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำว่าความฉลาดทางอารมณ์นั้น ได้มีผู้ที่ให้คำนิยามความหมายไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543: 1) ได้ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

เมเยอร์ และคอบบ์ (Mayer and Cobb 2000: 163-183) นิยามคำว่าเชาว์อารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลในการที่จะไหวเท่าทันใน ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ นอกเหนือจากการติดตามกำกับควบคุมได้แล้ว บุคคลพึงรู้จักจำแนกแยกแยะ และใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อชี้นำความคิดและการกระทำของตนเอง

บาร์ออน (Bar-on 1997 : 112-113) ได้ให้ความหมายว่า เป็นชุดของขีดความสามารถสมรรถนะ และทักษะทางจิตพิสัย ที่ส่งผลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับข้อเรียกร้องและแรงกดดันต่าง ๆ ที่มาจากภาวะแวดล้อม ที่มีผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและการประสบความสำเร็จในชีวิต

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper and Sawaf 1997 : 21) ให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังทางอารมณ์ของตนเป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

โกลแมน (Goleman 1998 : 317) ได้ให้ความหมายของเชาว์นปัญญาทางอารมณ์ ว่าหมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตนและอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้

จากนิยามความหมายความฉลาดทางอารมณ์ ที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นด้วย

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดนิยามความหมายความฉลาดทางอารมณ์ของโกลแมน (Goleman 1998 : 317) ; เมเยอร์ และคอบบ์ (Mayer and Cobb 2000 : 163-183) ; คูเปอร์ และ ซาวาฟ (Cooper and Sawaf 1997 : 21) มาเป็นแนวทางที่จะใช้ในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้คำ เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่า การที่นักศึกษาจะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้นั้น จะต้องเกิดจากทักษะหรือความเชี่ยวชาญ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ จึงหมายถึงการมีทักษะในการเข้าใจตนเอง และ ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น

1.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

โฮเวอร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner 1993: 13-25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้านคือ

1.ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2.ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

เมเยอร์ และคอบบ์ (Mayer and Cobb 2000 : 163-183) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็นประเด็นหลัก ๆ 5 ประเด็น คือ

1. การรู้อารมณ์ตนเอง (Knowing One's Emotions) การรับรู้อารมณ์ของตนเองตามที่เป็นจริง โกรธรู้ว่าโกรธ เสียใจรู้ว่าเสียใจ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ จะนำไปสู่การเข้าใจตนเองดีขึ้นในที่สุด

2. การจัดการอารมณ์ (Managing Emotions) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม คนที่ขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ จะทำให้ชีวิตมีความสุขยาก

3. การจูงใจตนเอง (Motivating Oneself) ความสามารถในการควบคุมความต้องการของตนเอง ให้กำลังใจและกระตุ้นตนเองได้ คนที่มีทักษะนี้จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างสูง

4. การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นรู้ความต้องการของผู้อื่น ทักษะนี้จะทำให้คนนั้นเข้าใจคนอื่นและเป็นที่ยอมรับของสังคมในที่สุด

5. การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ (Heading Relationships) ศิลปะของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับข้อขัดแย้งของบุคคลต่าง ๆ ได้ดี

ในปี 1997 ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer 1997: 10-11) ได้เสนอโมเดลที่ปรับใหม่ โดยเสนอว่าความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.การรับรู้ (Perception) การประเมิน (Appraisal) การแสดงออก (Expression) ซึ่งอารมณ์ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้

1.2 ความสามารถในการระบุอารมณ์ของผู้อื่น โดยดูจากการอ่านงานออกแบบงานศิลป์ ภาษา เสียง พฤติกรรมและรูปภาพต่าง ๆ

1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม แสดงความต้องการได้สอดคล้องกับความรู้สึก

1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตรงกันข้ามได้อย่างว่าถูกหรือผิด จริง หรือไม่จริง

2.การใช้อารมณ์เกื้อหนุนความคิด (Emotional Facilitation of Thinking) ประกอบด้วยการใช้อารมณ์ในการจัดลำดับความคิดโดยชี้นำให้เห็นความสำคัญก่อนหลัง

2.1 การใช้อารมณ์เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจและจดจำความรู้สึกต่าง ๆ ได้

2.2 การใช้อารมณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดมุมมองที่กว้างหลากหลายมากขึ้น จากการมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดีเกินไป ไปสู่การมองในด้านอื่น ๆ ด้วย

2.3 การเกิดภาวะอารมณ์ที่หลากหลายทำให้สามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาความรู้สึกเป็นสุข ทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

3.การเข้าใจ วิเคราะห์และใช้ความรู้จากอารมณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

3.1 ความสามารถในการระบุอารมณ์และความสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม

3.2 ความสามารถในการตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากอารมณ์อีกอารมณ์หนึ่ง เช่น ความเสียใจเนื่องมาจากความสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.3 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน

3.4 ความสามารถในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น เปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพอใจ หรือจากความโกรธมาเป็นความละอาย

4. การรับรู้และควบคุมอารมณ์ เพื่อส่งเสริมความงอกงามทางอารมณ์และสติปัญญาประกอบด้วย

4.1 ความสามารถในการเปิดใจกว้างยอมรับต่อความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นได้

4.2 ความสามารถในการปลดปล่อยตนเองจากสภาวะอารมณ์ โดยพิจารณาจากข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับ

4.3 ความสามารถในการพิจารณาภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น รู้ว่าความรู้สึกหรืออารมณ์เหล่านั้น มีความชัดเจน มีเหตุผล เป็นปกติ และส่งผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร

4.4 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และของผู้อื่นได้ สามารถลด ควบคุมอารมณ์ที่ไม่ดี และแสดงออกซึ่งอารมณ์ที่ดีได้อย่างเหมาะสม ไม่บิดเบือนหรือแสดงออกเกินความจริง

โกลแมน (Goleman 1998 : 93-102) ได้ปรับโมเดลของซาโลเวย์และเมเยอร์ โดยความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) คือการที่บุคคลรู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเอง ผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ

2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Self-Regulation) คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

3.การจูงใจตนเอง (Motivation) คือ การใช้พลังความรู้สึกภายในเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก เช่น เงิน หรือสิ่งตอนแทนอื่น ๆ มีความพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ดี มองโลกในแง่ดี ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

4.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้ สนใจและเข้าใจในแง่คิด ทัศนะของผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง ตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ใช้ความคิดของตนเป็นหลัก

5.สัมพันธภาพกับผู้อื่น (Interpersonal Relationships with Orthers) คือ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงใจผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper and Sawaf 1997 : 21) ได้เสนอโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ไว้เพื่อสะดวกแก่การวัดที่เรียกกว่า แบบทดสอบการประเมินเชาวน์ปัญญาอารมณ์ (Mapping Your Emotional Intelligence : EQ Map) ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1.ความรู้รอบในอารมณ์ (Emotional Literacy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการรับรู้การควบคุมตัวเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์ (Emotional Honessty) คือ รับรู้อารมณ์ตรงตามที่เป็น

1.2 การสร้างพลังอารมณ์ (Emotional Energy)รวบรวมอารมณ์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์

1.3 ตระหนักรู้ในอารมณ์ (Awareness)

1.4 รับผลย้อนกลับของอารมณ์ (Feedback)

1.5 หยั่งรู้ด้วยตนเอง (Intuition)

1.6 รับผิดชอบ (Responsibility)

1.7 สร้างสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง (Connection)

2.ความเหมาะเจาะทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ประกอบด้วย

2.1 สร้างความเชื่อถือได้ให้เกิดแก่ตน (Authenticity)

2.2 มีความเชื่อ ศรัทธา และมีความยืดหยุ่น

2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่

2.4 ความสามารถที่กลับสู่สภาพปกติ และด้านหน้า

3.ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตัวเอง ประกอบด้วย

3.1 ความผูกพันในงาน รู้รับผิดชอบและมีสติ มีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น

3.2 มีความซื่อตรง ทำงานอย่างซื่อสัตย์และยึดหลักจริยธรรม รักษามาตรฐานส่วนบุคคลทำตามที่พูด รักษาคำพูด ยอมรับข้อผิดพลาดที่ตนกระทำอย่างเปิดเผย

4.ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) โดยใช้สัญชาติญาณด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย

4.1 การแสดงออกด้านการหยั่งรู้

4.2 สามารถคิดใคร่ครวญ

4.3 การเล็งเห็นโอกาส

4.4 การสร้างอนาคต

บาร์ออน (Bar-on 1997) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 15 คุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1.ความสามารถในตน ซึ่งเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 ความสามารถในการเข้าใจภาวะอารมณ์ของตน

1.2 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตน

1.3 การตระหนักรู้งาน คือ มีสติ

2.ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่

2.1 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.2 มีน้ำใจ เอื้ออาทร ห่วงใยผู้อื่น

2.3 ตระหนักรู้เท่าทัน ในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

3.ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วย

3.2 ความสามารถในการตรวจสอบความรู้สึกของตน

3.2 เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และสามารถตีความได้ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง

3.2 มีความยืดหยุ่นในความคิด และความรู้สึกของตนเป็นอย่างดี

3.4 มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

4.มียุทธวิธีในการจัดการกับความเครียด ประกอบด้วย

4.1 การจัดการกับความเครียด บริหารความเครียด

4.2 ควบคุมอารมณ์ได้อย่างดี แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

5.การจูงใจตนเอง และสภาวะทางอารมณ์ได้แก่

5.1 การมองโลกในแง่ดี

5.2 การแสดงออกและมีความรู้สึกที่เป็นสุขที่สามารถสังเกตเห็นได้

5.3 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น

ไวส์ซิงเกอร์ (Weisinger 1998: 19-22) ได้กำหนดความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เฉพาะบุคคล เป็นส่วนที่เพิ่มความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ให้แก่ตนเอง (Intraperson Emotional Intelligence) ซึ่งได้แก่ การพัฒนาให้มีความตระหนักรู้จักตน การบริหารอารมณ์ของตน และการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่คน ส่วนที่สอง ได้แก่ การใช้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของตนเพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal Emotional Intelligence) ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์ และการช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตัวเองได้

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 29-30) ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของสโลเวย์ และเมเยอร์ และของโกลแมน ได้ 5 องค์ประกอบใหญ่ ดังต่อไปนี้

1.การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awereness หรือ Knowing One’s Emotion) เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง

สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตน เป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน

2.การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน (Managing Emotion) หรืออาจเรียกว่าการกำหนดตนเอง (Self-Regulation) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่าเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-Control) เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้ (Trustworthiness) มีคุณธรรม (Conscientiousness) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (Innovation)

3.การจูงใจตนเอง (Motivation) เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเอง ที่เรียกว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

4.การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) หมายถึงความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ (Service Orientation) สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5.การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationships) ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วยการสื่อความหมายที่ดี (Communication) การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management)

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจในตนเอง (การเข้าใจตนเอง) เพื่อพัฒนาตนเอง และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักและเข้าใจผู้อื่น (การเข้าใจผู้อื่น) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปแนวคิดองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจตนเองและการเข้าใจผู้อื่น

นักการศึกษา	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับ	
		การเข้าใจตน	การเข้าใจผู้อื่น
การ์ดเนอร์ (1993)	1.ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น		/
	2.ด้านการรู้จักตนเอง	/	
ซาโลเวย์ และ เมเยอร์ (1990)	1.การรู้จักอารมณ์ตนเอง	/	
	2.การจัดการอารมณ์ตนเอง	/	
	3.การจูงใจตนเอง	/	
	4.ความรับรู้อารมณ์ผู้อื่น		/
	5.การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ		/
โกลแมน (1998)	1.การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	/	
	2.การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	/	
	3.การจูงใจตนเอง	/	
	4.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น		/
	5.การสัมพันธภาพกับผู้อื่น		/
บาร์ออน (1997)	1.ความสามารถภายใน	/	
	2.ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์		/
	3.ความสามารถในการปรับตัว	/	
	4.การจัดการกับความเครียด	/	
	5.การจูงในตนเอง	/	
คูเปอร์ และ ซาวาฟ (1997)	1.ความรอบรู้ในอารมณ์	/	
	2.ความเหมาะเจาะทางอารมณ์	/	
	3.ความลึกซึ้งทางอารมณ์	/	
	4.ความกลมกลืมและความเป็นไปได้ทางอารมณ์	/	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

นักการศึกษา	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	แสดงถึงความเกี่ยวข้อง	
		การเข้าใจตน	การเข้าใจผู้อื่น
ทศพร สุขประเสริฐ (2542)	1.การตระหนักรู้ในตนเอง	/	
	2.การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน	/	
	3.การจูงใจตนเอง	/	
	4.การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น		/
	5.การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น		/
ไวส์ซิงเกอร์ (1998)	1.ความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่ตนเอง	/	
	2.ความฉลาดทางอารมณ์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น		/

จากตารางที่ 3 พบว่า นักการศึกษาส่วนใหญ่ มีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการรู้จักและเข้าใจในตนเอง (การเข้าใจตนเอง) และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักและเข้าใจผู้อื่น (การเข้าใจผู้อื่น)

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำส่วนประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ที่สามารถแยกได้เป็น 2 ด้าน คือ การเข้าใจตนเอง และ การเข้าใจผู้อื่น ไปเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยยึดตามแนวคิดของโฮเวอร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner 1993: 13-25) และ ไวส์ซิงเกอร์ (Weisinger 1998: 19-22) ที่ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้านคือ 1.ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) 2.ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

พร้อมกับได้วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของทั้ง 2 ด้าน โดยยึดแนวคิดองค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ของโกลแมน (Goleman 1998: 93-102) และของบาร์ออน (Bar-on 1992) มาเป็นแนวทาง เพื่อให้ได้องค์ประกอบย่อยของ การเข้าใจตนเอง และ การเข้าใจผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการมีทักษะในการเข้าใจตนเอง และ

ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นคำที่ผู้วิจัยจำกัดความไว้ตามแนวคิดและหลักการของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งก็คือ ความฉลาดทางอารมณ์ นั่นเอง และเพื่อให้องค์ประกอบเหล่านี้สามารถเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของนักการศึกษาคนอื่น ๆ มาทำการวิเคราะห์ด้วย โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบของ ทักษะในการเข้าใจตนเอง และทักษะในการเข้าใจผู้อื่นดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านการเข้าใจผู้อื่น

นักการศึกษา	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	องค์ประกอบย่อย					
		ด้านการเข้าใจตนเอง			ด้านการเข้าใจผู้อื่น		
		การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	การสร้างแรงจูงใจตนเอง	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
การ์ดเนอร์ (1993)	1.การสัมพันธ์กับผู้อื่น						/
	2.การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น				/		
	3.การรู้จักตนเอง	/					
	4.การรับรู้อารมณ์ตนเอง	/					
	5.จัดการกับอารมณ์ตนเอง		/				
ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (1990)	1.การรู้จักอารมณ์ตนเอง	/					
	2.การจัดการอารมณ์ตนเอง		/				
	3.การจูงใจตนเอง			/			
	4.ความรับรู้อารมณ์ผู้อื่น				/		
	5.การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ						/

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักการศึกษา	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	องค์ประกอบย่อย					
		ด้านการเข้าใจตนเอง			ด้านการเข้าใจผู้อื่น		
		การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	การสร้างแรงจูงใจตนเอง	การเข้าใจความรู้ของผู้อื่น	การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
โกลแมน (1998)	1.การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	/					
	2.การจัดการกับอารมณ์ตนเอง		/				
	3.การจูงใจตนเอง			/			
	4.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น				/		
	5.การสัมพันธภาพกับผู้อื่น						/
คูเปอร์ และ ซาวาฟ (1997)	1.ความรอบรู้ในอารมณ์	/					
	2.ความเหมาะเจาะทางอารมณ์		/				
	3.ความลึกซึ้งทางอารมณ์			/			
	4.ความกลมกลืมทางอารมณ์			/			
บาร์ออน (1997)	1.ความสามารถภายใน	/					
	2.ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์						/
	3.ความสามารถในการปรับตัว					/	
	4.การจัดการกับความเครียด		/				
	5.การจูงในตนเอง			/			
ไวส์ซิงเกอร์ (1998)	1.ความตระหนักรู้จักตน	/					
	2.การบริหารอารมณ์ของตน		/				
	3.การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตน			/			
	4.การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ						/

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักการศึกษา	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	องค์ประกอบย่อย					
		ด้านการเข้าใจตนเอง			ด้านการเข้าใจผู้อื่น		
		การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	การสร้างแรงจูงใจตนเอง	การเข้าใจความรู้ของผู้อื่น	การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
ทศพร สุขประเสริฐ (2542)	1.การตระหนักรู้ในตนเอง	/					
	2.การจัดการกับอารมณ์ของตน		/				
	3.การจูงใจตนเอง			/			
	4.การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น					/	
	5.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น						/

จากตารางที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่า แต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อย ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการ สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีองค์ประกอบย่อยแต่ละด้านดังนี้

ด้านการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเองการสร้างแรงจูงใจตนเอง

ด้านการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้ของผู้อื่น การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

แนวทางในการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ทำได้โดย ฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนตามความเป็นจริงให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้ มองตนเองในแง่ดี รู้สึกดีกับชีวิต สามารถชื่นชมตัวเองได้ เป็นการฝึกให้รู้จักอารมณ์ตนเองฝึกการตระหนักรู้ (Self-Awareness)

สำรวจตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น อาจใช้การนั่งสมาธิ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น อาจใช้กิจกรรมกลุ่ม และเทคนิคอื่น ๆ รู้จักแยกแยะอารมณ์ของตนว่าชนิดใดดี ชนิดใดไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training) ฝึกการสื่อสารที่เหมาะสม อาจใช้เป็นกิจกรรมกลุ่มเสริมหลักสูตร

1.รู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งครู พ่อแม่ คงต้องเป็นผู้นำในการฝึกและทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ (Modeling) และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำตามระเบียบ เป็นต้น

2.รู้จักและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตนเอง จำแนกแยกแยะได้ว่า อารมณ์ใดที่เป็นคุณแก่ตนเอง และอารมณ์ใดจะเป็นโทษแก่ตนเอง โรงเรียนและสถานศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่จะให้คำปรึกษา (Couseling) แก่เด็ก

3.การรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่า อารมณ์เกิดได้ทุกอย่างแต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ ฝึกความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดี และอารมณ์ไม่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รู้จักแสดงออกทางอารมณ์ และระบายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฝึกความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด

4.การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสีหน้า ท่าทางและคำพูด เด็กจึงต้องได้รับการฝึกอาจจะเป็นในชั่วโมงโฮมรูมหรือกิจกรรมในคาบแนะแนว

5.รู้จักหยุดแสดงอารมณ์ที่ไม่ดี ความสามารถในการไตร่ตรองก่อนการแสดงออกและสามารถที่จะอดทน รอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้

6.ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับตน แรงจูงใจที่สำคัญคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive)

7.ฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์ของผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จะต้องฝึกให้นึกถึงผู้อื่น ฝึกการสังเกตการตรวจสอบอารมณ์

8.ฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การแสดงน้ำใจ เอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่น ได้ด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชอบ ชื่นชม และให้กำลงใจซึ่งกันและกันได้ในวาระที่เหมาะสม

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2541: 14-20) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

1.การสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน (Classroom Culture) เพื่อให้เป็นที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนและการฝึกความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีความร่วมมือกันนักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ (Interpersonal Skill) ต้องมีข้อตกลงที่จะปฏิบัติในห้องเรียน โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ

- ต้องฟังเพื่อนพูดอย่างเอาใจใส่
- แสดงความชื่นชมเมื่อเพื่อนทำดี
- หลีกเลี่ยงทำให้เพื่อนเสียหน้าหรือเสียใจ
- ถ้าไม่มีอะไรจะแสดงก็บอกผ่าน
- ต้องให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการฝึกและสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน มีดังนี้

1.1 การรู้จักตนเอง (Intrapersonal) รู้จักเพื่อน (Intrapersonal) และยอมรับในความแตกต่างว่าเป็นเรื่องธรรมดา

1.2 การสร้างบรรยากาศการสนับสนุนเพื่อให้เกิดความกล้าในการแสดงออกและกล้าเสี่ยง (Creating a Climate of Support)

1.3 สร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนเชื้อเชิญการชื่นชอบ (Creating a Supporting Culture, Inviting, Appreciation)

2. หลักสูตรฝึกอบรมความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จะมีผลดีที่สุดเมื่อให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติสร้างประสบการณ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจจากฐานความรู้เดิมของตนเอง ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องให้โอกาสนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายส่วนตัวและส่วนของกลุ่ม การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นักเรียนต้องเรียนรู้วิธีการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนออกมาและพัฒนาความเข้าใจโดยวิธีการคิดทบทวนในเนื้อหามุมมองของสังคม และมุมมองส่วนตัวของกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

2.1 ให้นักเรียนมีโอกาสกำหนดและดำเนินการไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งความคาดหวังทางวิชาการ และเป้าหมายทางวิชาการ ทั้งของส่วนตัวและของกลุ่ม

2.2 การช่วยให้นักเรียนตระหนักว่าคนอื่นมองพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไร พฤติกรรมนักเรียนมีผลกระทบต่อคนอื่น ๆ อย่างไร และเรียนรู้วิธีการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ออกมาอย่างไร ไม่ก้าวร้าว หรือทะเลาะ

2.3 การช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเห็นอกเห็นใจและพัฒนาทักษะการเจรจาเพื่อให้โน้มน้าวการตัดสินใจและแก้ไขข้อขัดแย้ง และนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและเพื่อน ๆ

กล่าวโดยสรุป ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ให้เกิดกับตัวนักศึกษา โดยผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องฝึกให้นักศึกษา รู้จักตนเอง มีความเข้าใจผู้อื่น สามารถควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นั่นก็คือ การมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจตนเอง และในด้านการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้ของผู้อื่น การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบในด้านการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจตนเอง และในด้านการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้ของผู้อื่น การปรับตัวเข้าหาผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตามในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นอกจากจะยึดแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ มาเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์แล้ว ยังได้ยึดแนวคิดของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของโกลแมน (Goleman 1998: 93-102) มาศึกษาเพื่อเป็นองค์ประกอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งคำว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นี้ โกลแมน ได้เปลี่ยนใหม่เป็นคำว่า ทักษะทางสังคม

โกลแมน (Goleman 1998 : 93-102) ได้กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นทักษะทางสังคมของบุคคลอีกอย่างหนึ่ง (Jarolimek 1987 : 1) ที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ (สุภาพร พิสฎฐ์พัฒนะ 2542 : 3) และยังกล่าวอีกว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือทักษะทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์ด้วย พร้อมกับได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำว่าสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความหมายได้ในหลายทาง เช่น สัมพันธภาพกับเพื่อน มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะทางสังคม ซึ่งคำเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งสิ้น แต่การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นและศึกษาในเรื่องของสัมพันธภาพที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ซึ่งจากการศึกษา พบว่า สัมพันธภาพเป็นส่วนหนึ่งของ

ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อีกด้วยได้มีผู้ที่ได้ให้ความหมาย สัมพันธภาพที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ไว้ดังนี้

โกลแมน (Goleman 1998 : 133) ได้ให้ความหมายของคำว่า ทักษะทางสังคม คือ ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

คูเปอร์ และ ซาวาฟ (Cooper and Sawaf 1997 : 30) ให้ความหมายของคำ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงาน ข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวนำผู้อื่นได้

ซาโลเวย์ และ เมเยอร์ (Salovey and Mayer 1990) ให้ความหมายว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง

ไวซิงเกอร์ (Weisinger 1998 : 30) ให้ความหมายว่า เป็นทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้สามารถร่วมมือกันในการทำงานได้ดี และสามารถที่จะช่วยให้ผู้อื่นช่วยเหลือตัวเองได้ด้วยความเต็มใจ

โฮเวอร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner 1993 : 15) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 110) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วย การสื่อสารที่ดี การบริหารความขัดแย้ง เป็นต้น

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543 : 145) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์

วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี (2542 : 17) ให้ความหมายว่า คือการที่บุคคลสามารถจะมีสติปัญญาทางอารมณ์ในการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น บุคคลจะเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึก และมีเมตตากรุณาและพร้อมที่จะให้ผู้อื่นช่วยตัวเองได้

จากนิยามและความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถติดต่อกับผู้อื่นได้อย่างคล่องแคล่ว

โน้มน้าวผู้อื่นได้ มีใจเมตตากรุณาช่วยเหลือผู้อื่น เป็นผลให้เกิดการทำงานและการอยู่ร่วมกันกับผู้ได้อย่างมีความสุข

2.องค์ประกอบของสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ตามแนวความคิดของ โกลแมน (Goleman 1995 : 27) ตามที่ผู้วิจัย ได้ยึดแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งโกลแมนใช้คำว่าทักษะทางสังคม (Social Skill) ซึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การโน้มน้าว แสดงกลวิธีโน้มน้าวต่าง ๆ อย่างได้ผล
2. การสื่อสารที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ
3. ความเป็นผู้นำที่ดี โน้มน้าวและผลักดันกลุ่มได้ดี
4. กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและบริหารการเปลี่ยนแปลงได้ดี
5. การบริหารความขัดแย้ง เจรจาและแก้ไขหาทางยุดความไม่เข้าใจกัน
6. การสร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อการปฏิบัติ
7. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับผู้อื่น เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน
8. สมรรถนะของทีม สร้างพลังร่วมของกลุ่มในการมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากแนวคิดของโกลแมนแล้ว ยังมีผู้ให้แนวคิดขององค์ประกอบของสัมพันธภาพกับผู้อื่น ที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

คูเปอร์ และ ซาวาฟ (Cooper & Sawaf 1997 : 17) ได้เสนอแบบของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การผูกพัน รู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. การมีเป้าหมายและศักยภาพภายในกลุ่ม
3. มีการสื่อสารที่ดีต่อผู้อื่น
4. การโน้มน้าวผู้อื่นโดยไม่ต้องใช้สิทธิอำนาจบังคับ

บาร์ออน (Baron 1997: 98-100) ได้กล่าวว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในส่วนของทักษะของความเก่งคน ประกอบด้วย

1. ตระหนักรู้เท่าทันในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้
2. สร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่นได้
3. มีน้ำใจ เอื้ออาทร ห่วงใยผู้อื่น

ไวซิงเกอร์ (Weisinger H 1998 : 105-106) การเสริมสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal Emotional Intelligence) จะต้องประกอบด้วย

1.ทักษะการสื่อสารที่ดี

2.มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3.การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยเหลือตัวเองได้

สุภาพร พิสิฏฐ์พัฒนะ (2542 : 9) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะทางสังคม (Social Skill) ไว้ดังนี้

1.ความสัมพันธภาพกับบุคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท

2.ความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ

4.สามารถทำให้ผู้อื่นที่อยู่รอบข้างมีความสุข

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543: 145-146) กล่าวว่า การคงไว้ และรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Handing Relationships) จะประกอบไปด้วย

1.สัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

2.การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3.มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อผู้อื่น

4.ให้เกียรติและยอมรับผู้อื่น

วิสาลักษณ์ ชัววัลลี (2542: 171-175) กล่าวว่า การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงานนั้น ในส่วนของความสัมพันธ์กับผู้อื่น ประกอบด้วย

1.เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์

2.เข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

3.มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึก

4.ช่วยให้ผู้อื่นช่วยเหลือตัวเองได้

มนัส บุญประกอบ (2543: 217-218) กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานในส่วนของทักษะสังคมที่จะช่วยพัฒนาอารมณ์ได้ จะประกอบไปด้วย

1.ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่น (มนุษยสัมพันธ์)

2.ตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

3.แก้ไขข้อขัดแย้งและประสานผู้คนเข้าด้วยกันได้

4.ทำงานร่วมกับผู้อื่น และทำงานเป็นทีมได้

จากแนวคิดและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นได้จาก การสื่อสารสัมพันธ์กัน และการร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกัน ซึ่งการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้

และสามารถที่สร้างสัมพันธภาพระหว่างกันได้ หากพิจารณาถึงแนวคิดดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดเอาแนวคิดและองค์ประกอบของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของ โกลแมน (Goleman D 1998 : 133) ซึ่ง โกลแมนได้กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็น ทักษะทางสังคมของบุคคลอีกอย่างหนึ่ง (Jarolimek 1987 : 1) โดย โกลแมน ได้เปลี่ยนคำว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ใหม่ว่าเป็น ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 1. การสื่อสาร 2. การจัดการกับความขัดแย้ง 3. อิทธิพลการโน้มน้าวผู้อื่น 4. การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี 5. ความเป็นผู้นำ 6. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น 7. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย 8. การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของ โกลแมน มาเป็นหลัก แล้วนำแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวข้างต้น มาประกอบการพิจารณาเพื่อเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ และในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า ทักษะทางด้านสังคม แทนคำว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตามแนวคิดของ โกลแมน ดังรายละเอียดในตาราง 5 และตาราง 6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สรุปแนวคิดองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นักการศึกษา	องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
โกลแมน (1998)	1.สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำตาม 2.การสื่อสาร 3.การเป็นผู้นำ 4.กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 5.การจัดการความขัดแย้ง 6.การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 7.การทำงานร่วมกับผู้อื่น 8.การสร้างสมรรถภาพทีมงาน
คูเปอร์ และ ซาวาป (1997)	1.การผูกพัน รู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม 2.มีเป้าหมายและศักยภาพภายในกลุ่ม 3.มีการสื่อสารที่ดีต่อผู้อื่น 4.การโน้มน้าวผู้อื่นโดยไม่ต้องใช้สิทธิบังคับ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

นักการศึกษา	องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
บาร์ออน (1997)	1.การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2.การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น 3.การช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
มนัส บุญประกอบ(2542)	1.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 2.การรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น 3.การบริหารจัดการความขัดแย้ง 4.การทำงานร่วมกับผู้อื่น
ไวส์ซิงเกอร์ (1998)	1.มีทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น 2.มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี 3.มีความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
สุภาพร พิสิฎฐ์พัฒนะ (2542)	1.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 2.การโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำตาม 3.การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
นันทนา วงษ์อินทร์ (2543)	1.การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น 2.การสื่อสาร 3.การทำงานร่วมกับผู้อื่น
วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี (2542)	1.การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 2.การสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึก 3.การช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 6 วิเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นักการศึกษา	องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล							
	การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	การจัดการกับความขัดแย้ง	อิทธิการโน้มน้าวให้คล้อยตาม	การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ดี	การมีภาวะความเป็นผู้นำ	การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น	การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย	การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม
โกลแมน	/	/	/	/	/	/	/	/
คูเปอร์ และ ซาวาฟ	/		/			/	/	
บาร์ออน						/	/	/
ไวส์ซิงเกอร์	/					/	/	
สุภาพร พิสิฏฐ์พัฒนะ			/		/	/	/	
นันทนา วงษ์อินทร์	/				/	/	/	/
วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี	/			/	/	/	/	
มนัส บุญประกอบ		/	/		/	/	/	/

จากตารางที่ 5 และ 6 ผลการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของโกลแมน พร้อมกับการนำแนวคิดของนักการศึกษาคนอื่น ๆ มาสนับสนุน พบว่า องค์ประกอบที่นักการศึกษา มีแนวคิดความสอดคล้องกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มี 8 องค์ประกอบ คือ 1. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น 2. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย 3. การมีภาวะการเป็นผู้นำ 4. การสื่อสาร 5. อิทธิพลการโน้มน้าวให้คล้อยตาม 6. การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม 7. การจัดการกับความขัดแย้ง 8. การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี เมื่อพิจารณาแล้วผู้วิจัยเห็นว่า องค์ประกอบที่จะทำให้การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในสังคมที่มีลักษณะของความเป็นพหุวัฒนธรรมของนักศึกษาเป็นไปด้วยดี อีกทั้งยังเกิดผลต่อนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ในการที่จะนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในการประกอบ

อาชีพ จึงได้นำ 3 องค์ประกอบ มาเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดและแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 1. การมีภาวะความเป็นผู้นำ 2. การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม 3. การจัดการกับความขัดแย้ง

สรุปผลจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ และแนวคิดองค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้ว สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าในการที่นักศึกษาจะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดีนั้น นักศึกษาต้องมีทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเข้าใจตนเอง ทักษะการเข้าใจผู้อื่น และ ทักษะทางสังคม ซึ่งทักษะทั้ง 3 ด้าน จะมีองค์ประกอบย่อยเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 องค์ประกอบความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล		
ทักษะทางด้านการเข้าใจตนเอง	ทักษะทางด้านการเข้าใจผู้อื่น	ทักษะทางด้านสังคม
1.การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 2. การควบคุมอารมณ์ตนเอ 3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	1.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 3.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	1.การทำงานร่วมกันเป็นทีม 2.การจัดการความขัดแย้ง 3.การมีภาวะของการเป็นผู้นำ

3. ลักษณะสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สุวนีย์ เกี่ยวกิ่งแก้ว (2545: 91) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพ (Relationship) ว่าหมายถึง กระบวนการระหว่างบุคคลได้แก่การที่บุคคลสองคนหรือมากกว่าสองคนทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยและติดต่อข้องเกี่ยวกันในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจเป็นเดือน เป็นปี หรือตลอดไป ขึ้นอยู่กับชนิดของสัมพันธภาพและใยสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสอง ซึ่งลักษณะสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีดังนี้

1.การพึ่งพากันและกัน (Interdependence) ทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน จะมีลักษณะการพึ่งพากันและในการที่จะสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ขึ้นมา เพื่อสนองตอบจุดมุ่งหมายของตัวเองและร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกจะมีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลจากทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน ในลักษณะการพึ่งพากันหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2.ความสัมพันธ์ที่ถาวร (Lasting duration) ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่อดีต จวบจนถึงปัจจุบันและมีแนวคิดที่จะสานความสัมพันธ์นั้นต่อไปจนถึงอนาคต

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลต้องอาศัยการพึ่งพาระหว่างกันและกันและการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ที่ถาวรต่อกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งการพึ่งพากันและกันและความสัมพันธ์ที่ถาวรนั้นถือเป็นลักษณะเด่นของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่สามารถช่วยให้เกิดการพึ่งพาช่วยเหลือระหว่างกันตลอดจนความผูกพันหรือความสัมพันธ์ทางใจของทั้งสองฝ่ายและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่มีความแตกต่างจากการสื่อสารประเภทอื่น เป็นกระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อทำความรู้จักกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน อาศัยการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ไม่จำกัดแน่นอน โดยประกอบด้วยลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ (สุลักษณ์ มีชูทรัพย์ 2539 : 162)

1.มีผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการสัมพันธภาพเพียงไม่กี่คน

2.ผู้ที่เกี่ยวข้องจะมีความใกล้ชิดกัน (อาจเป็นทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจหรือทั้ง 2 ด้าน)

3.ผู้สื่อสารสามารถเห็น ได้ยิน สัมผัสและได้กลิ่น ซึ่งกันและกัน โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5

4.มีผลย้อนกลับหรือการตอบสนอง (Feedback) ทันทีทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้ง 2 ฝ่าย สามารถประเมินประสิทธิภาพหรือผลของการสื่อสารนั้นได้ทันที

จึงสรุปได้ว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจำเป็นต้องคำถึงทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจตลอดจนความผูกพันใกล้ชิดกันซึ่งจะทำให้การสื่อสารระหว่างกันมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและทั้งสองฝ่ายสามารถตอบสนองต่อกันและกันได้ทันท่วงที ทำให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลดำเนินไปได้ด้วยดี มีลักษณะของการผูกพันพึ่งพาระหว่างกัน

4. การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ (นงคราญ ผาสุก 2528: 49)

แบบที่ 1 สัมพันธภาพแบบสังคม (Social relationship) เป็นความสัมพันธ์ในสังคมที่เราใช้ชีวิตร่วมกันโดยทั่วไปมีทั้งการให้และการรับ หรือเป็นการติดต่อปะทะสัมพันธ์กันระหว่างคน โดยมีเหตุผลเพื่อความเพลิดเพลิน หรือความเป็นเพื่อนเท่านั้นและบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ได้อยู่ในพื้นฐานที่ต้องรับผิดชอบช่วยเหลือกัน ไม่ได้สนใจสาระเกี่ยวกับปัญหาของกันและกัน

แบบที่ 2 สัมพันธภาพแบบวิชาชีพ (Professional relationship) เป็นสัมพันธภาพแบบวิชาชีพซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์มีระยะเวลาที่แน่นอน มุ่งเฉพาะการให้ ไม่มุ่งเรื่องการรับ มีการให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้ที่มีปัญหา ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้และมีทักษะพิเศษ (Special skills) ฉะนั้นสัมพันธภาพชนิดนี้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล 2 ฝ่าย คือ ครูซึ่งทำหน้าที่ในการให้ความรู้และให้ประสบการณ์ และอีกบุคคลหนึ่งก็คือนักศึกษา

นอกจากลักษณะความสัมพันธ์สองแบบข้างต้นแล้ว สุวนีย์ เกี่ยวกิ่งแก้ว (2554: 91-92) ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์แบบที่ 3 คือ

แบบที่ 3 สัมพันธภาพใกล้ชิด (Intimate Relationship) เป็นสัมพันธภาพที่มีลักษณะใกล้ชิดที่เกิดขึ้นในบุคคลสองคนที่มีความห่วงใยกันและมีพันธะทางใจผูกพันกัน โดยที่บุคคลทั้งสองนี้มีความนับถือซึ่งกันและกัน เชื่อถือไว้วางใจกัน สัมพันธภาพแบบนี้ได้แก่ สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่มีความสนิทสนม

การสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดถึงช่วงสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ บุคคลจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในกิจการด้านต่าง ๆ ในชีวิตส่วนหนึ่งขึ้นยู่กับปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันก่อให้เกิดปัจจัยเกื้อหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ขาดทักษะด้านนี้ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันทำให้มีปัญหาในการดำรงชีวิต เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ ขาดคนเข้าใจหรือคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนค้ำจุน ให้คำปรึกษา หรือให้การสนับสนุนด้านปัจจัยหรือด้านกำลังใจจึงอาจมีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม หลบตัวเองออกจากสังคมหรือประสบกับความล้มเหลวในชีวิตได้ ซึ่งจอร์นสัน (Johnson 1986: 7-9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้ดังนี้ คือ

1.การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จาก การเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่ารู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ เรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถและการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง

2.การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิดความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบ

3.การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบภาวะวิกฤติ

4.การรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งจะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

วนิดา เสนีเศรษฐ และ ชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530: 11) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการทำงาน คือ การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนร่วมงานหรือการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพราะจะทำให้หน่วยงานนั้นดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะก่อให้เกิดผลดังนี้

1.สัมพันธภาพของบุคคลเป็นผลต่อสัมพันธภาพของกลุ่ม มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม หากแต่บุคคลในกลุ่มมีความรักใคร่กัน สมัครสมานสามัคคี มีความผูกพันกันทางจิตใจด้วยน้ำใสใจจริงแล้วก็จะทำให้เกิดความเห็นใจและช่วยเหลือกันและกันและหากกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นสถาบันหนึ่ง องค์การใดองค์การหนึ่ง โรงงานใดโรงงานหนึ่ง บริษัทใดบริษัทหนึ่งก็จะทำให้สถาบัน องค์การโรงงานและบริษัทนั้น ๆ อยู่ด้วยกันด้วยความสุข อันเป็นผลต่อการเพิ่มผลผลิตของกลุ่มด้วย

2.สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพื่อการอยู่ร่วมกัน การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อย่างน้อยก็กล่าวได้ว่าทุกคนต้องมีเพื่อนฝูงและมีมิตรสหายด้วยกันทั้งนั้น จะเห็นได้ว่าในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้น ไม่ว่าจะนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็กที่สุดไปจนถึงสถาบัน องค์การ หรือประเทศ หรือโลกก็ตาม ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีทั้งสิ้นจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

3.สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงานหรือการสร้างผลผลิต นอกจากการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสุขแล้ว มนุษย์จะต้องมีกิจกรรมหรือมีการทำงานร่วมกัน

การสร้างสัมพันธภาพ เป็นกระบวนการที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่าต่างแสดงพฤติกรรมเชิงบวกต่อกันและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันนั้นมีทั้งการแสดงออกทางวัจนภาษา คือ การใช้ภาษาพูด ที่มีถ้อยคำสุภาพนุ่มนวลต่อกัน และการแสดงออกทางอวัจนภาษา คือ การแสดงท่าทาง สีหน้า แววตา น้ำเสียง การเคลื่อนไหว ซึ่งพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงต่อกันแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมของบุคคลนั้นๆตามที่ วิจิตร อาวะกุล (2525 : 20) ได้กล่าวว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้าง น้อยบ้าง จากที่ดีที่สุด ดีมาก

ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก คละกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จึงจะเห็นได้ว่าในการอยู่ร่วมกันและการมีสัมพันธภาพต่อกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปนั้น บุคคลพึงมีความอดทนและต้องเรียนรู้ ตระหนัก เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแวดล้อม ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ภาษา วัฒนธรรม บุคลิกภาพ

เกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น วิจิตร อาวะกุล (2525 : 20-22) กล่าวว่า บุคคลย่อยมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้างและการเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจะทำให้บุคคลทำใจและมีความอดทนในความสัมพันธ์ ส่วนปัจจัยความแตกต่างของบุคคล มีดังนี้

1. รูปร่างหน้าตา ท่าทาง (Appearance) บุคคลย่อมเลือกเกิดไม่ได้ บางคนสูง บางคนดำ บางคนขาว บางคนหน้าตาดี บางคนพิการ เป็นต้น แต่มนุษย์เป็นคนเสมอกันหมดดังนี้ ไม่ควรมีอคติในรูปร่าง ท่าทางและการแต่งกายของบุคคลในการมีสัมพันธภาพ

2. อารมณ์ (Emotion) บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน บางคนมีอารมณ์เย็น บางคนอารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียว โกรธง่าย การแสดงออกต่างกันทำให้บุคลิกต่างกัน

3. นิสัย (Habit) บางคนนิสัยดี ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต แต่บางคนนิสัยใจคอร้าย ไว้ใจไม่ได้ คดโกง เป็นต้น

4. ทัศนคติ (Attitude) ความรู้สึกที่แสดงออกแตกต่างกันเป็นรายบุคคลหรือหมู่เหล่า

5. พฤติกรรม (Behavior) ของมนุษย์ต่างกันสุดจะพรรณนา

6. ความถนัด (Aptitude) บุคคลมีความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ถ้าได้ทำงานที่ถนัดจะทำได้มากทำได้ดี แต่ถ้าให้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัด นอกจากจะทำไม่ได้หรือทำได้แต่ไม่ดีแล้ว ผลงานอาจจะเสียหาย หนักใจ กลุ้มใจอีกด้วย

7. ความสามารถ (Ability) บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ด้านร่างกายแข็งแรงไม่เท่ากัน คนที่แข็งแรงย่อมทำงานหนักได้มากกว่าคนอ่อนแอ ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง ผู้หญิงทำงานละเอียดเรียบร้อย

8. สุขภาพ (Health) บุคคลย่อมมีสุขภาพแข็งแรง อ่อนแอไม่เท่ากัน บางคนผอมแห้งแรงน้อย บางคนมีโรคประจำตัว บางคนสมบูรณ์

9. รสนิยม (Taste) บุคคลมีรสนิยมต่างกัน ดังนั้นไม่ควรดูถูก เหยียดหยาม ถากถางตำหนิ ติเตียนเพราะบุคคลมีพื้นฐานต่างกัน

10. สังคม (Social) สังคมของบุคคลนั้นจะแตกต่างกัน ทุกคนจะมีโลกของตนและสังคมของตนเอง

ในขณะที่เดวิส (Davis 1967 : 15)กล่าวว่าบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไป บุคคลนั้นถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือน ๆ กันหมด แต่ที่จริงแล้วบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว นั่นคือ แต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย ซึ่งหมายถึงรูปร่างลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์และสังคม ซึ่งหมายถึงการศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่นับถือ

ส่วน จรูญ ทองถาวร (2533: 104 - 105) กล่าวว่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้นควรได้ทดลองปฏิบัติจริงเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล โดยที่หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลประกอบด้วย

1.รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดีและศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ

2.ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน เราจึงควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกันและพยายามเข้าใจกันให้ได้

3.ยึดถือปทัสถานทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีประชา วินัยแห่งจรรยา หรือธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบและคำสั่งทั้งปวง

4.ยอมรับในศักดิ์ศรีและให้เกียรติแก่บุคคล เพื่อให้บุคคลที่เราเกี่ยวข้องรู้สึกอบอุ่นใจ

5.พยายามใช้วิธีชนะใจคน เข้าใจบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราทำให้เขาพอใจ

6.มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจก่อให้เกิดมิตรภาพและความมั่นใจในการคบหาสมาคม

7.มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

8.รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่และบุคคล

9.เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เช่น ถามความคิดเห็นของเขา รับฟังความคิดเห็นของเขา กระตุ้นให้คิดและพูด พูดแต่น้อยฟังให้มาก พยายามรู้จักเพื่อนด้วยการฟังเพื่อนพูดเป็นการให้ความสำคัญต่อเพื่อน ท่าทางในการพูดและฟังมองหน้าคู่สนทนาด้วยความสนใจ

11. ยิ้มเข้าไว้คิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนของเรา เพื่อเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อทุกคน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้น มีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระดับบุคคลและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานนั้นดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนั้นส่งผลให้แต่ละคนมีความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมเป็นของตนเอง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับ

ในความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเคารพสิทธิเสรีภาพของแต่ละฝ่าย ไม่ก้าวล่วง ให้การยอมรับให้เกียรติในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยอมรับในความแตกต่างดังกล่าว

5. การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นทักษะทางสังคมที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ และยังสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ด้วย ทั้งนี้ แซสส์ (วิมล หน่องพงษ์ 2538: 2 ; อ้างอิงจาก Sasse 1975) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ในขณะที่ความผูกพันก่อเกิดขึ้นนั้น บุคคลจะรู้สึกสบายใจไม่ป้องกันตนเอง แต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น

การเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าถึงความรู้สึกประสบการณ์และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

1. การรู้จักพึ่งพาซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทราบว่าผู้อื่นชอบอะไรไม่ชอบอะไร เพื่อที่จะได้ตอบสนองได้อย่างถูกต้องและทราบว่าจะช่วยเหลือกันได้อย่างไร

2. ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลจะเริ่มจากการมีเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นและมีความตระหนักในความสำคัญของสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

6. แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543 : 145) กล่าวว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควรมีการฝึกปฏิบัติดังนี้

1. รักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จำเป็นต้องมีพื้นฐานมาจากการมองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน การฝึกสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่นจะทำให้การเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น

2. ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ-สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูด ที่ดี ที่สำคัญต้องนึกถึงความรู้สึกของผู้รับการสื่อสารด้วย (สื่อสารด้วยหัวใจ)

3. ฝึกการแสดงน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อรู้จักการให้ การรับ การแลกเปลี่ยน ให้เกิดคุณค่าเกิด ประโยชน์สำหรับตนเองและสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ – ให้การยอมรับ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นมีความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกที่ดีตอบแทนมา

5. ฝึกการแสดงความชื่นชม ชื่นชอบและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตามวาระที่เหมาะสมซึ่งอาจมีวิธีการอื่น ๆ อีกมากมายที่จะทำได้ แต่การจะให้เกิดผลอย่างแท้จริงต้องอาศัยความมุ่งมั่นความอดทน ตั้งใจจริงที่จะสร้างอารมณ์ที่ดีให้แก่ตนเองและผู้อื่นและที่สำคัญต้องอาศัยเวลา หากท่านลองนำวิธีการที่เหมาะกับตนเองไปปฏิบัติจะได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท่านทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด พฤติกรรมและสัมพันธภาพที่ดีจะมีผลต่อความสำเร็จและความสุขในชีวิต

หลังจากที่สัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้พัฒนาขึ้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง สร้างคุณูปการให้กับทั้งสองฝ่ายได้นั้น ขึ้นอยู่กับ ลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละฝ่าย อันได้แก่

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจในที่นี้ หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความไว้วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อสัมพันธภาพ กล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความไว้วางใจ จะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวชี้ว่าวงล้อสัมพันธภาพจะเดินไปในทางใด

2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรักความพอใจ จะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธภาพโดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสายสัมพันธภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธภาพที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีความรัก เช่น สัมพันธภาพในทางธุรกิจ เป็นต้น

3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่เป็นต้น พลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น ปัสสาวะรดที่นอนเป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะ หรือความสามารถบุคลิกภาพ แต่พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขมากที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไม่ได้ยั่งยืน

คัมมิ่ง (Cumming 1969 : 145-146) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นและพัฒนาไปได้ด้วยดีนั้น ควรต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.ความใกล้ชิดทางกายภาพ (Physical Proximity) เช่น การมีบ้านอยู่ใกล้ชิดติดกัน

2.การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

3.การมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน

4.การแลกเปลี่ยนความต้องการซึ่งกันและกัน ได้แก่ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือ

คาร์คัฟ และเบเรนซัน (Carkhuff and Berenson 1977 : 203-207)ได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนไว้ ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล

3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิดไม่ประเมินบุคคลอื่น เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมินบุคคลอื่นและให้ความสนใจบุคคลอื่น

สุรพล พยอมแย้ม (2548 : 46-48) กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะพัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของคู่สัมพันธภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1)การกำหนดจุดประสงค์ร่วมกัน 2)ปฏิบัติตามรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกัน 3)การเคารพสิทธิส่วนบุคคล 4)การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 5)การแสดงความเอื้ออาทรหรือห่วงใยต่อกัน 6)ความจริงใจ และความซื่อสัตย์

จึงสามารถกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นพัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และมีขั้นตอน ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความพึงพอใจของแต่ละฝ่ายด้วย อีกทั้งมีความเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพ ปทัสถานส่วนบุคคล การเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน การไว้วางใจระหว่างกัน การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น ความพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

วรวุฒิ จิรสุจริตธรรม (2553 : 163-179) การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิกการ การวิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมมี 4ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรเสริม การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม และการปรับปรุงหลักสูตรเสริมพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้ โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย หลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรเสริม แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โครงสร้างของหลักสูตรในแต่ละหน่วยประกอบด้วย คำอธิบาย หน่วยการเรียน วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เค้าโครงเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่ง การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า มีผลการประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตรมี คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการประเมินก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

อัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553 : 149-159) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีขั้นตอนในกาพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิผล

สมพร หลิมเจริญ (2552 : 157-166) ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมี

ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก

อดุล นาคะโร (2551 : 137-149) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองโดยใช้กิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ผลการออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 5 ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร คือ ปัญหาและความจำเป็นหลักการ จุดหมาย สาระกิจกรรม กิจกรรม สื่อ และการวัดผลประเมินผล ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการจัดการตนเองด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านความสามารถในการจัดการตนเอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ลาวัณย์ ทองมนต์(2550 : 162-166) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การจัดทำร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และ หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ คือ ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ผลวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยผลการทดสอบปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550 : 167-179) การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนกนุช วสุธารัตน์ (2548 : 152-161) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตน สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีขั้นตอนฝนการวิจัย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์เอกสาร ขั้นตอนที่ 2

การออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถทำให้นักศึกษาพยาบาลมีพัฒนาการของความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนตามจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

กล่าวโดยสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เป็นงานวิจัยที่ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎี โดยมีการนำไปทดสอบหรือทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านั้นมีทั้งเป็นหลักสูตรรายวิชา หลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรเสริม โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ 4 - 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อที่จะนำมาเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2. สร้างโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แล้วทำการประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร เป็นการดำเนินการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เรียน 4.พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5. การติดตามผล เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกขั้นตอนหนึ่ง และหากพิจารณาในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม สรุปได้ว่า หลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านกระบวนการ การคิด และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาในทุกรายวิชา ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของหลักสูตรบูรณาการในรายวิชา เรียนรู้เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขและปรับปรังหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

พอเพ็ญ ไกรนรา (2545: 152) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการ สำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติด้านทักษะความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการในภาพรวมและทักษะย่อยด้านการรับฟังผู้ใช้บริการมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ นักศึกษากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ (2553 : 138) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาพยาบาลตามโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการทดลองพบว่า ความรู้ เจตคติ และทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญและควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน จึงต้องมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน และจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงสามารถกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นพัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและมีขั้นตอน ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความพึงพอใจของแต่ละฝ่ายด้วย อีกทั้งมีความเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพ ปทัสถานส่วนบุคคล การเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน การไว้วางใจระหว่างกัน การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น ความพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาได้เสนอรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น (Taba 1962) เสนอไว้ 7 ขั้นตอน ส่วน โบแชมพ์ (Ceauchamp 1981) ได้เสนอการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ขั้นตอน ส่วนไทเลอร์ (Tyler 1949) ได้เสนอการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน สำหรับนักการศึกษาไทย เช่น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กำหนดขั้นตอนการ

พัฒนาหลักสูตรครบวงจรไว้ดังนี้คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร

ส่วนการจัดหลักสูตรของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นวิศวกร และช่างฝีมือที่มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานให้กับภาคอุตสาหกรรม การจัดการเรียนรู้จึงเน้นความรู้ทางด้านวิชาชีพ เพื่อออกไปประกอบอาชีพ ส่วนความรู้ทางด้านวิชาการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ยังไม่ได้รับการมุ่งเน้นเท่าที่ควร ดูได้จากโครงสร้างหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 32 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 107 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ในขณะที่ การจัดการการศึกษาจะต้องให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความพร้อม ทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

สำหรับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สรุปได้ดังนี้ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม และช่วยให้ได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตจริง และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้ ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีสาระสำคัญกล่าวคือในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น คนเราจะต้องศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาจิตใจหรืออารมณ์ของตัวเราเองให้ถ่องแท้ก่อน พร้อมกับศึกษาและเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น จนเกิดเป็นทักษะหรือความสามารถในการเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างถ่องแท้ด้วย แล้วผลที่ตามมาก็จะส่งให้เกิดทักษะหรือความสามารถทางสังคม คือ มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในงานวิจัยครั้งนี้ มีการวิจัยที่เกี่ยวที่ข้องสำคัญได้แก่ งานวิจัยของวรวุฒิ จิรสุจริตธรรม (2553) อัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553) สมพร หลิมเจริญ (2552) อดุล นาคะโร(2551) ลาวัณย์ ทองมนต์ (2550) จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) และ กนกนุช วสุธารัตน์ (2548) ผลการวิจัยพบว่า เป็นงานวิจัยที่ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎี โดยมีการนำไปทดสอบหรือทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านั้นมีทั้งเป็นหลักสูตรรายวิชา หลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรเสริม โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ 4 - 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อที่จะนำมาเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2. สร้างโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แล้วทำการประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร เป็นการดำเนินการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เรียน 4.พัฒนาและปรับปรุง

หลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5. การติดตามผล เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกขั้นตอนหนึ่ง ส่วนงานวิจัยของ พอเพ็ญ ไกรนรา (2545) และ วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ (2553) ซึ่งศึกษาเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสรุปโดยย่อได้ดังนี้ การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญและควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน จึงต้องมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน และจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น พัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและมีขั้นตอน

ส่วนงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการออกแบบการวิจัย ของ จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ เป็นการวิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขั้นตอนการวิจัย 4 มีขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ส่วนขั้นตอนการวิจัย ประกอบ ด้วย 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อ พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้วิธีดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยและพัฒนา(Research and Development : R & D) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) การทดลองใช้หลักสูตร (Implement : I)

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation : E)

รายละเอียดระยะดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตร มีกรอบดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดแสดงในภาพที่ 8

กรอบดำเนินการวิจัย

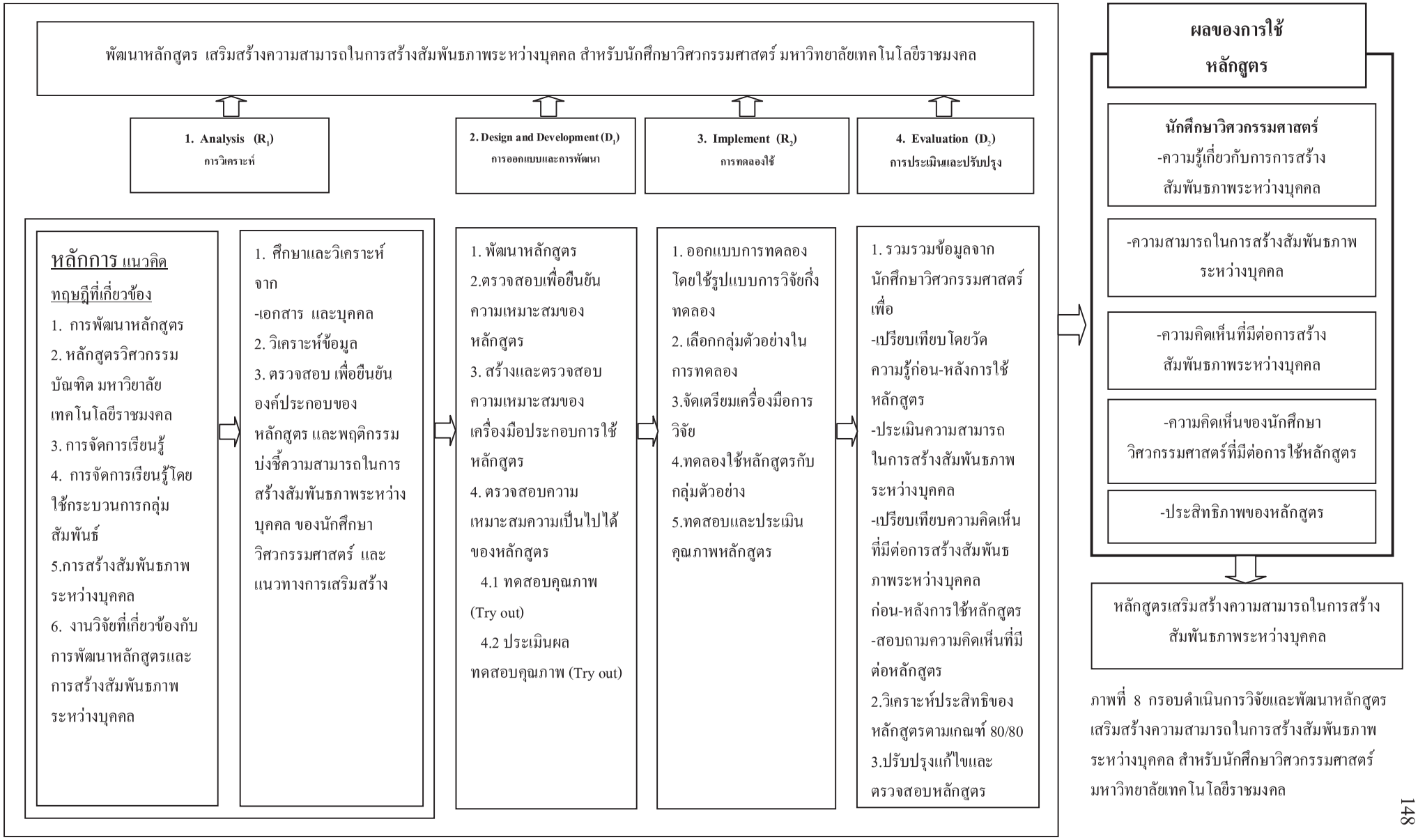

ภาพที่ 8 กรอบดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (Analysis :A) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล

1.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีการศึกษา

1.ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรเสริม

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ของหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2550

1.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

1.4.2 ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory)

1.4.3 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

1.4.4 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

1.4.5 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

1.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2. วิเคราะห์ลักษณะหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1.การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 1 ท่าน ผู้บริหารคณะวิศวกรรมศาสตร์ 1 ท่าน ผู้บริหารคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม 1 ท่าน ผู้บริหารคณะศิลปศาสตร์ 5 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์บุคคลจากเอกสารและตำรา

1.3 สร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ด้วยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของหลักสูตร

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสัมภาษณ์ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 และผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะใด ๆ เพิ่มเติม

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามแบบบันทึกของเครื่องมือการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์

1.5.1 ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์ และแจ้งให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทราบล่วงหน้า

1.5.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการแนะนำตนเอง พร้อมบอกถึงวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. สอบถามความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 20 คน อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ 10 คน นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จำนวน30 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน

2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและตำรา

2.3 สร้างเครื่องมือสอบถามความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 196) พิจารณาจากระดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

5 หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมากที่สุด

4 หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมาก

3 หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างปานกลาง

2 หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างน้อย

1 หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

4.50 – 5.00 คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมากที่สุด

3.50 – 4.49 คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างมาก

2.50 – 3.49 คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างปานกลาง

1.50 – 2.49 คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างน้อย

1.00 – 1.49 คุณลักษณะที่จำเป็นต้องเสริมสร้างน้อยที่สุด

2.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสอบถามความต้องการจำเป็น โดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ด้วยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของหลักสูตร

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสอบถามความคิดเห็น พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 และผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะใด ๆ เพิ่มเติม

2.5 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.การสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ลงในบันทึกพฤติกรรมการสอนอาจารย์

3.1 แหล่งข้อมูลในการสังเกตพฤติกรรมการสอน คืออาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ที่กำลังสอนนักศึกษาในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนยีราชมงคลพระนคร จำนวน 3 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554

3.2 วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอน คือ ในช่วงเวลาที่มีการสอน ระหว่างวันที่ 6 - 24 มิถุนายน 2554 ครั้งละ 1 ชั่วโมง

3.3.เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอน ในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เป็นแบบพรรณนาความ

4. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ลงในบันทึกพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา

4.1 แหล่งข้อมูลในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554

4.2 วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเรียน คือ ในช่วงเวลาที่มีการเรียน ระหว่างวันที่ 1-31 กรกฎาคม 2554 ครั้งละ 1 ชั่วโมง

4.3 เครื่องมือ เป็นแบบประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษารายมนุษยสัมพันธ์ เป็นแบบพรรณนาความ

2. โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้าง สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารและข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และแนวทางการเสริมสร้าง

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเอกสาร และข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และแนวทางการเสริมสร้าง

2. นำข้อมูลมาเปรียบเทียบ เพื่อสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการเสริมสร้าง

3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าบุคคล และแนวทางการเสริมสร้าง

วัตถุประสงค์

ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าบุคคล และแนวทางการเสริมสร้าง

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1.กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

2.สร้างเครื่องมือการตรวจสอบ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.กำหนดวิธีการตรวจสอบและยืนยัน ด้วยการวิพากษ์หลักสูตร แบบสนทนากลุ่ม (Group Discussion) โดยอาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นอาจารย์กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่มีประสบการณ์ การสอนมากกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน

4. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า พร้อมนัดวัน เวลา และสถานที่ทำการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าบุคคล และแนวทางการเสริมสร้าง

5.ส่งโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าบุคคล และแนวทางการเสริมสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า ก่อนวันทำการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

6.รวบรวมข้อมูลด้วยการจัดบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณา

จากการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการเสริมสร้าง และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ 1.ต้องนิยามให้ชัดเจนระหว่าง คำว่า ความสามารถ กับ ทักษะ และที่สำคัญข้อกำหนดในนิยามทุกประเด็น สามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมบ่งชี้ได้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผล 2.การประเมินผลทักษะควรมีเกณฑ์ระบุการแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจน โดยแนะนำให้ใช้ เกณฑ์การประเมินของ รูบริคส์ (Rubrics) 3.ในขั้นแรกควรเสริมสร้างความรู้ให้แก่นักศึกษา โดยการให้นักศึกษาให้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำความใหม่และและความรู้เดิม ไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการฝึกสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A) : สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 9 ดังนี้

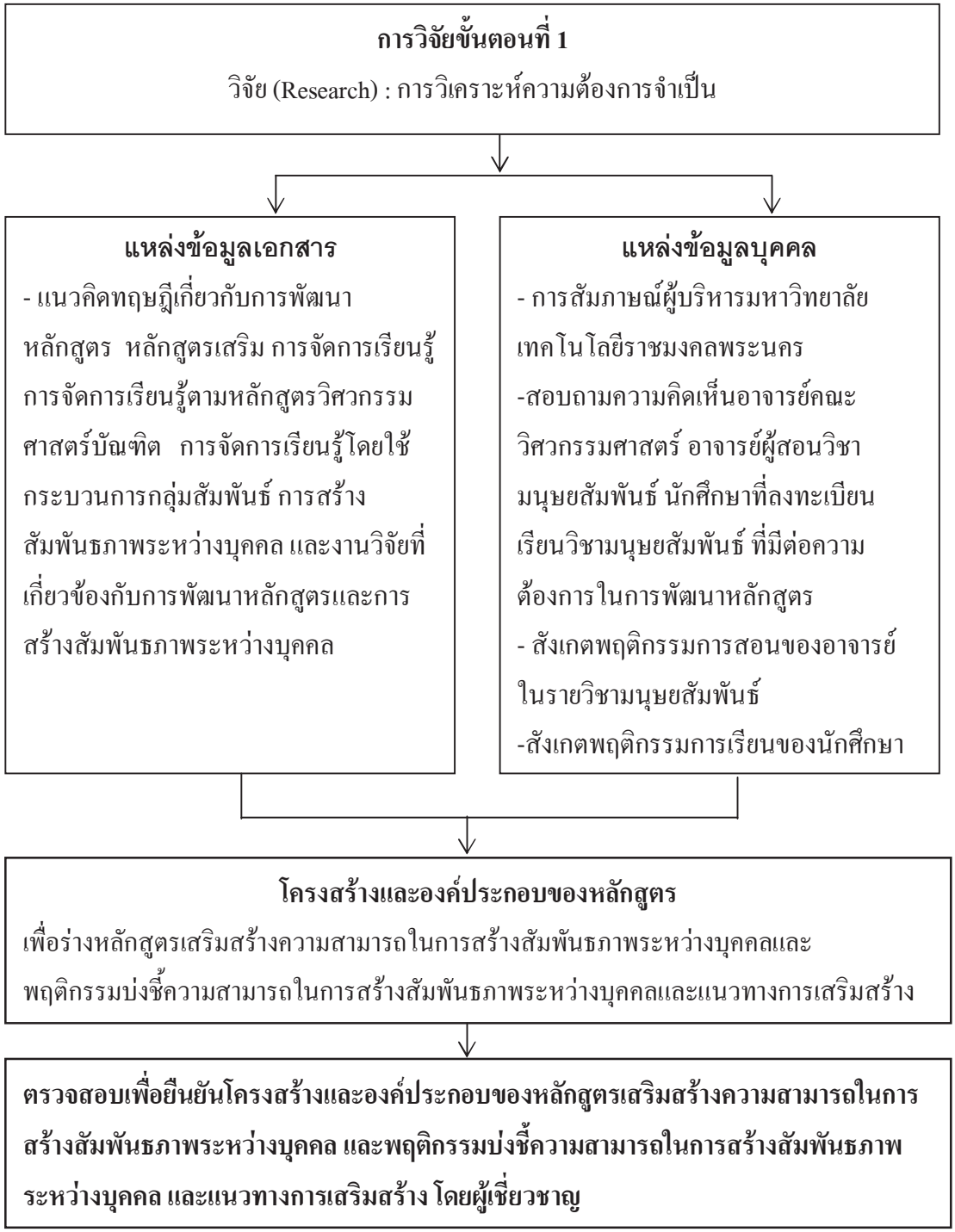

ภาพที่ 9 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

ตารางที่ 8 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1

การวิจัย (Research : $\mathbf{R_1}$) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ 1.ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล	1.เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ,	1.วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสาร	1.แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ -การพัฒนาหลักสูตร -หลักสูตรเสริม -การจัดการเรียนรู้ - การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต -การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ -การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล -งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	ลักษณะหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุ ประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
		2.วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคล				
		2.1การสัมภาษณ์	1.สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 1 คน -ผู้บริหารคณะวิศวกรรมศาสตร์ 1 คน -บริหารคณะครุศาสตร์อุสาหกรรม 1 คน -ผู้บริหารคณะศิลปศาสตร์ 5 คน	1.แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	
		2.2 การสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพัฒนาหลักสูตร	2.สอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง -อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์	2.แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุ ประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
			-อาจารย์ผู้สอนวิชามนุษยสัมพันธ์ -นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์			
		2.2 สังเกตพฤติกรรมของอาจารย์	2. สังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิชามนุษยสัมพันธ์	2.แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิชามนุษยสัมพันธ์	วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	
		2.3 สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา	3.สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาในวิชามนุษยสัมพันธ์	3..แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาในวิชามนุษยสัมพันธ์	วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
2. วิเคราะห์ข้อมูล	2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารและข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรและแนวทางการเสริมสร้าง	1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเอกสารและข้อมูลบุคคล 2. นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อสร้างหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการเสริมสร้าง	1.แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากเอกสาร 2.แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากบุคคล	แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์ข้อมูล	-โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการเสริมสร้าง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและแนวทางการเสริมสร้าง	เพื่อตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและแนวทางการเสริมสร้าง	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ 2. สร้างเครื่องมือการตรวจสอบคือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 4.วิเคราะห์เนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์การสอนมากว่า 20 ปี จำนวน 2 คน และมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน	1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2.แบบประเมินความสอดคล้อง	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. ประเมินความสอดคล้องโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและแนวทางการเสริมสร้างที่ผ่านการตรวจสอบและยืนยัน

การวิจัยขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) ประกอบด้วยการดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่ได้มาจากข้อมูลทางเอกสาร และบุคคลในการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบ และยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

2. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ คือ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

2. สร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ โดยศึกษารายละเอียดของหลักสูตร แล้วนำมากำหนดประเด็นความเหมาะสมและสอดคล้อง

3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้อง ของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง ด้วยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของหลักสูตร

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง และประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 196) พิจารณาจากระดับความเหมาะสม ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย จากผู้เชี่ยวชาญโดยเทียบเกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 มีความเหมาะสมระดับมาก

2.01 – 3.49 มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 มีความเหมาะสมระดับน้อย

1.00 – 1.49 มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

การกำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพเหมาะสมในเบื้องต้น ไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าต่ำกว่า 3.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

จากการตรวจสอบ พบว่าหลักสูตร จำนวน 11 รายการ มีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.17 – 5.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ ดังนี้ 1.ควรเขียนสภาพปัญหาและความจำเป็น ให้ชัดเจน 2. พิจารณาคำในแต่ละหัวข้อ ให้สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน และผลการประเมินความสอดคล้อง พบว่า หลักสูตร จำนวน 14 รายการ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. คู่มือการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของ แผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ควรใส่รายละเอียดให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนรายอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน 2.ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ควรระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน 3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เน้นความสอดคล้องกับคุณลักษณะและวัยของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ 3. ควรให้นักศึกษามีบทบาทสำคัญในกระบวนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีหลายขั้นตอน ไม่สอดคล้องกับเวลา

4.นำผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาคุณภาพ (Try out)

3. สร้าง และตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครื่องมือ ประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ประกอบการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4. เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีจำนวน 5 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

2. แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

3. แบบวัดแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1. แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบด้านความรู้ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบจำนวน 1ชุด สำหรับใช้ก่อนและหลังการทดลอง เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีเกณฑ์การประเมินผลจากแบบประเมิน 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง โดยพิจารณาเทียบจากเกณฑ์ (criteria) เป็นหลัก ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำดีมาก 80% และมีช่วงอันตรภาคชั้นหรือช่วงคะแนน 10% (พะยอม วงศ์สารศรี และคณะ 2550 : 320)

80 - 100 %	หมายถึง	ระดับดีมาก
70 - 79 %	หมายถึง	ระดับดี
60 - 69 %	หมายถึง	ระดับปานกลาง
50 - 59 %	หมายถึง	ระดับพอใช้
0 - 49 %	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากแบบทดสอบวัดความรู้ คะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยเปรียบเทียบค่าร้อยละ ที่มีช่วงคะแนนในแต่ละชั้นเท่า ๆ กัน ดังนี้

32 - 40	หมายถึง	ระดับดีมาก
28 - 31	หมายถึง	ระดับดี
24 - 27	หมายถึง	ระดับปานกลาง
20 - 23	หมายถึง	ระดับพอใช้
0 - 19	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

มีโครงสร้างของแบบทดสอบดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 โครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ
1.การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1.1 ลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1
	1.2หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1
	1.2 การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1
	1.3 แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1
2.การเสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจตนเอง	2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	4
	2.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง	4
	2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	4
3.การเสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น	3.3การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4
	3.2การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	4
	3.3การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น	4
4.การเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม	4.1การทำงานเป็นทีม	4
	4.2การจัดการกับความขัดแย้ง	4
	4.3การมีภาวการณ์เป็นผู้นำ	4
	รวม	40

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

จากตารางที่ 9 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินซึ่งเป็นแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 -1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1.ในข้อคำถาม แต่ละข้อควรใช้คำที่บ่งบอกถึงการเป็นประโยคคำถามใช้ชัดเจน เช่นคำว่า อะไร อย่างไร 2. ควรใช้ภาษาเขียน ไม่ควรใช้ภาษาพูด 3. คำถามและคำตอบแต่ละข้อควรเป็นประโยคที่สั้นกะทัดรัดและได้ใจความไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย 4. ควรปรับตัวเลือกที่ถูกและผิดให้มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดเพื่อให้ตัวเลือกที่ผิดเป็นตัวลวงที่ดี

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบทดสอบความรู้ไปหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบรายข้อ โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 30 คน และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายรายข้อ ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (ประคอง กรรณสูตร 2538 : 33) ได้แบบทดสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ จำนวน 32 ข้อ ส่วนจำนวนข้อที่ไม่ผ่าน 8 ข้อ คือ ข้อ 1,3,4,7,15,26,26,33 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขพร้อมนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง และได้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 40 ข้อ

7.หาคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยการนำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการคำนวณของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน ที่ 20 (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.92

5. ปรับปรุง แก้ไข แบบทดสอบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาคุณภาพ (Try out)

2 แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมินด้านความสามารถ

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินด้านความสามารถในการ สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบประเมินความสามารถการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ เป็นแบบสำรวจรายการ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ แสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อใช้สังเกตพฤติกรรมความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาใน 3 ด้าน จำนวน 20 ข้อโดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

5	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด
4	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นมาก
3	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง
2	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นน้อย
1	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

4.50 – 5.00	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

การกำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถ คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ประเมินมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่านักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คนโดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 20 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 - 1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. ควรประเมินคุณลักษณะให้ครอบคลุมทุกด้าน 2. รายการประเมินบางข้อควรตัดคำที่ฟุ่มเฟือยออก เช่น ข้อ 9 “แสดงความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน” ปรับเป็น “แสดงความเห็นใจและให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน” 3.ควรตัดคำว่า “ได้” “ได้ดี” ท้ายประโยคในรายการประเมินบางข้อออกเช่น ข้อ 5, 10, 18, 19, 20

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญให้แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาคุณภาพ (Try out)

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วัถตุประสงค์

เพื่อสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ด้านการวัดเจตคติ

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบสำรวจรายการ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยเทียบเกณฑ์ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การกำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ ถ้าค่าเฉลี่ยเจตคติ มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่านักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความคิดห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คนโดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 20 รายการ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 - 1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้ 1. ควรกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 5, 4, 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้แบบวัดเจตคติต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสมบูรณ์

6. หาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามสูตรของครอนบัค (Cronbach) พิจารณาค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จากผลการประเมินค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสามารถนำไปใช้ได้

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมินความคิดเห็น

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินความคิดเห็น ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร เป็นแบบสำรวจรายการ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยเทียบเกณฑ์ ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การกำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไป

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คนโดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับ การตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประเด็นย่อยจำนวน 4 รายการ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.83 -1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้1. ควรกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 5, 4, 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร 2. รายการประเมินสาระการเรียนรู้ ข้อย่อย ที่ 1.1 เปลี่ยนจาก “มีความยากง่ายเหมาะสม” เป็น “มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน” ข้อย่อยที่ 1.4 “สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา” เปลี่ยนเป็น “สอดคล้องกันความต้องการของสังคม” รายการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่ 2.1 เปลี่ยนจาก “มีความหลากหลาย” เป็น “มีความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้” และควรเพิ่มในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะด้วย

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้แบบประเมินความคิดเห็นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาคุณภาพ (Try out)

4. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.การหาคุณภาพของหลักสูตร (Try out)

วัตถุประสงค์

1.เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากรสำหรับการศึกษานำร่อง ประกอบด้วย

1.1 นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน

1.2 ผู้วิจัย ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

2. ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรกับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ดังนี้

2.1 นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน

2.2 การดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อหาคุณภาพ (Try out) จำนวน 10 แผนๆละ 2 ชั่วโมง ระยะเวลาการใช้หลักสูตร ระหว่างวันที่ 10 – 12 ธันวาคม 2554

2. ประเมินผลเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร (Try out)

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และ เครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อหาคุณภาพ (Try out) ของการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มาประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณภาพจากการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1.1 ความรู้ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ จากจำนวน 30 คน จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธระหว่างบุคคล ความรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 32.00, S.D. = 0.47)ซึ่งสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธระหว่างบุคคลอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X}$ = 19.40, S.D. = 0.65) และเมื่อดูเป็นรายบุคคลพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก

จำนวน 16 คน และระดับดี 14 คน ซึ่งแตกต่างจากก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้าง สัมพันธระหว่างบุคคล ที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 1 คน ระดับพอใช้ 15 คน ระดับที่ต้องปรับปรับ 14 คน แสดงว่าหลักสูตรมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้

1.2 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ จากการประเมินนักศึกษา จำนวน 30 คน ระหว่างการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยเฉลี่ยมีความสามารถระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45 , S.D. = 0.48) แสดงว่าหลักสูตรหลักสูตรมีประสิทธิภาพ และอาจารย์ผู้ประเมินได้ให้มูลเพิ่มเติมว่า นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ในการประเมินพฤติกรรมของนักศึกษา อาจารย์ผู้ทำหน้าที่ประเมินต้องไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และต้องไม่ให้นักศึกษารู้ตัวว่ากำลังถูกประเมิน

1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ สอบถามโดยใช้แบบสอบความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 30 คน มีความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15 , S.D. = 0.83) ซึ่งสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธระหว่างบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.63, S.D. = 0.21) จากการสอบถามนักศึกษา ให้ข้อมูลว่า การที่ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เห็นความสำคัญของมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นมาขึ้น และจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าได้ทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ อยากให้ทุกวิชาจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้

1.4 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ที่ประเมินผลการใช้หลักสูตรหลังการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาคุณภาพ (Try out) พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.39) กับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธระหว่างบุคคล ในทุกประเด็นของการประเมิน อันประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ และนักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีเวลาน้อยไป การทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนจึงค่อนข้างเร่งรีบ น่าจะเพิ่มเป็น 3 ชั่วโมง

1.5 ประสิทธิภาพของหลักสูตร การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยนำค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ E_1 เทียบกับค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้หลังการจัดการเรียนรู้ คือ E_2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีค่า

เท่ากับ 82.50 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้หลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 81.10 มีค่าไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด E_1/E_2 เท่ากับ 80/80 แสดงว่าหลังสูตรมีประสิทธิภาพ

2. ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรและเครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตร ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 10 ดังนี้

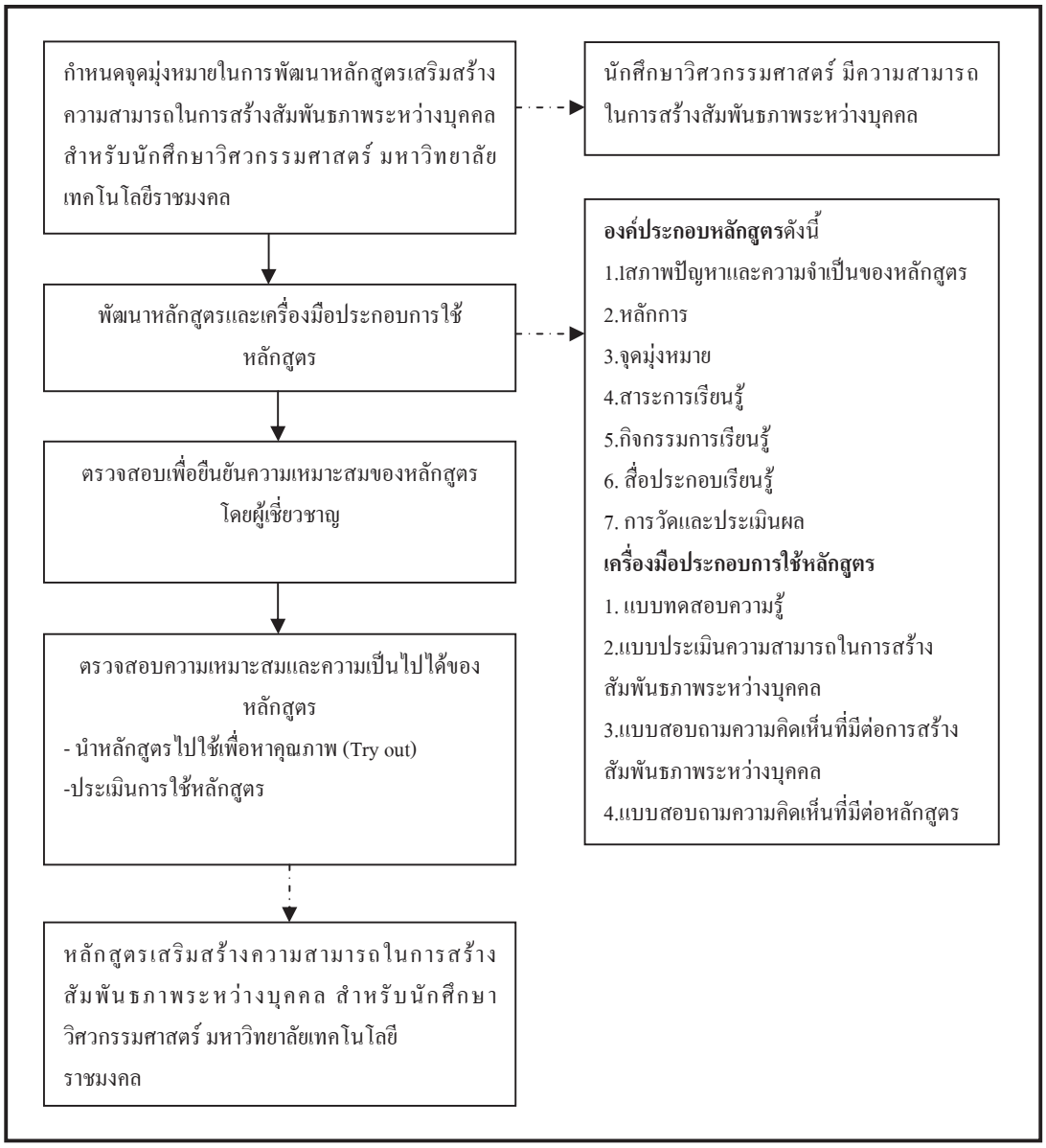

ภาพที่ 10 การพัฒนา (Development : D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการ การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 2 การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร						
1. พัฒนาหลักสูตร	- เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการสร้างหลักสูตร -เพื่อสร้างหลักสูตร	-ศึกษาแนวคิดจากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 -สร้างหลักสูตร	การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1	-แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	1. กรอบแนวคิดหลักสูตร 2. หลักสูตร
2.ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตร	-เพื่อตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตร	-ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ -ปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ด้านดังนี้ -ด้านหลักสูตร -ด้านจิตวิทยา -ด้านวัดและประเมินผล -ด้านสังคมศาสตร์ -ด้านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	-แบบประเมินความเหมาะสม -แบบประเมินความสอดคล้อง	-ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง -วิเคราะห์และสรุปผลข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	3.ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. สร้างและตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร	1.เพื่อสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร 2.. เพื่อตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร 3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร	-.ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง -ศึกษากรอบแนวคิดหลักสูตร -สร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร -ตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร -ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ	-เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง -กรอบแนวคิดหลักสูตรและเครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ด้านดังนี้ ด้านหลักสูตร -ด้านจิตวิทยา -ด้านวัดและประเมินผล -ด้านสังคมศาสตร์ -ด้านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	-แบบวิเคราะห์เอกสาร -แบบประเมินความสอดคล้อง	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา -ประเมินความสอดคล้อง	-เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร - แบบทดสอบความรู้ -แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล -แบบวัดเจตคติต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล -แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

ตาราง 10 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
4. ตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของหลักสูตรและประเมินผลการใช้หลักสูตร (Try out)	1. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของหลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้จริง	- กำหนดกลุ่มประชากรสำหรับศึกษานำหลักสูตรไปใช้ (Try out) - ดำเนินการใช้หลักสูตร (Try out) จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ระยะเวลาการใช้หลักสูตร ระหว่างวันที่ 10 -12 ธันวาคม 2554	-นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน -ผู้วิจัย	หลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพ	-ประเมินค่าความยากง่าย, ค่าอำนาจจำแนก, ค่าความเชื่อมั่น -ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน -ค่าร้อยละ -ค่า 80/80 -การบรรยายความและสรุป	ได้ผล -ความรู้ความสามารถในการเขียนแผนและการจัดประสบ-การณ์ -ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ได้ผลพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย
	2. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพก่อนนำไปทดลองใช้จริง	-ผู้วิจัยนำผลการใช้หลักสูตร (Try out) มาวิเคราะห์และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ -ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง	ข้อมูลซึ่งเป็นผลจากการศึกษานำร่อง ประกอบด้วย 1.นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์	หลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพ	-การวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายความ	ได้หลักสูตรฉบับที่จะนำไปทดลองใช้จริง

การวิจัยขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I) ดำเนินการดังนี้

การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1.กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็นวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) สุ่มได้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และใช้อาสาสมัครจำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษา ที่ 2 ปีการศึกษา 2554

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

แบบแผนการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ คือ

แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 142-144)

T_1	X	T_2

T_1 แทน การทดสอบก่อนการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

X แทน การเรียนด้วย หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

T_2 แทน การทดสอบหลังการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. การจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 หลักสูตร

3.2 แบบทดสอบความรู้

3.3 แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.4 แบบวัดเจตคติต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

4. การดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ระหว่างวันที่ 11 มกราคม 2555 ถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2555 สัปดาห์ละ 2 วัน ระหว่างเวลา 16.00 - 18.00 น. ในวันพุธ และวันพฤหัสบดี รวมเวลา 10 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง

จากการวิจัยระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร(Implementation : I) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 11 ดังนี้

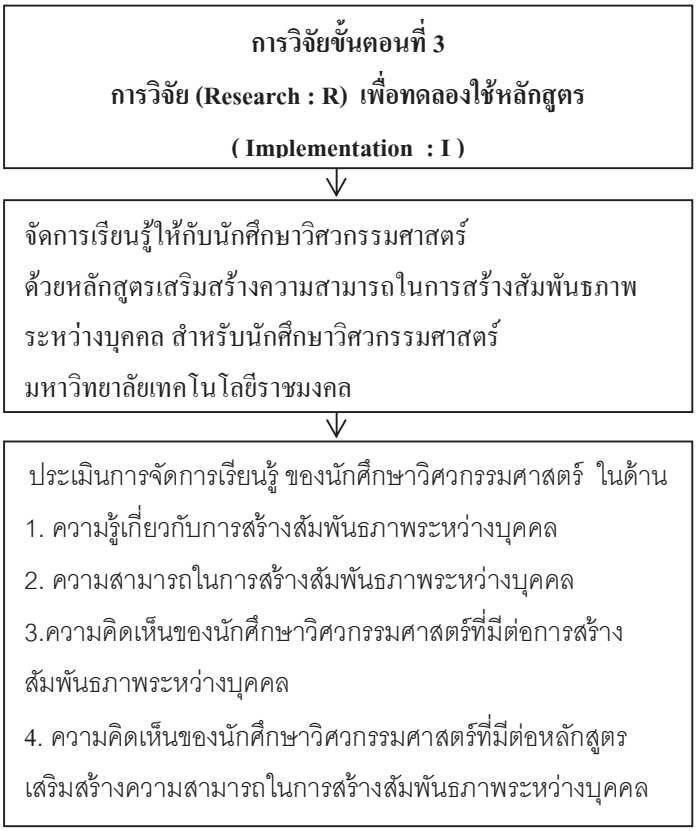

ภาพที่ 11 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)

ตารางที่ 11 สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร(Implement : I)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร	เพื่อทดลองใช้หลักสูตร	1. ออกแบบการทดลองโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง 2. เลือกกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 3.จัดเตรียมเครื่องมือการวิจัย 4.ทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง 5.ทดสอบและประเมินคุณภาพหลักสูตร	นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชามุษยสัมพันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554	1.หลักสูตร 2.แบบทดสอบความรู้ 3.แบบประเมินความสามารถ 4.แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 5.แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.แบบวิเคราะห์เอกสาร	1. ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การบรรยายความ และสรุปความตามแบบประเมิน	1. ผลการประเมินนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ทั้งปริมาณและคุณภาพ

การวิจัยขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร(Evaluation :E) ดำเนินการดังนี้

ประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์

1.เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2. เพื่อปรับปรุง แก้ไขและตรวจสอบขั้นสุดท้ายให้ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพหลักสูตร ดังนี้

1.1 ผลการประเมินจากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย

1.1.1 คะแนนเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนและหลังใช้หลักสูตร

1.1.2 คะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลระหว่างการใช้หลักสูตร

1.1.3 คะแนนเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและหลังใช้หลักสูตร

1.1.4 คะแนนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร

1.2.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ของความรู้ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลังการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน 80/80

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วิเคราะห์โดย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าที (t-test)

2.2 ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วิเคราะห์โดย ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วิเคราะห์โดย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าที (t-test)

2.4 ข้อมูลจากแบบสอบถความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วิเคราะห์โดย ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.5 ข้อมูลจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ของความรู้ ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยใช้ เกณฑ์ 80/80

2.6 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลการบันทึกของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากการวิจัยขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 12 ดังนี้

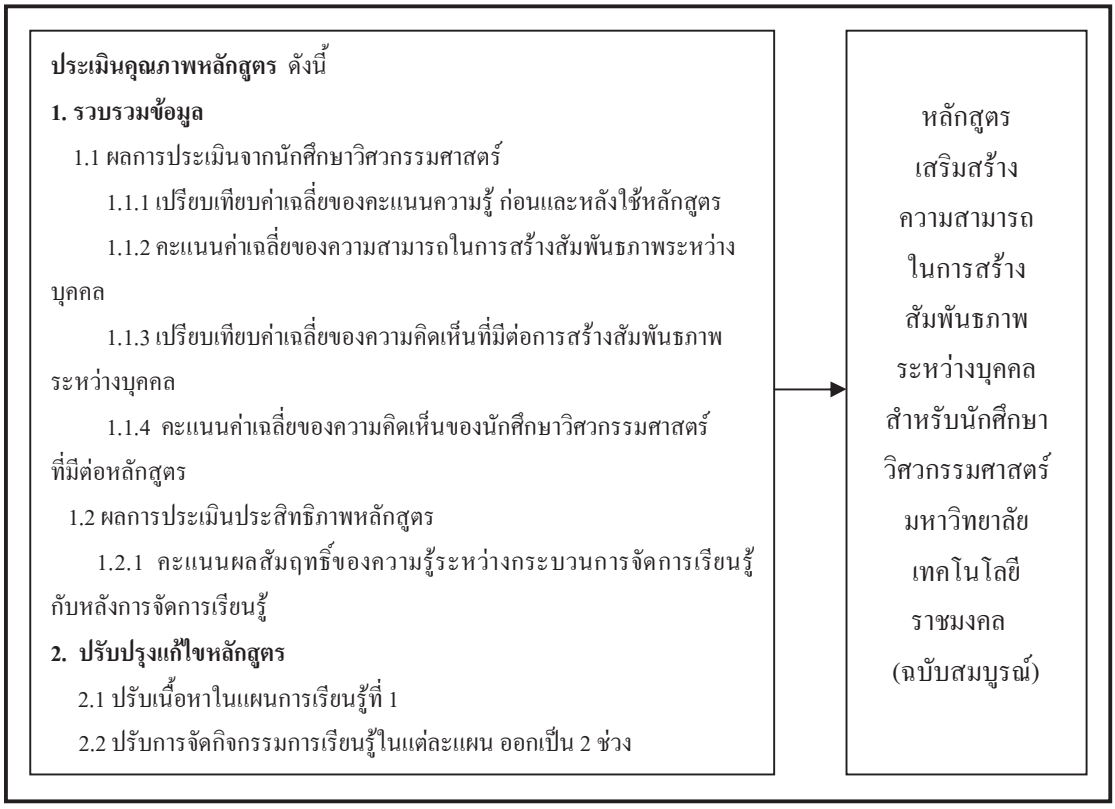

ภาพที่ 12 การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E)

ตารางที่ 12 สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัยขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 4 ประเมินคุณภาพของหลักสูตร	1.เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตร 2. เพื่อปรับปรุงแก้ไข	1. รวมรวมข้อมูล 1.1ผู้เชี่ยวชาญ -ความเหมาะสมของหลักสูตร 1.2นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ -เปรียบเทียบการทดสอบวัดความรู้ก่อนหลัง -ประเมินความสามารถ -วัดเจตคติ -สอบถามความคิดเห็น 2.หาประสิทธิภาพของหลักสูตร -คะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างและหลังการใช้หลักสูตร 2.ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ 3.ปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบหลักสูตร	1.ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร 2.ผลการประเมินที่ได้จากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ 3.ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร	1.แบบทด สอบวัดความรู้ 2.แบบประเมินความสามารถ 3.แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4.แบบสอบ ถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร 5. แบบวิเคราะห์เนื้อหา	1.ข้อมูลจากแบบทดสอบและแบบประเมิน ใช้ -ค่าร้อยละ -ค่าเฉลี่ย -ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. เปรียบเทียบผลก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ค่าสถิติ t – test 3.หาประสิทธิ ภาพของหลักสูตรวิเคราะห์โดยใช้ค่า 80/80	1.ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร 2. หลักสูตรฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการดังต่อไป

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D1 , D2)

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implement : I)

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D)เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation : E)

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ให้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล

1.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร 1.การจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต 2. แนวคิดการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ 3.งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

1.1.1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2550) พบว่า

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2550) มีความไม่สมดุลของถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างความรู้ในด้านวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพ กับความรู้ด้านวิชาการที่จะนำไปพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นหนักวิชาชีพ มีจำนวนหน่วยกิตมากถึง 107 หน่วย ในขณะที่วิชาศึกษาทั่วไป มีจำนวนหน่วยกิตเพียง 32 หน่วย ในขณะที่ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีก 5 แห่ง ก็ปรากฏผลในลักษณะเดี่ยวกันคือ การเน้นความรู้ในด้านวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพ มากกว่าความรู้ ด้านวิชาการที่จะนำไปพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีโครงสร้างหลักสูตรที่ประกอบด้วย วิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 37 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 99 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 108 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 31 หน่วยกิต วิชาเฉพาะ 108 หน่วยกิต อีกทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังระบุว่า เพื่อผลิตวิศวกรปฏิบัติการที่มีความสามารถด้านการวางแผน ควบคุม การผลิต การตรวจสอบควบคุมคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ จึงอาจกล่าวได้ที่ว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางปัญญา (Intelligence Quotient หรือ IQ) มากกว่าการพัฒนาสมรรถนะทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) และสมรรถนะทางด้านสังคม (Social Quotient หรือ SQ) เมื่อสมรรถนะทางด้านอารมณ์และด้านสังคมถูกละเลย ผลผลิตที่ออกมามีความรู้ คือเก่งอย่างเดียว แต่ละเลยการพัฒนาความสามารถทางด้านอารมณ์และความสามารถทางด้านสังคม ในขณะที่นักศึกษาควรได้รับการเสริมสร้างให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้เพราะ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ การพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ และสมรรถนะทางด้านสังคม มีความสำคัญมาก เพราะชีวิตการทำงานในสถานประกอบการ ห้างร้านหรือบริษัท ต้องพบเจอเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม อาจเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง และหากรุนแรงอาจลุกลามไปถึงขั้นการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานที่ทำงาน สาเหตุส่วนใหญ่มาจาก การที่นักศึกษาไม่รู้จักควบคุมอารมณ์

ตนเอง ทำให้ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นในที่ทำงานได้ อาจต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องการจัดการกับอารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้นักศึกษามีทักษะทางด้านอารมณ์ ทักษะทางด้านสังคม ร่วมกับทักษะทางด้านปัญญาพร้อมกันไป โดยจัดเป็นหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมในส่วนกระบวนการ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการรู้จักและเข้าใจตนเอง การเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี

1.1.2 การวิเคราะห์การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นทักษะทางสังคมของบุคคลอีกอย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจูงใจและให้ความหวังแก่ตนเองและมองโลกในแง่ดี สามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมและจัดการกับอารมณ์และการกระทำของตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสมเหตุสมผล และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือทักษะทางสังคม จึงเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์ด้วย นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 ด้านดังนี้ 1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 2. การจัดการอารมณ์ตนเอง 3. การจูงใจตนเอง 4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 5. การสร้างสัมพันธภาพกับอื่น จะเห็นได้ว่า หากมีการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นแล้ว ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วย และแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ในส่วนของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น นักการศึกษาได้ระบุองค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้คือ 1. การสื่อสาร 2. การจัดการกับความขัดแย้ง 3.อิทธิพลการโน้มน้าวผู้อื่น 4.การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี 5. ความเป็นผู้นำ 6. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น 7. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อสู่เป้าหมาย 8. การสร้างพลังและสมรรถนะของทีม แนวคิดว่าในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น คนเราจะต้องศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาจิตใจหรืออารมณ์ของตัวเราเองให้ถ่องแท้ก่อน พร้อมกับศึกษาและเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น จนเกิดเป็นทักษะหรือความเชี่ยวชาญในการเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างถ่องแท้ด้วย แล้วผลที่ตามมาก็จะส่งให้เกิดทักษะทางสังคม คือ มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ หลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่จะต้อง การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่นและการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน หากจะเสริมสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรให้นักศึกษาได้รับการฝึกในสถานการณ์จริง หรือเสมือนสถานการณ์ โดยฝึกเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เกิด

ความสามารถ 3 ส่วน ซึ่งมีองค์ประกอบดังไปนี้คือ 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง คือ เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดี มีองค์ประกอบ คือ 1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 1.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง 1.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี 2.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 2.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม คือเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี 3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม 3.2 การจัดการกับความขัดแย้ง 3.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

1.1.3 การวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการนำไปทดสอบหรือทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านั้นมีทั้งเป็นหลักสูตรรายวิชา หลักสูตรเสริมหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ 3 - 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อที่จะนำมาเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2. สร้างโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แล้วทำการประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร เป็นการดำเนินการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เรียน 4.พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5. การติดตามผล เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกขั้นตอนหนึ่ง ด้านงานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และหากพิจารณาในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม สรุปได้ว่าหลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านกระบวนการ การคิด และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาในทุกรายวิชา ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของหลักสูตรบูรณาการในรายวิชา เรียนรู้เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขและปรับปรังหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคล ได้แนวคิดว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญและควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน จึงต้องมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน และจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงสามารถกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น พัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ โดยอาศัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและมีขั้นตอน ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความพึงพอใจของแต่ละฝ่ายด้วย อีกทั้งมีความเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพ ปทัสถานส่วนบุคคล การเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน การไว้วางใจระหว่างกัน การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น ความพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย 1. การสัมภาษณ์ 2. สอบถาม 3. การสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ 4. สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

1.2.1 การสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ แหล่งข้อมูลการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 8 ท่าน โดยคำถามการสัมภาษณ์ 4 ข้อดังนี้ 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ 4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ สรุปผลได้ดังนี้

1.2.1.1 สภาพปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ การพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ และสมรรถนะทางด้านสังคมมีความสำคัญมาก เพราะชีวิตการทำงานในสถานประกอบการ ห้างร้านหรือบริษัท ต้องพบเจอเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม อาจเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง และหากรุนแรงอาจลุกลามไปถึงขั้นการทะเลาะวิวาท เป็นปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานที่

ทำงาน (วัลลภ ภูผา 2554) สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่นักศึกษาไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ทำให้ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นในที่ทำงานได้ อาจต้องเปลี่ยนงานบ่อย ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องการจัดการกับอารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (ภคพนธ์ ศาลาทอง 2554) จากสภาพความเป็นจริงในการจัดการศึกษาพบว่า สถานศึกษาสร้างหลักสูตรตามความต้องการของสถานศึกษา โดยขาดการคำนึงถึงผลลบด้านคุณภาพของบัณฑิต สถานศึกษาหลายแห่งขยายหลักสูตรทางด้านวิชาชีพโดยขาดความพร้อม บัณฑิตจำนวนมากจึงขาดทักษะทางอารมณ์ ทักษะทางสังคม และความรู้รอบในศิลปะวิทยาการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (วิรัช รักษาสกุล) อันเป็นประเด็นปัญหาสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะแบบพหุวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรม โดยที่คนทั่วไปมักจะเห็นว่าตนเองและกลุ่มของตนมีคุณสมบัติพิเศษกว่าคนอื่น จึงมักมีอคติต่อ คนอื่นให้ค่านิยมกับความสำเร็จส่วนบุคคล (ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ 2554) ก่อให้เกิดความร้าวฉาน แตกแยกขึ้นในสังคม เกิดการชิงดี ชิงเด่น ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา ก็เกิดบรรยากาศแห่งการแข่งขัน ด้วยค่านิยมในเรื่องของการเอาเยี่ยงเอาอย่างกัน(อภิชัย มุสิกทอง 2554) จากเหตุเพราะ มีความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ความคิด ค่านิยม จากเหตุของความแตกต่างเหล่านี้ ในบางครั้งเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงจนถึงขั้นทะเลาะวิวาท สร้างความเสียหายให้กับทั้งตัวนักศึกษาเอง ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (พรพิไล เติมสินสวัสดิ์ 2554) แต่ถ้าหากนักศึกษาสามารถติดต่อสัมพันธ์ในฐานะที่เท่าเทียมกัน และมีวัตถุประสงค์รวมทั้งเป้าหมายเดียวกัน อคติและความไม่เป็นกลางที่ซ่อนเร้นอยู่ก็จะลดน้อยถอยลง และอยู่ร่วมกันได้อย่างสบายใจ จนกระทั่งกลายเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ปัญหาความขัดแย้ง อันเกิดจากความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรมก็จะลดน้อยลง จนกระทั่งหมดไปในที่สุด (ขจรศักดิ์ ศิริมัย 2554) จึงเป็นหน้าที่ที่สถานศึกษา จะต้องสอนให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะรู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น รู้ความต้องการทางจิตใจของผู้อื่น แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องสอนให้นักศึกษา รับรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ อันจะส่งผลให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตตามวิถีแห่งประชาธิปไตยในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน(สุภัทรา โกไศยกานนท์ 2554)

1.2.1.2 คุณลักษณะของผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ การเสริมสร้างนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นผู้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พร้อมกับเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ให้นำหลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่จะต้อง การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน (วิรัช รักษาสกุล 2554) มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาด้วย โดยให้เหตุผลว่า ในการสร้าง

สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น คนเราจะต้องศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาจิตใจหรืออารมณ์ของตัวเราเองให้ถ่องแท้ก่อน พร้อมกับศึกษาและเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น จนเกิดเป็นทักษะหรือความเชี่ยวชาญในการเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างถ่องแท้ด้วย แล้วผลที่ตามมาก็จะส่งให้เกิดทักษะทางสังคม คือ มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น หากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ ควรจะต้องมีทักษะใน 3 ด้าน ประกอบกันได้แก่ ทักษะทางด้านการเข้าใจตนเอง 1.การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 2. การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ทักษะทางด้านการเข้าใจผู้อื่น1.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 3.การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และทักษะทางด้านสังคม 1.การทำงานร่วมกันเป็นทีม 2.การจัดการความขัดแย้ง 3.การมีภาวะของการเป็นผู้นำ

1.2.1.3 แนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ การเรียนการสอนที่จะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน คือให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียน (วัลลภ ภูผา 2554) อาจารย์ที่สอนโดยใช้การบรรยาย ถึงแม้มีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย แต่ขาดการให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันด้วยการฝึกปฏิบัติจริง การเรียนการสอนย่อมไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ 2554) เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าว อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สูงสุดและเต็มตามศักยภาพ อาจารย์ที่สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์จึงจำเป็นต้องปรับการสอนซึ่งหมายถึง การปรับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาทำกิจกรรมร่วมกัน(สุภัทรา โกไศยกานนท์ 2554) และให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากของจริงเพื่อให้มีประสบการตรง(อภิชัย มุสิกทอง 2554) และเรียนรู้ร่วมกับเป็นกลุ่ม เพื่อการช่วยเหลือและพึงพากัน (วิรัช รักษาสกุล 2554) สอนโดยใช้หลักการและจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ขจรศักดิ์ ศิริมัย 2554) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน เนื่องจาก กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ทั้งความรู้สึกที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.2.1.4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้กับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ควรเน้นที่การเป็นผู้นำ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น เนื่องจากนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มีพื้นฐานจากการเป็นนักศึกษาช่าง จึงอาจจะมี

ความคิดเป็นของตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง จนบางครั้งแสดงออกถึงความก้าวร้าว อันเป็นให้เกิดการทะเลาะวิวาท และควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน นอกจากทำกิจกรรมร่วมกันในห้องแล้ว อาจจะกิจกรรมนอกห้องเรียนเสริมเพิ่มเติมในลักษณะการออกค่ายพักแรม การจัดกิจกรรมแรลลี่ (Rally) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ เป็นการใช้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดและแนบแน่นมากขึ้น นักศึกษาก็จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่าแนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สรุปผลได้ว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง มองผู้ร่วมสังคมในแง่ดี รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้กิจกรรมลุ่มสัมพันธ์

1.2.2.สอบถามความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แหล่งข้อมูล คือ อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ 30 คน อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ 10 คน นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ 30 คน ผลปรากฏดังตารางที่ 13 - 15

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ เกี่ยวกับความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง

ข้อ	ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
	ความสามารถในเข้าใจตนเอง	3.93	0.72	มาก
1	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	3.97	0.85	มาก
2	การควบคุมอารมณ์ตนเอง	4.10	0.76	มาก
3	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.73	0.74	มาก
รวม		4.14	0.46	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น	4.27	0.58	มาก
4	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4.20	0.66	มาก
5	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	4.30	0.75	มาก
6	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.30	0.75	มาก
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม	4.23	0.47	มาก
7	การทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.53	0.68	มากที่สุด
8	การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล	3.80	0.71	มาก
9	การมีภาวะการเป็นผู้นำ	4.37	0.56	มาก
รวม		4.14	0.46	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างคุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความเห็นว่าจำเป็นต้องเสริมสร้างมากเป็นลำดับแรกคือ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.58) รองลงมา คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.47) และความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 3.93, S.D.= 0.42) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์มีความเห็นว่า ข้อที่ควรจะได้รับการเสริมสร้างมากที่สุดคือ ข้อ 7 การทำงานร่วมกันเป็นทีม($\bar{X}$ = 4.53, S.D .= 0.68) รองลงมา คือ ข้อที่ 9 การมีภาวการณ์เป็นผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.46) ส่วน ข้อ 5 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.75) มีความเห็นว่าควรได้รับการเสริมสร้างเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.4.75)

เป็นที่น่าสังเกตว่า อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจตนเอง($\bar{X}$ = 3.93, S.D.= 0.42) น้อยกว่า ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.58) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.47)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง

ข้อ	ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการเข้าใจตนเอง	4.33	0.83	มาก
1	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	4.40	0.70	มาก
2	การควบคุมอารมณ์ตนเอง	4.10	1.10	มาก
3	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	4.50	0.97	มากที่สุด
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น	4.33	0.77	มาก
4	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4.10	1.10	มาก
5	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	4.50	0.71	มากที่สุด
6	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.40	0.70	มาก
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม	4.63	0.64	มากที่สุด
7	การทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.60	0.70	มากที่สุด
8	การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล	4.60	0.70	มากที่สุด
9	การมีภาวะการเป็นผู้นำ	4.70	0.68	มากที่สุด
รวม		4.43	0.69	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D.= 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นว่าจำเป็นต้องเสริมสร้างมากที่สุดคือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ($\bar{X}$ = 4.63, S.D.= 0.64) ส่วนความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.77) และ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.77) เห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างเท่ากัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้าง มากที่สุด คือข้อที่ 9 การมีภาวการณ์เป็นผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.68) รองลงมามีความเห็นเท่ากัน คือ ข้อที่ 7 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.70) ข้อที่ 8 การจัดการความขัดแย้งระหว่าบุคคล ($\bar{X}$ = 4.60,

S.D. = 0.70) และข้อที่ 3การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.97) ข้อที่ 5 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ มีความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ไปในแนวทางเดียวกันกับอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ คือ เห็นความจำเป็นของการเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ($\bar{X}$ = 4.63, S.D.= 0.64) มากกว่าความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.77) และ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.77) ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันกับอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ต้องออกไปทำงานในตำแหน่งวิศวกร ตำแหน่งผู้ควบคุมงาน การมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม จึงมีความจำเป็นต่อการนำไปใช้ในชีวิตการทำงาน จึงมีความเห็นว่า ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม มีความจำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มากกว่าด้านอื่น

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง

ข้อ	ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการเข้าใจตนเอง	4.09	0.66	มาก
1	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	4.07	0.58	มาก
2	การควบคุมอารมณ์ตนเอง	4.20	0.66	มาก
3	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	4.00	0.98	มาก
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น	3.97	0.72	มาก
4	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4.03	0.85	มาก
5	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	3.90	0.86	มาก
6	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.97	0.81	มาก

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อ	ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องเสริมสร้าง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม	3.92	0.76	มาก
7	การทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.17	0.83	มาก
8	การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล	3.80	1.03	มาก
9	การมีภาวะการเป็นผู้นำ	3.80	0.85	มาก
รวม		3.99	0.63	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.63) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษาที่มีประสบการณ์ การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นว่าจำเป็นต้องเสริมสร้างมากคือ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.76) และ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักศึกษาเห็นว่า จำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มากที่สุด คือ ข้อที่ 2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.83) ข้อที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.98) และ ข้อที่ 4 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ แตกต่างไปจาก อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ และอาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ นั่นก็คือ นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ควรได้รับการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในส่วนของ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.66) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นว่านักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ควรได้รับการพัฒนาตนเองให้ดีก่อน และอาจคิดว่า เมื่อนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์เป็นคนที่รู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีแล้ว การที่จะรู้จักและเข้าใจผู้อื่นย่อมดีตามมาด้วย จึงมีความเห็น

ว่า ความสามารถที่มีความจำเป็นต้องเสริมสร้างมากที่สุด คือ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.66)

สรุปผลข้อมูลการสอบถามความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และเห็นว่าทักษะทั้ง 3 ด้าน มีความจำเป็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง คือ เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และสามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอได้ดี มีองค์ประกอบ 1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 1.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง 1.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี ประกอบด้วย 2.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 2.3. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3.ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม คือ เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ประกอบด้วย 3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม 3.2 การจัดการกับความขัดแย้ง 3.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

1.2.3 การสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลคือ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 คน ระยะเวลาในการสังเกต ตั้งแต่วันที่ 6 – 24 มิถุนายน 2554 ใช้เวลาในการสังเกตครั้งละ 1 ชั่วโมง พฤติกรรมที่สังเกตประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยบันทึกการสังเกตการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ และนำมาวิเคราะห์ สรุปผลได้ดังนี้

1.2.3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจารย์บางรายยังสอนโดยการบอกความรู้ให้กับนักศึกษา และส่วนใหญ่ยังพึ่งตำรา ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้น้อย การมอบหมายงานการให้นักศึกษาทำกิจกรรม ส่วนใหญ่จะมอบหมายงานในลักษณะที่อาจารย์เป็นผู้กำหนดปัญหาและให้นักศึกษาค้นหาคำตอบร่วมกัน โดยวิธีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แล้วนั่งทำงานร่วมกันที่โต๊ะเรียน นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงน้อย เช่น การสอนเรื่อง หลักการของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่ประกอบด้วย การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน อาจารย์ควรจะให้นักศึกษาได้ฝึกการรู้จักตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมติ เมื่อนักศึกษาได้สวมบทบาทเป็นใคร จะทำให้

นักศึกษาเข้าใจถึงความคิดและการกระทำของคนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้นักศึกษานำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันที่ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา

1.2.3.2 สื่อประกอบการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ใช้สื่อประกอบการบรรยายเนื้อหาในบทเรียน อาทิ เครื่องฉายข้ามศีรษะ(Over head)หรือเครื่องฉายผ่านจอภาพ (Projector) และอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ใช้สื่อขณะที่ทำการบรรยาย เพื่อฉายให้เห็นเนื้อหาโดยสรุป สื่อที่แสดงให้เห็นถึงความรู้และประสบการณ์ที่นอกเหนือจากตำราเรียนมีน้อย เพื่อที่นักศึกษาจะได้นำมาประกอบกับความรู้ที่ได้รับจากการบรรยายของอาจารย์ แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การสอนเรื่อง หลักการของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่ประกอบด้วย การรู้จักตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการปรับสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องเหมาะสมกัน อาจารย์ควรจะมีสื่อที่เป็นภาพเคลื่อนไหว และมีบทสนทนาโต้ตอบในลักษณะของหนังสั้น เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสื่อที่คล้ายของจริง หรืออาจใช้นักศึกษาเป็นสื่อการเรียนการสอน โดยการให้นักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมติ จะทำให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

1.2.3.3 การวัดและประเมินผล การวัดผลยังคงวัดความรู้ ความจำ และความเข้าใจในเนื้อสาระที่เรียนจากตำรา ไม่ปรากฏว่ามีการวัดผลจากกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน การวัดผลได้จากคะแนนการทดสอบความรู้ และบางส่วนเป็นคะแนนจากการค้นคว้าและทำรายงาน (Report) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความจำ และความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และมีการใช้แบบสังเกตบ้างในบางครั้งกรณีการประเมินผลการนำเสนอผลการค้นคว้าและทำรายงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมีความหลากหลายน้อย

สรุปผลข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ พบว่า การสอนยังคงยึดการบรรยายเป็นหลัก นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้น้อย การเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติจริง สื่อประกอบการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้ไม่มีความหลากหลาย

1.2.4 สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลคือ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการสังเกต ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 กรกฎาคม 2554 ใช้เวลาในการสังเกตครั้งละ 1 ชั่วโมง พฤติกรรมที่สังเกตนักศึกษา โดยยึดแนวคิดของ Grasha and Reichman (1975) และทิศนา แขมมณี (2552 : 17-19) ที่ได้จำแนกลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น6 แบบ 1)แบบแข่งขัน(Competitive) 2) แบบร่วมมือ (Collaborative) 3) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) 4) แบบมีส่วนร่วม(Participant) 5) แบบพึ่งพา (Dependent) 6) แบบอิสระ (Independent) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ

70.00 มีลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชอบเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความสุขในการเรียนรู้ หากได้ปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้ดีหากได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่ม และอีก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีลีลาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่วนอีก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 มีลีลาการเรียนรู้แบบอิสระ สำหรับ 1 คน ที่เหลือ คิดเป็น 3.33 ชอบการเรียนรู้แบบพึ่งพา

สรุปผลข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชอบเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น มีความสุข ในการเรียนรู้ หากได้ปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้ดีหากได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่ม

ผลที่ได้จากการสังเกตลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษา เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาลีลาการสอน(Teaching Style) ของอาจารย์ที่พบว่า อาจารย์สอนโดยใช้การบรรยาย มีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย แต่ขาดการให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันด้วยการฝึกปฏิบัติจริง เมื่อผลปรากฏออกมาดังนี้ การเรียนการสอนย่อมไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าว อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สูงสุดและเต็มตามศักยภาพ อาจารย์ที่สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จึงจำเป็นต้องปรับการสอนของตน ซึ่งหมายถึง การปรับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งปรับลีลาการสอนของตนให้สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษา ซึ่งทิศนา แขมมณี (2551 : 1-38) ได้เสนอแนะลีลาการสอนที่สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า สอนโดยใช้หลักการและจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน เนื่องจาก กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ทั้งความรู้สึกที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

2.ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาแหล่งข้อมูลเอกสารและข้อมูลบุคคล มาร่างหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร พฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดยการวิพากษ์หลักสูตร ด้วยการสนทนากลุ่ม(Group Discussion) เพื่อตรวจสอบยืนยันเกี่ยวกับนิยามความสามารถ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากผู้เชี่ยวชาญการสอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ จำนวน 3 คน สรุปผลได้ดังนี้

1.นิยามความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า นิยามความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ต้องมีทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งความสามารถนั้นคือ การนำความรู้และทักษะไปใช้ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำด้วยว่า ต้องนิยามให้ชัดเจนระหว่าง คำว่าความสามารถ กับ ทักษะ และที่สำคัญข้อกำหนดในนิยามทุกประเด็น สามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมบ่งชี้ได้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผล

2. พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความรู้ และการมีความสามารถใน 3 ด้าน คือ 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น 3.ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกันว่า การประเมินผลทักษะควรมีเกณฑ์ระบุการแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจน โดยแนะนำให้ใช้ เกณฑ์การประเมินของ รูบริคส์ (Rubrics)

3. แนวทางการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะดังนี้ ในขั้นแรกควรเสริมสร้างความรู้ให้แก่นักศึกษา โดยการให้นักศึกษาให้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำความใหม่และความรู้เดิม ไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการสร้างข้อสรุปโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร และพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคล และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คนประเมินความสอดคล้อง มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ ได้ผลดังนี้ 1. โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย 1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 1.2 หลักการของหลักสูตร 1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.4 สาระการเรียนรู้ 1.5 กิจกรรมการเรียนรู้ 1.6 สื่อประกอบ การเรียนรู้ 1.7 การวัดและประเมินผล 2. พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3. แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 3.2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 3.3 ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 3.4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) 3.5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การอออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2)

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในขั้นตอนที่ 2 เป็นผลการศึกษาแนวคิดที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากเอกสาร และบุคคลในขั้นตอนที่ 1 เพื่อมาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสรุปดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร สังคมที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมอย่างเช่นสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม การมาอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางความคิดและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ย่อมมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เครื่องมือสำคัญที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้คือกระบวนการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาและขัดเกลาจิตใจของคนให้รู้จักและเข้าใจทั้งตัวเองและผู้อื่น รู้จักที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นเรื่องของการกำกับควบคุมความคิด เจต

คติ การประพฤติปฏิบัติต่อกันของคน ให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ยังเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้การเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้น ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงควรได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวของบุคคลทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ที่ชีวิตต้องอยู่ร่วมกับเพื่อน ในสถาบันการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้กับเยาวชน มีวิธีการที่เหมาะสมคือ การให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพราะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของคนในกลุ่ม ช่วยให้ภารกิจของกลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ความรู้ที่ดี และที่สำคัญได้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วย

หลักการของหลักสูตร หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีหลักการดังนี้

1.เป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ หรือแนวคิดที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้เป็นผู้มีความสามารถในการเข้าใจตนเอง ในเรื่องการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ในเรื่อง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ในเรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง การมีภาวะการเป็นผู้นำ

2.เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทั้งด้านความรู้ ความคิดเห็น และความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อฝึกฝนความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความคิดเห็น และ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อันมีองค์ประกอบของความสามารถ ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ประกอบด้วย การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง การมีภาวะการเป็นผู้นำ

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้คือ

หน่วยที่ 1 เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มี 1 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

หน่วยที่ 2 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย 3 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

หน่วยที่ 3 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย 3 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

หน่วยที่ 4 เสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย 3 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้นั้น มุ่งเน้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ และ เกม โดยยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวทางหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) เป็นขั้นการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ในขั้นที่นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะนำผลการเรียนรู้มาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้นักศึกษานำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

สื่อประกอบการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย ใบงาน ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบบันทึกผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี 2 ลักษณะคือ

1.การวัดและประเมินผลภายหลังการเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือวัดซึ่งกำหนดไว้ในแต่ละแผน

2.การวัดและประเมินผลหลักสูตร เป็นการวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษา ทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แบบวัดความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

2. ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและ กลุ่มสัมพันธ์ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน โดยผู้เชี่ยวชาญชุดนี้ประเมินทั้งความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ได้ผลการประเมินดังนี้

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$ และระดับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	การแปลความหมาย
1.	สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	4.17	มาก
2.	หลักการของหลักสูตร	4.17	มาก
3.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	มากที่สุด
4.	สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร	5.00	มากที่สุด
5.	กิจกรรมการเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
6.	สื่อประกอบการเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
7.	การวัดและประเมินผล	5.00	มากที่สุด
8.	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	4.17	มาก
9.	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	5.00	มากที่สุด
10.	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	5.00	มากที่สุด
11.	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	4.17	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรในองค์ประกอบ ต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.17 – 5.00 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก - มากที่สุด

2.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง และความหมายของค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการ	ดัชนีความสอดคล้อง	การแปลความหมาย
1.	สภาพปัญหาและความจำเป็นกับหลักการของหลักสูตร	0.83	สอดคล้อง
2.	หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
4.	สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
5.	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้	0.67	สอดคล้อง
6.	กิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
7.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1.00	สอดคล้อง
8.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	1.00	สอดคล้อง
9.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	1.00	สอดคล้อง
10.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	1.00	สอดคล้อง
11.	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1.00	สอดคล้อง
12.	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	1.00	สอดคล้อง
13.	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	1.00	สอดคล้อง
14.	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 17 พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 นั่นคือผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implement : I)

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เจตคติต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร และประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้ผลสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินความรู้ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า

1. การทดสอบก่อนการใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบจากข้อสอบวัดความรู้ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X}$ = 19.00 , S.D = 0.63)

2. การทดสอบหลังการใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบจากข้อสอบวัดความรู้แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า หลังการเรียนรู้มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 34.00 ,S.D. = 0.56) และผู้วิจัยได้นำมาทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร สรุปผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t-test	sig
ก่อนใช้หลักสูตร	30	40	19.00	0.63		
หลังใช้หลักสูตร	30	40	34.00	0.56	16.80	.000

**p < .01

จากตารางที่ 18 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 19.00, S.D. = 0.63) สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 34.00, S.D. = 0.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการ

วิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร

2.ผลการประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการเข้าใจตนเอง	3.88	0.37	มาก
1	สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบุคคลและเวลา	3.37	0.56	มาก
2	แสดงออกซึ่งการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์	3.90	0.71	มาก
3.	สามารถแยกแยะระหว่างความต้องการส่วนตัวกับความต้องการของกลุ่มได้	3.93	0.64	มาก
4.	มีความสามารถในการรักษากฎเกณฑ์และระเบียบวินัยในการทำงาน	3.80	0.66	มาก
5.	มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี	4.10	0.48	มาก
6.	เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายมีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.17	0.59	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น	4.06	0.34	มาก
7.	มีความสนใจและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	3.97	0.62	มาก
8.	แสดงออกซึ่งการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	4.23	0.63	มาก
9.	แสดงความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน	3.87	0.63	มาก
10.	มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี	4.03	0.72	มาก
11.	ไม่ถือความต้องการของตนเองเหนือกว่าของผู้อื่น	3.93	0.69	มาก
12.	มีความสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน	4.30	0.53	มาก
13.	เป็นผู้ที่พูดจาไพเราะและให้เกียรติคู่สนทนา	4.10	0.66	มาก
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม	4.06	0.27	มาก
14.	มีความกระตือรือร้น และเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.17	0.59	มาก
15.	มีวิธีการโต้แย้งที่สุภาพ	4.20	0.71	มาก
16.	สามารถตอบสนองความขัดแย้งด้วยวิธีที่เหมาะสม	4.10	0.55	มาก
17.	มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งได้ดี	3.97	0.49	มาก
18.	สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานให้กับผู้อื่นได้	4.13	0.57	มาก
19.	มีความสามารถในการแนะนำวิธีการทำงานให้กับผู้อื่นได้	3.97	0.56	มาก
20.	มีความสามารถในการพูดจาโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำตามความต้องการของตนได้	3.87	0.73	มาก
	รวม	4.00	0.20	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.20) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.34) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.27) และ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.37) ตามลำดับ หากพิจารณาผลการประเมินเป็นรายข้อ พบว่า ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้ว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

3.ผลการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

การสอบถาม	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t-test	sig
ก่อนใช้หลักสูตร	30	5	2.63	0.21		
หลังใช้หลักสูตร	30	5	4.17	0.14	12.56	.000

**p < .01

จากตารางที่ 20 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.14) สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 2.63, S.D. = 0.21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ที่กำหนดไว้ว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร

4.ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
1	**สาระการเรียนรู้**	4.51	0.37	มากที่สุด
	1.1 มีความยากง่ายเหมาะกับผู้เรียน	4.37	0.56	มาก
	1.2 นักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	4.63	0.71	มากที่สุด
	1.3 มีความจำเป็นต่อชีวิตของนักศึกษา	4.53	0.64	มากที่สุด
	1.4 สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา	4.50	0.66	มากที่สุด
2	**กิจกรรมการเรียนรู้**	4.62	0.48	มาก
	2.1 มีความหลากหลาย	4.72	0.59	มากที่สุด
	2.2 กระตุ้นให้นักศึกษากระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.34	มากที่สุด
	2.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.57	0.62	มากที่สุด
	2.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก	4.63	0.69	มากที่สุด
	2.5 นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ	4.67	0.63	มากที่สุด
	2.6 เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.88	0.37	มากที่สุด
	2.7 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	4.47	0.56	มาก
	2.8 มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา	4.70	0.71	มากทีสุด
	2.9 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี	4.56	0.64	มากที่สุด
	2.10 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน	4.40	0.66	มาก
3	**สื่อประกอบการเรียนรู้**	4.45	0.69	มาก
	3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.06	0.34	มาก
	3.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.77	0.97	มากที่สุด
	3.3 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.63	มากที่สุด

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
4	**การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**	4.45	0.69	มาก
	4.1 วิธีการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	4.56	0.56	มากที่สุด
	4.2 วิธีการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย	4.40	0.58	มาก
	4.3 การวัดผลก่อนเรียนมีความเหมาะสม	4.67	0.57	มากที่สุด
	4.4 การวัดผลระหว่างเรียนมีความเหมาะสม	4.66	0.43	มากที่สุด
	4.5 การวัดผลหลังเรียนมีความเหมาะสม	4.57	0.68	มากที่สุด
	4.6 นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล	4.53	0.63	มากที่สุด
	รวม	4.54	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านการกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62 S.D.= 0.48) รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.54 S.D.= 0.62) และด้านสาระการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.51 S.D. = 0.37) ส่วนประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยต่ำที่สุด คือด้านสื่อประกอบการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.45 S.D. = 0.69) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ที่กำหนดไว้ว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อยู่ในระดับมาก

นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพิ่มเติมว่า 1. ขั้นตอนในกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลายขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนต่างมีความเกี่ยวข้องกัน ควรแบ่งให้ชัดเจนว่าในเวลา 2 ชั่วโมง ชั่วโมงแรกจะจะทำกิจกรรมถึงขั้นใด เพื่อที่นักศึกษาจะได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเองล่วงหน้า ก่อนการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง 2. ในการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เท่ากันทุกแผนการจัดการเรียนรู้ แต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีเนื้อหามากเกิน และเป็นเรื่องพื้นฐานที่นักศึกษาสามารถหาความรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ได้

หลากหลายหนทาง ควรปรับเนื้อหาลงเพื่อไม่ได้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่จะทำกิจกรรมขั้นต่อไป

5. ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรและหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น มีวิธีการดังนี้

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลังการจัดการเรียนรู้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มาหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลังการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ไม่ต่ำกว่า 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 (อรพรรณ พรสีมา 2530 : 130 -131)

$$E_1 = \frac{\overline{X} \times 100}{A}$$

เมื่อ E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ระหว่างการทดลอง

$\overline{X}$ หมายถึง คะแนนสอบโดยเฉลี่ยจากแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

A หมายถึง คะแนนเต็มของการสอบจากแต่ละหน่วยการเรียนรู้

$$E_2 = \frac{\overline{F} \times 100}{P}$$

เมื่อ E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้หลังการทดลอง

$\overline{F}$ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยการทดสอบของกลุ่มทดลองหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

P หมายถึง คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

การทดสอบ/เกณฑ์	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	ร้อยละ	การแปลความหมาย
E_1/80	40	33.76	84.40	สูงกว่าเกณฑ์
E_2/80	40	34.00	85.00	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 22 พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรและหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีประสิทธิภาพ E_1 เท่ากับ 84.40 ประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 85.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 ที่กำหนดไว้ว่า ประสิทธิภาพหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation : E)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้นำผลมาประเมินคุณภาพ และพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ดังนี้

1.ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ยที่ได้	คิดเป็นร้อยละ	การแปลความหมาย
1.ความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล				
1.1 ก่อนการใช้หลักสูตร	40	19.00	47.50	ปานกลาง
1.2 หลังการใช้หลักสูตร	40	34.00	85.00	ดีมาก
2.ความสามารถของนักศึกษา ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	5	4.00	80.00	สูง
3.ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	5	4.17	83.40	มาก
4.ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร	5	4.54	90.80	มากที่สุด
5.ประสิทธิภาพของหลักสูตร				
5.1 ประสิทธิภาพการเรียนรู้ระหว่างการใช้หลักสูตร(E_1)	40	33.76	84.40	สูงกว่าเกณฑ์
5.2 ประสิทธิภาพการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตร(E_2)	40	34.00	85.00	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 23 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า 1. ผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 34.00) คิดเป็นร้อยละ 85.00 สูงกว่า ก่อนการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 19.00) คิดเป็นร้อยละ 47.50 2.ผลคะแนนการประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.00) คิดเป็นร้อยละ 80.00 3.ผลคะแนนความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17) คิดเป็นร้อยละ 83.40 4.ผลคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54)

คิดเป็นร้อยละ 90.80 5. ผลของค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ กับหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 84.40/85.00 โดยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (E_1/E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80)

นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. ในการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เท่ากันทุกแผนการจัดการเรียนรู้ แต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีเนื้อหามากเกินไป และเป็นเรื่องพื้นฐานที่นักศึกษาสามารถหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี ควรปรับเนื้อหาให้น้อยลง เพื่อไม่ได้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นต่อไป

2. ขั้นตอนในกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลายขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนต่างมีความเกี่ยวข้องกัน ควรแบ่งให้ชัดเจนว่าในเวลา 2 ชั่วโมง ชั่วโมงแรกจะทำกิจกรรมถึงขั้นใด เพื่อที่นักศึกษาจะได้วางแผนการเรียนรู้ของตนเองล่วงหน้า ก่อนการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

เมื่อแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาแล้ว หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สมควรที่จะนำไปใช้เสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ในลำดับต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดขึ้น 4 ประการ ดังนี้ 1. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 4. เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและการทดสอบหลังการทดลอง(The One Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ลงทะเบียนเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน โดยมีเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2. แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ 4. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที t-test และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบคำถาม การวิจัย ด้วยข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลเอกสารและแหล่งข้อมูลบุคคล พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้นักศึกษามีความสามารถทางด้านอารมณ์ ความสามารถทางด้านสังคม ร่วมกับความสามารถทางด้านปัญญาพร้อมกันไป โดยจัดเป็นหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมในส่วนกระบวนการเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการรู้จักและเข้าใจตนเอง การเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี การจะเสริมสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรให้นักศึกษาได้รับการฝึกในสถานการณ์จริง หรือเสมือนสถานการณ์ โดยฝึกเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เกิดความสามารถ 3 ส่วน ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง คือ เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดี มีองค์ประกอบ คือ 1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 1.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง 1.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น เป็นผู้ที่รับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี 2.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 2.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 2.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม คือเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี 3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม 3.2 การจัดการกับความขัดแย้ง 3.3 การมีภาวการณ์เป็นผู้นำ แนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ควรจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง มองผู้ร่วมสังคมในแง่ดี รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร พบว่า ได้องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2. การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของ

หลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ 2กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 1.หลักการของหลักสูตรคือ เป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ หรือแนวคิดที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้เป็นผู้มีความสามารถในการเข้าใจตนเอง มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และ มีความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความคิดเห็น และ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3.สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หน่วยที่ 2 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจตนเอง หน่วยที่ 3 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น หน่วยที่ 4 เสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม 4.กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร มุ่งเน้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ และ เกม โดยยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวทางหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 5.สื่อประกอบการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบประเมินความสามารถ แบบสังเกตพฤติกรรม ใบงาน ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบบันทึกผล การเรียนรู้ 6.การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 2 ลักษณะคือ การวัดและประเมินผลภายหลังการเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษา ทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แบบวัดความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

ผลการตรวจสอบเพื่อยืนยันความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน พิจารณา ได้ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และผลการประเมินความเหมาะสมโครงร่างหลักสูตร พบว่า มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.17 - 5.00 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

3.ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปี่ที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน จากการดำเนินการศึกษาให้ผลดังนี้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร ($\bar{X}$) = 19.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.63 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) = 34.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.56 และผู้วิจัยได้นำมาทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent และทดสอบ t-test แบบ Dependent หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ประเมินค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.20)

3.3 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลังการทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.14) สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 2.63, S.D. = 0.21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.62)

3.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ กับหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 84.40/85.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

4. ผลการปรับปรุงหลักสูตร สรุปได้ดังนี้ 1.สาระการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขโดยการเรียงลำดับเนื้อให้กระชับ และตัดเนื้อหาในหัวข้อที่ซ้ำซ้อนออก 2.กิจกรรมการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขโดย ทำการแบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 1 ชั่วโมง

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลจาการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สอบถามความคิดเห็นอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ พบว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ควรได้รับถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้มีความสามารถทางด้านอารมณ์ ความสามารถทางด้านสังคมร่วมกับความสามารถทางด้านปัญญาพร้อมกันไป โดยจัดเป็นหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมในส่วนกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการรู้จักและเข้าใจตนเอง การเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ 1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง 2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น 3. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อภิปรายผลได้ว่า หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มีความไม่สมดุลของถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างความรู้ในด้านวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพ กับความรู้ด้านวิชาการที่จะนำไปพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นหนักวิชาชีพ จึงอาจกล่าวได้ที่ว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางปัญญา (Intelligence Quotient หรือ IQ) มากกว่าการพัฒนาสมรรถนะทางด้านอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) และสมรรถนะทางด้านสังคม (Social Quotient หรือ SQ) เมื่อสมรรถนะทางด้านอารมณ์และด้านสังคมถูกละเลย ผลผลิตที่ออกมามีความรู้ คือเก่งอย่างเดียว แต่ละเลยการพัฒนาความสามารถทางด้านอารมณ์และความสามารถทางด้านสังคม ในขณะที่นักศึกษาควรได้รับ การเสริมสร้างให้ครบทุกด้าน จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ให้ความเห็นว่า สถานบันการศึกษาสร้างหลักสูตรตามความต้องการของสถานศึกษา โดยขาดการคำนึงถึงผลลบด้านคุณภาพของบัณฑิต สถานศึกษาหลายแห่งขยายหลักสูตรทางด้านวิชาชีพโดยขาดความพร้อม บัณฑิตจำนวนมากจึงขาดทักษะทางอารมณ์ ทักษะทางสังคม และความรู้รอบในศิลปะวิทยาการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (วัลลภ ภูผา 2554) เกี่ยวกับ

เรื่องดังกล่าว กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยระบุว่า “นอกเหนือจากการสนับสนุนหลักสูตรทางด้านเทคนิควิชาการวิชาชีพ จะต้องให้การสนับสนุนการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะหลักสูตรเสริม เพิ่มเติม ทดแทน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพันธกิจของบางสถานศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัยด้านศิลปศาสตร์เต็มรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551: 45) ทั้งนี้ เพื่อให้การออกแบบหลักสูตรศิลปะศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตรตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้รับทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและให้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 29) ได้เสนอแนวคิดต่อการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาว่า หลักการของการจัดหลักสูตร มีจุดเน้นคือการสอนให้น้อย เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นพบความรู้ (teaching less learning more) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกนึกคิดทางบวกเกี่ยวกับตนเอง เปิดกว้างเพื่อรับรู้ประสบการณ์จากบุคคลอื่น แสดงความรู้สึกกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเอง โดยสร้างโอกาสให้แต่ละบุคคลพัฒนาศักยภาพของตนให้ไกลที่สุดตามความสามารถที่แท้จริง เน้นส่วนรวมและศักดิ์ศรีของบุคคล รวมทั้งให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และการออกแบบหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อการแก้ไขจุดอ่อนการเรียนการสอนที่ผู้สอนส่วนมากเชี่ยวชาญในการบอกวิชา บอกข้อมูลข่าวสารแก่ผู้เรียน สำหรับแนวทางในการพัฒนาแนวทางแรก ต้องส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ขาดปฏิสัมพันธ์ อีกทั้งปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ส่วนอีกแนวทาง โดยการบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ สร้างความท้าทายให้แก่ผู้เรียนมากกว่าการสอนจากตำราเพียงอย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2545 : 10 ; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551 : 20) สอดคล้องกับที่ เดวิส และริมม์(Davis and Rkkimm 1994: 123) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรเสริม ว่า เป็นหลักสูตรที่พัฒนากระบวนการหรือทักษะ จึงเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการและเนื้อหาที่หลากหลายได้ หลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาวิชาและหลากหลายในวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้ จึงทำให้ในหลาย ๆ ประเทศมีการจัดทำหลักสูตรเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและทุกระดับชั้น โดยหลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ (Texas Agricultural Extension Service.

2000: Online) 1.เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย 2. เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม 3. เป็นการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมและมุมมองในด้านบวก วัฒนธรรมที่หลากหลายและการปฏิสัมพันธ์ 4. เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ

2. การศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีโครงสร้างประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2. การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบด้วย 2.1 ความเป็นมาของหลักสูตร 2.2 หลักการของหลักสูตร 2.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2.4 สาระการเรียนรู้ 2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ 2.6 สื่อประกอบการเรียนรู้ 2.7 การวัดและประเมินผล พร้อมกับได้รับ การตรวจสอบเพื่อยืนยันความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง และผลการประเมินความเหมาะสมโครงร่างหลักสูตร มีค่าความเหมาะสมอยู่ระดับ มาก–มากที่สุด อภิปรายผลได้ว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม ที่จะนำไปใช้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้แก่ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้เป็นอย่างดี ตามแนวคิดของ Tyler (1949: 1**) ;** Taba (1962: 442) ; สุมิตร คุณานุกร (2518: 9 **) ;** กาญจนา คุณารักษ์ (2527: 11) **;** สงัด อุทรานันท์ (2532: 244**) ;** อรวรรณ พนาพันธ์ (2535) ; บุญชม ศรีสะอาด (2546: 11) ที่ว่า หลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ทิศทางและเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3. เนื้อหาและประสบการณ์ 4. กิจกรรมการเรียนการสอน 5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ 6. การวัดผลประเมินผล 7. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 8. การนำหลักสูตรไปใช้ 9. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 10. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 11. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน 12.วิธีสอน 13.โครงสร้างหลักสูตร และเมื่อนำทั้ง 13 องค์ประกอบ มาจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่เหมือนกัน นักการศึกษาต่างสรุปได้ว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการเหล่านี้คือ 1. จุดหมายของหลักสูตร 2. เนื้อหา 3. กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4. การวัดผลประเมินผล ประกอบกับ สูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้ผ่านการประเมิน ทุกขั้นตอนของการพัฒนาโดยผู้จัยได้นำแนวคิดการประเมินหลักสูตรของ สครีเวน (Scriven 1967: 25) ; โพรวัส

(Provus 1969: 21) ; สเตค (Stake 1979: 23) ; ไทเลอร์ (Tyler 1996: 32) ; สตัฟเฟิล บีม (Stufflebeam 2000: 16) ; แฮมมอนด์ (Hammond 2007: 34) ; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 :171) มาผสมผสานกันเพื่อความเหมาะสม โดยทำการประเมิน ทั้ง 3 ระยะ คือ 1. การประเมินตัวหลักสูตรโดยตรง ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินเบื้องต้นหลังจากร่างหลักสูตรเสร็จ และต่อจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ซึ่งจะเป็นการประเมินในเรื่องของความสอดคล้องและความเหมาะสม ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง และผลการประเมินความเหมาะสมโครงร่างหลักสูตร มีค่าความเหมาะสมอยู่ระดับ มาก – มากที่สุด หลังจากนั้นนำหลักสูตรไปใช้เพื่อทดสอบคุณภาพ (Try out) พบว่า การประเมิน ทุกด้านเป็นไปตามจัดประสงค์ของหลักสูตร ด้านความรู้ ก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร นักศึกษา มีความรู้ระดับพอใช้ หลังเรียนมีความรู้ระดับดีมาก ด้านความสามารถ จากการประเมินของอาจารย์ ผู้สังเกตการณ์ ประเมินว่านักศึกษามีความสามารถอยู่ในระดับมาก ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง หลังการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร นักศึกษามีความคิดเห็นต่อ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ด้านความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรหลังได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นักศึกษาให้ความเห็นว่า มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้มากที่สุด และประการสำคัญ หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรที่ยึดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษาไทย ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 ที่กำหนดมาตรการให้สถาบันอุดมศึกษา จัดหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้เรื่อง สันติศึกษา คุณค่าของสังคมพหุลักษณ์และวัฒนธรรม เพื่อสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน และลดความขัดแย้ง เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่เข็มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน ที่มีลักษณะ 1. เป็นสังคมคุณภาพ 2. เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3. เป็นสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน พร้อมทั้งได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ; (TQF : HEd) มุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) โดยครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีทักษะทางปัญญา ทักษะทางอารมณ์ และทักษะทางสังคม อันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2552 : 1-37)

3.การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน จากการดำเนินการศึกษาให้ผลดังนี้

3.1 การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า ความรู้หลังได้รับการเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้จากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความรู้อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งอธิบายได้ว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรที่มี 1.โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย 1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.2 สาระการเรียนรู้ 1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ 1.4 สื่อประกอบการเรียนรู้ 1.5 การวัดและประเมินผล 2. พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2.2 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ 2.3 คิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ได้จัดทำขึ้นนี้ ได้จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบผ่านขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และมีการเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของ สงัด อุทรานันท์ (2532 : 16), ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540 : 1-4), รุจิร์ ภู่สาระ (2545 : 1) และ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 7) อีกทั้งยังมีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้อง กับแนวคิดของนักการศึกษา เช่น ทาบา (1962: 10) วิชัย ดิสสระ (2536: 8) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 22) สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537: 21) บุญชม ศรีสะอาด (2546: 11,18) และสุนีย์ ภู่พันธ์ (2546: 18-19) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งที่ควรมีอยู่ในหลักสูตรเพื่อทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ มี 4 ประการ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) เนื้อหา (Contents) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) และการประเมินผล (Evaluation) นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร ยังเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มาสโลว์ (Maslow1962) รอเจอร์ส(Rogers 1969) โคมส์ (Kolb 1984 : 1-15) โนลส์ (Knowles 1997:1-2) การ

จัดการเรียนรู้ จึงให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง และการคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เหล่านี้เองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์เกิดการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2522 : 229-230) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย ต่อผู้เรียนมากขึ้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ได้ลงมือปฏิบัติได้แสดงความคิดเห็น มีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมในสิ่งที่จะได้กระทำ จะทำให้เกิดแนวคิด และสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกลุ่มจะให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และได้ผลดี สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.2 การศึกษาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่าการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ จากประเมินค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.20) ซึ่งอธิบายได้ว่า ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ เกิดขึ้นได้จากการสื่อสารสัมพันธ์กัน และการร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกันซึ่งการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้ และสามารถ ที่จะสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดี แนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ การเรียนการสอนที่จะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน คือให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่าแนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สรุปผลได้ว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง มองผู้ร่วมสังคมในแง่ดี รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้กิจกรรมลุ่มสัมพันธ์ (วัลลภ ภูผา 2554) อาจารย์ที่สอนโดยใช้การบรรยาย ถึงแม้มีสื่อและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย แต่ขาดการให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันด้วยการฝึกปฏิบัติจริง การเรียนการสอนย่อมไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมทั้งสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ 2554) เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าว อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สูงสุดและเต็มตามศักยภาพ อาจารย์ที่สอนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์จึงจำเป็นต้องปรับการสอนซึ่งหมายถึงการปรับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาทำกิจกรรมร่วมกัน(สุภัทรา โกไศยกานนท์ 2554) และให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากของจริง

เพื่อให้มีประสบการตรง (อภิชัย มุสิกทอง 2554) และเรียนรู้ร่วมกับเป็นกลุ่ม เพื่อการช่วยเหลือและพึ่งพากัน (วิรัช รักษาสกุล 2554)หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ต้องจัดการเรียนรู้โดยยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน(ขจรศักดิ์ ศริรมัย 2554) เนื่องจาก กลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ทั้งความรู้สึกที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน (กาญจนา ไชยพันธุ์ 2549 : 9 - 10) สอดคล้องกับวิไลวรรณ สันถวะโกมล (2522 : 20) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์ว่าช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ 1.ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกัน และทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น 2.ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การอ่านและการรายงาน 3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าการวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีเหตุผล 4.ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงาน เช่น ทักษะในการวางแผนงานกรยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยยึดแนวคิดของ คาร์ทไรจ์ และ ซานเดอร์ (Cartwright and Zander 1968 : 354-365) ที่ว่าในการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปของการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think) และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอนของนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จากแนวคิดของ ทศวร มณีศรีขำ (2539: 32); นิรมิต ชาวระนอง (2542: 11-14), คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522: 23) และ ทิศนา แขมมณี (2545: 147) ซึ่งสอดคล้องกับสาระหลักสูตร เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน 1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) เป็นขั้นการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้ 2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่

ชัดเจนขึ้น ในขั้นนี้นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 4. ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะนำผลการเรียนรู้มาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้นักศึกษานำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับที่นันทนา วงษ์อินทร์ (2543 : 145) ให้แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควรได้มีการฝึกปฏิบัติ 1.รักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จำเป็นต้องมีพื้นฐานมาจากการมองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน การฝึกสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่นจะทำให้การเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น 2.ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ-สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ที่สำคัญต้องนึกถึงความรู้สึกของผู้รับการสื่อสารด้วย (สื่อสารด้วยหัวใจ) 3. ฝึกการแสดงน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อรู้จัก การให้ การรับ การแลกเปลี่ยน ให้เกิดคุณค่าเกิด ประโยชน์สำหรับตนเองและสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง 4. ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ ให้การยอมรับ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นมีความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกที่ดีตอบแทนมา นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์จึงได้รับการประเมินว่ามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก

3.3 การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังทดลองใช้หลักสูตร ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.14) สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ($\overline{X}$ = 2.63, S.D. = 0.21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อธิบายได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น พัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและมีขั้นตอน ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความพึงพอใจของแต่ละฝ่ายด้วย อีกทั้งมีความเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพ ปทัสถานส่วนบุคคล การเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน การไว้วางใจระหว่างกัน การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น ความพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังที่ เบิร์นเนท (Burnett 1983 : 101 – 108)ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ ประการหนึ่งว่า การศึกษากลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเกิดทัศนคติ ที่ดีต่อตนเอง เพื่อพัฒนาความสนใจ ความสามารถ และบุคลิกภาพ ลักษณะเด่นของตนเอง และการ

ปรับตัวทางสังคม ดังนั้น หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ จึงพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดของ คาร์ทไรท์และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander 1968: 3) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกตและการให้ข้อวิจารณ์ซึ่งกันและกันเพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน และแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545: 152) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต้องอาศัยวิธีการสอนต่าง ๆ หลายวิธี ในขณะที่ผู้วิจัยเลือก 1.เกม (Game) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาฝึกการทำงานเป็นทีม โดยสร้างสถานการณ์หรือเกมขึ้น แล้วให้นักศึกษาเป็นผู้เล่นเกมด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งนักศึกษาจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้ได้ช่วยให้นักศึกษาฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ 2.บทบาทสมมติ (Role-Play) เลือกใช้กับการฝึกการจัดการกับความขัดแย้ง วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้นักศึกษาสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก วิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง 3.กรณีตัวอย่าง (Case Study) ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อฝึกนักศึกษา ในเรื่อง การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีภาวะการเป็นผู้นำ โดยกรณีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้นักศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น กรณีตัวอย่างช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริงร่วมกัน 6.การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ผู้วิจัยนำมาใช้กับกับทุกเรื่อง เพราะเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การที่นักศึกษาได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์โดยตรง นักศึกษาจะได้เรียนรู้และเข้าใจในตนเองและผู้อื่น เพราะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยเน้นหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษในปัญหาของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่มีผลตกกระทบต่อกันและกัน การให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านกลุ่มสัมพันธ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

กับพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีผลตกกระทบต่อกัน นอกจากจะเป็นการช่วยให้ผลการเรียนของผู้เรียนดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มสัมพันธ์มีคุณค่า คือ ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการด้านทัศนคติและความสามารถ ตลอดจนพัฒนาการด้านความรู้และทักษะ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มีความความเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สอดคล้องกับที่วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ (2553 : 138) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาพยาบาลตามโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการทดลองพบว่า ความรู้ เจตคติ และทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.62) อภิปรายผลได้ว่า เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด เนื่องจากหลักสูตร พัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ดังนี้ 1. การศึกษาความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม 2.การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมของการพัฒนาหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปใช้ไปใช้ 4.การวัดผลประเมินผล ด้านเอกสารหลักสูตร ด้านการใช้หลักสูตร ด้านสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลักแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้มนุษยนิยม ที่ว่า 1.สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปของการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think) 2.สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์จิตใจ (Emotional Interaction) 3.การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัยไม่น่าหวาดกลัว น่าไว้วางใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี 4.ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้กระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้ความสามารถ และความคิดเห็นที่ 5. สัมฤทธิ์ของการเรียนรู้เกิดจากการเสริมแรง หรือแรงจูงใจ และแนวคิดในการสร้างความรู้ที่ว่า 1. ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง 2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน 3. การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ 4. การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรม ที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และแนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ประกอบด้วย 1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด 3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 5.การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม ประกอบกับ หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ยังดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ; (TQF : HEd) โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต อีกทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่า คุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) โดยครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552 : 1-37) และสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2.3 สาระการเรียนรู้ 2.4 กิจกรรมการเรียนการรู้ 2.5 สื่อประกอบการเรียนรู้ 2.6 การวัดผลประเมินผล 3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน 4.การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 5.การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร (สงัด อุทรานันท์ 2532 : 38-43,วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537 : 21, Taba ,1962 : 12-13, Beauchamp 1981 : 146, Saylor, Alexander, and Lewis 1981 : 30, Oliva 1992 : 70-71, Tyler,1996 :10)

3.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ กับหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 84.40/85.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อภิปรายได้ว่า หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการวิเคราะห์มาเป็นอย่างดี จากผู้วิจัย และได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.17 – 5.00 สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ได้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแนวคิดของ ทศวร มณีศรีขำ (2539: 32); นิรมิต ชาวระนอง (2542: 11-14) คมเพชร

ฉัตรศุภกุล (2522: 23) และ ทิศนา แขมมณี (2545: 147) เพื่อให้สอดคล้องกับสาระหลักสูตร เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)3.ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย(Discussion)4.ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) 5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) โดยเฉพาะในขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในขั้นนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง จึงทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ ของริชาร์ดสัน (Richardson 1997:1-18) ที่กล่าวว่า มนุษย์สร้างความรู้ได้ดีเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทำให้มนุษย์สร้างความรู้ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงมากกว่าสภาพการณ์ที่สร้างขึ้นหรือจำลองขึ้นและมนุษย์จะสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปอธิบายหรือเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริงรอบตัวเองได้ ความรู้นั้นจึงมีคุณค่าอย่างแท้จริงและมนุษย์จะจำได้นาน และในขั้นที่ 3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ในขั้นที่นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในขั้นนี้นักศึกษาจะนำความรู้ที่ได้จากขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม จนเกิดเป็นประสบการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของ จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson and Johnson 1994 : 31-32) ที่ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (long-term retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น เมื่อนักศึกษาได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ จึงสามารถนำไปใช้ในการวัดประประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นคะแนนที่วัดจากแบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic test) ตามแนวคิดของสมนึก นนทิจันทร์ (2544: 72) และสมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2545: 101-103) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจและประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริงหรือเลียนแบบสภาพจริง

เช่น ข้อสอบวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะ และกระบวนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 85.00) สูงกว่า ระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 84.40)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งถือเป็นงานวิจัยหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถาบันการศึกษาที่ผลิตนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างวิศวกรที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทั้งนี้จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความรู้ และ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมากขึ้น จากการเรียนรูด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่พัฒนาขึ้น ด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบ ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้บริหารสถาบันการศึกษา หรือผู้บริหารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สามารถนำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามบริบทที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการไว้ ซึ่งจากข้อค้นพบ จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่นักศึกษา จะต้องดำเนินการด้วยกระบวนการที่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพหลักสูตร ส่งผลให้ได้หลักสูตรเสริมสร้างความสามมารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน ควรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนของนักศึกษาสาขาอื่น ๆ

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างความรู้ ความสามารถและความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้รับการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง พร้อมได้เสนอแนะในการแก้ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิมากขึ้น หากได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นในการนำหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ประโยชน์ ผู้ใช้หลักสูตรควรพิจารณาในองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตร

3. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ช่วยเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ทำให้นักศึกษามีความรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นหลักสูตรที่ไม่เน้นเนื้อหา (Free Content) เน้นกระบวนการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังนั้น ในการนำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องควรกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจน

4. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ทำให้นักศึกษามีความสามารถในระดับสูงมาก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการเข้าใจตนเอง เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยในลำดับต่ำที่สุด ในการนำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ ผู้สอนควรเชิญผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการเข้าใจตนเอง มาเป็นวิทยากร

5. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ช่วยให้ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ หลังการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นในการนำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ควรให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจากเหตุการณ์จริง หรือสถานที่จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สามารถเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อการนำหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไปทดลองเปรียบเทียบกับหลักสูตรอื่น เช่น การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรเสริม กับ หลักสูตรบูรณาการ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลของการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในคณะวิชาที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษาครุศาสตร์ กับนักศึกษาคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ดังนั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เช่น พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยใช้การแนะแนว เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกนุช วสุธารัตน์. “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

กรมวิชาการ. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 2546.

กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2543.

กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.

กาญจนา ไชยพันธุ์. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2549.

ขจรศักดิ์ ศิริมัย . คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2554.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างมาตรประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.

จันทิมา แสงเลิศอุทัย. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อลินเพรส,2539.

เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์. “การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา. การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

ทศพร ประเสริฐสุข. “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา,” วารสารการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา.2(2542 – 2543, กรกฎาคม – มิถุนายน). : 8-11.

ทศวร มณีศรีขำ. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

ทิศนา แขมมณี. กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์, 2522.

ทิศนา แขมมณี. รูปแบบการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

_____. ลีลาการเรียนรู้ – ลีลาการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

_____. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

_____. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

_____. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ธันยพร บุษปฤกษ์. คุณลักษณะบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2552. (อัดสำเนา)

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์, 2542.

นันทนา วงษ์อินทร์. “การพัฒนาอารมณ์.” รวมบทความทางวิชาการ EQ. กรุงเทพฯ : เดสก์ท๊อป, 2543.

นิรมิต ชาวระนอง. กลุ่มสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, 2542.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.

บุญธรรม กิจปรีชาบริสุทธิ์ และคณะ. การศึกษาสภาพของปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์การแพทย์ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. 2522. (เอกสารอัดสำเนา)

ปรียานุช สถาวรมณี. “การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน.” ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

พรพิไล เติมสินสวัสดิ์. รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2554.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2553.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักการและวิธีดำเนินการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ภคพนธ์ ศาลาทอง. คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2554.

มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำรา และเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2553. [Online]. Accessed, April 23, 2011,from http://www.moc.moe.go.th/sites/default/files/prb1.pdf .

เยาวภา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการสอนกลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2522.

เยาวภา เดชะคุปต์. “ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2546.

รุจิร์ ภู่สาระ. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พ๊อย, 2545.

ลาวัณย์ ทองมนต์. “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

วัลลภ ภูผา. คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2554.

วิจิตรา อาระกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525.

วิจิตร์พร หล่อสุวรรณกุล. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2526.

วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2536.

_____. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน: ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์, 2537.

_____. การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. 2554. (อัดสำเนา)

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์,2537.

_____. พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่. นนทบุรี : เอส อาร์ พริ้นติ้ง,2542

_____. การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท., 2554. (อัดสำเนา)

วิภาพร มาพบสุข. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดมหายูเคชั่น จำกัด, 2543.

วรวุฒิ จิรสุจริตธรรม. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

วิรัช รักษาสกุล. รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2554.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. “การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน” วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5 (2542 สิงหาคม) : 37-52.

วิมล หน่องพงษ์. “ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก.” ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.

วุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ. “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสมารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาพยาบาล ตามโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ . ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2554.

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. “การประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริง : การใช้แฟ้มสะสมงาน,” สารพัฒนาหลักสูตร. 15(2539 กรกฎาคม - กันยายน) : 126.

สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2532.

สุทธิชา ชูเชิด. ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. ปริญญานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาแนะแนว)พิษณุโลก , บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวา, 2532.

สุเทพ อ่วมเจริญ. **การออกแบบการสอน.** นครปฐม:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร,2550.

สุนีย์ ภู่พันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2546.

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา ปถ.511 การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.

สุภัทรา โกไศยกานนท์. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2554.

สุภาพร พิสิฎฐ์พัฒนะ. การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

สมนึก นนทิจันทร์. การเรียนการสอน การวัดประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้ Portfolio. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

สมพร หลิมเจริญ.“การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที 2.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 5 เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2545.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2544.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. ภาควิชาวิจัยศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. เอกสารแปล Learning: The Treasure within Report to Unesco of The International Commission on Education for the Twenty-First Century. Unesco 1996. การเรียนรู้ : ขุมทรัพย์ในตน. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2551 – 2554). [ออนไลน์] เข้าถึงจาก http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพจากภายนอกระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุดทอง, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2549). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2554.

อัคพงศ์ สุขมาตย์. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที 2.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

อดุล นาคะโร.“การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง โดยใช้กิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

อภิชัย มุสิกทอง. หัวหน้าสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2554.

อรวรรณ พนาพันธ์. เอกสารประกอบการอบรม เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำปาง : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ลำปาง, 2535.

เอกชัย เอื้อเฟื้อ. “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำและด้านการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.” ปริญญานิพนธ์(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.

เอกรินทร์ สี่มหาศาล. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์, 2545.

เอกรินทร์ สี่มหาศาล และ สุปรารถนา ยุกตะนันทน์. การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.2546.

ภาษาอังกฤษ

Bar – On, R. Baron Emotional Quotient Inventory : A measure o emotional intelligence. (Technical manual). Toronto : Multi – Health System, 1997.

Banks, James A. Cultural Diversity and Education : Foundations, Curriculum, and Teaching. Boston : Allyn and Bacon. 2001.

_____. An introduction to multicultural education. Boston : University of Washington, Seattle. 1994.

Beauchamp, George A. Curriculum Theory. 3rd ed. Illinois : The Kagg Press. 1981.

Burnett, P.C. "A self-concept enhancement program for Children in the trgular classroom" Elementa School Guidance and Counseling. December : 1963.

Carkhuff, R.R. and Berenson, B.G. Beyond Counseling and Therpy. 2nd ed New York : Holl, Printchart annnd Winston, 1977.

Cartwrite, Dorwin and Alvin Zander. Group Dynamics : Research and Theory. 3 ed. New York : Harper and Row Publisher, 1968.

Clark, Barbara. Growing Up Gifted: Developing the Potential of Children at Home and at School. 5th ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc,1997.

Cooper K. Robert and Sawaf Ayman . Executive EQ. New York : Berkley, 1996.

Cooper, R. K. ;& Sawaf, A. Executive EQ Intelligence in Leadership and Organization. New York : Grosset / Putnam,1997.

Cronbach, L. J. Essential of Psychological Testing. *3rd ed*. New York : Harper Row,1970.

Cumming, H.H. Improving Human Relation. Washington D.C. Nation Council for the Social Student, 1969.

Davis, Garry.A. and Rimm, Sylvia B. Education of Gifted and Talented. *3 rd ed*. Boston : Allyn and Bacon. 1994.

Gardner, H. Frame of mind : The Theory multiple Intelligence. New York : Basic Books,1993.

Goleman, D. Emotional Intelligence ; Why it can Matter More than IQ. New York : Bantam Books, 1995.

_____. Working with Emotional Intelligence. New York : Bantam Books, 1998.

Grant Wiggings and Jay McTighe. Understanding by Design. ASCD publications : USA, 2004.

Grasha, A. and Reichman, S. Student Learning Styles. Inventory. Faculty resource center, University of Cincinnati, 1975.

Hammond, R.L. "Evaluation at the Local Level." Address to the Miller Committee for the National Study of ESEA Title III, 1967.

Jarolimak, john. Social Studies in Elementary Education. New York : The Macmillan Company, 1987.

Johnson, David. Reaching : Interpersonal Effectiveness and Actualization. New York : Prentice Hall, 1986.

Johnson and Johnson. What is Cooperative learning ? (Online). Available http:// www.co.peration.org/pages/cl.html. Retrieved June 2, 1994.

Johnson, D.W. and J ohnson, R.T. Instructional goal struction : Cooperative, Competitive or individualistic. Review of Education Research,1986.

John. R.T. and John. D.W. An overview of cooperative learning. In J.S. Thousand, R.A. Villa & A.I. Nevin(Eds.), Creativity and collaborative learning . Baltimore. Maryland : Paul H. Brookes Publishing Co.,(1994) : 31-34

Knowes. Self-directed Learning: A Guide for Learners and Teacher. New York: Association Press, 1977.

Kolb, D.A. Experiential Learning:Experience as the Source of Learning and Development. New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1984.

Mayer, Jonh D. and Cobb, Casey D. Education Policy on Emotional Intelligence : Does It Make Sense ?. Educational Psychology Review. 12(2) (2000, June) : 163 – 183.

McClelland, D. C. Testing for Competency Rather than the Intelligence. American Phychologist. 28(1): 1-14. 28(1): 1-14. 1973.

Oliva, P.F. Developing the Curriculum. 3rd ed. New York : HarperCollins. 1992.

_____. Developing the Curriculum. 5th ed. New York : The Lehigh Press, Inc. 2000.

Ottaway, A.K.G. Learning Through Experiences. London : Routhledge and Kengan Paul, 1966.

Piirto, Jane. Talented Children and Adults. New York : Macmillan. 1994.

Provus, Malcoim. Discripancy Evaluation. Berkerley, CA : McCutchan Publishing, 1971.

Richardson, T.L. Emotional intelligence as a mediator of transition Travma in students progressing from elementary to middle school. Dissertation Abatract Online. 2000.

Richardson Virgimia. Constructivist teacher education ; building new understanding. London : The Falmer Press, 1997.

Riggio, Ronald E. . Social Skills Inventory. U.S.A. : Consulting Psychologist. Press,1986a.

_____. (1989b). Social Skills Inventory**.** (Online).Available : http://wbarratt.indstate. edu/dragon/se-ssi.thm. Retrieved May 15, 20061986b.

Rogers, Carl R. Encounter Groups. New York : Harper and Row, 1970.

Rogers, John**.** Communities of Practice: A Framework for Fostering Coherence in Virtual Learning Communities. Retrieved December 9, 2005, from http://www.ifets.massey.ac.nz/ periodical/vol_3_2000/e01.htm . 2000.

Salovey, P.and Mater, J. D. Emotional Intelligence. Imagination, Cognition, and Personality, 9. 185 – 211. 1997.

Saylor, Jalen J. and Alexander, William M. Planning Curriculum for school. New York : Holt, Rinehart and Winston. 1974.

Scriven, M.S. Goal-Free Evaluation. In E.House (ed), School Evaluation : The Politics and Process. Berkerley : McCutchan, 1967.

Shaw, Marvin E. Group Dynamic – The Psychology of Small Group Behavior. New York : McGraw _ Hill Book Company, 1981.

Sowell, Evelyn J. Curriculum An Integrative Introduction. New Jersey : Prentice-Hall, 1996.

Stuffebeam, L. Daniel. Phi Kappa National Study Educational Evaluation and Decisiopn Making.Edited by Stuffebeam, L. Danial an others. Blooming. Inc ; Phi Delta Kappa, 2000.

Taba, Hilda. Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace and World. 1962.

Taxas Agricultural Extension Service. Curriculum Enrichment Program. Retrieved March 25, 2006, from http://www.bexar-tx.tamu.edu/4H/curriculum.pdf. 2000.

Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : The University of Chicago Press. 1996.

Weisinger, H. Emotional Intelligence at work : The Untrapped Edge for Success. San Francisco : Jassey – Bass, 1998.

Salovey, P. and Mater, J. D. Emotional Intelligence. Imagination, Cognition, and Personality, 9: 1997.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงร่างหลักสูตร

1.ชื่อ – นามสกุล	รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
2.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คาวีรัตน์
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
	อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
3.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิหาร ดีปัญญา
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
4.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา นามสงวน
สถานที่ทำงาน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์
5.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ ดร.สุนทร เทียนงาม
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
6.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ ดร.พลวัตร วุฒิประจักษ์
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
	อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพเครื่องมือ

1.ชื่อ – นามสกุล	รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
2.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ประภา พลชาติ
สถานที่ทำงาน	ข้าราชการบำนาญ
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา
3.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คาวีรัตน์
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
	อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
4.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ เพียรประสิทธิ์
สถานที่ทำงาน	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
5.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ ดร.สุนทร เทียนงาม
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
6.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ ดร.สุภาวดี เจริญเศรษฐมห
สถานที่ทำงาน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	เขตบางกระปิ กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญขั้นวิพากษ์หลักสูตร

1.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภัทรา โกไศยกานนท์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
2.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล จุลวานิช
สถานที่ทำงาน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
3.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ระวิวรรณ ธรณี
สถานที่ทำงาน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งบุคคล

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งบุคคล

1.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภัทรา โกไศยกานนท์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
2.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ศาสตราจารย์ ศรีศักดิ์ น้อยไร่ภูมิ
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
3.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ ภูผา
สถานที่ทำงาน	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
4.ชื่อ – นามสกุล	ผู้ศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ ศิริมัย
สถานที่ทำงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5.ชื่อ – นามสกุล	อาจารย์ ภคพนธ์ ศาลาทอง
สถานที่ทำงาน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
	เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

6.ชื่อ – นามสกุล อาจารย์ ดร. พรพิไล เติมสินสวัสดิ์
สถานที่ทำงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

7.ชื่อ – นามสกุล อาจารย์ วิรัช รักษาสกุล
สถานที่ทำงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

8.ชื่อ – นามสกุล ผู้ช่วยศาสตรจารย์ อภิชัย มุสิกทอง สถานที่ทำงาน
สถานที่ทำงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ภาคผนวก ค
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความต้องการ

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 7	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 8	1	0	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

-

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

-

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความเหมาะสมของหลักสูตร

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						$\sum R$	$\overline{X}$
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
1.สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	4	4	4	5	4	4	25	4.17
2.หลักการของหลักสูตร	5	4	4	4	4	4	25	4.17
3.จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5	5	5	5	5	5	30	5.00
4.สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร	5	5	5	5	5	5	30	5.00
5.กิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	30	5.00
6.สื่อประกอบการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	30	5.00
7.การวัดและประเมินผล	5	5	5	5	5	5	30	5.00
8.หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	5	4	4	4	4	4	25	4.17
9.หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	5	5	5	5	5	5	30	5.00
10.หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	5	5	5	5	5	5	30	5.00
11.หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	4	5	4	4	4	4	25	4.17

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1.ควรเขียนสภาพปัญหาและความจำเป็น ให้ชัดเจน

2. พิจารณาคำในแต่ละหัวข้อ ให้สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
1.สภาพปัญหาและความจำเป็นกับหลักการของหลักสูตร	1	1	1	1	0	1	5	0.83
2.หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1	6	1.00
3.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1	6	1.00
4.สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	6	1.00
5.กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้	1	1	0	1	0	1	4	0.67
6.กิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	1	6	1.00
7.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
8.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
9.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
10.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
11.ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
12.ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
13.ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
14.ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. คู่มือการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของ แผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ควรใส่รายละเอียดให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนรายอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน

2. ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ควรระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน

3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เน้นความสอดคล้องกับคุณลักษณะและวัยของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

3. ควรให้นักศึกษามีบทบาทสำคัญในกระบวนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีหลายขั้นตอน ไม่สอดคล้องกับเวลา

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1	0	1	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 6	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 7	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 8	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 10	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 11	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 12	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 13	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 14	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 15	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 16	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 17	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 18	1	1	0	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 19	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 20	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 21	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 22	1	1	0	1	1	1	5	0.83

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 23	0	1	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 24	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 25	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 26	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 27	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 28	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 29	1	1	0	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 30	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 31	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 32	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 33	1	1	0	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 34	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 35	0	1	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 36	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 37	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 38	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 39	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 40	1	1	1	1	0	1	5	0.83

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1.ในข้อคำถาม แต่ละข้อควรใช้คำที่บ่งบอกถึงการเป็นประโยคคำถามใช้ชัดเจน เช่น คำว่า อะไร อย่างไร

2. ควรใช้ภาษาเขียน ไม่ควรใช้ภาษาพูด

3. คำถามและคำตอบแต่ละข้อควรเป็นประโยคที่สั้นกะทัดรัดและได้ใจความไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย

4. ควรปรับตัวเลือกที่ถูกและผิดให้มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดเพื่อให้ตัวเลือกที่ผิดเป็นตัวลวงที่ดี

ค่าสถิติแสดงค่าความยากง่าย(p) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้

ข้อ คำถามที่	ค่าความ ยากง่าย(p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ข้อคำถามที่	ค่าความ ยากง่าย(p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.03	0.00	21	0.67	0.38
2	0.27	0.50	22	0.43	0.88
3	0.87	0.38	23	0.33	0.86
4	0.48	0.12	24	0.70	1.00
5	0.80	0.50	25	0.47	0.75
6	0.23	0.50	26	0.00	0.00
7	0.07	0.25	27	0.13	0.25
8	0.63	0.88	28	0.70	0.38
9	0.73	0.75	29	0.50	0.63
10	0.63	0.50	30	0.47	0.50
11	0.57	0.75	31	0.47	0.88
12	0.57	1.00	32	0.43	0.88
13	0.23	0.38	33	0.17	0.12
14	0.67	0.88	34	0.47	0.75
15	0.03	0.12	35	0.57	1.00
16	0.70	0.75	36	0.53	0.75
17	0.33	1.00	37	0.33	0.20
18	0.70	0.63	38	0.40	0.38
19	0.67	0.75	39	0.47	0.75
20	0.67	0.50	40	0.60	0.88

ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการคำนวณของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน ที่ 20 (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.92

Number of Items = 40 Mean Item Difficulty = 0.468

Mean Item Discrimination = 0.544 Mean Point Biserial = 0.446

KR20 (Alpha) = 0.916 SEM (from KR20) = 2.502

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถ

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 7	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 8	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 10	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 11	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 12	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 13	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 14	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 15	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 16	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 17	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 18	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 19	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 20	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรประเมินคุณลักษณะให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. รายการประเมินบางข้อควรตัดคำที่ฟุ่มเฟือยออก เช่น ข้อ 9 “แสดงความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน” ปรับเป็น “แสดงความเห็นใจและให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน” 3.ควรตัดคำว่า “ได้” “ได้ดี” ท้ายประโยคในรายการประเมินบางข้อออกเช่น ข้อ 5, 10, 18, 19, 20

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติ

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 5	0	1	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 7	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 8	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 10	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 11	0	1	1	1	1	1	5	0.83
ข้อที่ 12	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 13	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 14	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 15	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 16	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 17	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 18	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 19	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 20	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 5, 4, 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร

ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดเจตคติ

ข้อคำถามที่	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
1	4.56	มากที่สุด
2	4.80	มากที่สุด
3	4.20	มาก
4	4.40	มาก
5	4.00	มาก
6	4.55	มากที่สุด
7	4.45	มาก
8	4.60	มากที่สุด
9	4.80	มากที่สุด
10	4.56	มากที่สุด
11	4.80	มากที่สุด
12	4.20	มาก
13	4.40	มาก
14	4.00	มาก
15	4.55	มากที่สุด
16	4.45	มาก
17	4.60	มากที่สุด
18	4.80	มากที่สุด
19	4.60	มากที่สุด
20	4.80	มากที่สุด
$\overline{X}$	4.51	มากที่สุด
S.D.	0.55	-

คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (□ - Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ .89

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็น

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6		
ข้อที่ 1.1	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 1.2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 1.3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 1.4	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 2.1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.3	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.6	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.7	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.8	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.9	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 2.10	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3.1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3.2	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 3.3	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 3.4	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 3.5	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4.1	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4.2	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4.3	1	1	1	1	0	1	5	0.83
ข้อที่ 4.4	1	1	1	0	1	1	5	0.83
ข้อที่ 4.5	1	1	1	1	1	1	6	1.00
ข้อที่ 4.6	1	1	1	1	1	1	6	1.00

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 5, 4, 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร

2. รายการประเมินสาระการเรียนรู้ ข้อย่อย ที่ 1.1 เปลี่ยนจาก “มีความยากง่ายเหมาะสม” เป็น “มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน” ข้อย่อยที่ 1.4 “สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา” เปลี่ยนเป็น “สอดคล้องกันความต้องการของสังคม” รายการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่ 2.1 เปลี่ยนจาก “มีความหลากหลาย” เป็น “มีความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้” และควรเพิ่มในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะด้วย

ค่าสถิติแสดงผลการประเมินความรู้ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อน –หลัง-ระหว่าง การใช้หลักสูตร ช่วงการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพ (Try out)

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	คะแนนระหว่าง
1	18	34	34
2	20	33	33
3	16	35	35
4	19	31	31
5	20	34	34
6	15	35	35
7	16	31	31
8	20	32	32
9	21	34	34
10	22	30	30
11	23	29	29
12	22	33	33
13	16	29	29
14	18	34	34
15	15	33	33
16	19	30	34
17	20	33	34
18	20	30	32
19	19	31	34
20	18	34	35
21	20	31	34
22	22	30	31
23	23	32	33

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	คะแนนระหว่าง
24	25	33	35
25	20	31	33
26	21	31	34
27	23	31	34
28	19	32	34
29	15	31	35
30	17	33	31
รวม	582	960	990
$\overline{X}$	19.4	32.00	33.00
S.D.	0.65	0.47	0.62
ร้อยละ	48.50	81.10	82.50
ค่าประสิทธิภาพ	-	E_2	E_1

ค่าสถิติแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลังใช้หลักสูตร ช่วงหาประสิทธิภาพหลักสูตร (Try out)

คนที่	คะแนนหลัง 5 คะแนน	คนที่	คะแนนหลัง 5 คะแนน
1	4.50	16	4.40
2	4.50	17	4.00
3	4.63	18	4.20
4	4.60	19	4.04
5	4.50	20	4.37
6	4.62	21	4.60
7	4.50	22	4.57
8	4.50	23	4.56
9	4.20	24	4.40
10	4.63	25	4.60
11	4.05	26	4.66
12	4.50	27	4.56
13	4.60	28	4.50
14	4.20	29	4.50
15	4.50	30	4.51
		รวม	133.50
		$\overline{X}$	4.45
		S.D.	0.48

ค่าสถิติแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อน - หลังใช้หลักสูตร ช่วงทดสอบประสิทธิภาพหลักสูตร (Try out)

คนที่	คะแนนก่อน 5 คะแนน	คะแนนหลัง 5 คะแนน	คนที่	คะแนนก่อน 5 คะแนน	คะแนนหลัง 5 คะแนน
1	2.00	4.00	16	2.50	4.45
2	2.50	4.37	17	2.00	4.06
3	2.00	3.63	18	4.00	3.77
4	2.60	4.53	19	2.00	4.04
5	2.50	4.50	20	2.50	4.37
6	2.60	4.12	21	2.64	4.03
7	2.50	4.72	22	2.65	4.57
8	2.75	4.06	23	2.50	3.56
9	2.80	4.07	24	2.50	4.40
10	2.80	4.63	25	3.80	3.67
11	2.80	3.67	26	3.20	3.66
12	2.56	3.88	27	2.50	4.56
13	2.80	4.47	28	2.50	4.40
14	2.60	4.70	29	2.50	4.05
15	2.80	3.56	30	2.50	4.00
			รวม	78.90	124.50
			$\overline{X}$	2.63	4.15
			S.D.	0.21	0.83

ค่าสถิติแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความความคิดเห็นของนักศึกษา
ต่อการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (หลังใช้หลักสูตร ช่วง Try out)

คนที่	คะแนนหลัง 5 คะแนน	คนที่	คะแนนหลัง 5 คะแนน
1	4.50	16	4.40
2	4.80	17	4.75
3	4.63	18	4.50
4	4.60	19	4.75
5	4.50	20	4.80
6	4.60	21	4.80
7	4.50	22	4.80
8	4.50	23	4.56
9	4.50	24	4.80
10	4.64	25	4.60
11	4.65	26	4.66
12	4.50	27	4.56
13	4.60	28	4.80
14	4.80	29	4.80
15	4.80	30	4.80
		รวม	139.50
		$\overline{X}$	4.65
		S.D.	0.39

ค่าสถิติแสดงผลการประเมินความรู้ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อน-หลัง-ระหว่างการใช้หลักสูตร ช่วงการทดลองใช้จริง

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	คะแนนระหว่าง
1	20	35	37
2	21	35	34
3	20	33	34
4	16	35	34
5	19	36	32
6	20	35	36
7	20	32	32
8	22	34	34
9	22	36	38
10	22	34	34
11	22	35	32
12	20	35	33
13	12	35	34
14	20	36	32
15	21	32	36
16	20	35	36
17	21	34	32
18	20	36	34
19	16	32	37
20	19	34	37
21	19	37	34
22	20	32	36
23	12	33	34

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	คะแนนระหว่าง
24	20	35	33
25	19	31	30
26	18	30	35
27	15	34	32
28	17	30	27
29	18	35	31
30	19	34	33
รวม	570	1020	2505
$\overline{X}$	19.00	34.00	33.76
S.D.	0.63	0.56	0.47
ร้อยละ	63.33	85.00	84.40
ค่าประสิทธิภาพ	-	E_2	E_1

ภาคผนวก ง
แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร
เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับ
นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีวัตถุประสงค์ขอความร่วมมือจากท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาพิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงร่างหลักสูตร ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องสี่เหลี่ยม ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และกรุณาเขียนข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมเพียงใดในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร
2. หลักการของหลักสูตร
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร
5. กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร
6. สื่อประกอบการเรียนรู้
7. การวัดและประเมิลผล
8. หน่วยการเรียนรู้

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	**สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร**						
	1.1 ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรนี้						
	1.2 ความสมเหตุสมผลที่ต้องพัฒนาหลักสูตร						
	1.3 ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน						
	1.4 แนวทางในการแก้ปัญหามีความเหมาะสม						
	1.5 ความเป็นไปได้ของแนวทางในการแก้ปัญหา						
2.	**หลักการของหลักสูตร**						
	2.1. มีความชัดเจน						
	2.2. มีความเหมาะสม						
	2.3. มีความเป็นไปได้						
3.	**จุดมุ่งหมายของหลักสูตร**						
	3.1 มีความชัดเจน						
	3.2 มีความเหมาะสมกับผู้เรียน						
	3.3 มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม						
	3.4 มีความเป็นไปได้						
	3.5 มีความครอบคลุมความ สามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ต้องการเสริมสร้าง						
4.	**สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร**						
	4.1 การตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร						
	4.2 การเรียงลำดับสาระการเรียนรู้						
	4.3 การกำหนดหัวข้อสาระการเรียนรู้						
	4.4 ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน						

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
5	**กิจกรรมการเรียนรู้**						
	5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนด						
	5.2 ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้						
	5.3 ส่งเสริมความสามารถในการการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของผู้เรียน						
	5.4 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน						
	5.5 มีความน่าสนใจ						
6	**สื่อประกอบการเรียนรู้**						
	6.1 มีความเหมาะสมกับผู้เรียน						
	6.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้						
	6.3 สนับสนุนให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้						
7	**การวัดและประเมินผล**						
	7.1 ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้วัด						
	7.2 ความเป็นไปได้ในการวัดและประเมินผล						
	7.3 สามารถใช้ตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้						
	7.4 ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทุกด้านของผู้เรียน						
8	**หน่วยการเรียนรู้ที่** 1						
	8.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้มีความชัดเจน						
	8.2 จุดประสงค์มีความชัดเจน						
	8.3 จุดประสงค์มีเหมาะสม						
	8.4การเรียนรู้มีความเหมาะสม						

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	8.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	8.6 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถนำไปใช้จัดได้						
	8.7 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ได้						
	8.9 สื่อประกอบการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน						
	8.10 เครื่องมือวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสม						
	8.11 วิธีการวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้						
	8.12 การวัดและประเมินผลเป็นการตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้						
9	**หน่วยการเรียนรู้ที่** 2						
	9.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้มีความชัดเจน						
	9.2 จุดประสงค์มีความชัดเจน						
	9.3 จุดประสงค์มีเหมาะสม						
	9.4 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	9.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	9.6 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถนำไปใช้จัดได้						
	9.7 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ได้						
	9.8 สื่อประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	9.9 สื่อประกอบการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน						

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	9.10 เครื่องมือวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม						
	9.11 วิธีการวัดและประเมินผล มีความเป็นไปได้						
	9.12 การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบการบรรลุ จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้						
10	**หน่วยการเรียนรู้ที่** 3						
	10.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ มีความชัดเจน						
	10.2 จุดประสงค์มีความชัดเจน						
	10.3 จุดประสงค์มีเหมาะสม						
	10.4 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	10.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	10.6 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถนำไปใช้จัดได้						
	10.7 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ได้						
	10.8 สื่อประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	10.9 สื่อประกอบการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน						
	10.10 เครื่องมือวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม						
	10.11 วิธีการวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้						

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	10.12 การวัดและประเมินผลเป็นการตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้						
11	**หน่วยการเรียนรู้ที่** 4						
	11.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ มีความชัดเจน						
	11.2 จุดประสงค์มีความชัดเจน						
	11.3 จุดประสงค์มีเหมาะสม						
	11.4 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	11.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	11.6 กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถนำไปใช้จัดได้						
	11.7 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ได้						
	11.8 สื่อประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสม						
	10.9 สื่อประกอบการเรียนรู้ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน						
	11.10 เครื่องมือวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม						
	11.11 วิธีการวัดและประเมินผล มีความเป็นไปได้						
	11.12 การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบการบรรลุ จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

ตอนที่ 2 **แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร**

การประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องระหว่างปัญหาและความจำเป็นกับหลักการของหลักสูตร
2. ความสอดคล้องระหว่างหลักการของหลักสูตรกับจุดหมายของหลักสูตร
3. ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของหลักสูตรกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร
4. ความสอดคล้องระหว่างสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้
5. ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล
6. ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้
7. ความสอดคล้องภายในของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ คือ
   - 7.1. ความสอดคล้องระหว่างคำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์
   - 7.2. ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับสาระการเรียนรู้
   - 7.3. ความสอดคล้องระหว่างสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้
   - 7.4. ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้
   - 7.5. ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับการวัดและประเมินผล

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องสี่เหลี่ยม ตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1	สภาพปัญหาและความจำเป็นกับหลักการของหลักสูตร				
2	หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร				
4	สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้				
5	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
6	กิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				
7	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์หน่วยการเรียนรู้ที่ 1				
8	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์หน่วยการเรียนรู้ที่ 2				
9	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์หน่วยการเรียนรู้ที่ 3				
10	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์หน่วยการเรียนรู้ที่ 4				
11	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1				
	11.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	11.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้				
	11.3. สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	11.4. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
	11.5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				
12	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2				
	12.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	12.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้				
	12.3. สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				
	12.4. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
	12.5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				
13	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3				
	13.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	13.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้				
	13.3. สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				
	13.4. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
	13.5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
14	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4				
	14.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	14.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้				
	14.3. สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				
	14.4. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
	14.5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				
13	ความสอดคล้องภายในของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3				
	13.1 คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	13.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้				
	13.3. สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				
	13.4. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อประกอบการเรียนรู้				
	13.5. จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

(ลงชื่อ).....

(……)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็น ที่มีต่อการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์นักศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ ซึ่งความคิดเห็นที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเป็นหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ต่อไป

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในแต่ละรายการ โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความต้องการที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของค่าน้ำหนักคะแนนดังนี้

5	หมายถึง	คุณลักษณะที่ท่านต้องการเสริมสร้างมากที่สุด
4	หมายถึง	คุณลักษณะที่ท่านต้องการเสริมสร้างมาก
3	หมายถึง	คุณลักษณะที่ท่านต้องการเสริมสร้างปานกลาง
2	หมายถึง	คุณลักษณะที่ท่านต้องการเสริมสร้างน้อย
1	หมายถึง	คุณลักษณะที่ท่านต้องการเสริมสร้างน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบ

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังตัวอย่าง

ข้อ	เรื่องที่ต้องการเสริมสร้าง	ระดับความต้องการ					หมายเหตุ
00	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	/					

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

- ◯ อาจารย์ผู้สอนรายวิชามนุษยสัมพันธ์
- ◯ อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์
- ◯ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษยสัมพันธ์

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	เรื่องที่ต้องการเสริมสร้าง	ระดับความต้องการ					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
	ความสามารถในการเข้าใจตนเอง						
1	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง						
2	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง						
3	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง						
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น						
4.	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น						
5.	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น						
6.	การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น						
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม						
7.	การทำงานร่วมกันเป็นทีม						
8.	การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล						
9.	การมีภาวะการเป็นผู้นำ						

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูง

ผศ.ธันยพร บุษปฤกษ์

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ชื่อ……ตำแหน่ง……

1.สภาพปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

……

……

……

2. คุณลักษณะของผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อไปนี้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามีความจำเป็นต้องเสริมสร้างให้กับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง
   1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง
   1.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง
   1.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น
   2.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
   2.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
   2.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
3. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม
   3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม
   3.2 การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล
   3.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

○ เห็นด้วย

○ เห็นด้วย แต่ขอเพิ่มเติม/แก้ไข ในบางคุณลักษณะ.....

.....

.....

3. แนวทางและวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

……

……

……

……

4.ความคิดเห็นอื่น ๆ

……

……

……

……

……

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์

ผศ.ธันยพร บุษปฤกษ์

ผู้วิจัย

แบบทดสอบ
ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1. การที่นักศึกษาติดต่อคบหาสมาคมกับเพื่อน ถือเป็นการสร้างสัมพันธภาพในลักษณะใด
   ก. สัมพันธภาพใกล้ชิด ข. สัมพันธภาพแบบสังคม
   ค. สัมพันธภาพแบบวิชาชีพ ง. สัมพันธภาพแบบญาติมิตร
2. ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น นักศึกษาควรต้องทำตามข้อใด เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
   ก. ควรได้การอบรม ข. ควรได้ทำการทดลองปฏิบัติจริง
   ค. ควรได้รับการเรียนรู้ ง. ควรได้รับการสั่งสอน
3. ธีระ เป็นคนต่างจังหวัด เวลาพูดคุยกับเพื่อน ๆ มักจะใช้ภาษาท้องถิ่นอยู่เสมอ ๆ นักศึกษาเป็นเพื่อนของธีระจะปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
   ก. เตือนธีระต่อหน้าเพื่อน ๆ ว่า “คนกรุงเทพฯเขาไม่พูดภาษาถิ่นกัน
   ข. ตำหนิธีระว่า “ทำไมไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม”
   ค. ดูถูกธีระว่า “เป็นคนบ้านนอก” และไม่คบกับธีระ
   ง. ยอมรับในความเป็นตัวตนของธีระ และพูดคุยกับธีระอย่างเป็นปกติ
4. จากคำกล่าวที่ว่า “การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรมีการฝึกปฏิบัติ” นักศึกษาคิดว่าในการฝึกปฏิบัติหากจะให้ได้ผลตามที่คาดหวัง ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อใด
   ก. ความมุ่งมั่น ความอดทน ความตั้งใจ และต้องอาศัยเวลา
   ข. ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมัธยัสถ์ และต้องอาศัยเงิน
   ค. ความใจเย็น ความใจดี ความใจงาม และต้องอาศัยการมีน้ำใจ
   ง. การมีศีล สมาธิ ปัญญา และต้องอาศัยหลักหลักธรรม
5. การที่นักศึกษารู้ตนเองว่ากำลังอยู่ในอารมณ์ใด และสาเหตุการเกิดอารมณ์มาจากอะไร และรู้ว่าอารมณ์นั้นๆ จะมีผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อการปฏิบัติงานอย่างไร แสดงว่านักศึกษามีความสามารถในด้านใด
   ก. ด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง ข. การซาบซึ้งอารมณ์ตนเอง

ค. การถ่ายโอนอารมณ์ตนเอง ง. การรับผิดชอบต่ออารมณ์ตนเอง

6. ในการแสดงออกซึ่งการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง อาศัยองค์ประกอบ 3 ประการ นักศึกษาคิดว่าข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดังกล่าว

ก. การรู้อารมณ์ตนเอง ข. การประเมินตนเองได้

ค. ความมั่นใจในตนเอง ง. การใช้สติปัญญาของตนเอง

7. ธีระเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และเป็นที่รักของเพื่อน ๆ ทุกคนในห้อง และยังเป็นที่ชื่นชอบของอาจารย์ที่สอน เพราะเป็นคนสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาคิดว่า ธีระเป็นคนที่จะแสดงออกทางอารมณ์ใดเสมอ

ก. อารมณ์กลัว ข. อารมณ์โกรธ

ค. อารมณ์สุข ง. อารมณ์เศร้า

8. นักศึกษาคิดว่าการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข นักศึกษาต้องตระหนักรู้และพยายามแสดงออกซึ่งอารมณ์ในข้อใด

ก. อารมณ์กลัว ข. อารมณ์โกรธ

ค. อารมณ์สุข ง. อารมณ์เศร้า

9.การควบคุมอารมณ์ตนเอง หมายถึง

ก. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้ถูกใจฝ่ายตรงข้าม

ข. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้ถูกใจตนเอง

ค. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ง. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้เหมาะสมกับครอบครัว

10. การที่จะจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อใด

ก. การผ่อนคลายอารมณ์ตนเอง ข. การตอบสนองอารมณ์ตนเอง

ค. การควบคุมอารมณ์ตนเอง ง. การต่อต้านอารมณ์ตนเอง

11. การที่นักศึกษาสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ และสามารถแสดงพฤติกรรมอย่างถูกต้อง เหมาะสม นั่นหมายถึงนักศึกษามีความสามารถในข้อใด

ก. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง

ข. มีความสามารถในการรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง

ค. มีความสามารถในการรับอารมณ์ตนเอง

ง. มีความสามารถในการรับผิดชอบอารมณ์ตนเอง

12. เทคนิคในการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกผ่อนคลายความเครียด มีวิธีการให้เลือกหลายวิธี ข้อใดเป็นวิธีการที่ใช้แล้วอาจจะไม่ได้ผล

ก. นั่งสมาธิ ข. เล่นดนตรี

ค. ออกกำลังกาย ง. ทำงานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

13.ความพยายามที่จะปรับปรุงตน เพื่อรักษาอารมณ์ให้คงที่ ตลอดจนมีเป้าหมาย หมายถึง

ก. การยอมรับใจตนเอง ข. การชนะใจตนเอง

ค. การรักษาใจตนเอง ง. การจูงใจตนเอง

14. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง จะทำให้นักศึกษาสามารถก้าวไปสู่สิ่งใด

ก. เป้าหมาย ข. โอกาส

ค. ความฝัน ง. อนาคต

15. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หากจะให้ได้ผลนักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนในเรื่องใด

ก. ฝึกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ข. ฝึกออกกำลังกาย

ค. ฝึกเล่นดนตรี ง. ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี

16.ในการทำงาน ถ้านักศึกษารู้สึกว่างานที่รับผิดชอบ เป็นงานที่มีความยากลำบากและมีอุปสรรค นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ขอให้เพื่อนที่เก่งกว่าและมีความสามารถมาช่วยทำ

ข. หาทางแก้ไขและพยายามทำต่อไป เพื่อให้งานสำเร็จ

ค. จ้างเพื่อนที่มีความสามารถทำจนสำเร็จ

ง. เลิกทำงานนั้นทันที

17.การรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

ก. ทำให้นักศึกษาสามารถเก็บอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ข. ทำให้นักศึกษาสามารถรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เป็นอย่างดี

ค. ทำให้นักศึกษาสามารถแสดงอารมณ์ตนเองต่อต้านได้เป็นอย่างดี

ง. ทำให้นักศึกษาสามารถแสดงอารมณ์ตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

18. สิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถสร้างสัมพันธภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและมีความสุขคือข้อใด

ก. การรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ข. การรู้และเข้าใจฐานะทางเศรษฐกิจของผู้อื่น

ค. การรู้และเข้าใจประวัติส่วนตัวของผู้อื่น ง. การรู้และเข้าใจประวัติการทำงานของผู้อื่น

19.การที่นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น แสดงให้เห็นว่านักศึกษาได้แสดงออกซึ่งคำตอบในข้อใด

ก. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
ข. การอ่อนน้อมถ่อมตน
ค. ความเอื้ออาทร
ง. ความมีน้ำใจ

20.เขมทัต ชวนธาราพงศ์ไปทำธุระนอกมหาวิทยาลัย แต่ธาราพงศ์ ยังทำงานที่อาจารย์ธันยพรมอบหมายไม่เสร็จ ถ้านักศึกษาเป็นเขมทัต นักศึกษาจะทำอย่างไร จึงจะเรียกว่าเป็นผู้ที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ก. ช่วยธาราพงศ์ทำงานให้เสร็จก่อน แล้วจึงออกไปทำธุระด้วยกัน
ข. ขอให้ธาราพงศ์ออกไปทำธุระด้วยกันก่อน และจึงกลับมาทำงาน
ค. สั่งให้ธาราพงศ์รีบทำงานให้เสร็จเร็ว ๆ จะได้ออกไปธุระด้วยกัน
ง. โกรธธาราพงศ์และหุนหันออกไปทำธุระคนเดียว

21.ความสามารถของคนในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ แล้วสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและชุมชน คือ ความหมายของข้อใด

ก. การปรับสภาพแวดล้อม
ข. การปรับสภาพสังคม
ค. การปรับตัว
ง. การปรับสุขภาพจิต

22. จากคำกล่าวที่ว่า “การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีการปรับตัวที่ดี ซึ่งในการปรับตัวที่ดีนั้นบุคคลจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี” นักศึกษาคิดว่าบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะต้องไม่มีบุคลิกภาพในข้อใด

ก. ปฏิบัติตนเหมาะสมตามกาลเทศะ
ข. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
ค. รู้จักการให้และการรับ
ง. รู้จักการวางตัวเหนือผู้อื่น

23. การที่นักศึกษาจะสามารถปรับตัวได้ดี นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตนตามแนวทางในการปรับตัวที่ดี ซึ่งข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปรับตัวดังกล่าว

ก. พยายามสำรวจและทำความรู้จักผู้อื่นอย่างถ่องแท้ตามความคิดของตนเอง
ข. มองตนเองเป็นคนมีคุณค่ามีประโยชน์ ไม่ดูถูกตัวเอง
ค. พยายามทำใจให้มั่นคง ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้ ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
ง. ให้ความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับคนรอบข้าง ไม่มองคนในแง่ร้ายเกินไป

24.ทรงพล และทรงพร จับคู่ทำรายงานร่วมกัน ทรงพลเป็นนักศึกษาที่ยึดความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ โดยไม่ยอมฟังความคิดเห็นของทรงพร ถ้านักศึกษาเป็นทรงพร นักศึกษาจะทำอย่างไร เพื่อปรับตัวเข้ากับทรงพลให้ได้

ก. ไปพบอาจารย์เพื่อขอเปลี่ยนคู่ทำรายงานใหม่

ข. ไปพบอาจารย์เพื่อขอทำรายงานคนเดียว

ค. ไปขอทำรายงานกับเพื่อนคู่อื่น

ง. พูดกับทรงพลดีๆ ว่า “เธอจะเอาแต่ความคิดของเธอคนเดียวไม่ได้ เพราะทำงานคู่กัน ต้องให้เราได้มีโอกาสออกความคิดเห็นด้วย” และก็ทำรายงานคู่กับทรงพลเช่นเดิม

25.การที่นักศึกษาจะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นได้นั้น จะต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่าง ซึ่งข้อใดไม่ถือเป็นเทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว

ก. ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ข. ฝึกเป็นผู้พูดที่มีเสียงดังฟังชัด

ค. ฝึกรู้จักการให้และรับ ง. ฝึกรู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น

26.การมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จะลดปัญหาในข้อใดได้ดีที่สุด

ก. ความขัดแย้ง ข. ความยากจน

ค. ความเดือดร้อน ง. ความทุกข์ทรมาน

27. ถึงแม้นักศึกษาจะได้รับการฝึกเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ อันเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเป็นไปอย่างราบรื่นได้นั้น นักศึกษาต้องไม่ลืมใส่ใจในข้อใด

ก. เพศของผู้ฟัง ข. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ฟัง

ค. สติปัญญาของผู้ฟัง ง. ความรู้สึกของผู้ฟัง

28. ขณะที่ชุติมากำลังนั่งทำการบ้านอยู่ในห้องเรียน เธอเห็นอาจารย์ธันยพรกำลังถือของเดินผ่านหน้าห้อง ถ้านักศึกษาเป็นชุติมาจะทำอย่างไร

ก. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที ถึงแม้ว่าอาจารย์ธันยพรจะไม่เคยสอนชุติมามาก่อน

ข. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรเคยสอนเมื่อเทอมที่แล้ว

ค. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรสอนวิชามนุษยสัมพันธ์ในเทอมนี้

ง. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรเป็นอาจารย์ที่มีอายุมากแล้ว

29.หัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม คืออะไร

ก. ความไว้วางใจ ข. ความสนิทสนม

ค. ความเคารพนับถือ ง. ความอ่อนน้อมถ่อมตน

30.ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีสิ่งสำคัญหลายอย่างที่จะต้องคำนึงถึง แต่ในที่นี้ข้อใดไม่ใช่สิ่งสำคัญในการทำงานเป็นทีม

ก. การสื่อความที่ชัดเจน ข. การตัดสินในร่วมกัน

ค. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ง. การส่งเสริมให้สมาชิกในทีมเป็นผู้ตามที่ดี

31. ถ้านักศึกษาได้รับมอบหมายจากองค์การให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินการทำงานเป็นทีม นักศึกษาจะยึดหลักการใดเป็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินผลการทำงานเป็นทีมดังกล่าว

ก. ยึดหลักการให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข. ยึดหลักการให้ผู้นำทีมประเมินผลงานของทีมงานแต่เพียงผู้เดียว

ค. ยึดหลักการให้ผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่ประเมินผลงานของพนักงานฝ่ายเดียว

ง. ยึดหลักการให้พนักงานระดับล่างทำหน้าที่ประเมินผลงานขององค์การทั้งหมด

32. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ให้แบ่งกลุ่มทำรายงาน แต่สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่ช่วยทำงาน ทำให้เพื่อน ๆ คนอื่นไม่พอใจ จึงทะเลาะกัน ถ้านักศึกษาเป็นสมาชิกในกลุ่ม นักศึกษาคิดว่าควรทำอย่างไร

ก. ให้สมาชิกที่ไม่ช่วยงานร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ข. ให้สมาชิกที่ไม่พอใจร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ค. ให้สมาชิกที่ทะเลาะกันร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ง. ให้สมาชิกทุกคนร่วมประชุมเพื่อแบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบ

33.สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เมื่อมีความคิดเห็นหรือความต้องการแตกต่างกัน โดยที่คู่กรณีไม่สามารถที่จะตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่ายได้ คือคำจำกัดความของคำในข้อใด

ก. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ข. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ค. ความรู้สึกระหว่างบุคคล ง. ความคิดเห็นระหว่างบุคคล

34.ลักษณะพฤติกกรมที่บุคคลแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีหลายลักษณะนักศึกษาคิดว่าวิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลวิธีการใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด

ก. การหลีกหนี ข. การใช้อำนาจ

ค. การใช้ความอ่อนโยน ง. การหันหน้าเข้าหากัน

35. วิชามนุษยสัมพันธ์อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาทำรายงานเป็นกลุ่ม และทุกกลุ่มจะต้องนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน กลุ่มของนักศึกษาได้แบ่งงานให้ พิชัยและธีระ เป็นผู้นำเสนอ แต่พิชัยบอกให้ ธีระนำเสนอคนเดียว เนื่องจากพิชัยยังไม่ได้อ่านหนังสือสอบวิชาต่อจากวิชามนุษยสัมพันธ์ ส่วนธีระ ก็จะให้พิชัย นำเสนอคนเดียว เนื่องจากธีระก็ยังไม่ได้อ่านหนังสอบเช่นกัน ถ้านักศึกษาเป็นหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ก. จับฉลากได้ชื่อใคร คนนั้นเป็นคนนำเสนอ

ข. ขอให้ทั้ง 2 คน ทำหน้าที่นำเสนอ เพราะเป็นงานในส่วนที่ทั้งพิชัยและธีระจะต้องรับผิดชอบ

ค. ไม่ให้ทั้ง 2 คน เป็นผู้นำเสนอ และยกเลิกขั้นตอนการนำเสนอของกลุ่ม

ง. ขอความกรุณาจากอาจารย์ประจำวิชา เป็นผู้เลือกคนนำเสนอให้

36. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ นักศึกษาสาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ได้จัดเวรทำหน้าที่ช่วยอาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน จีระสิทธ์และสิทธิชัย เป็นเวรประจำสัปดาห์ที่ 9 แต่ทั้งคู่เกี่ยงกัน ถ้านักศึกษาเป็นหัวหน้าเวรประจำสัปดาห์นั้น นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก.ให้ทั้งจีระสิทธ์และสิทธิชัยช่วยอาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนทั้งเทอม

ข. ให้จีระสิทธ์ทำหน้าที่ในสัปดาห์ที่เป็นเวรคนเดียว เพราะเป็นคนเกี่ยงงานบ่อย ๆ

ค. ขอให้ทั้ง 2 คนร่วมมือกันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในสัปดาห์ที่เป็นเวร

ง. ให้อาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเอง

37.ในการทำงานกลุ่มผู้นำมีหน้าที่อะไร

ก. มีหน้าที่นำกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ข. มีหน้าที่ควบคุมกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ค. มีหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ง. มีหน้าที่ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

38.ข้อใดไม่ใช้คุณสมบัติของผู้นำ

ก. เป็นผู้ที่มีความอดทนและมีชีวิตชีวา

ข. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ค. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง

ง. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมผู้อื่นได้ดีที่สุด

39. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ผู้สอนให้แบ่งกลุ่มทำรายงาน แต่สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่ช่วยทำงาน ทำให้เพื่อน ๆ คนอื่นไม่พอใจ ถ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ให้สมาชิกที่ไม่ช่วยงานร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ข. ให้สมาชิกที่ทะเลาะกันร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ค. ในฐานะหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ง. ในฐานะหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาให้สมาชิกทุกคนร่วมประชุมเพื่อแบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบ

40. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จะจัดงานวันปิดภาคเรียนในภาคการศึกษาที่ 2/2554 ห้องของนักศึกษาตกลงกันไม่ได้ว่า จะเลือกการแสดงของจุฑามาศหรือของคุณากร ถ้าเป็นหัวหน้าห้องนักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ตัดสินใจไม่เลือกการแสดงที่จุฑามาศและคุณากรเสนอไว้

ข. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง เลือกการแสดงของคุณากรเพราะปีก่อนเลือกของจุฑามาศ

ค. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ไม่ส่งการแสดงเข้าร่วมในการจัดงานวันปิดภาคเรียน

ง. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ตัดสินใจประชุมสมาชิกทุกคนในห้อง โดยเสนอความคิดเห็น ให้ทั้งจุฑามาศและคุณากรร่วมกันคิดหาหนทางผสมผสานการแสดงของทั้ง 2 คน เพื่อส่งเป็นชุดเดี่ยวกัน

.....

เฉลยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	(X)	( )	( )	( )
2	( )	(X)	( )	( )
3	( )	( )	( )	(X)
4	(X)	( )	( )	( )
5	(X)	( )	( )	( )
6	( )	( )	( )	(X)
7	( )	( )	( )	(X)
8	( )	( )	(X)	( )
9	( )	( )	(X)	( )
10	( )	( )	(X)	( )
11	(X)	( )	( )	( )
12	( )	( )	( )	(X)
13	( )	( )	( )	(X)
14	(X)	( )	( )	( )
15	( )	( )	(X)	( )
16	( )	(X)	( )	( )
17	( )	( )	( )	(X)
18	(X)	( )	( )	( )
19	(X)	( )	( )	( )
20	(X)	( )	( )	( )
21	( )	( )	(X)	( )
22	( )	( )	( )	(X)
23	(X)	( )	( )	( )
24	( )	( )	( )	(X)
25	( )	(X)	( )	( )
26	( )	( )	( )	(X)
27	(X)	( )	( )	( )
28	(X)	( )	( )	( )
29	(X)	( )	( )	( )
30	( )	( )	( )	(X)
31	(X)	( )	( )	( )
32	( )	( )	( )	(X)
33	(X)	( )	( )	( )
34	( )	( )	( )	(X)
35	( )	(X)	( )	( )
36	( )	( )	(X)	( )
37	(X)	( )	( )	( )
38	( )	( )	( )	(X)
39	( )	( )	( )	(X)
40	( )	( )	( )	(X)

แบบประเมิน
ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ประเมิน

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ขอให้ผู้ประเมินสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกตามรายการข้างล่างนี้ ว่านักศึกษาได้แสดงออกเกี่ยวกับพฤติกกรมต่าง ๆ เหล่านั้นมากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมที่ท่านสังเกตเห็น โดยกำหนดระดับที่ใช้ในการประเมินเป็น 5 ระดับดังนี้

5 หมายความว่า นักศึกษาแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด
4 หมายความว่า นักศึกษาแสดงพฤติกรรมนั้นมาก
3 หมายความว่า นักศึกษาแสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง
2 หมายความว่า นักศึกษาแสดงพฤติกรรมนั้นน้อย
1 หมายความว่า นักศึกษาแสดงพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการแสดงพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
	ความสามารถในการเข้าใจตนเอง					
1	สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบุคคลและเวลา					
2	แสดงออกซึ่งการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์					
3.	สามารถแยกแยะระหว่างความต้องการส่วนตัวกับความต้องการของกลุ่มได้					
4.	มีความสามารถในการรักษากฎเกณฑ์และระเบียบวินัยในการทำงาน					
5.	มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี					
		ระดับการแสดงพฤติกรรม				

ข้อ	รายการประเมิน	5	4	3	2	1
6.	เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
	ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น					
7.	มีความสนใจและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น					
8.	แสดงออกซึ่งการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา					
9.	แสดงความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นในการทำงาน					
10.	มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี					
11.	ไม่ถือความต้องการของตนเอง เหนือกว่าของผู้อื่น					
12.	มีความสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน					
13.	เป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ และให้เกียรติคู่สนทนา					
	ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม					
14.	มีความกระตือรือร้น และเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น					
15.	มีวิธีการโต้แย้งที่สุภาพ					
16.	สามารถตอบสนองความขัดแย้งด้วยวิธีที่เหมาะสม					
17.	มีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งได้ดี					
18.	สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานให้กับผู้อื่นได้					
19.	มีความสามารถในการแนะนำวิธีการทำงานให้กับผู้อื่นได้					
20.	มีความสามารถในการพูดจาโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำตามความต้องการของตนได้					

ข้อมูลอื่น ๆ

……

……

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากข้อความข้างล่างนี้ ให้นักศึกษาพิจารณาว่าเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้ว ให้นักศึกษาใส่เครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษา โดยกำหนดระดับที่ใช้ ในการประเมินเป็น 5 ระดับดังนี้

5 หมายความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายความว่า เห็นด้วยมาก

3 หมายความว่า เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายความว่า เห็นด้วยน้อย

1 หมายความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม					
2	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะให้ได้ผลดีต้องได้รับการฝึกฝน					
3	การคบหาสมาคมกับเพื่อน ถือเป็นการสร้างสัมพันธภาพระว่างบุคคลแบบสนิทสนมใกล้ชิด					
4	สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้					
5	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองมีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล					
6	การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองคือการรู้ตนเองว่ากำลังอยู่ในอารมณ์ใด และรู้สาเหตุการเกิดอารมณ์ว่ามาจากอะไร					
7	การที่จะสามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	ผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี จะสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดีด้วย					
9	การนั่งสมาธิ เป็นเทคนิคในการฝึกควบคุมอารมณ์ตนเอง					
10	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง จะทำให้สามารถก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้					
11	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเป็นไปด้วยดี ต้องได้รับการฝึกฝนสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง					
12	การที่เรารับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี จะทำให้สามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีด้วย					
13	การที่เราสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ดี แสดงว่าเรามีความสามารถในการปรับตัวได้ดีด้วย					
14	บุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี จะมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีด้วย					
15	ผู้ที่มีความสามารในการปรับตัวได้ดี จะสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดีด้วย					
16	การที่จะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นได้นั้น จะต้องรู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น					
17	การมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จะช่วยลดความขัดแย้งที่มีต่อกันได้					
18	การหันหน้าเข้าหากัน ถือเป็นวิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่ดีที่สุด					
19	หัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม คือความไว้วางใจ					
20	ผู้นำมีหน้าที่นำพากลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย					

แบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็น ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	**สาระการเรียนรู้**					
	1.1 มีความยากง่ายเหมาะสม					
	1.2 นักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้					
	1.3 มีความจำเป็นต่อชีวิตของนึกศึกษา					
	1.4 สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา					
2	**กิจกรรมการเรียนรู้**					
	2.1 มีความหลากหลาย					
	2.2 กระตุ้นให้นักศึกษากระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้					
	2.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก					
	2.5 นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ					
	2.6 เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้					
	2.7 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล					
	2.8 มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา					
	2.9 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี					
	2.10 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน					

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	**สื่อประกอบการเรียนรู้**					
	3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
	3.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	3.3 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	3.4 สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน					
	3.5 นักศึกษามีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					
4	**การวัดและประเมินผล**					
	4.1 วิธีการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม					
	4.2 วิธีการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย					
	4.3 การวัดผลก่อนเรียนมีความเหมาะสม					
	4.4 การวัดผลระหว่างเรียนมีความเหมาะสม					
	4.5 การวัดผลหลังเรียนมีความเหมาะสม					
	4.6 นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

……

……

……

……

……

……

ภาคผนวก ฉ
คู่มือการจัดการเรียนรู้

คู่มือการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายละเอียดของรายวิชา

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจความหมาย ความสำคัญ ประเภท หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่มย่อย

3. เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล การมีภาวะการเป็นผู้นำ

4. เพื่อให้นักศึกษาตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. เพื่อให้นักศึกษานำหลักและวิธีการในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม และนำหลักการในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเมื่อสำเร็จการศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีความสามารในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ เพื่อให้นักศึกษาตระหนักรู้และปฏิบัติตนตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการสร้าง

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อให้นักศึกษานำหลักการและแนวคิดในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นหลังจบการศึกษา

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความสามาถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการกับความขัดแย้ง การมีภาวะการเป็นผู้นำ

การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

1.1 คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

พัฒนาให้นักศึกษาให้เป็นผู้มีความตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

-มีวินัยต่อการเรียน มีความรับผิดชอบส่งมอบงานที่มอบหมายตามเวลาที่กำหนด

-รับฟังการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียน ทั้งในกลุ่มและนอกกลุ่ม

-แต่งกายถูกระเบียบ ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตาม กฎ ระเบียบ ของมหาวิทยาลัย

-มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น สำนึกในหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพในสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

-มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

-มีความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีความสามารถในการ จัดการกับความขัดแย้งได้ในทุกระดับ

1.2วิธีการสอน

ใช้การสอนแบบสื่อสารสองทาง เปิดโอกาสให้นักศึกษามีการตั้งคำถามหรือตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ในชั้นเรียนในโอกาสต่าง ๆ ยกตัวอย่างกรณีศึกษา ตัวอย่างที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการประพฤติที่ผิดจรรยาบรรณในวิชาชีพ มอบหมายให้นักศึกษาทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ฝึกความรับผิดชอบ

1.3 วิธีการประเมินผล

ประเมินผลจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนในการทำงานเป็นกลุ่ม ประเมินจากการตรงต่อเวลาในการส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินจากความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ประเมินจากการนำเสนองานกลุ่ม โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม แบบบันทึกผลการเรียนรู้

2.ความรู้

2.1 ความรู้ที่ต้องได้รับ

นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล การมีภาวการณ์เป็นผู้นำ และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักศึกษาควรเกิดการตระหนักรู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีทักษะในการติดต่อสื่อสารและประสานงานกับบุคคลอื่นได้โดยปราศจากความขัดแย้ง รวมถึงนำเอาหลักการและแนวคิดไปใช้ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 วิธีการสอน

ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากที่ให้นักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจะมีการให้นักศึกษาทำกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อันเป็นการแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม เป็นการทบทวนความรู้จากบทเรียน เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3 วิธีการประเมินผล

การทดสอบความรู้ในเนื้อหาที่เรียน ประเมินจากรายงานการศึกษาจากกรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม ประเมินผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ประเมินจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยใช้

-แบบสังเกตพฤติกรรม

-แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

-แบบบันทึกผลการเรียนรู้

-แบบทดสอบ

3. ทักษะทางปัญญา

3.1 ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา

พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ และใช้วิจารณญาณในการคิด เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำเทคนิค และวิธีการ รวมถึงหลักการของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมาใช้ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน

3.2 วิธีการสอน

การบรรยายเนื้อหา วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม โดยการนำเทคนิค วิธีการ กระบวนในการแก้ปัญหามาใช้ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การอภิปรายกลุ่ม จัดกิจกรรมให้นักศึกษามีโอกาสปฏิบัติงานจริง การมอบหมายงานให้นักศึกษาและมีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3.3 วิธีการประเมินผล

ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ โดยเน้นข้อสอบที่มีหลักการ และทฤษฎี รวมถึงการวิเคราะห์แนวคิดในการประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลการแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เกม การนำเสนอผลงาน โดยใช้

-แบบสังเกตพฤติกรรม

-แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

-แบบบันทึกผลการเรียนรู้

-แบบทดสอบ

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา

พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา

4.2 วิธีการสอน

จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง มอบหมายงานกลุ่ม และรายบุคคล เช่น การสรุปสาระความรู้ การจัดทำผังมโนทัศน์ การนำเสนอรายงานรายบุคคลและรายงานกลุ่ม

4.3 วิธีการประเมินผล

ประเมินตนเองและเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด รายงานที่นำเสนอและพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และการนำเสนอรายงานรายบุคคล และรายงานกลุ่ม โดยใช้

-แบบสังเกตพฤติกรรม

-แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

-แบบบันทึกผลการเรียนรู้

-แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

5.ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคล โดยการทำงานกลุ่ม และการนำเสนอในชั้นเรียน พัฒนาทักษะการในการสื่อสาร เช่น การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายกลุ่ม การเขียนรายงายผลที่ได้จากการเรียนรู้ พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา พัฒนาทักษะในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

5.2 วิธีการสอน

มอบหมายงานให้นักศึกษา ศึกษาสาระการเรียนรู้แล้วให้สรุปแนวคิด โดยการจัดทำผังมโนทัศน์ ให้นักศึกษาทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์กรณีตัวอย่างร่วมกัน ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลร่วมกับกลุ่ม ให้นักศึกษานำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม ด้วยวาจา ด้วยการจัดทำผังมโนทัศน์ โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

5.3 วิธีการประเมินผล

การจัดทำผังมโนทัศน์ ผลงานการอภิปรายกลุ่ม และการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยใช้

-แบบสังเกตพฤติกรรม

-แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

-แบบบันทึกผลการเรียนรู้

-แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping)

การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

● ความรับผิดชอบหลัก ○ ความรับผิดชอบรอง

แผนการจัดการเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม					ความรู้				ทักษะทางปัญญา			ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ				ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี			
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	4
แผนการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	●	●	○	○	○	●	○	○	○	●	○	○	●	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	○	○	○	○	●	●	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 2.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง	●	○	○	○	○	○	○	○	●	○	●	○	○	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	○	●	○	○	○	●	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	●	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 3.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	●	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	○	○	●	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 3.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	●	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	○	○	○	●	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 4.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม	●	●	●	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	●	○	○	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 4.2 การจัดการกับความขัดแย้ง	●	●	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	●	○	○	○	○	○	○	●
แผนการเรียนรู้ที่ 4.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ	●	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	●	○	●	○	○	○	○	○	●

แผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
1 11 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 1.ลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2.หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3.การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4.แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	2	**ชั่วโมงที่ 1** **ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)** 1.สร้างความคุ้นเคยกับนักศึกษา โดยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม อธิบายวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริม และแจ้งกำหนดตารางเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม 2.นำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนาและยกตัวอย่างบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และสามารถนำสัมพันธภาพไปสร้างอาชีพ และประสบความสำเร็จในอาชีพของตนอย่างสูงสุด อาทิ โน้ต (อุดม แต้พานิช) **ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)** 1.ให้นักศึกษาเลือกเพื่อนที่เป็นที่รักของทุกคนในห้องมากที่สุด 1 คน พร้อมบอกเหตุผลที่เพื่อนคนนี้ได้รับเลือกให้เป็นที่รักของทุกคน 2.ให้นักศึกษาคนที่เพื่อนทุกคนรัก ออกมาบอกความรู้สึก และบอกวิธีการปฏิบัติตนกับเพื่อน ๆ จนทำให้เป็นที่รักของทุกคน 3.ผู้สอนสรุปว่า ถ้าทุกคนในสังคมสามารถทำตัวให้เป็นที่รักของกันและกันได้ ย่อมเป็นผลดีทั้งต่อตนเองและต่อเพื่อน 4.นักศึกษาศึกษาลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากใบความรู้ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ และนักศึกษาแต่ละคนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา ใบงานลงในแบบบันทึกผลการศึกษาตามใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)	1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล) 2. ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล) 3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (หลักการและการปฏิบัติตนให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล) 4. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 5. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบสังเกตพฤติกรรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 7. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	1.ตรวจผลงานการสรุปความรู้จากการศึกษาใบความรู้ 2.ตรวจผลงานการการอภิปรายกลุ่ม 3.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.ประเมินการปฏิบัติงานกลุ่มอย่างมีสัมพันธภาพ ที่ดีต่อกัน 6. ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน /บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ชั่วโมงที่ 2 **ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)** 1.นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้เลือกกลุ่มได้ตามความสมัครใจ เลือกหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มและผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม พร้อมร่วมกันอภิปรายกลุ่มและสรุปผล โดยตอบคำถามว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีหลักการใดบ้างที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และนักศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้อย่างไรบ้าง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1 : หน่วยการเรียนรู้ที่ 1)แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม **ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)** 1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า การสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดถึงช่วงสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ บุคคลจะประสบ ความสำเร็จหรือล้มเหลวในกิจการด้านต่าง ๆในชีวิต ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันก่อให้เกิดปัจจัยเกื้อหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ขาดทักษะด้านนี้ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทำให้มีปัญหาในการดำรงชีวิต เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ ขาดคนเข้าใจหรือค่อยให้การช่วยเหลือสนับสนุนค้ำจุน ให้คำปรึกษา อาจมีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้พาตัวเองออกจากสังคม ท้ายสุดอาจจะประสบกับความล้มเหลวในชีวิตได้ 2.นักศึกษาบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลงใน แบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้		

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
2 12 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 1.ความหมายของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 2.องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 3.ประเภทของอารมณ์และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ	2	**ชั่วโมงที่ 1 "วิเคราะห์อารมณ์ตน"** **ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)** 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดยเปิดภาพยนตร์สั้นเรื่อง "ดูแล้วน้ำตาจะไหล" ให้นักศึกษาดู และให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ตัวเอกของเรื่องแสดงอารมณ์ใดออกมา ผู้ที่ต้องรับอารมณ์นั้นจะรู้สึกอย่างไร และผู้สอนบรรยายสรุปความหมาย องค์ประกอบ ประเภท และสาเหตุการเกิดอารมณ์ พร้อมกับให้นักศึกษาจัดทำผังมโนทัศน์สรุปประเภทของอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์นั้น ๆ โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1) **ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)** 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน แล้วทำให้เกิดอารมณ์สุข อารมณ์เศร้า อารมณ์กลัว อารมณ์โกรธ โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม1(ต่อ): แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1) 2. แล้วให้บอกด้วยว่า การเกิดอารมณ์นั้น ๆ มีผลกระทบอย่างไร และมีวิธีการแก้ไข หรือเสริมสร้างอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2 "สร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง"** **ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)** 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มได้ตามความสมัครใจ 2.เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง "วีระเป็นเหตุ" ให้ทุกกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มอ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง แล้วเริ่มนำการอภิปราย เพื่อตอบคำถามว่า "ถ้านักศึกษาเป็นวินัย นักศึกษาจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร" และ "ถ้านักศึกษาเป็นวีระ นักศึกษาจะมี	1. ภาพยนตร์สั้น "ดูแล้วจะร้องไห้" 2. กรณีตัวอย่าง "วีระเป็นเหตุ" 3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง) 4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (ผังมโนทัศน์ประเภทอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ) 5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (วิเคราะห์อารมณ์ตนเอง และการแก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง) 6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์ 2.ตรวจผลการวิเคราะห์และแก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง 3.ตรวจผลงานการการอภิปรายกลุ่มวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง และการแก้ไข/เสริมสร้าง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มความรับผิดชอบ

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			อารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร” โดยบันทึกในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1) 4. ผู้สอนใช้คำถามกับนักศึกษาว่า “เพราะอะไร นักศึกษาจึงคิดว่า ถ้านักศึกษาเป็นวีระและวินัย แล้วนักศึกษาจึงมีอารมณ์ ความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และถ้านักศึกษาแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมดังกล่าวไปแล้ว นักศึกษาคาดว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร และนักศึกษาจะสามารถแก้ไขได้อย่างไร” โดยให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วบันทึกลงในใบกิจกรรม(ใบกิจกรรม 2 (ต่อ) : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1) **ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)** ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)** 1.ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้สอนใช้คำถามว่า การที่นักศึกษารู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุของการเกิดอารมณ์ต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร 2. ให้นักศึกษาบอกถึงความรู้และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้โดยใช้คำถามว่า นักศึกษาได้ความรู้และข้อคิดอะไรจากกิจกรรม และนักศึกษาจะนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร	และการแก้ไข/เสริมสร้าง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง) 7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 9. แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	.สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
3 18 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 1.ความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง 2.หลักการควบคุมอารมณ์ตนเอง 3.เทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง	2	**ชั่วโมงที่ 1 “สำรวจอารมณ์ตนเอง”** **ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)** 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด” พร้อมกับถามนักศึกษาว่า สาเหตุเกิดจากอะไร และผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร และผู้สอนบรรยายสรุปความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง หลักการ และเทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำการสรุปประเด็นสำคัญ โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2) **ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)** 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน แล้วทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จนทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา 2. แล้วให้บอกด้วยว่า การที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้มีผลกระทบอย่างไร และ มีวิธีการแก้ไขอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2 “ควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม”** **ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)** 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3.ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างเรื่อง “อย่าใส่ใจ” ให้ทุกกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มอ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง แล้วเริ่มนำการอภิปราย เพื่อตอบคำถามว่า “ถ้านักศึกษาเป็นสุพจน์นักศึกษาจะทำอย่างไรเมื่อสมบัติและวินัยเปรียบว่าเป็นมด” และ “ถ้านักศึกษาเป็นภักดีนักศึกษาจะทำอย่างไรเมื่อสมชายจะเดินเข้าไปชกสมบัติและวินัย” โดยบันทึกในใบกิจกรรม(ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2)	1. หนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด” 2. กรณีตัวอย่าง “อย่าใส่ใจ” 3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (การควบคุมอารมณ์ตนเอง) 4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (สรุปความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง หลักการ และเทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง) 5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (สำรวจอารมณ์ตนเองและแก้ไขอารมณ์ตนเอง) 6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างและการแก้ไขผลกระทบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง) 7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2	1.ตรวจผลงานการสรุปประเด็นสำคัญ 2.ตรวจผลการสำรวจและแก้ไขอารมณ์ตนเอง 3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างและการแก้ไขผลกระทบเพื่อเสริม สร้างความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอ **ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)** 1.ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้สอนใช้คำถามว่า การที่นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร 2.ให้นักศึกษาบอกถึงความรู้และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้โดยใช้คำถามว่า นักศึกษาได้ความรู้และข้อคิดอะไรจากกิจกรรม และนักศึกษาจะนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3. นักศึกษาบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้	8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 9. แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง 10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	
4 19 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 1.ความหมายของการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 2.แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	2	**ชั่วโมงที่ 1 “การจูงใจตนเอง”** **ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)** 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูวีดิทัศน์ชีวิตของ นิค ซึ่งเป็นชายพิการไม่มีแขน ไม่มีขา แต่สามารถประสบความสำเร็จได้ พร้อมกับถามนักศึกษาว่า คนเราทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ทุกคนหรือไม่ อะไรเป็นสิ่งที่จะทำให้คนเราประสบความสำเร็จ และผู้สอนบรรยายสรุปความหมายและแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำผังมโนทัศน์แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3) **ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)** 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงความสำเร็จที่ สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษาพร้อมบอกด้วยว่าความสำเร็จนั้นเกิดจากแรงบัน ดาลใจใด 2. แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า ความสำเร็จในครั้งนั้นส่งผลต่อชีวิตของนักศึกษาอย่างไร	1.วีดิทัศน์ชีวิตของ นิค ชายพิการทั้งแขนและขา 2.กรณีตัวอย่าง “ความสำเร็จของโกเมศ” 3.ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 (การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง) 4.ใบงาน 1:แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3(ผังมโนทัศน์สรุปแนวคิดการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง)	1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์ 2.ตรวจผลการจัดทำกิจกรรมการแสดงออกถึงการจูงใจตนเอง 3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าแรงบันดาลใจให้ไปสู่ความสำเร็จของนักศึกษาให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2"การจูงใจตนเองไปสู่เป้าหมาย"** **ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)** 1.ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3.ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง เรื่อง ความสำเร็จของโกเมศ ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อดังนี้ (1) ถ้านักศึกษาถูกเพื่อนดูถูกเหยียดหยามเหมือนโกเมศ นักศึกษาจะรู้สึกอย่างไร (2) นักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใด โกเมศจึงทำเกรดเฉลี่ยสูงขึ้นได้ (3) ถ้านักศึกษาตกอยู่ในสถาน การณ์เช่นเดี่ยวกับโกเมศ นักศึกษาจะทำอย่างไร เพราะอะไร **ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)** ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)** 1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในประเด็นที่ว่า นักศึกษามีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และให้นักศึกษาตระหนักว่า ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้	5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่2.3 (การแสดงออกถึงการจูงใจตนเอง) 6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย) 7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 8.แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม 9. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานด้วยความมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 10.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ที่แสดงออกถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
5 25 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 1.การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น 2.เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	2	**ชั่วโมงที่ 1 “เอาใจเขามาใส่ใจเรา”** **ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)** นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” เมื่อนักศึกษาดูจบผู้สอนถามนักศึกษาว่าถ้านักศึกษาเป็นตัวเองของเรื่องจะรู้สึกอย่างไรที่ถูกเพื่อนแสดงอารมณ์และมีพฤติกรรมต่อตนเช่นนั้น และถ้านักศึกษาเป็นตัวเองของเรื่องจะแสดงพฤติ กรรมต่อเพื่อนอย่างไร และผู้สอนบรรยายสรุปการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นพร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1) ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นพร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1) **ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)** 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่นักศึกษาต้องทนให้ผู้อื่นแสดงความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งกระทบต่อความรู้สึกของนักศึกษาอย่างมาก 2. แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เหตุการณ์ครั้งนั้น นักศึกษามีวิธีการจัดการอย่างไร โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 1 (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าแรงบัน ดาลใจให้ไปสู่ความสำเร็จของนักศึกษาให้เพื่อนฟัง	1. หนังสั้น “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” 2. กรณีตัวอย่าง “ความคิดใครดี” 3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น) 4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1(ผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น) 5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น) 6.ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง) 7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น 2.ตรวจผลการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น 3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ชั่วโมงที่ 2 “เข้าใจกันด้วยดี” **ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)** 1.ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3.ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างกรณีตัวอย่าง “ความคิดใครดี” ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1) ดังนี้ (1) นักศึกษาจะทำอย่างไร ถ้าเพื่อนไม่เห็นด้วยกับความคิดของนักศึกษา (2) นักศึกษาจะทำอย่างไร ถ้าเพื่อนดูแคลนความคิดของนักศึกษา **ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)** ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)** 1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเรามีอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น การที่เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ เราต้องทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ของผู้อื่นได้เป็นอย่าง 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้	9. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
6 26 ม.ค. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 การปรับตัวเข้าใจกับผู้อื่น 1. การปรับตัว 2. แนวทางในการปรับตัว	2	**ชั่วโมงที่ 1 “หาเพื่อนสนิท”** **ขั้นที่ 1** ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 1. นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” เมื่อนักศึกษาดูไปถึง ครึ่งเรื่อง ผู้สอนถามนักศึกษาว่า ถ้านักศึกษาเป็นมิว จะรับพฤติกรรมของโมได้หรือไม่ ในทางตรงกันข้ามถ้านักศึกษาเป็นโมจะรับพฤติกรรมของมิวได้หรือไม่ ต่อจากนั้นผู้สอนบรรยายสรุปการปรับตัวและแนวทางในการปรับตัว พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2) **ขั้นที่ 2** ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์วันแรกที่เข้ามาเป็นนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 เพื่อนใหม่ที่นักศึกษารู้จักเป็นคนแรกคือใคร และนักศึกษามีความรู้สึกต่อเพื่อนใหม่อย่างไร 2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เพื่อนสนิทของนักศึกษาคนปัจจุบันคือใคร และนักศึกษา มีความรู้สึกต่อเพื่อนสนิทอย่างไร 3. แล้วให้นักศึกษาบอกวิธีการปฏิบัติตัวต่อกันอย่างไร จึงเป็นเพื่อนสนิทกันได้จนถึงปัจจุบัน โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2) 4. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2 “ปรับตัวเข้าหากัน”** **ขั้นที่ 3** ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3. ผู้สอนให้นักศึกษาดูหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” อีกครั้งจนจบเรื่อง เมื่อนักศึกษาดูจบให้ทุกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้	1. หนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” 2. บทสรุปเนื้อหาของหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” 3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (การปรับตัว) 4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (สรุปสาระสำคัญเนื้อหาการปรับตัว) 5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (การแสดงความรู้สึกต่อเพื่อนสนิท) 6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างหนังสั้น) 7.แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 9. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญเนื้อหาการปรับตัว 2.ตรวจผลงานการแสดงความรู้สึก ต่อเพื่อนสนิท 3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง หนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			3.1 อุปนิสัยของโมเป็นอย่างไร 3.2 อุปนิสัยของมิวเป็นอย่างไร 3.3 โมและมิวคบกันเป็นเพื่อนได้อย่างไร **ขั้นที่ 4** ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นที่ 5** ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เราต้องอยู่ร่วมกับอื่นในสังคม คนที่มาอยู่ร่วมกับเรานั้น มาจากต่างที่กันย่อมมีความคิด มีความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าเราสามารถปรับความคิดความรู้สึกและพฤติกรรม ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะช่วยให้ปรับตัวเข้าหากันได้ดี และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้		
7 1 ก.พ. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 1. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 2. เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน		**ชั่วโมงที่ 1 “ความรู้สึกที่แตกต่าง”** **ขั้นที่ 1** ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ผู้สอนเลือกตัวแทนนักศึกษา 2 คน ออกมาหน้าห้อง ให้นักศึกษาคนแรกพูดเรื่องราวเกี่ยวกับอุปนิสัยของตนเองให้เพื่อน ๆ ฟัง และให้เพื่อนคนที่สองพูดเรื่องราวเกี่ยวกับอุปนิสัยของเพื่อนคนแรกบ้าง โดยสลับกันทำเช่นเดิม แล้วให้นักศึกษาที่นั่งฟังร่วมกันแสดงความคิดเห็น 2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า สิ่งที่เรามีอารมณ์ความรู้สึกกับตัวตนของเราเอง และสิ่งที่คนอื่นมีอารมณ์ความรู้สึกกับตัวตนของเรา ย่อมมีความแตกต่างกันบ้าง การยอมรับความรู้สึก และความคิดเห็นของเพื่อนที่มีต่อเราย่อมนำไปสู่การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะการร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นสังคมของคนเรา ย่อมต้องมีอารมณ์ความรู้สึก ที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น การรับรู้และ	1. กรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน” 2. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น) 3. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (สรุปสาระสำคัญการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น) 4. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3	1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 2.ตรวจผลงานการแสดงความรู้สึก ที่แตกต่าง 3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน”

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			เข้าใจ พร้อมยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จะทำให้คนเราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 3.ต่อจากนั้นผู้สอนบรรยายสรุปการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคน สรุปสาระสำคัญของการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3) **ขั้นที่ 2** ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานไม่สำเร็จตามเป้า 2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า งานที่สำเร็จตามเป้าหมาย นักศึกษามีวิธีในทำงานอย่างไร ส่วนงานที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักศึกษาแก้ปัญหานั้นอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 1(ใบกิจกรรม1:แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2 “ความสัมพันธ์อันดี ต่อกัน”** **ขั้นที่ 3** ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน” ให้ทุกกลุ่ม แล้วให้หัวหน้ากลุ่มอ่านให้สมาชิกใน กลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3) ดังนี้	(แสดงความรู้สึกที่แตกต่าง) 5. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง) 6. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 7. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 8. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 9. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			3.1 ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เพื่อให้งานกลุ่มเสร็จเร็ว 3.2 ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อไพศาลไม่ยอมช่วยเหลืองานกลุ่มที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน 3.3 ถ้านักศึกษาเป็นไพศาล นักศึกษาจะช่วย สิทธิชัยและ จักร์กฤษณ์ วาดรูปหรือไม่ **ขั้นที่ 4** ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นที่ 5** ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เราต้องอยู่ร่วมกับอื่นในสังคม คนที่มาอยู่ร่วมกับเรานั้น มาจากต่างที่กัน ย่อมมีความคิด มีความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าเราสามารถปรับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้		
8 2 ก.พ. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 การทำงานเป็นทีม 1. องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม 2. วิธีการทำงานเป็นทีม 3. การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง	2	**ชั่วโมงที่ 1** **ขั้นที่ 1** ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูคลิปการฝึกเต้นรำของ 2 ทีม เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า ทีมที่ประสบความสำเร็จต้องมีลักษณะอย่างไร 2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า การทำงานร่วมกันไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ ต้องมีองค์ประกอบของความเป็นทีมงาน คือ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน อันจะทำให้งานการทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต่อจากนั้นผู้สอนบรรยายสรุปสาระการทำงานเป็นทีม พร้อมกับ ให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1)	1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (การทำงานเป็นทีม) 2. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (สรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม) 3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (วิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม) 4.ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการ	1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม 2.ตรวจผลงานการวิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม 3.ตรวจผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงวิธีการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน โดยเริ่มตั้งแต่วิธีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม วิธีการแบ่งหน้าความรับผิดชอบ ตลอดจนวิธีการประสานงานกันภายในกลุ่ม เพื่อทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 2. และให้นักศึกษาเล่าต่อด้วยว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่ผ่าน ๆ มา ในกลุ่มมีการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการใดที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง **ชั่วโมงที่ 2** **ขั้นที่ 3** ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 3.ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละคนนำสิ่งของที่ตนมีอยู่ 1 ชิ้นจะเป็นอะไรก็ได้ห้ามซ้ำกัน เช่น ปากกา ดินสอ ผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ ไปซ่อนไว้โดยไม่ให้ใครรู้ แล้วจำให้ได้ว่าซ่อนไว้ที่ใด 4. เมื่อให้สัญญาณ นักศึกษาทุกคนรีบวิ่งไปซ่อนของ จากนั้นผู้สอนจะบอกให้นักศึกษากลับเข้าไปอยู่ตามกลุ่มของตนและปฏิบัติดังนี้ 5. นักศึกษาทุกคนในกลุ่มต้องจับมือกันไว้ไม่ให้หลุด 6.ให้ทุกคนพยายามวิ่งไปเอาของที่ตนซ่อนไว้ให้เร็วที่สุด ระหว่างที่วิ่งจับมือไปเอาของนั้น ห้ามทุกคนพูด แต่อนุญาตให้ใช้สัญญาณได้ เช่น ปุ้ยใบ้หรือท่าทางต่าง ๆ 7.เมื่อกลุ่มใดได้ของครบแล้ว ให้รีบนำของทั้งหมดมามอบแก่ผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะต้องแน่ใจว่าทุกคนในกลุ่มจับมือกันตลอดเวลา ถ้าปล่อยมือจากกันถือว่าผิดกติกา	เรียนรู้ที่ 4.1 (สรุปผลการทำกิจกรรม 5. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 6. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 7. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 8. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			8.กลุ่มที่นำของทั้งหมดมาให้ผู้สอนช้าที่สุดจะถูกลงโทษให้ทำอะไรก็ได้ตามที่เพื่อนขอให้ทำ 9.เมื่อทุกกลุ่มนำของมาให้ผู้สอนแล้ว ผู้สอนนำของทั้งหมดวางบนโต๊ะ โดยแยกไว้เป็นกลุ่ม หลังจากนั้นผู้สอนประกาศให้แต่ละกลุ่มจับมือกันมาหยิบของและห้ามปล่อยมือขณะเดินกลับ กลุ่มใดมือหลุดจากกันและกลับไปนั่งช้าจะถูกทำโทษ ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นดังต่อไปนี้ 1.มีความรู้สึกอย่างไร เมื่อต้องการไปเอาของ ๆ ตนเองก่อน แต่ถูกเพื่อนดึงไปทางอื่น 2.มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้ ในขณะที่มือก็ยังต้องจับกันอยู่ 3.มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหรือไม่ 4.วิธีการที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงของกลุ่มที่รวดเร็วที่สุด และกลุ่มที่ช้าที่สุดโดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 **ขั้นที่ 4** ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นที่ 5** ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปผล จากการที่นักศึกษา **ขั้นที่ 5** ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปผล จากการที่นักศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์และเสนอความคิดเห็นในกิจกรรมการทำ งานเป็นทีม ซึ่งต้องมีปัญหาภายในกลุ่ม เมื่อเกิดความขัดแย้ง ความอึดอัด ต้องอดทน โอนอ่อนผ่อนตาม ไม่ถือประโยชน์ส่วนตัวเหนือความสำเร็จของทีม และความซื่อสัตย์ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จำเป็นของการทำงานร่วมกัน บางครั้งอาจไม่เห็นผลในทันที แต่สร้างความภูมิใจสำหรับผู้รักษาคุณธรรมนี้ 2.ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมว่า การแพ้ชนะเป็นเรื่องปกติของสังคม ยอมรับตนเองให้ได้ ปรับมือให้กับตนเองที่สามารถทำงานให้ลุล่วง ถึงแม้ว่าจะแพ้ก็ตาม 3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้		

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
9 8 ก.พ. 2555	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 การจัดการกับความขัดแย้ง 1.บอกความหมายของความขัดแย้ง 2.อธิบายวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง	2	**ชั่วโมงที่ 1** **ขั้นที่ 1** ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ความรักของวัยรุ่นต่างภาษา” เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า ถ้านักศึกษาประสบกับเหตุการณ์ดังเช่นผู้แสดงในหนังสั้น นักศึกษาจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไร 2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้งมีทั้งที่นำไปสู่ความสร้างสรรค์และความรุนแรง โดยความขัดแย้งที่พอเหมาะพอดีและมีการจัดการที่ดี ย่อมนำไปสู่ความสร้างสรรค์ที่เป็นผลดีต่อสังคม แต่ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินความเข้าใจและขาดการจัดการที่ดี ย่อมปะทุไปสู่ความรุนแรงและ ความเสียหายที่ตามมา จึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพความขัดแย้งและวิธีจัดการความขัดแย้งเพื่อไม่ให้ ความขัดแย้งเพิ่มระดับกลับเป็นความรุนแรง แต่ให้คลี่คลายกลายเป็นความสร้างสรรค์ 3.ต่อจากนั้นผู้สอนบรรยายสรุปสาระการจัดการกับความขัดแย้ง พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของการการจัดการกับความขัดแย้ง โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2) **ขั้นที่ 2** ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์การมีปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อน โดยบอกถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และให้บอกวิธีการที่จัดการกับความขัดแย้งนั้น โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2) 3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง	1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (การจัดการกับความขัดแย้ง) 2. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (สรุปสาระ สำคัญของการจัดการกับความขัดแย้ง) 3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (ประสบการณ์การจัดการกับความขัดแย้ง) 4. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (สรุปผลการทำกิจกรรม) 5. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 6. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 7. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 8. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม 2.ตรวจผลงานการวิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม 3.ตรวจผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ชั่วโมงที่ 2 **ขั้นที่ 3** ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 1.ผู้สอนให้นักศึกษาเลือกตัวแทนของห้อง จำนวน 2 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติเป็น “บรรจง” และ “เหมียว” 2. ให้ตัวแทนทั้งสองเลือกว่าใครจะแสดงเป็น “บรรจง” และ “เหมียว” 3. ตัวแทนที่เป็นบรรจงอ่านบทบาทของบรรจง และตัวแทนที่เป็นเหมียวอ่านบทบาทของเหมียว 4.ผู้สอนให้สัญญาณทั้งสองคนแสดงบทบาทสมมติ 5.ตัวแทนทั้งสองแสดงเป็นบรรจงและเหมียวตามบทที่กำหนดไว้ 6.เมื่อการแสดงจบลง นักศึกษาปรบมือให้กับผู้แสดงทั้งสองคน การอภิปรายผลกิจกรรม 7. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 8. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 9.ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ในหัวข้อดังต่อไปนี้ (1) ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากอะไร (2) นักศึกษาจะมีแนวทางในการจัดการกับความขัดแย้งนี้อย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2) **ขั้นที่ 4** ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง		

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปผลแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งว่า ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้งมีทั้งที่นำไปสู่ความสร้างสรรค์และความรุนแรง โดยความขัดแย้งที่พอเหมาะพอดีและมีการจัดการที่ดี ย่อมนำไปสู่ความสร้างสรรค์ที่เป็นผลดีต่อสังคม แต่ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินความเข้าใจและขาดการจัดการที่ดี ย่อมปะทุไปสู่ความรุนแรงและ ความเสียหายที่ตามมา จึงจำเป็น ต้องเข้าใจสภาพความขัดแย้งและวิธีจัดการความขัดแย้ง เพื่อไม่ให้ ความขัดแย้งเพิ่มระดับกลับเป็นความรุนแรง แต่ให้คลี่คลายกลายเป็นความสร้างสรรค์ 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้		
10 9 ก.พ. 2555	หน่วยการเรียนร้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ 1. ภาวะการเป็นผู้นำ 2. คุณสมบัติของผู้นำ	2	**ชั่วโมงที่ 1** **ขั้นที่ 1** ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) 1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด” เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า พฤติกรรมของครูแสดงให้เห็นถึงการไม่มีภาวะการเป็นผู้นำอย่างไร 2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีภาวะการเป็นผู้นำเป็นอย่างไร ต่อจากนั้นผู้สอนบรรยายสรุปสาระภาวะการเป็นผู้นำ พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของภาวะการเป็นผู้นำ โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3) **ขั้นที่ 2** ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) 1.ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์ที่พบกับบุคคลที่ไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ โดยบอกถึงสาเหตุของเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา และนักศึกษามีวิธีการจัดการกับผลกระทบนั้นอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3) 2. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง	1. หนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด” 2. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (ภาวะการเป็นผู้นำ) 3. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 4.3 (สรุปสาสำคัญภาวะการเป็นผู้นำ) 4. ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (ประสบการณ์ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ)	1. ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญของการมีภาวะการเป็นผู้นำ 2. ตรวจผลงานการวิเคราะห์ประสบการณ์ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ 3. ตรวจผลงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา 4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จ

ครั้งที่	หัวข้อ/รายละเอียด(หน่วยเรียน/บทเรียน/หัวข้อ)	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การประเมินผลการเรียนรู้
			ชั่วโมงที่ 2 **ขั้นที่ 3** ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) 1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ 2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม เลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือก 3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างกรณีตัวอย่าง “วันขึ้นปีใหม่” ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3) ดังนี้ 1.ทำไมนักศึกษาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3/1 จึงไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม 2. ถ้านักศึกษาเป็นสมพงศ์จะทำอย่างไรในกรณีเช่นนี้ 3.นักศึกษาจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร **ขั้นที่ 4** ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง **ขั้นที่ 5** ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) 1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปว่า ผู้นำกลุ่มเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มเป็นอย่างมาก ผู้นำกลุ่มที่มีภาวการณ์เป็นผู้นำ โดยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสม ย่อมจะสามารถพากลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ ลงในแบบสรุปผลการเรียนที่ผู้สอนแจกให้	5. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (วิเคราะห์กรณีศึกษา) 6. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 7. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 8. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 9. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	ด้วยความรับผิดชอบ 5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

ภาคผนวก ช

หลักสูตร

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดย

นางธันยพร บุษปฤกษ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำนำ

หลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักเรียนวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นหลักสูตรสำหรับกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาผู้เรียนในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ หรือแนวคิดที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาบุคลิกภาพ ให้เป็นผู้มีความสามารถส่วนบุคคล ในเรื่อง การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง มีความสามารถทางสังคม ในเรื่องการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีทักษะทางสังคม ในเรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล การมีภาวะการเป็นผู้นำ

หลักสูตรนี้มีกิจกรรมมุ่งเน้นการเสริมสร้างทั้งความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เจตคติต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทั้งความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถทางสังคม และทักษะทางสังคม ให้แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม และมีสาระกิจกรรมตามหลักสูตรประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมสร้างความสามารถส่วนบุคคล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เสริมสร้างความสามารถทางสังคม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เสริมสร้างทักษะทางสังคม

ผู้วิจัยหวังว่าหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ฉบับนี้ จะสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่นักศึกษา ในลำดับต่อไป

ธันยพร บุษปฤกษ์

หลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

สังคมที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมอย่างเช่นสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม การมาอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางความคิดและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ย่อมมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เครื่องมือสำคัญที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้คือ กระบวนการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาและขัดเกลาจิตใจของคนให้รู้จักและเข้าใจทั้งตัวเองและผู้อื่น รู้จักที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นเรื่องของการกำกับควบคุมความคิด เจตคติ การประพฤติปฏิบัติต่อกันของคน ให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ยังเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้การเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้น ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จึงควรได้รับการเสริมสร้าง ให้เกิดขึ้นในตัวของบุคคลทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนที่ชีวิตต้องอยู่ร่วมกับเพื่อน ในสถาบันการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้กับเยาวชน มีวิธีการที่เหมาะสมคือ การให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพราะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของคนในกลุ่ม ช่วยให้ภารกิจของกลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ได้ทั้งผลงานที่ดี ได้ความรู้ที่ดี และที่สำคัญได้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อการอยู่ร่วมกับคนในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีหลักการดังนี้

1. เป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ หรือแนวคิดที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้เป็นผู้มีความสามารถในการเข้าใจตนเอง ในเรื่อง การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ในเรื่อง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันสังคม ในเรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล การมีภาวะการเป็นผู้นำ

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อฝึกฝนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ในเรื่อง การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2. ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ในเรื่อง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. ความสามารถในการอยู่กันในสังคม ในเรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง การมีภาวะการเป็นผู้นำ

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้คือ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 1 แผน คือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย 3 แผน คือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 การควบคุมอารมณ์ตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เสริมสร้างความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ประกอบด้วย 3 แผน คือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เสริมสร้างทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย 3 แผน คือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 การจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 การมีภาวะการเป็นผู้นำ

โครงสร้างสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

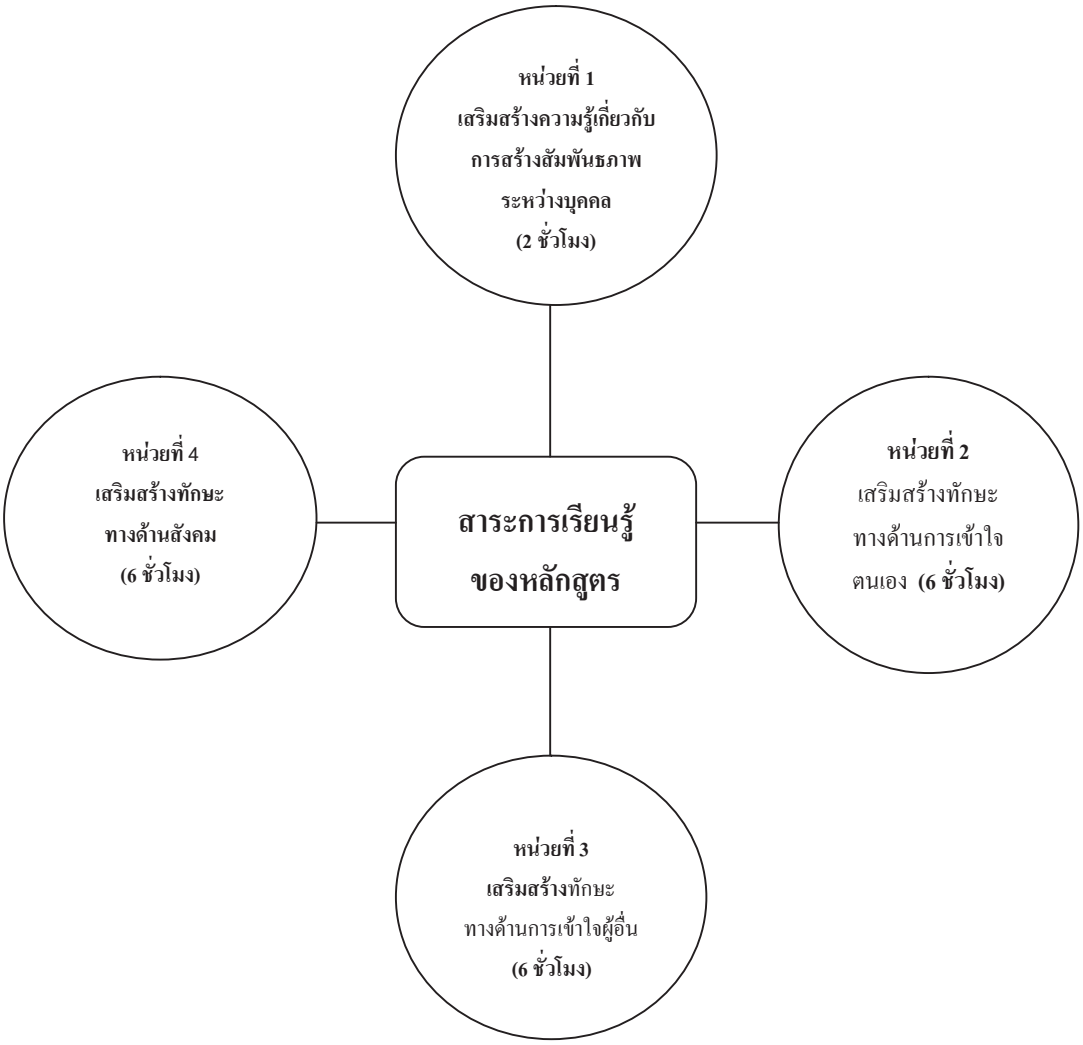

กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้นั้น มุ่งเน้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมุติ และ เกม โดยยึดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวทางหลักในการกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition) เป็นขั้นการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทบทวนความรู้เดิม เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้

2. ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. ขั้นกิจกรรมนำไปสู่การอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นที่ให้นักศึกษาลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ในขั้นที่นักศึกษามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว และแสดงออกทางกาย วาจา ในการแสดงความคิดเห็น สื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

4. ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination) เป็นขั้นที่นักศึกษาจะนำผลการเรียนรู้มาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution) เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้นักศึกษานำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ หรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

สื่อประกอบการเรียนรู้

สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย ใบงาน ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบ

แนวทางการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มี 2 ลักษณะคือ

1. การวัดและประเมินผลภายหลังการเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือวัดซึ่งกำหนดไว้ในแต่ละแผน ได้แก่ ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบ

2. การวัดและประเมินผลหลักสูตร เป็นการวัดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษา ทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แบบวัดเจตคติที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
เวลา 2 ชั่วโมง

.....

คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองและยกกรณีตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่ออภิปรายและสรุปผลการอภิปราย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

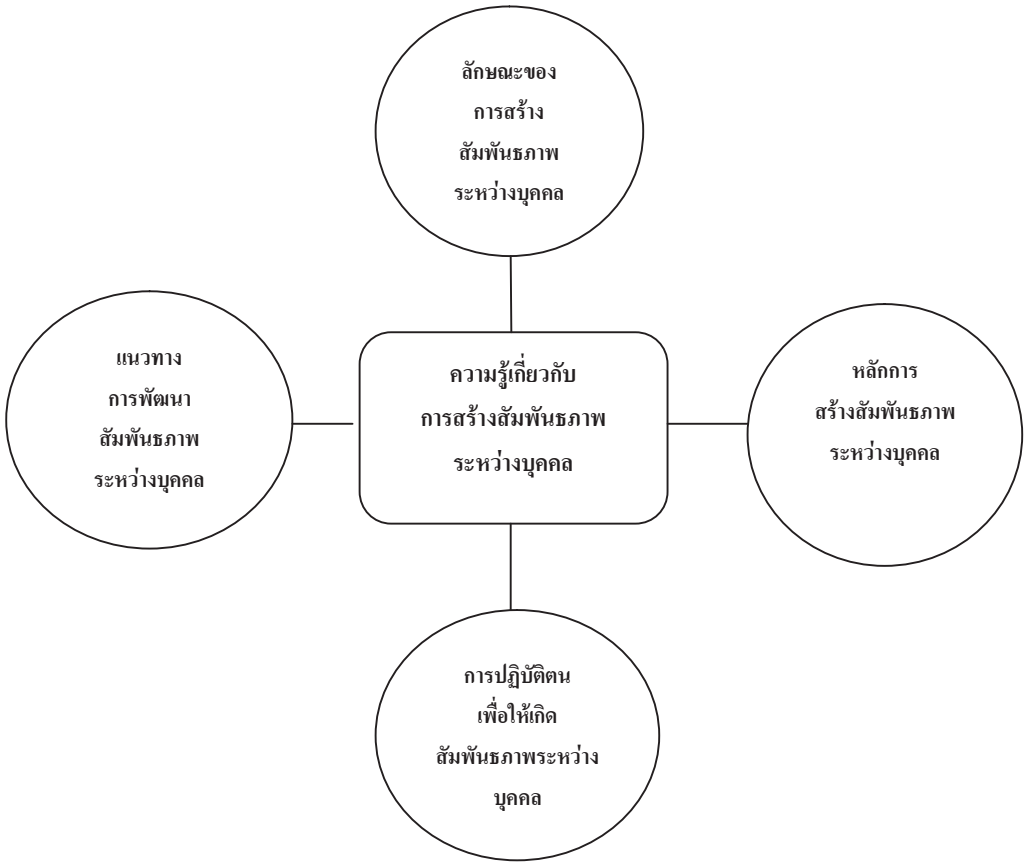

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เวลา 2 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองด้วยความรับผิดชอบ และมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้
2. อธิบายหลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้
3. แก้ปัญหาการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้
4. ระบุจุดเด่นของแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้
5. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนได้เป็นอย่างดี

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
2. หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
4. แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.สร้างความคุ้นเคยกับนักศึกษา โดยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตามหลักสูตร อธิบายวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตร และแจ้งกำหนดตารางเรียนรู้ตามหลักสูตร

2.นำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนาและยกตัวอย่างบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และสามารถนำสัมพันธภาพไปสร้างอาชีพ และประสบความสำเร็จในอาชีพของตนอย่างสูงสุด อาทิ โน้ต (อุดม แต้พานิช)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1.ให้นักศึกษาเลือกเพื่อนที่เป็นที่รักของทุกคนในห้องมากที่สุด 1 คน พร้อมบอกเหตุผลที่เพื่อน คนนี้ได้รับเลือกให้เป็นที่รักของทุกคน

2.ให้นักศึกษาคนที่เพื่อนทุกคนรัก ออกมาบอกความรู้สึก และบอกวิธีการปฏิบัติตนกับเพื่อน ๆ จนทำให้เป็นที่รักของทุกคน

3.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปว่า นักศึกษามีวิธีทำให้เพื่อนรักในตัวของนักศึกษาได้อย่างไร ถ้านักศึกษาทะเลาะกับเพื่อนนักศึกษามีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร และนักศึกษามีวิธีที่จะรักษาความสัมพันธ์ อันดีที่มีกับเพื่อนให้ยืนยาวอย่างไร แล้วบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1 : หน่วยการเรียนรู้ที่ 1)

4.นักศึกษาศึกษาลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากใบความรู้ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ และนักศึกษาแต่ละคนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบงานลงในแบบบันทึกผลการศึกษาตามใบงาน (ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้เลือกกลุ่มได้ตามความสมัครใจ เลือกหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มและผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม พร้อมร่วมกันอภิปรายกลุ่มและสรุปผล โดยตอบคำถามว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีหลักการใดบ้างที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และนักศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้อย่างไรบ้าง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 2 : หน่วยการเรียนรู้ที่ 1) แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า การสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดถึงช่วงสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ บุคคลจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในกิจการด้านต่าง ๆ ในชีวิต ส่วนหนึ่งขึ้นยู่กับปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันก่อให้เกิดปัจจัยเกื้อหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ขาดทักษะด้านนี้ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทำให้มีปัญหาในการดำรงชีวิต เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ ขาดคนเข้าใจหรือคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนค้ำจุน ให้คำปรึกษา อาจมีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้พาตัวเองออกจากสังคม ท้ายสุดอาจจะประสบกับความล้มเหลวในชีวิตได้

2.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

3.นักศึกษาบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลงใน แบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล)

2. ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล)

3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1(สัมพันธภาพระหว่างบุคคล)

4. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (หลักการและการปฏิบัติตนให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล)

5. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

6. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

7. แบบสังเกตพฤติกรรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

8. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	1.ตรวจผลงานการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	2.นักศึกษาที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการสรุปความรู้จากการศึกษาใบความรู้	2.แบบประเมินผลงานเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	2.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลงานการการอภิปรายกลุ่ม	3.แบบประเมินผลงานเพื่อวัดแนวคิดที่มีต่อวิธีการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	3.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	4.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนนขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.ประเมินการปฏิบัติงานกลุ่มอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	6.แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่มอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7. ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.นักศึกษาที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบกิจกรรมที่ 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำชี้แจง หลังจากดูวีดิทัศน์เดี่ยวไมโครโฟน ของ โน้ต (อุดม แต้พานิช) แล้ว ขอให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1.นักศึกษามีวิธีทำให้เพื่อนรักในตัวของนักศึกษาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.ถ้านักศึกษาทะเลาะกับเพื่อน นักศึกษามีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.นักศึกษามีวิธีที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีที่มีกับเพื่อนให้ยืนยาวอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพ โดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ (นงคราญ ผาสุข 2528: 49)

แบบที่ 1 สัมพันธภาพแบบสังคม (Social relationship) เป็นความสัมพันธ์ในสังคมที่เราใช้ชีวิตร่วมกันโดยทั่วไปมีทั้งการให้และการรับ หรือเป็นการติดต่อปะทะสัมพันธ์กันระหว่างคน โดยมีเหตุผลเพื่อความเพลิดเพลิน หรือความเป็นเพื่อนเท่านั้นและบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ได้อยู่ในพื้นฐานที่ต้องรับผิดชอบช่วยเหลือกัน ไม่ได้สนใจสาระเกี่ยวกับปัญหาของกันและกัน

แบบที่ 2 สัมพันธภาพแบบวิชาชีพ (Professional relationship) เป็นสัมพันธภาพแบบวิชาชีพซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์มีระยะเวลาที่แน่นอน มุ่งเฉพาะการให้ ไม่มุ่งเรื่องการรับ มีการให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้ที่มีปัญหา ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้และมีทักษะพิเศษ (Special skills) ฉะนั้นสัมพันธภาพชนิดนี้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล 2 ฝ่าย คือ ครูซึ่งทำหน้าที่ในการให้ความรู้และให้ประสบการณ์ และอีกบุคคลหนึ่งก็คือนักศึกษา

นอกจากลักษณะความสัมพันธ์สองแบบข้างต้นแล้ว สุวนีย์ เกี่ยวกิ่งแก้ว (2554: 91-92) ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์แบบที่ 3 คือ

แบบที่ 3 สัมพันธภาพใกล้ชิด (Intimate Relationship) เป็นสัมพันธภาพที่มีลักษณะใกล้ชิดที่เกิดขึ้นในบุคคลสองคนที่มีความห่วงใยกันและมีพันธะทางใจผูกพันกัน โดยที่บุคคลทั้งสองนี้มีความนับถือซึ่งกันและกัน เชื่อถือไว้วางใจกัน สัมพันธภาพแบบนี้ได้แก่ สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่มีความสนิทสนม

หลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จรูญ ทองถาวร (2533 : 104-105) กล่าวว่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้นควรได้ทดลองปฏิบัติจริง โดยหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นประกอบด้วย

1. รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดีและศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ
2. ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน เราจึงควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกันและพยายามเข้าใจกันให้ได้
3. ยึดถือปทัสถานทางสังคมอันประกอบด้วยวิถีประชา วินัยแห่งจรรยา หรือธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบและคำสั่งทั้งปวง

4. ยอมรับในศักดิ์ศรีและให้เกียรติแก่บุคคล เพื่อให้บุคคลที่เราเกี่ยวข้องรู้สึกอบอุ่นใจ

5. พยายามใช้วิธีชนะใจคน เข้าใจบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราทำให้เขาพอใจ

6. มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจก่อให้เกิดมิตรภาพและความมั่นใจในการคบหาสมาคม

7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

8. รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่และบุคคล

9. เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เช่น ถามความคิดเห็นของเขา รับฟังความคิดเห็นของเขา กระตุ้นให้คิดและพูด

10. พูดแต่น้อยฟังให้มาก พยายามรู้จักเพื่อนด้วยการฟังเพื่อนพูดเป็นการให้ความสำคัญต่อเพื่อน

11.ท่าทางในการพูดและฟังมองหน้าคู่สนทนาด้วยความสนใจ

12.ยิ้มเข้าไว้คิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนของเราเพื่อเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อทุกคน

การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

จอร์นสัน(Johnson. 1986:7-9)ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้ดังนี้คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จาก การเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่ารู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ เรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถและการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิดความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบ

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งจะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นันทนา วงษ์อินทร์(2543 :145) กล่าวว่าการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรมีการฝึกปฏิบัติดังนี้

1.รักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จำเป็นต้องมีพื้นฐานมาจากการมองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน การฝึกสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่นจะทำให้การเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น

2.ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ-สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ที่สำคัญต้องนึกถึงความรู้สึกของผู้รับการสื่อสารด้วย (สื่อสารด้วยหัวใจ)

3.ฝึกการแสดงน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อรู้จักการให้ การรับ การแลกเปลี่ยน ให้เกิดคุณค่าเกิดประโยชน์สำหรับตนเองและสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4.ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ – ให้การยอมรับ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นมีความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกที่ดีตอบแทนมา

5.ฝึกการแสดงความชื่นชม ชื่นชอบและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตามวาระที่เหมาะสมซึ่งอาจมีวิธีการอื่น ๆ อีกมากมายที่จะทำได้ แต่การจะให้เกิดผลอย่างแท้จริงต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความอดทน ตั้งใจจริงที่จะสร้างอารมณ์ที่ดีให้แก่ตนเองและผู้อื่นและที่สำคัญต้องอาศัยเวลา หากท่านลองนำวิธีการที่เหมาะกับตนเองไปปฏิบัติจะได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท่านทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด พฤติกรรมและสัมพันธภาพที่ดีจะมีผลต่อความสำเร็จและความสุข ในชีวิต

หลังจากที่สัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้พัฒนาขึ้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง สร้างคุณูปการให้กับทั้งสองฝ่ายได้นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละฝ่าย คาร์คัฟ และเบเรนซัน (Carkhuff & Berenson 1977 : 203-207) ได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนไว้ ดังนี้

1.การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2.มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล

3.เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิดไม่ประเมินบุคคลอื่น เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4.การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมินบุคคลอื่นและให้ความสนใจบุคคลอื่น

จึงสามารถกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นพัฒนาให้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และมีขั้นตอน ทั้งนี้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความพึงพอใจของแต่ละฝ่ายด้วย อีกทั้งมีความเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพ ปทัสถานส่วนบุคคล การเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน การไว้วางใจระหว่างกัน การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น ความพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจบุคคลอื่น ตลอดจนปัจจัยทางด้านประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละฝ่าย ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

คำชี้แจง

1. นักศึกษาแต่ละคนศึกษาใบความรู้เรื่อง การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่แจกให้ แล้วสรุปผลการศึกษาให้ครอบคลุมทุกประเด็น
2. ใช้เวลา 15 นาที

สรุปผลการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำชี้แจง

1.นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ตามความสมัครใจ

2.นักศึกษาในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม และผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

3.นักศึกษาในกลุ่มร่วมกันอภิปราย โดยหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำการอภิปราย เลขานุการกลุ่มเป็นผู้จดบันทึกการอภิปราย และผู้ทำหน้าที่สังเกตการทำงานกลุ่ม โดยอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

"การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีหลักการใดบ้างที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และนักศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้อย่างไร"

4.สรุปผลการอภิปรายจำแนกเป็นรายประเด็นลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่แจกให้

5.ส่งตัวแทนออกนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มทีละประเด็นหน้าชั้นเรียนโดยใช้เวลา 5 นาที

6.ส่งแบบบันทึกกิจกรรมให้อาจารย์ผู้สอน

7.ใช้เวลา 20 นาที

แบบบันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม
ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1…….....หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

สรุปผลการอภิปราย

1.การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีหลักการใดบ้างที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

……

……

……

……

2.นักศึกษามีวิธีการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้อย่างไร

……

……

……

……

แบบทดสอบ : หน่วยการเรียนรู้ที่ 1
วัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1. การที่นักศึกษาติดต่อคบหาสมาคมกับเพื่อน ถือเป็นการสร้างสัมพันธภาพในลักษณะใด
   ก. สัมพันธภาพใกล้ชิด ข. สัมพันธภาพแบบสังคม
   ค. สัมพันธภาพแบบวิชาชีพ ง. สัมพันธภาพแบบญาติมิตร
2. ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น นักศึกษาควรต้องทำตามข้อใด เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
   ก. ควรได้การอบรม ข. ควรได้ทำการทดลองปฏิบัติจริง
   ค. ควรได้รับการเรียนรู้ ง. ควรได้รับการสั่งสอน
3. ธีระ เป็นคนต่างจังหวัด เวลาพูดคุยกับเพื่อน ๆ มักจะใช้ภาษาท้องถิ่นอยู่เสมอ ๆ นักศึกษาเป็นเพื่อนของ ธีระจะปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
   ก. เตือนธีระต่อหน้าเพื่อน ๆ ว่า “คนกรุงเทพฯเขาไม่พูดภาษาถิ่นกัน
   ข. ตำหนิธีระว่า “ทำไมไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม”
   ค. ดูถูกแดงว่า “เป็นคนบ้านนอก” และไม่คบกับแดง
   ง. ยอมรับในความเป็นตัวตนของแดง และพูดคุยกับแดงอย่างเป็นปกติ
4. จากคำกล่าวที่ว่า “การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรมีการฝึกปฏิบัติ” นักศึกษาคิดว่าในการฝึกปฏิบัติ หากจะให้ได้ผลตามที่คาดหวัง ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อใด
   ก. ความมุ่งมั่น ความอดทน ความตั้งใจ และต้องอาศัยเวลา
   ข. ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมัธยัสถ์ และต้องอาศัยเงิน
   ค. ความใจเย็น ความใจดี ความใจงาม และต้องอาศัยการมีน้ำใจ
   ง. การมีศีล สมาธิ ปัญญา และต้องอาศัยหลักหลักธรรม

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เสริมสร้างความสามารถส่วนบุคคล **เวลา 6 ชั่วโมง**

.....

คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองและยกกรณีตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่ออภิปรายและสรุปผลการอภิปราย เพื่อเสริมสร้างความสามารถส่วนบุคคล ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

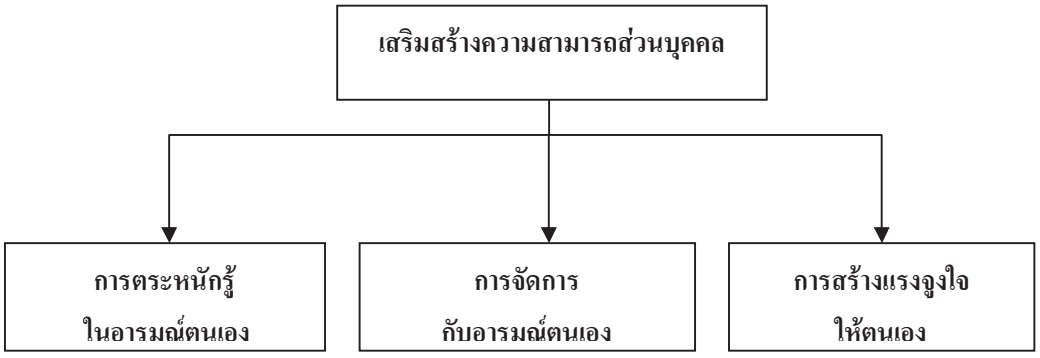

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจความหมายของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง และประเภทของอารมณ์ สามารถวิเคราะห์อารมณ์ตนเองได้ว่ากำลังอยู่ในอารมณ์ใด พร้อมทั้งรู้สาเหตุของการเกิดอารมณ์นั้น สามารถแยกความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง เหมาะสม ไม่เหมาะสม สามารถแก้ไขอารมณ์ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เสริมสร้างอารมณ์ที่ถูกต้อง ที่เหมาะสม แสดงออกซึ่งการมีความตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองด้วยความรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองได้
2. อธิบายประเภทของอารมณ์ และสาเหตุของการเกิดอารมณ์ได้
3. สามารถวิเคราะห์อารมณ์ของตนเองในขณะนั้น และสามารถบอกสาเหตุการเกิดอารมณ์ของตนเองได้
4. สามารถแก้ไขอารมณ์ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม และสามารถเสริมสร้างอารมณ์ที่ถูกต้อง ที่เหมาะสมได้
5. มีความสามารถในการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองได้ดี

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง
2. องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง
3. ประเภทของอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 "วิเคราะห์อารมณ์ตน"

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดยเปิดหนังสั้นเรื่อง "ดูแล้วน้ำตาจะไหล" ให้นักศึกษาดู และให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ตัวเอกของเรื่องแสดงอารมณ์ใดออกมา ผู้ที่ต้องรับอารมณ์นั้นจะรู้สึกอย่างไร และให้นักศึกษาศึกษาความหมาย องค์ประกอบ ประเภท และสาเหตุการเกิดอารมณ์ จากใบความรู้ที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับจัดทำผังมโนทัศน์สรุปประเภทของอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์นั้น ๆ โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน แล้วทำให้เกิดอารมณ์สุข อารมณ์เศร้า อารมณ์กลัว อารมณ์โกรธ โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1): แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1)

2.แล้วให้บอกด้วยว่า การเกิดอารมณ์นั้น ๆ มีผลกระทบอย่างไร และมีวิธีการแก้ไข หรือเสริมสร้างอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 "สร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง"

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มได้ตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง "วีระเป็นเหตุ" ให้ทุกกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มอ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง แล้วเริ่มนำการอภิปราย เพื่อตอบคำถามว่า "ถ้านักศึกษาเป็นวินัย นักศึกษาจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร" และ "ถ้านักศึกษาเป็นวีระ นักศึกษาจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร" โดยบันทึกในใบกิจกรรม(ใบกิจกรรม 3 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1)

4. ผู้สอนใช้คำถามกับนักศึกษาว่า "เพราะอะไร นักศึกษาจึงคิดว่า ถ้านักศึกษาเป็นวีระและวินัย แล้วนักศึกษาจึงมีอารมณ์ ความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และถ้านักศึกษาแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมดังกล่าวไปแล้ว นักศึกษาคาดว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร และนักศึกษาจะสามารถแก้ไขได้อย่างไร" โดยให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วบันทึกลงในใบกิจกรรม(ใบกิจกรรม 2 (ต่อ) : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1)

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้สอนใช้คำถามว่า การที่นักศึกษารู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุของการเกิดอารมณ์ต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

2. ให้นักศึกษาบอกถึงความรู้และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้โดยใช้คำถามว่านักศึกษาได้ความรู้และข้อคิดอะไรจากกิจกรรม และนักศึกษาจะนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

4. นักศึกษาบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ภาพยนตร์สั้น “ดูแล้วจะร้องไห้”
2. กรณีตัวอย่าง “วีระเป็นเหตุ”
3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง)
4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (ผังมโนทัศน์ประเภทอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ)
5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (วิเคราะห์อารมณ์ตนเอง และการแก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง)
6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง และการแก้ไข/เสริมสร้าง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง)
7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
9. แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง
10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์	1.แบบประเมินผลเพื่อวัดผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลการวิเคราะห์ และแก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง	2.แบบประเมินผลการวิเคราะห์และแก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง	2.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลงานการการอภิปรายกลุ่มวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง และการแก้ไข/เสริมสร้าง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	3.แบบประเมินผลงานเพื่อวัดแนวคิดในการวิเคราะห์ กรณีตัวอย่าง และการแก้ไข/เสริมสร้าง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	3.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	3.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนนขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
5.สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	5.แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	6.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

ความหมายของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง โกลแมน (Goleman. 1998A: 43) ได้ให้ความหมายว่า การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง หมายถึง ตระหนักรู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น ต้องการอะไร การตอบสนองทางร่างกายที่เกิดจากความรู้สึกโดยบอกได้ว่ารู้สึกอย่างไร พึงพอใจหรือเจ็บปวดจากความรู้สึกนั้น รู้ได้ว่าการเกิดอารมณ์มีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเองหรือผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ด้านอื่นๆ

องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง โกลแมน (Goleman. 1998A: 44) แบ่งองค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การรู้อารมณ์ตนเอง
2. การประเมินตนเองได้ถูกต้อง
3. ความมั่นใจในตัวเอง

ประเภทของอารมณ์ อารมณ์หรือความรู้สึกพื้นฐานของมนุษย์ มี 4 แบบ คือ สุข เศร้า กลัว โกรธ อารมณ์ทั้ง 4 แบบมีสาเหตุของการเกิดอารมณ์แตกต่างกัน ดังนี้

อารมณ์สุข อาจเกิดจากการที่บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ และได้รับรู้เรื่องราวที่ขบขัน

อารมณ์เศร้า อาจเกิดจากการสูญเสียบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งมีค่าหรือมีความสำคัญต่อชีวิตประสบกับความล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมบางสิ่งบางอย่าง

อารมณ์กลัว อาจเกิดจากกลัวสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ สัตว์และสิ่งของ เช่น กลัวงู กลัวความสูง กลัวพายุ กลัวความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น กลัวว่าการแสดงออกบางอย่างอาจจะนำไปสู่การไม่ได้รับความนิยมชมชอบจากสังคม และกลัวในสิ่งที่ไม่รู้ เช่น กลัวคนแปลกหน้า กลัวสถานที่ลึกลับ

อารมณ์โกรธ อาจเกิดจากการถูกดุด่าว่ากล่าว ถูกล้อเลียน ถูกขัดใจ ความอิจฉาริษยา ความไม่ชอบ ความเกลียดชัง

เอกสารกรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

กรณีตัวอย่าง : วีระเป็นเหตุ

ในวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ประจำวิชาสั่งให้นักศึกษาทุกคนทำรายงานเรื่องมนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่นไทย โดยให้เวลาทำสองสัปดาห์ วินัยจึงมาโรงเรียนแต่เช้าทุกวันเพื่อเข้าห้องสมุดค้นคว้าหาข้อมูลและในตอนกลางวันวินัยก็จะรับประทานอาหารแล้วเข้าห้องสมุดไปค้นคว้าหาข้อมูล วินัยทำอย่างนี้เป็นประจำตลอด 1 สัปดาห์ จนคิดว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว จึงได้นำข้อมูลมาเรียบเรียงและพิมพ์รายงานด้วยตนเองในช่วงเวลาว่าง ซึ่งวินัยได้ไปใช้บริการจากศูนย์คอมพิวเตอร์ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์ แล้ววินัยก็สามารถทำรายงานเสร็จเรียบร้อยก่อนที่จะถึงกำหนดส่งอาจารย์ ในขณะที่เวลาเหลืออีก 2 วัน จะต้องส่งงานอาจารย์ วีระซึ่งอยู่ห้องเดียวกับวินัยและยังไม่ได้เริ่มทำรายงานเลย รู้ว่าวินัยทำรายงานเสร็จแล้ว จึงมาขอยืมรายงานของวินัยไปดูเป็นตัวอย่าง ตอนแรกวินัยไม่ให้ยืม แต่วีระอ้อนวอนและสัญญาว่าจะไม่ลอกรายงานของวินัย เพียงแต่ขอยืมไปดูเป็นตัวอย่างเท่านั้นและจะนำมาคืนให้ในวันที่ต้องส่งอาจารย์ พอถึงกำหนดส่งวีระได้มาบอกวินัยว่า ไม่รู้ว่ารายงานของวินัยหายไปไหนหาเท่าไรก็หาไม่พบ

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองแล้ว ขอให้นักศึกษาจัดทำผังมโนทัศน์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาประเภทของอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

วิเคราะห์อารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง

เมื่อนักศึกษาได้รู้ประเภทของอารมณ์และสาเหตุการเกิดอารมณ์ประเภทต่าง ๆ แล้ว ให้นักศึกษานึกถึงเหตุการณ์ที่ตนเองได้พบมา พร้อมกับพิจารณาว่าเหตุการณ์นั้นส่งผลให้เกิดอารมณ์ประเภทใด แล้วบันทึกเหตุการณ์ให้ตรงกับอารมณ์ด้านล่างนี้

อารมณ์สุข

เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์สุข……

……..

สาเหตุการเกิดอารมณ์สุข……..

อารมณ์เศร้า

เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์เศร้า……

……

สาเหตุการเกิดอารมณ์เศร้า…….

อารมณ์กลัว

เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์กลัว……..

……

สาเหตุการเกิดอารมณ์กลัว……

อารมณ์โกรธ

เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์โกรธ……

……

สาเหตุการเกิดอารมณ์โกรธ……..

ชื่อนักศึกษา…… สาขา……รหัส……

ใบกิจกรรม 1 (ต่อ) : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

แก้ไข/เสริมสร้างอารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง

จากสาเหตุการเกิดอารมณ์ สุข เศร้า กลัว โกรธ ที่แต่ละคนได้วิเคราะห์ไว้แล้วนั้น ให้สมาชิกในกลุ่มเลือกสาเหตุการเกิดที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด แล้วนำมาอภิปรายร่วมกันถึงผลกระทบ และหาแนวทางแก้ไข/เสริมสร้าง

ประเภทอารมณ์	สาเหตุการเกิด	ผลกระทบ	แนวทางปรับปรุง/เสริมสร้าง
เศร้า	....	....	....
โกรธ	....	....	....
กลัว	....	....	....
สุข	....	....	....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1…….หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย และตอบคำถามต่อไปนี้

1.ถ้านักศึกษาเป็นวินัย นักศึกษาจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

จะมีอารมณ์…….

จะแสดงพฤติกรรม……..

……..

…..……

2.ถ้านักศึกษาเป็นวีระ นักศึกษาจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร และจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

จะมีอารมณ์…….

จะแสดงพฤติกรรม……..

……..

ใบกิจกรรม 2 (ต่อ) : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

แก้ไข/เสริมสร้างการตระรู้ในอารมณ์ตนเองจากกรณีตัวอย่าง

คำชี้แจง จากการวิเคราะห์อารมณ์จากกรณีตัวอย่าง ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายและตอบคำถาม

เพราะเหตุใดนักศึกษาจึงคิดว่า ถ้านักศึกษาเป็นวินัยและวีระ นักศึกษาจะมีอารมณ์ความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และถ้านักศึกษาแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรมดังกล่าวไปแล้ว นักศึกษา คาดว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร และสามารถที่จะแก้ไขผลกระทบนั้นได้อย่างไร

ถ้านักศึกษาเป็นวินัย

สาเหตุที่แสดงอารมณ์…….

……..

ผลกระทบ……

……..

ทางแก้ไข…….

……..

……

ถ้านักศึกษาเป็นวีระ

สาเหตุที่แสดงอารมณ์……..

……..

ผลกระทบ……

…….

แนวทางแก้ไข…….

…….

……..

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1
เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.การที่นักศึกษารู้ตนเองว่ากำลังอยู่ในอารมณ์ใด และสาเหตุการเกิดอารมณ์มาจากอะไร และรู้ว่าอารมณ์นั้นๆ จะมีผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อการปฏิบัติงานอย่างไร แสดงว่านักศึกษามีความสามารถในด้านใด

ก. ด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง ข. การซาบซึ้งอารมณ์ตนเอง
ค. การถ่ายโอนอารมณ์ตนเอง ง. การรับผิดชอบต่ออารมณ์ตนเอง

2. ในการแสดงออกซึ่งการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง อาศัยองค์ประกอบ 3 ประการ นักศึกษาคิดว่าข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดังกล่าว

ก. การรู้อารมณ์ตนเอง ข. การประเมินตนเองได้
ค. ความมั่นใจในตนเอง ง. การใช้สติปัญญาของตนเอง

3. ธีระเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และเป็นที่รักของเพื่อน ๆ ทุกคนในห้อง และยังเป็นที่ชื่นชอบของอาจารย์ที่สอน เพราะเป็นคนสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาคิดว่า ธีระเป็นคนที่จะแสดงออกทางอารมณ์ใดเสมอ

ก. อารมณ์กลัว ข. อารมณ์โกรธ
ค. อารมณ์สุข ง. อารมณ์เศร้า

4. นักศึกษาคิดว่าการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข นักศึกษาต้องตระหนักรู้และพยายามแสดงออกซึ่งอารมณ์ในข้อใด

ก. อารมณ์กลัว ข. อารมณ์โกรธ
ค. อารมณ์สุข ง. อารมณ์เศร้า

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.1

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

การควบคุมอารมณ์ตนเอง **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง หลักการควบคุมอารมณ์ตนเอง เทคนิคของการควบคุมอารมณ์ตนเอง สามารถสำรวจอารมณ์ตนเองและยอมรับได้ว่าตนเองกำลังอยู่ในสภาวะอารมณ์ใด รู้จักที่จะยับยั้งหรือควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมได้ และแสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเองได้
2. อธิบายหลักการ และเทคนิคของการควบคุมอารมณ์ตนเองได้
3. สามารถสำรวจอารมณ์ตนเองและยอมรับว่าตนเองกำลังอยู่ในสภาวะอารมณ์ใดได้
4. สามารถที่จะยับยั้งหรือควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมได้
5. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง
2. หลักการควบคุมอารมณ์ตนเอง
3. เทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 "สำรวจอารมณ์ตนเอง"

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักศึกษาดูหนังสั้น "ครูฟิวส์ขาด" พร้อมกับถามนักศึกษาว่าสาเหตุเกิดจากอะไร และผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร และให้นักศึกษาศึกษาความหมายของการ

ควบคุมอารมณ์ตนเอง หลักการ และเทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง จากใบความรู้ที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำการสรุปประเด็นสำคัญ โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน แล้วทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จนทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา

2. แล้วให้บอกด้วยว่า การที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้มีผลกระทบอย่างไร และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 “ควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม”

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึก ผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างเรื่อง “อย่าใส่ใจ” ให้ทุกกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มอ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง แล้วเริ่มนำการอภิปราย เพื่อตอบคำถามว่า “ถ้านักศึกษาเป็นสุพจน์ นักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อสมบัติและวินัยเปรียบว่าเป็นมด” และ “ถ้านักศึกษาเป็นภักดี นักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อสมชายจะเดินเข้าไปชกสมบัติและวินัย” โดยบันทึกในใบกิจกรรม(ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2)

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้สอนใช้คำถามว่า การที่นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

2. ให้นักศึกษาบอกถึงความรู้และสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้โดยใช้คำถามว่านักศึกษาได้ความรู้และข้อคิดอะไรจากกิจกรรม และนักศึกษาจะนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

3. นักศึกษาบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด”
2. กรณีตัวอย่าง “อย่าใส่ใจ”
3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (การควบคุมอารมณ์ตนเอง)
4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (สรุปความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง หลักการ และเทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง)
5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (สำรวจอารมณ์ตนเองและแก้ไขอารมณ์ตนเอง)
6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างและการแก้ไขผลกระทบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง)
7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
9. แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง
10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการสรุปประเด็นสำคัญ	1.แบบประเมินผลเพื่อวัดผลงานการสรุปประเด็นสำคัญ	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลการสำรวจ และแก้ไขอารมณ์ตนเอง	2.แบบประเมินผลการสำรวจ และแก้ไขอารมณ์ตนเอง	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	3.แบบประเมินผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ตนเอง	3.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ตนเอง	3.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนนขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
5.สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง	5.แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

การควบคุมอารมณ์ตนเอง

ความหมายของการควบคุมอารมณ์ตนเอง

การควบคุมอารมณ์ตนเอง หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเองและสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ แต่การที่คนเราจะจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมอารมณ์

หลักการควบคุมอารมณ์ตนเอง

การควบคุมอารมณ์ไม่ใช่การเก็บกด ไม่แสดงออกทางอารมณ์เลย แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะจัดการกับสถานการณ์อย่างมีเหตุผล แสดงออกในทางที่สังคมยอมรับ และมีผลเสียต่อตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจน้อยที่สุด ฉะนั้นการที่คนเราแสดงความก้าวร้าวหรือเก็บกดอารมณ์เอาไว้ จึงมิใช่การควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสม เพราะความก้าวร้าวนั้นสังคมไม่ยอมรับในขณะเดียวกันการเก็บกดอารมณ์ก็ย่อมเกิดผลเสียด้านจิตใจต่อตัวของเราเอง ดังนั้นควรเรียนรู้ความเหมาะสมในการแสดงอารมณ์ว่าเมื่อไรแสดงได้ เมื่อไรต้องควบคุมอารมณ์ไว้ รวมทั้งเรียนรู้การแสดงอารมณ์ในแบบที่สังคมยอมรับด้วย

การควบคุมอารมณ์ มี 2 ด้าน ได้แก่ (1) การควบคุมวิธีการแปลความหมายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มาเร้าให้เกิดอารมณ์ (2) ควบคุมการแสดงออกต่อเหตุการณ์นั้น ๆ

เทคนิคการควบคุมอารมณ์ตนเอง

1. ทบทวน ว่ามีอะไรบ้างที่เราทำลงไปเพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้นและพิจารณาว่าผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

2. เตรียมการในการแสดงอารมณ์

2.1 ฝึกสั่งตัวเองว่าจะทำอะไร และจะไม่ทำอะไร

2.2 ฝึกรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น หรือที่เราต้องเกี่ยวข้องในด้านดี ทำอารมณ์ให้แจ่มใส ไม่เศร้าหมอง สร้างโอกาสจากอุปสรรค หรือหาประโยชน์จากปัญหา โดยการเปลี่ยนมุมมองเช่น คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือความท้าทายที่จะทำให้เราพัฒนายิ่งขึ้น เป็นต้น

2.3 ฝึกผ่อนคลายความเครียด โดยเลือกวิธีที่เหมาะกับตนเอง เช่น ออกกำลังกาย นั่งสมาธิ เดินจงกรม เล่นดนตรี ปลูกต้นไม้

สรุปได้ว่า อารมณ์ทุกอารมณ์นั้นเกิดกับบุคคลทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยอารมณ์ในแง่ลบเช่น อารมณ์โกรธ และอารมณ์เศร้าที่มักทำให้เกิดผลเสียต่อบุคคลมาก ดังนั้นบุคคลจึงควรที่จะสำรวจตัวเองและยอมรับได้ว่าตนเองกำลังอยู่ในสภาวะอารมณ์อะไร และฝึกหัดที่จะระบายอารมณ์และควบคุมตัวเองได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ หรือรู้จักที่จะยับยั้งหรือควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมได้

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

สรุปประเด็นสำคัญเนื้อหาการควบคุมอารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการควบคุมอารมณ์ตนเองแล้ว ขอให้นักศึกษาทำการสรุปประเด็นสำคัญให้ครอบคลุมทุกเนื้อหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

สำรวจอารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง

1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน แล้วทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา

2. แล้วให้บอกด้วยว่า การที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้มีผลกระทบอย่างไร และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

.....

.....

พฤติกรรมที่แสดงออก

.....

.....

ผลกระทบ

.....

.....

.....

การแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

เอกสารกรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

กรณีตัวอย่าง : อย่าใส่ใจ

ภักดีและสุพจน์เป็นเพื่อนรักกันตั้งแต่เด็ก เรียนอยู่มหาวิทยาลัยเดียวกันและมักจะกลับบ้านพร้อมกันเป็นประจำเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน ภักดีเป็นคนใจเย็น เรียบร้อย มีรูปร่างอ้วนส่วนสุพจน์เป็นคนใจร้อน มีรูปร่างผอม

วันหนึ่งหลังจากเลิกเรียนระหว่างทางกลับบ้าน สุพจน์กับภักดีก็เดินกลับบ้านด้วยกันตามปกติ ระหว่างเดินทั้งคู่จะหยอกล้อกันเล่น บางครั้งทั้งคู่ก็วิ่งไล่จับ ไล่ตีกันบ้าง ช่วงจังหวะที่ สุพจน์กำลังวิ่งไล่ภักดีทั้งคู่ได้วิ่งผ่านสมบัติกับวินัย สมบัติชี้ให้วินัยดูแล้วพูดเสียงดังว่า ดูช้างกำลังวิ่งหนีมดจนหางจุกตูดซิ แล้ววินัยกับสมบัติก็หัวเราะพร้อมกัน สุพจน์ได้ยินจึงหยุดวิ่งแล้วหันมาถามสมบัติว่าพูดอย่างนี้หมายความว่าอย่างไร สมบัติจึงตอบว่า ก็หมายความว่าอย่างที่พูดนั้นแหละ สุพจน์จึงถามว่าหมายถึงตนกับภักดีใช่ไหม สมบัติตอบว่าแล้วแต่จะคิด สุพจน์จึงถามกลับว่าพูดอย่างนี้อยากมีเรื่องใช่ไหม สุพจน์พูดพร้อมกับเดินตรงไปหาวินัยและสมบัติพร้อมทั้งกำหมัดด้วย แต่ภักดีเดินเข้ามาดึงตัวไว้ก่อนแล้วพูดว่ารีบกลับบ้านกันเถอะ สุพจน์จึงพูดว่าพวกนั้นมันปากไม่ดีต้องโดนชกซักที สมบัติกับวินัยเห็นท่าไม่ดีจึงรีบวิ่งหนี สุพจน์ถามภักดีว่าพวกนั้นมันว่าเราทำไมไม่โกรธพวกนั้น ภักดีตอบว่าโกรธไปก็ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร ตัวเราโกรธเราก็รู้สึกไม่สบายใจ พวกนั้นก็ยิ่งได้ใจที่ทำให้เราโกรธได้ และก็จะล้อเราอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าเราเฉย ๆ ไม่สนใจพวกนั้นก็จะเลิกล้อไปเอง และยิ่งถ้าเราไปชกพวกนั้นเราอาจโดนอาจารย์ทำโทษก็ได้ สุพจน์เห็นด้วยกับภักดี แล้วทั้งสองคนก็รีบกลับบ้าน

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อให้รู้จักการควบคุมอารมณ์

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1…… …หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากได้ศึกษากรณีตัวอย่าง “อย่าใส่ใจ” ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นทั้ง 2 กรณี

1. ถ้านักศึกษาเป็นสุพจน์ นักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อสมบัติและวินัยเปรียบว่าเป็นมด

……

……

……

……

……

2. ถ้านักศึกษาเป็นภักดี นักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อสมชายจะเดินเข้าไปชกสมบัติและวินัย

……

……

……

……

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2
เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ตนเอง

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.การควบคุมอารมณ์ตนเอง หมายถึง

ก. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้ถูกใจฝ่ายตรงข้าม

ข. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้ถูกใจตนเอง

ค. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ง. ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง และสามารถแสดงออกได้เหมาะสมกับครอบครัว

2. การที่จะจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อใด

ก. การผ่อนคลายอารมณ์ตนเอง ข. การตอบสนองอารมณ์ตนเอง

ค. การควบคุมอารมณ์ตนเอง ง. การต่อต้านอารมณ์ตนเอง

3. การที่นักศึกษาสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ และสามารถแสดงพฤติกรรมอย่างถูกต้อง เหมาะสมนั่นหมายถึงนักศึกษามีความสามารถในข้อใด

ก. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง

ข. มีความสามารถในการรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง

ค. มีความสามารถในการรับอารมณ์ตนเอง

ง. มีความสามารถในการรับผิดชอบอารมณ์ตนเอง

4. เทคนิคในการควบคุมอารมณ์ตนเองด้วยการฝึกผ่อนคลายความเครียด มีวิธีการให้เลือกหลายวิธี ข้อใดเป็นวิธีการที่ใช้แล้วอาจจะไม่ได้ผล

ก. นั่งสมาธิ ข. เล่นดนตรี

ค. ออกกำลังกาย ง. ทำงานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.2

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

……

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจความหมายของการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองแสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้
2. อธิบายแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้
3. แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการสร้างจูงใจให้ตนเอง
4. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ

สาระการเรียนรู้

1.ความหมายของการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 “การจูงใจตนเอง”

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูวีดิทัศน์ชีวิตของ นิค ซึ่งเป็นชายพิการไม่มีแขน ไม่มีขา แต่สามารถประสบความสำเร็จได้ พร้อมกับถามนักศึกษาว่า คนเราทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ทุกคนหรือไม่ อะไรเป็นสิ่งที่จะทำให้คนเราประสบความสำเร็จ และให้นักศึกษาศึกษาความหมายและแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง พร้อมกับให้ทุกคนทำผังมโนทัศน์แนวทาง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1.ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษา พร้อมบอกด้วยว่าความสำเร็จนั้น เกิดจากแรงบันดาลใจใด

2. แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า ความสำเร็จในครั้งนั้นส่งผลต่อชีวิตของนักศึกษาอย่างไร (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าแรงบันดาลใจให้ไปสู่ความสำเร็จของนักศึกษาให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 "การจูงใจตนเองไปสู่เป้าหมาย"

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง เรื่อง ความสำเร็จของโกเมศ ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อดังนี้

(1) ถ้านักศึกษาถูกเพื่อนดูถูกเหยียดหยามเหมือนโกเมศ นักศึกษาจะรู้สึกอย่างไร

(2) นักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใด โกเมศจึงทำเกรดเฉลี่ยสูงขึ้นได้

(3) ถ้านักศึกษาตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดี่ยวกับโกเมศ นักศึกษาจะทำอย่างไร เพราะอะไร

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในประเด็นที่ว่า นักศึกษามีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และให้นักศึกษาตระหนักว่า ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น

2.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ชีวิตของ นิค ชายพิการทั้งแขนและขา
2. กรณีตัวอย่าง "ความสำเร็จของโกเมศ"
3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 (การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง)

4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3(ผังมโนทัศน์สรุปแนวคิดการสร้างแรงจูใจให้ตนเอง)

5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 (การแสดงออกถึงการจูงใจตนเอง)

6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย)

7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานด้วยความมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์	1.แบบประเมินผลการจัดทำผังมโนทัศน์	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลการจัดทำกิจกรรมการแสดงออกถึงการจูงใจตนเอง	2.แบบประเมินผลการจัดทำกิจกรรมการแสดงออกถึงการจูงใจตนเอง	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย	3.แบบประเมินผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจตนเอง	3.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจตนเอง	3.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนน ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ที่แสดงออกถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	5.แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ตนเอง	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	6.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

การจูงใจตนเอง

ความหมายของการจูงใจตนเอง

การจูงใจตนเอง หมายถึง ความพยายามที่จะปรับปรุงตน เพื่อการรักษาอารมณ์ให้คงที่ตลอดจนมีเป้าหมาย

แนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543: 141 – 142) วิธีการที่จะสร้างความเข้มแข็งของอารมณ์เพื่อเกิดความมุ่งมั่นที่จะกระตุ้นตัวเองให้มีการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

1. ทบทวนว่าสิ่งที่สำคัญในชีวิตของเรามีอะไรบ้าง ที่เราต้องการ อยากได้อยากมี อยากเป็น จัดอันดับความสำคัญ แล้วพิจารณาว่าการจะบรรลุสิ่งที่ต้องการแต่สิ่งนั้นสิ่งใดที่มีทางเป็นไปได้ สิ่งใดเป็นไปไม่ได้ สิ่งใดจะเกิดประโยชน์ สิ่งใดจะเกิดโทษ

2. นำความต้องการในข้อ 1 ที่เป็นไปได้และเกิดประโยชน์มาตั้งเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนให้แก่ตนเอง แล้ววางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น

3. ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องระวังอย่าให้เหตุการณ์บางอย่างมาทำให้ไขว้เขวไปจนออกนอกทางที่จะบรรลุเป้าหมาย

4. ถ้าท่านเป็นบุคคลประเภท “สมบูรณ์แบบ” (Perfectionist) คือทุกอย่างที่เกี่ยวกับท่านต้องดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด ผิดพลาดไม่ได้ ต้องพยายามลดความสมบูรณ์แบบลงฝึกสร้างความยืดหยุ่นในอารมณ์ จะได้ไม่เครียดผิดหวัง เสียกำลังใจหากเกิดสิ่งผิดพลาดบกพร่องขึ้น

5. ฝึกการมองหาประโยชน์จากอุปสรรค มองหาสิ่งดีจากสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว (เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเปลี่ยนให้ไม่เกิดไม่ได้) เพื่อสร้างความรู้สึกดีๆ ที่จะเป็นพลังให้เกิดสิ่งดีอื่นๆ ต่อไป

6. ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี (ใช้พื้นฐานจากข้อ 5) ทำความเข้าใจในเรื่องการมองโลกในแง่ดี หามุมมองที่ดีในเรื่องที่เราไม่พอใจ มองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้ การคิดในแง่ดีทำให้รู้สึกดี มีพฤติกรรมที่ดี เกิดความพึงพอใจ เป็นการเพิ่มพลัง-แรงจูงใจให้ตัวเอง

7. หมั่นสร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง มองสิ่งดีในตนเอง นึกถึงสิ่งที่สร้างความภูมิใจ แม้จะเป็นสิ่งเล็กๆน้อยๆ ในตัวเรา และพยายามใช้สิ่งดีในตนสร้างให้เกิดคุณค่าแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ ก็จะยิ่งเพิ่มพูนความหมายในชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มแรงจูงใจที่จะรู้สึก - คิด – และปฏิบัติสิ่งดีต่างๆ

8. ให้กำลังใจตัวเอง คิดอยู่เสมอว่า เราทำได้ – เราจะทำ – แล้วลงมือทำ

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

ผังมโนทัศน์แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ขอให้นักศึกษาทำการสรุปโดยจัดทำผังมโนทัศน์ในประเด็นแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

การจูงใจตนเอง

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษา พร้อมบอกด้วยว่า ความสำเร็จนั้นเกิดจากแรงบันดาลใจใด

2. แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า ความสำเร็จในครั้งนั้นส่งผลต่อชีวิตของนักศึกษาอย่างไร

ความสำเร็จที่ข้าพเจ้าภาคภูมิใจ

.....

.....

แรงจูงใจที่นำไปสู่ความสำเร็จ

.....

.....

ความสำเร็จในครั้งนี้ส่งผลต่อชีวิตของข้าพเจ้า

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

เอกสารกรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

กรณีตัวอย่าง : ความสำเร็จของโกเมศ

โกเมศ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลพระนคร ผลการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ คือ เกรดเฉลี่ย 2.50 ถือว่าอยู่ระดับ ปานกลาง เพราะถ้าหากจัดอยู่ในระดับ ดี ต้องได้เกรด 3.00 และถ้าจะให้ได้ดีมาก ต้องมีเกรดถึง 3.50 และถ้าหากได้เกรดถึง 4.00 ก็ถึงขั้นดีเยี่ยม ดังนั้น เขาจึงถูกจัดอยู่ในประเภทที่เรียนอยู่ในระดับปานกลาง โกเมศ มีเพื่อนอีก 2 คน คือ มานะและอานนท์ ซึ่งเพื่อนทั้ง 2 คนนี้เป็นนักศึกษาเรียนเก่ง เกรดเฉลี่ยของมานะ 4.00 ส่วนของอานนท์ก็ไม่น้อยหน้า 3.89 มีอยู่ วันหนึ่ง มานะและอานนท์ได้พบกับโกเมศ มานะได้พูดกับโกเมศว่า “อาทิตย์หน้าพวกเราจะไปเที่ยวน้ำตก และมีเพื่อนจากโรงเรียนเก่าของเราไปด้วยหลายคน เราอยากจะชวนเธอไปด้วย แต่ก็กลัวเพื่อน ๆ เก่าของเราจะหาว่าเรามีเพื่อนที่เรียนไม่เก่ง กลัวเขาจะล้อเอา” เมื่อโกเมศได้ยินดังนั้นก็คิดอยู่ในใจว่า “เรามันคนเรียนไม่เก่งหรือนี่ เราจะไม่ให้ใครมาดูถูกเราได้อีกต่อไปนี้เราจะใช้ความรู้ความสามารถของเราให้เต็มที่ในการเรียน เราจะต้องทำเกรดเฉลี่ยให้ถึง 3.50 ให้ได้” เมื่อคิดได้ดังนั้นแล้ว โกเมศจึงบอกกับมานะและอานนท์ว่า “ไม่เป็นไร หรอกเพื่อน ขอบใจมาก และต่อไปนี้เราจะเรียนให้ดีขึ้นเพื่อจะได้เก่งเหมือนเพื่อน”

หลังจากนั้นมา โกเมศก็ตั้งใจเรียน วิชาอะไรที่ไม่เข้าใจก็สอบถามอาจารย์จนเป็นที่เข้าใจ ทบทวนบทเรียนทุกวัน ทำแบบฝึกหัดในทุกวิชา วิชาใดที่ได้คะแนนดีอยู่แล้วก็ทำให้ดียิ่งขึ้น วิชาใดได้คะแนนน้อยก็ทบทวนและหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น พอผลการสอบกลางภาคออกมา ปรากฏว่า โกเมศได้เกรดเฉลี่ย 3.61 และหลังจากสอบกลางภาค โกเมศก็ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนการอย่างเต็มที่ พอผลการสอบปลายภาคออกมา ปรากฏว่า โกเมศได้เกรดเพิ่มขึ้นเป็น 3.77 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก และโกเมศก็มีแรงจูงใจที่จะตั้งใจเรียนให้ได้เกรดเฉลี่ยดีขึ้นเรื่อยๆ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องได้ยินมานะและอานนท์พูดว่า อายที่คบกับเพื่อนที่เรียนไม่เก่ง

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

วิเคราะห์กรณีตัวอย่างเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่…….

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากได้ศึกษากรณีตัวอย่าง “ความสำเร็จของโกเมศ” ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

ถ้านักศึกษาถูกเพื่อนดูถูกเหยียดหยามเหมือนโกเมศ นักศึกษาจะรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

นักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใด โกเมศ จึงทำเกรดเฉลี่ยสูงขึ้นได้

.....

.....

.....

ถ้านักศึกษาตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับโกเมศ นักศึกษาจะทำอย่างไร เพราะอะไร

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3
เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.ความพยายามที่จะปรับปรุงตน เพื่อรักษาอารมณ์ให้คงที่ ตลอดจนมีเป้าหมาย หมายถึง

ก. การยอมรับใจตนเอง ข. การชนะใจตนเอง

ค. การรักษาใจตนเอง ง. การจูงใจตนเอง

2. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง จะทำให้นักศึกษาสามารถก้าวไปสู่สิ่งใด

ก. เป้าหมาย ข. โอกาส

ค. ความฝัน ง. อนาคต

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หากจะให้ได้ผลนักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนในเรื่องใด

ก. ฝึกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ข.ฝึกออกกำลังกาย

ค. ฝึกเล่นดนตรี ง. ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี

4.ในการทำงาน ถ้านักศึกษารู้สึกว่างานที่รับผิดชอบ เป็นงานที่มีความยากลำบากและมีอุปสรรค นักศึกษา จะทำอย่างไร

ก. ขอให้เพื่อนที่เก่งกว่าและมีความสามารถมาช่วยทำ

ข. หาทางแก้ไขและพยายามทำต่อไป เพื่อให้งานสำเร็จ

ค. จ้างเพื่อนที่มีความสามารถทำจนสำเร็จ

ง. เลิกทำงานนั้นทันที

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.3

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

……

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เวลา 2 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจการจำกัดความเกี่ยวกับการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และรู้เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการรู้และการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จำกัดความเกี่ยวกับการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้
2. อธิบายเทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้
3. มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี

สาระการเรียนรู้

1.การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น

2.เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 “เอาใจเขามาใส่ใจเรา”

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ใจเขา - ใจเรา” เมื่อนักศึกษาดูจบ ผู้สอนถามนักศึกษาว่า ถ้านักศึกษาเป็นตัวเอกของเรื่อง จะรู้สึกอย่างไรที่ถูกเพื่อนแสดงอารมณ์และมีพฤติกรรม ต่อตนเช่นนั้น และถ้านักศึกษาเป็นตัวเอกของเรื่องจะแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนอย่างไร ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาเนื้อหาการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นจากใบความรู้ที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1.ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่นักศึกษาต้องทนให้ผู้อื่นแสดงอารมณ์หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งกระทบต่อความรู้สึกของนักศึกษาอย่างมาก

2.แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เหตุการณ์ครั้งนั้น นักศึกษามีวิธีการจัดการอย่างไร โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 1 (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าถึงวิธีการจัดการกับอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ไม่ดีของเพื่อน ให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 "เข้าใจกันด้วยดี"

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างกรณีตัวอย่าง "ความคิดใครดี" ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1) ดังนี้

(1) นักศึกษาจะทำอย่างไร ถ้าเพื่อนไม่เห็นด้วยกับความคิดของนักศึกษา

(2) นักศึกษาจะทำอย่างไร ถ้าเพื่อนดูแคลนความคิดของนักศึกษา

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเรามีอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น การที่เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ เราต้องทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสั้น “เอาใจเขามาใส่ใจเรา”
2. กรณีตัวอย่าง “ความคิดใครดี”
3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น)
4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1(ผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น)
5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น)
6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง)
7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
9. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด และประเมินผล	เครื่องมือการวัด และประเมินผล	เกณฑ์การวัด และประเมินผล
1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	1.แบบประเมินผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์เทคนิคในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น	2.แบบประเมินผลการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	3.แบบประเมินผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	3.แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	3.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนนขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	4.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	5.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น

การรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นและสามารถแสดงอารมณ์ตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกับคนที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย จะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมหรือทำงานด้วยกันได้อย่างดี และมีความสุขมากขึ้น

เทคนิคการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกผู้อื่น

1.ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทางการพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่น ๆ

2. อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จากสิ่งที่สังเกตเห็นว่าเขากำลังมีความรู้สึกใด โดยอาจตรวจสอบว่าเขารู้สึกอย่างนั้นจริงหรือไม่ด้วยการถาม แต่วิธีนี้ควรทำในสถานการณ์ที่เหมาะสม เพราะมิฉะนั้น อาจดูเป็นการวุ่นวาย ก้าวก่ายเรื่องของผู้อื่นได้

3. ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล เรียกว่าเอาใจเขามาใส่ใจเราว่าถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไร จากสภาพที่เขาเผชิญอยู่ แสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ เมื่อผู้อื่นกำลังมีปัญหา

ใบงาน 1 : **แผนการจัดการเรียนรู้ที่** 3.1

ผังมโนทัศน์เทคนิคการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ขอให้นักศึกษาทำการสรุปโดยจัดทำผังมโนทัศน์ในประเด็นเทคนิคการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์ที่นักศึกษาต้องทนให้ผู้อื่นแสดงความรู้สึกหรือแสดงออกที่ไม่ดี ซึ่งกระทบต่อความรู้สึกของนักศึกษาอย่างมาก

2. แล้วให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เหตุการณ์ครั้งนั้น นักศึกษามีวิธีการจัดการอย่างไร

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

ผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

วิธีการแก้ไข เพื่อการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

เอกสารกรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

กรณีตัวอย่าง : ความคิดใครดี

อาจารย์ที่ปรึกษาได้บอกแก่นักศึกษาว่า อีกสองสัปดาห์ทางคณะวิศวกรรมศาสตร์จะจัดงานวิชาการเพื่อเสนอผลงานนักศึกษาและนิทรรศการเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่สนใจได้เข้ามาชม อาจารย์จึงแนะนำว่า นักศึกษาน่าจะทำอะไรสักอย่างเพื่อเป็นการหารายได้ระหว่างเรียน นักศึกษาเห็นด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาจึงให้นักศึกษาปรึกษากันว่าจะทำอะไรดี

เมื่อเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์เสร็จแล้ว ณัฐพล ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องจึงเรียกเพื่อน ๆ มาประชุมว่าจะทำอะไรขายดี เพื่อเป็นการหารายได้ เพื่อน ๆ ต่างก็แย่งกันเสนอความคิดเห็นให้ทำโน่นทำนี่ จนฟังไม่รู้เรื่อง บางคนก็ไม่ยอมพูดแสดงความคิดเห็น ศราวุฒิจึงบอกให้เพื่อนเงียบแล้วให้เสนอความคิดเห็นทีละคน ธาราพงศ์เสนอว่าน่าจะขายข้าวราดแกง แต่เขมทัตค้านว่าข้าวราดแกงยุ่งยากต้องทำหลายขั้นตอน ตนขอเสนอว่าน่าจะขายขนมจีนน้ำยาดีกว่า ซื้อขนมจีนมาแล้วก็ทำน้ำยามา 1 อย่าง แค่นี้เอง ง่ายจะตาย เพื่อน ๆ ส่วนมากก็เห็นด้วย ทำให้ธาราพงศ์ไม่พอใจ จึงพูดว่าถ้าจะทำน้ำยาขนมจีนก็ทำมาเองก็แล้วกัน คงจะอร่อยเหาะแน่ ศราวุฒิต่อว่าธาราพงศ์ว่าไม่น่าไปว่าเพื่อนอย่างนั้น นี้เป็นเพียงแค่การเสนอความคิดเห็นเท่านั้น ทุกคนมีสิทธิเสนออะไรก็ได้ ศราวุฒิจึงให้เพื่อน ๆ เสนอ ความคิดเห็นอีก แล้วเขาจะให้เพื่อน ๆ ลงมติว่าจะทำอะไรขายและให้ทุกคนเคารพมติที่ออกมาด้วย จักรกฤษณ์จึงเสนอว่าน่าจะขายลูกชิ้นทอดเพราะว่าทำง่ายและไม่ต้องใช้ฝีมือในการปรุงมากนัก และไม่ต้องล้างจานด้วย และสามารถเตรียมน้ำจิ้มไว้ก่อนได้โดยไม่เสียง่าย ๆ และใช้เงินลงทุนน้อยด้วย ไพศาลเสนอว่าน่าจะขายน้ำอัดลมด้วย

จากนั้นสุกัญญาให้เพื่อน ๆ ลงมติว่าจะเลือกขายอะไร ปรากฏว่าเพื่อน ๆ ยอมรับข้อเสนอของจักรกฤษณ์และไพศาล เพราะว่าการทำลูกชิ้นทอดไม่ยุ่งยากและเป็นของที่ทานเล่นได้ตลอด และทอดใหม่ ๆ ตลอดเวลาทำให้น่ารับประทาน และน้ำอัดลมก็เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทานอยู่แล้วหลังจากทานอาหาร หลังจากตกลงกันได้แล้วนักศึกษาก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง ความคิดใครดี

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่…….

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากได้ศึกษากรณีตัวอย่าง “ความคิดใครดี” ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

1.ถ้านักศึกษาเป็นธาราพงศ์ นักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อถูกเขมทัตค้านสิ่งที่ได้เสนอและกลับเสนอสิ่งอื่นแทน

.....

.....

2.ถ้านักศึกษาเป็นเขมทัต จะทำอย่างไร เมื่อธาราพงศ์ไม่พอใจ จนแสดงอารมณ์ด้วยคำพูดว่า “ถ้าจะทำน้ำยาขนมจีนก็ทำมาเองก็แล้วกัน คงจะอร่อยเหาะแน่”

.....

.....

3.ถ้านักศึกษาเป็นศราวุฒิ นักศึกษาจะทำอย่างไร ในเมื่อเพื่อน ๆ มีหลายความคิดเห็น แต่เพื่อนบางคนก็ไม่แสดงความคิดเห็น

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1
เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.การรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาอย่างไร

ก. ทำให้นักศึกษาสามารถเก็บอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ข. ทำให้นักศึกษาสามารถรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เป็นอย่างดี

ค. ทำให้นักศึกษาสามารถแสดงอารมณ์ตนเองต่อต้านได้เป็นอย่างดี

ง. ทำให้นักศึกษาสามารถแสดงอารมณ์ตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

2. สิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถสร้างสัมพันธภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและมีความสุขคือข้อใด

ก. การรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ข. การรู้และเข้าใจฐานะทางเศรษฐกิจของผู้อื่น

ค. การรู้และเข้าใจประวัติส่วนตัวของผู้อื่น ง. การรู้และเข้าใจประวัติการทำงานของผู้อื่น

3.การที่นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น แสดงให้เห็นว่านักศึกษาได้แสดงออกซึ่งคำตอบในข้อใด

ก. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ข. การอ่อนน้อมถ่อมตน

ค. ความเอื้ออาทร ง. ความมีน้ำใจ

4.เขมทัต ชวนธาราพงศ์ไปทำธุระนอกมหาวิทยาลัย แต่ธาราพงศ์ ยังทำงานที่อาจารย์ธันยพรมอบหมายไม่เสร็จ

ถ้านักศึกษาเป็นเขมทัต นักศึกษาจะทำอย่างไร จึงจะเรียกว่าเป็นผู้ที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ก. ช่วยธาราพงศ์ทำงานให้เสร็จก่อน แล้วจึงออกไปทำธุระด้วยกัน

ข. ขอให้ธาราพงศ์ออกไปทำธุระด้วยกันก่อน และจึงกลับมาทำงาน

ค. สั่งให้ธาราพงศ์รีบทำงานให้เสร็จเร็ว ๆ จะได้ออกไปธุระด้วยกัน

ง. โกรธธาราพงศ์และหุนหันออกไปทำธุระคนเดียว

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.1

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจความหมายของการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.บอกความหมายของการปรับตัวได้

2.อธิบายแนวทางในการปรับตัวได้

3.มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

สาระการเรียนรู้

1. การปรับตัว

2. แนวทางในการปรับตัว

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 “หาเพื่อนสนิท”

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “เพื่อน...วัดไม่ได้” เมื่อนักศึกษาดูไปถึงครึ่งเรื่อง ผู้สอนถามนักศึกษาว่า ถ้านักศึกษาเป็นมิ้น จะรับพฤติกรรมของโมได้หรือไม่ ในทางตรงกันข้ามถ้านักศึกษาเป็นโมจะรับพฤติกรรมของมิ้นได้หรือไม่ ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาเนื้อหาการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว จากใบความรู้ที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์วันแรกที่เข้ามาเป็นนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 เพื่อนใหม่ที่นักศึกษารู้จักเป็นคนแรกคือใคร และนักศึกษามีความรู้สึกต่อเพื่อนใหม่อย่างไร

2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เพื่อนสนิทของนักศึกษาคนปัจจุบันคือใคร และนักศึกษามีความรู้สึกต่อเพื่อนสนิทอย่างไร

3. แล้วให้นักศึกษาบอกวิธีการปฏิบัติตัวต่อกันอย่างไร จึงเป็นเพื่อนสนิทกันได้จนถึงปัจจุบัน โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2)

4. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 “ปรับตัวเข้าหากัน”

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนให้นักศึกษาดูหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” อีกครั้งจนจบเรื่อง เมื่อนักศึกษาดูจบให้ทุกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 อุปนิสัยของโมเป็นอย่างไร

3.2 อุปนิสัยของมิ้นเป็นอย่างไร

3.3 โมและมิ้นคบกันเป็นเพื่อนได้อย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เราต้องอยู่ร่วมกับอื่นในสังคม คนที่มาอยู่ร่วมกับเรานั้น มาจากต่างที่กัน ย่อมมีความคิด มีความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าเราสามารถปรับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะช่วยให้ปรับตัวเข้าหากันได้ดี และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสั้น "เพื่อน...วัดไม่ได้"
2. บทสรุปเนื้อหาของหนังสั้น "เพื่อน...วัดไม่ได้"
3. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (การปรับตัว)
4. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (สรุปสาระสำคัญเนื้อหาการปรับตัว)
5. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (การแสดงความรู้สึกต่อเพื่อนสนิท)
6. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่างหนังสั้น)
7. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
9. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
10. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด และประเมินผล	เครื่องมือการวัด และประเมินผล	เกณฑ์การวัด และประเมินผล
1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญเนื้อหาการปรับตัว	1.แบบประเมินผลงานการสรุปสาระสำคัญเนื้อหาการปรับตัว	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการแสดงความรู้สึก ต่อเพื่อนสนิท	2.แบบประเมินผลการแสดงความรู้สึกต่อเพื่อนสนิท	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้”	3.แบบประเมินผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้”	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	4.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนนขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
4.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จ ด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
5.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

การปรับตัว

การปรับตัว คือ ความสามารถของคนในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ แล้วสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของชุมชนและสังคมนั้น

การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีการปรับตัวที่ดี ซึ่งในการปรับตัวที่ดี บุคคลจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อันเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่ชอบพอของผู้ใกล้ชิดและบุคคลทั่วไป

การที่บุคคลจะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต้องประกอบด้วยการมีบุคลิกภาพที่ดี มีการปฏิบัติตนเหมาะสมตามกาลเทศะ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการให้และการรับ รู้จักการสนทนาพาที รู้จักวางตัวในสังคมอย่างเหมาะสม สาเหตุที่ต้องมีการปรับตัวเพราะคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราจึงต้องรู้จักแสดงออกต่อผู้อื่น และปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นให้ได้

แนวทางในการปรับตัว

1.พยายามสำรวจและทำความรู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ตรงตามความเป็นจริง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง

2.มองตัวเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม ไม่ดูถูกตัวเอง พยายามพัฒนาตัวเอง โดยหมั่นแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

3.พยายามทำใจให้มั่นคง ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้ ยินดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแล้วนำมาพิจารณาด้วยเหตุผล

4.ให้ความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับคนรอบข้าง ให้ความเป็นมิตรกับคนทั่วไป ไม่มองคน ในแง่ร้ายเกินไป

5.จัดเวลาพักผ่อน คลายเครียด หาความสนุกสนานใส่ตัวบ้าง และไม่หมกมุ่นกับปัญหาใด ๆ มากเกินไป

นอกจากเราจะสามารถปรับตัวได้ดีแล้ว เรายังต้องเรียนรู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกด้วย เพราะบุคคลแต่ละคนมาจากที่แตกต่างกัน มีนิสัยต่างกัน ทำให้แต่ละคนมีลักษณะและการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน เมื่อเรารู้เราจะได้นำความรู้นั้นมาใช้ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบุคคลแต่ละคน ได้เป็นอย่างดี

(ที่มา : กรมสุขภาพจิต. **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ : กระทรวง[illegible])

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

สรุปสาระสำคัญของการปรับตัว

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว ขอให้นักศึกษาทำการสรุปสาระสำคัญให้ครอบคลุมในประเด็นการปรับตัว และแนวทางในการปรับตัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

หาเพื่อนสนิท

คำชี้แจง

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนนึกถึงเหตุการณ์วันแรกที่เข้ามาเป็นนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 เพื่อนใหม่ที่นักศึกษารู้จักเป็นคนแรกคือใคร และนักศึกษามีความรู้สึกต่อเพื่อนใหม่อย่างไร

2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า เพื่อนสนิทของนักศึกษาคนปัจจุบันคือใคร และนักศึกษามีความรู้สึกต่อเพื่อนสนิทอย่างไร

3. แล้วให้นักศึกษาบอกวิธีการปฏิบัติตัวต่อกันอย่างไร จึงเป็นเพื่อนสนิทกันได้จนถึงปัจจุบัน

❖ เพื่อนคนแรกที่เข้ามาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ คือ

.....

❖ อุปนิสัยของเพื่อนคนแรก

.....

.....

❖ ปัจจุบันเพื่อนมีเพื่อนสนิท คือ.....

❖ อุปนิสัยของเพื่อนสนิท

.....

.....

.....

❖ นักศึกษาใช้วิธีการผูกมิตร โดย

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา……สาขา……รหัส…….

สรุปเนื้อหาหนังสั้น : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

สรุปเนื้อหาหนังสั้น “เพื่อน...วัดไม่ได้”

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

วิเคราะห์เนื้อหาหนังสั้น “เพื่อน.....วัดไม่ได้”

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากดูหนังสั้น “เพื่อนกัน...วัดไม่ได้” ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

1. อุปนิสัยของโมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. อุปนิสัยของมิ้นเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. โบและมิ้นคบกันเป็นเพื่อนได้อย่างไร

.....

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2 เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

ชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.ความสามารถของคนในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ แล้วสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและชุมชน คือความหมายของข้อใด

ก. การปรับสภาพแวดล้อม ข. การปรับสภาพสังคม

ค. การปรับตัว ง. การปรับสุขภาพจิต

2. จากคำกล่าวที่ว่า “การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีการปรับตัวที่ดี ซึ่งในการปรับตัวที่ดีนั้น บุคคลจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี” นักศึกษาคิดว่าบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะต้องไม่มีบุคลิกภาพในข้อใด

ก. ปฏิบัติตนเหมาะสมตามกาลเทศะ ข. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ค. รู้จักการให้และการรับ ง. รู้จักการวางตัวเหนือผู้อื่น

3. การที่นักศึกษาจะสามารถปรับตัวได้ดี นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตนตามแนวทางในการปรับตัวที่ดี ซึ่งข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปรับตัวดังกล่าว

ก. พยายามสำรวจและทำความรู้จักผู้อื่นอย่างถ่องแท้ตามความคิดของตนเอง

ข. มองตนเองเป็นคนมีคุณค่ามีประโยชน์ ไม่ดูถูกตัวเอง

ค. พยายามทำใจให้มั่นคง ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้ ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ง. ให้ความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับคนรอบข้าง ไม่มองคนในแง่ร้ายเกินไป

4.ทรงพล และทรงพร จับคู่ทำรายงานร่วมกัน ทรงพลเป็นนักศึกษาที่ยึดความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ โดยไม่ยอมฟังความคิดเห็นของทรงพร ถ้านักศึกษาเป็นทรงพร นักศึกษาจะทำอย่างไรเพื่อปรับตัวเข้ากับทรงพลให้ได้

ก. ไปพบอาจารย์เพื่อขอเปลี่ยนคู่ทำรายงานใหม่

ข. ไปพบอาจารย์เพื่อขอทำรายงานคนเดียว

ค. ไปขอทำรายงานกับเพื่อนคู่อื่น

ง. พูดกับทรงพลดีๆ ว่า “เธอจะเอาแต่ความคิดของเธอคนเดียวไม่ได้ เพราะทำงานคู่กันต้องให้เราได้มีโอกาสออกความคิดเห็นด้วย” และก็ทำรายงานคู่กับทรงพลเช่นเดิม

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.2

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.บอกคำจำกัดความของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

2.อธิบายเทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกันได้

3.มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

สาระการเรียนรู้

1. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 “ความรู้สึกที่แตกต่าง”

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ผู้สอนเลือกตัวแทนนักศึกษา 2 คน ออกมาหน้าห้อง ให้นักศึกษาคนแรกพูดเรื่องราวเกี่ยวกับอุปนิสัยของตนเองให้เพื่อน ๆ ฟัง และให้เพื่อนคนที่สองพูดเรื่องราวเกี่ยวกับอุปนิสัยของเพื่อนคนแรกบ้าง โดยสลับกันทำเช่นเดิม แล้วให้นักศึกษาที่นั่งฟังร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า สิ่งที่เรามีอารมณ์ความรู้สึกกับตัวตนของเราเอง และสิ่งที่คนอื่นมีอารมณ์ความรู้สึกกับตัวตนของเรา ย่อมมีความแตกต่างกันบ้าง การยอมรับความรู้สึกและความคิดเห็นของเพื่อนที่มีต่อเรา ย่อมนำไปสู่การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะการอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่ม เป็นสังคมของคนเรา ย่อมต้องมีอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น

การรับรู้และเข้าใจ พร้อมยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จะทำให้คนเราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3. ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น จากใบความรู้ที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับให้นักศึกษาทุกคนสรุปสาระสำคัญของการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานไม่สำเร็จตามเป้า

2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า งานที่สำเร็จตามเป้าหมาย นักศึกษามีวิธีในทำงานอย่างไร ส่วนงานที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักศึกษาแก้ปัญหานั้นอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 1 (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2 “ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน”

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน” ให้ทุกกลุ่ม แล้วให้หัวหน้ากลุ่มอ่านให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3) ดังนี้

3.1 ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เพื่อให้งานกลุ่มเสร็จเร็ว

3.2 ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อไพศาลไม่ยอมช่วยเหลืองานกลุ่มที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน

3.3 ถ้านักศึกษาเป็นไพศาล นักศึกษาจะช่วย สิทธิชัยและจักร์กฤษณ์ วาดรูปหรือไม่

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง อันเป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันว่า คนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เราต้องอยู่ร่วมกับอื่นในสังคม คนที่มาอยู่ร่วมกับเรานั้น มาจากต่างที่กัน ย่อมมีความคิด มีความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าเราสามารถปรับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. กรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน”
2. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น)
3. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (สรุปสาระสำคัญการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น)
4. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (แสดงความรู้สึกที่แตกต่าง)
5. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3 (วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง)
6. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3
7. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
9. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด และประเมินผล	เครื่องมือการวัด และประเมินผล	เกณฑ์การวัด และประเมินผล
1.ตรวจผลงานการสรุป สาระสำคัญการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	1.แบบประเมินผลงานการสรุป สาระ สำคัญการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการแสดง ความรู้สึก ที่แตกต่าง	2.แบบประเมินผลการแสดง ความรู้สึกที่แตกต่าง	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลการวิเคราะห์กรณี ตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน”	3.แบบประเมินผลการวิเคราะห์ กรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน”	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการ สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนน ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตาม หน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จ ด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงาน ตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจน สำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการสร้าง สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้าง สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.ประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.แบบประเมินผลการนำเสนอ ผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

การมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน จะช่วยลดความขัดแย้ง และช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น พร้อมที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์

เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน

1. ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ด้วยการเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกของผู้อื่น
2. ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ฝึกการเป็นพูดและผู้ฟังที่ดี และไม่ลืมที่จะใส่ใจในความรู้สึกของผู้ฟังด้วย
3. ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และรับ
4. ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ รู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น
5. ฝึกแสดงความชื่นชม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตามวาระที่เหมาะสม

ใบงาน 1 : **แผนการจัดการเรียนรู้ที่** 3.3

สรุปสาระสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเทคนิคในการสร้าง
สัมพันธภาพอันดีต่อกัน ขอให้นักศึกษาทำการสรุปให้ครอบคลุมสาระสำคัญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

ความรู้สึกที่แตกต่าง

คำชี้แจง

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และประสบการณ์การทำงานร่วมกับเพื่อน แล้วทำให้งานไม่สำเร็จตามเป้า

2. และให้นักศึกษาบอกต่อด้วยว่า งานที่สำเร็จตามเป้าหมาย นักศึกษามีวิธีในทำงานอย่างไร ส่วนงานที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักศึกษาแก้ปัญหานั้นอย่างไร

งานที่ทำร่วมกับเพื่อนแล้วสำเร็จตามเป้าหมาย

.....

.....

เทคนิคที่ใช้ในการทำงาน

.....

.....

งานที่ทำร่วมกับเพื่อนแล้วไม่สำเร็จตามเป้าหมาย

.....

.....

.....

วิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

กรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

กรณีตัวอย่าง : **ต้องช่วยกัน**

ในชั่วโมงวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ได้มอบหมายงานให้นักศึกษาไปทำรายงาน วัยรุ่นกับทักษะมนุษยสัมพันธ์ โดยแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งมี 3 หัวข้อ คือ หัวข้อวัยรุ่นไทย หัวข้อ มนุษยสัมพันธ์ และหัวข้อมนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่น โดยให้นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 6 คน

คุณากร จีระสิทธิ์ สิทธิชัย จักร์กฤษณ์ ชลธิศ และ ไพศาล อยู่กลุ่มเดียวกัน ทุกคนในกลุ่มได้เลือกชลธิศให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ชลธิศจึงปรึกษากับเพื่อน ๆ ว่า น่าจะแบ่งงานออกเป็นหัวข้อ ๆ มี 3 หัวข้อ เราก็ควรแบ่งคนเป็น 3 กลุ่มย่อย เพื่อน ๆ เห็นดีด้วย ชลธิศจึงให้เพื่อน ๆ เลือกหัวข้อตามต้องการ หมวดวัยรุ่นไทย คุณากรและจีระสิทธิ์ รับผิดชอบ แต่หัวข้อมนุษยสัมพันธ์และหัวข้อมนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่นมีปัญหาคือ มนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่นไม่มีใครเลือก ทุกคนที่เหลือต่างก็ อยากได้หมวดวัยรุ่นไทย ชลธิศซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มจึงเสียสละรับหัวข้อมนุษสัมพันธ์ เหลืออีก 3 คน คือ สิทธิชัย จักร์กฤษณ์ และไพศาล ซึ่งต่างก็ต้องการหัวข้อวัยรุ่นไทยเหมือนกัน ชลธิศจึงให้ ทั้ง 3 ตกลงกันว่าใครจะเสียสละมาอยู่หัวข้อมนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่น แต่ก็ไม่มีใครยอม ชลธิศ จึงเสนอให้จับสลาก ปรากฏว่า สิทธิชัย และจักร์กฤษณ์ ได้หัวข้อมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งทั้งสองคนดีใจมาก ไพศาลจึงต้องมาอยู่หมวดมนุษยสัมพันธ์กับวัยรุ่น ไพศาลรู้สึกไม่พอใจจึงพูดกระทบว่า จะคอยดูว่าวัยรุ่นไทยจะทำได้ดีแค่ไหน

ชลธิศนัดให้เพื่อน ๆ นำแต่ละหมวดที่ตนรับผิดชอบมารวมกันในวันต่อมาเพื่อที่จะเย็บเล่มส่งอาจารย์ เมื่อถึงเวลารวมเล่มปรากฏว่า กลุ่มที่รับผิดชอบหัวข้อวัยรุ่นไทยทำยังไม่เรียบร้อย สิทธิชัยและจักร์กฤษณ์ ขอโทษเพื่อน ๆ ที่ยังทำงานไม่เรียบร้อย เนื่องจากทั้งสองคนไม่มีฝีมือ ในการวาดภาพ พยายามวาดแล้วแต่ไม่สวย จึงกลัวจะได้คะแนนน้อยจึงอยากจะขอร้องให้ไพศาลวาดรูปให้หน่อย เพราะไพศาลวาดรูปสวย แต่ไพศาลไม่ยอมวาดให้ และบอกว่าไม่ใช่งาน ใน ความรับผิดชอบของตน งานใครก็งานมันไม่เกี่ยวกัน แต่ชลธิศซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มบอกไพศาลว่างานนี้เป็นของกลุ่มเราทุกคน ที่แบ่งเป็นกลุ่มย่อยเพื่อที่เราจะได้ทำงานให้เสร็จเร็ว เมื่อใคร มีปัญหาอะไรก็ต้องช่วยกันแก้ไข เพราะคะแนนที่ได้อาจารย์ให้คะแนนเป็นกลุ่ม ไม่ใช่ให้เป็นหัวข้อ ฉะนั้นถ้าหัวข้อวัยรุ่นไทยทำงานไม่เรียบร้อย พวกเราทุกคนก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วย เราจึงต้องช่วยกันทำงาน ไพศาลเข้าใจและช่วยวาดรูปให้จนเสร็จเรียบร้อยพร้อมที่จะเย็บเล่มส่งอาจารย์

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน”

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากได้ศึกษากรณีตัวอย่าง “ต้องช่วยกัน” ให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

1.ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เพื่อให้งานกลุ่มเสร็จเร็ว

.....

.....

.....

2.ถ้านักศึกษาเป็นชลธิศนักศึกษาจะทำอย่างไร เมื่อไพศาลไม่ยอมช่วยเหลืองานกลุ่มที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน

.....

.....

.....

3.ถ้านักศึกษาเป็นไพศาล นักศึกษาจะช่วย สิทธิชัยและจักร์กฤษณ์วาดรูปหรือไม่

.....

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3
เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.การที่นักศึกษาจะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นได้นั้น จะต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่าง ซึ่งข้อใดไม่ถือเป็นเทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว

ก. ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น
ข. ฝึกเป็นผู้พูดที่มีเสียงดังฟังชัด
ค. ฝึกรู้จักการให้และรับความสามารถของผู้อื่น
ง. ฝึกรู้จักยอมรับใน

2.การมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จะลดปัญหาในข้อใดได้ดีที่สุด

ก. ความขัดแย้ง
ข. ความยากจน
ค. ความเดือดร้อน
ง. ความทุกข์ทรมาน

3. ถึงแม้นักศึกษาจะได้รับการฝึกเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ อันเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
แต่ความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเป็นไปอย่างราบรื่นได้นั้น นักศึกษาต้องไม่ลืมใส่ใจในข้อใด

ก. เพศของผู้ฟัง
ข. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ฟัง
ค. สติปัญญาของผู้ฟัง
ง. ความรู้สึกของผู้ฟัง

4. ขณะที่ชุติมากำลังนั่งทำการบ้านอยู่ในห้องเรียน เธอเห็นอาจารย์ธันยพรกำลังถือของเดินผ่านหน้าห้องถ้านักศึกษาเป็นชุติมา จะทำอย่างไร

ก. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที ถึงแม้ว้าอาจารย์ธันยพรจะไม่เคยสอนชุติมามาก่อน
ข. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรเคยสอนเมื่อเทอมที่แล้ว
ค. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรสอนวิชามนุษยสัมพันธ์ในเทอม
ง. รีบเข้าไปช่วยถือของทันที เพราะอาจารย์ธันยพรเป็นอาจารย์ที่มีอายุมากแล้ว

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.3

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

……

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

การทำงานเป็นทีม **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม วิธีการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการสร้างในการทำงานเป็นทีม และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.บอกองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมได้

2.อธิบายวิธีการทำงานเป็นทีมได้

3.ระบุวิธีการพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็งได้

3.มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมได้ดี

สาระการเรียนรู้

1. องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม
2. วิธีการทำงานเป็นทีม
3. การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูคลิปการฝึกเต้นของ 2 ทีม เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า ทีมที่ประสบความสำเร็จต้องมีลักษณะอย่างไร

2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า การทำงานร่วมกันไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ ต้องมีองค์ประกอบของความเป็นทีมงาน คือ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนอันจะทำให้งานการทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาเนื้อหาการทำงาน เป็นทีม พร้อมกับให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม โดยบันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงวิธีการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน โดยเริ่มตั้งแต่วิธีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม วิธีการแบ่งหน้าความรับผิดชอบ ตลอดจนวิธีการประสานงานกันภายในกลุ่ม เพื่อทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

2. และให้นักศึกษาเล่าต่อด้วยว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่ผ่าน ๆ มา ในกลุ่มมีการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีใดที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มและเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3.ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละคนนำสิ่งของที่ตนมีอยู่ 1 ชิ้น จะเป็นอะไรก็ได้ ห้ามซ้ำกัน เช่น ปากกา ดินสอ ผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ ไปซ่อนไว้โดยไม่ให้ใครรู้ แล้วจำให้ได้ว่าซ่อนไว้ที่ใด

4.เมื่อให้สัญญาณ นักศึกษาทุกคนรีบวิ่งไปซ่อนของ จากนั้นผู้สอนจะบอกให้นักศึกษากลับเข้าไปอยู่ตามกลุ่มของตนและปฏิบัติดังนี้

5.นักศึกษาทุกคนในกลุ่มต้องจับมือกันไว้ไม่ให้หลุด

6.ให้ทุกคนพยายามวิ่งไปเอาของที่ตนซ่อนไว้ให้เร็วที่สุด ระหว่างที่วิ่งจับมือไปเอาของนั้นห้ามทุกคนพูด แต่อนุญาตให้ใช้สัญญาณได้ เช่น บุ้ยใบ้หรือท่าทางต่าง ๆ

7.เมื่อกลุ่มใดได้ของครบแล้ว ให้รีบนำของทั้งหมดมามอบแก่ผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะต้องแน่ใจว่าทุกคนในกลุ่มจับมือกันตลอดเวลา ถ้าปล่อยมือจากกันถือว่าผิดกติกา

8.กลุ่มที่นำของทั้งหมดมาให้ผู้สอนช้าที่สุดจะถูกลงโทษให้ทำอะไรก็ได้ตามที่เพื่อนให้ทำ

9.เมื่อทุกกลุ่มนำของมาให้ผู้สอนแล้ว ผู้สอนนำของทั้งหมดวางบนโต๊ะ โดยแยกไว้เป็นกลุ่ม หลังจากนั้นผู้สอนประกาศให้แต่ละกลุ่มจับมือกันมาหยิบของ และห้ามปล่อยมือขณะเดินกลับ กลุ่มใดมือหลุดจากกันและกลับไปนั่งช้าจะถูกทำโทษ

ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นดังต่อไปนี้

1.มีความรู้สึกอย่างไร เมื่อต้องการไปเอาของ ๆ ตนเองก่อน แต่ถูกเพื่อนดึงไปทางอื่น

2.มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้ ในขณะที่มือก็ยังต้องจับกันอยู่

3.มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหรือไม่

4.วิธีการที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงของกลุ่มที่รวดเร็วที่สุด และกลุ่มที่ช้าที่สุด

โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปผล จากการที่นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์และเสนอความคิดเห็นในกิจกรรมการทำงานเป็นทีม ซึ่งต้องมีปัญหาภายในกลุ่ม เมื่อเกิดความขัดแย้ง ความอึดอัด ต้องอดทน โอนอ่อนผ่อนตาม ไม่ถือประโยชน์ส่วนตัวเหนือความสำเร็จของทีม และความซื่อสัตย์ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จำเป็นของการทำงานร่วมกัน บางครั้งอาจไม่เห็นผลในทันที แต่สร้างความภูมิใจสำหรับผู้รักษาคุณธรรมนี้

2.ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมว่า การแพ้ชนะเป็นเรื่องปกติของสังคม ยอมรับตนเองให้ได้ ปรบมือให้กับตนเองที่สามารถทำงานให้ลุล่วง ถึงแม้ว่าจะแพ้ก็ตาม

3.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

4.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (การทำงานเป็นทีม)
2. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (สรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม)
3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (วิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม)
4. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 (สรุปผลการทำกิจกรรม)
5. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

6. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
7. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
8. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด และประเมินผล	เครื่องมือการวัด และประเมินผล	เกณฑ์การวัด และประเมินผล
1.ตรวจผลงานการสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม	1.แบบประเมินผลงานการสรุปสาระ สำคัญของการทำงานเป็นทีม	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการวิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม	2.แบบประเมินผลงานการวิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม	3.แบบประเมินผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม	4.แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนน ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	7.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

การทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม

1. บรรยากาศของการทำงานมีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความกระตือรือร้น และสร้างสรรค์ ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจัง และจริงใจ ไม่มีร่องรอยที่แสดงให้เห็นถึงความเบื่อหน่าย

2. ความไว้วางใจกัน (trust) เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม สมาชิกทุกคนในทีมควรไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ซื่อสัตย์ต่อกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผย ไม่มีลับลมคมใน

3. มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน

4. บทบาท (role) สมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตน และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษาความเป็นทีมงานให้มั่นคง เช่น การประนีประนอม การอำนวยความสะดวก การให้กำลังใจ เป็นต้น

วิธีการทำงานเป็นทีม

1. การสื่อความ (communication) การทำงานเป็นทีมอาศัยบรรยากาศ การสื่อความที่ชัดเจนเหมาะสมซึ่งจะทำให้ทุกคนกล้าที่จะเปิดใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. การตัดสินใจ (decision making) การทำงานเป็นทีมต้องใช้การตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจแล้ว สมาชิกย่อมเกิดความผูกพันที่จะทำในสิ่งที่ตนเองได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

3. ภาวะผู้นำ (leadership) คือ บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การทำงานเป็นทีมควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ (ไม่ใช่ผลัดกันเป็นหัวหน้า) เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ จะได้รู้สึกว่าการทำงานเป็นทีมนั้นมีความหมาย ปรารถนาที่จะทำอีก

4. การกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง

1. พัฒนาศักยภาพทีมงาน ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางบวก สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมสร้างพลังทีมงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

2. การให้รางวัล ปัจจุบันการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานไม่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ส่วนใหญ่จะพิจารณาผลการทำงานเป็นรายบุคคล ดังนั้นระบบรางวัลที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม คือ การที่ทุกคนได้รางวัลอย่างยุติธรรมทุกคน คือ ควรสนับสนุนการให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีมในลักษณะที่วางอยู่บนพื้นฐานการให้รางวัลกับกลุ่ม (group base reward system)

ใบงาน 1 : **แผนการจัดการเรียนรู้ที่** 4.1

สรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมวิธีการทำงานเป็นทีม การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง ขอให้นักศึกษาทำการสรุปให้ครอบคลุมสาระสำคัญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

วิเคราะห์ผลจากการทำงานเป็นทีม

คำชี้แจง

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าถึงวิธีการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน โดยเริ่มตั้งแต่วิธีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม วิธีการแบ่งหน้าความรับผิดชอบ ตลอดจนวิธีการประสานงานกันภายในกลุ่มเพื่อทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

2. และให้นักศึกษาเล่าต่อด้วยว่า การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่ผ่าน ๆ มา ในกลุ่มมีการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีใดที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

วิธีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม

.....

.....

วิธีการแบ่งหน้าความรับผิดชอบ

.....

.....

.....

.....

วิธีการประสานงานกันภายในกลุ่ม

.....

.....

วิธีการสร้างแรงจูงใจ

.....

.....

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ขั้นตอนการเล่นเกม : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

เกม : ล่าสมบัติ

ขั้นตอนการเล่นเกม

1.ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละคนนำสิ่งของที่ตนมีอยู่ 1 ชิ้น จะเป็นอะไรก็ได้ ห้ามซ้ำกัน เช่น ปากกา ดินสอ ผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ ไปซ่อนไว้โดยไม่ให้ใครรู้ แล้วจำให้ได้ว่าซ่อนไว้ที่ใด

2.เมื่อให้สัญญาณ นักศึกษาทุกคนรีบวิ่งไปซ่อนของ จากนั้นผู้สอนจะบอกให้นักศึกษากลับเข้าไปอยู่ตามกลุ่มของตนและปฏิบัติดังนี้

3.นักศึกษาทุกคนในกลุ่มต้องจับมือกันไว้ไม่ให้หลุด

4.ให้ทุกคนพยายามวิ่งไปเอาของที่ตนซ่อนไว้ให้เร็วที่สุด ระหว่างที่วิ่งจับมือไปเอาของนั้น ห้ามทุกคนพูด แต่อนุญาตให้ใช้สัญญาณได้ เช่น บุ้ยใบ้หรือท่าทางต่าง ๆ

5.เมื่อกลุ่มใดได้ของครบแล้ว ให้รีบนำของทั้งหมดมามอบแก่ผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะต้องแน่ใจว่าทุกคนในกลุ่มจับมือกันตลอดเวลา ถ้าปล่อยมือจากกันถือว่าผิดกติกา

6.กลุ่มที่นำของทั้งหมดมาให้ผู้สอนช้าที่สุดจะถูกลงโทษให้ทำอะไรก็ได้ตามที่เพื่อนขอให้ทำ 7.เมื่อทุกกลุ่มนำของมาให้ผู้สอนแล้ว ผู้สอนนำของทั้งหมดวางบนโต๊ะ โดยแยกไว้เป็นกลุ่ม หลังจากนั้นผู้สอนประกาศให้แต่ละกลุ่มจับมือกันมาหยิบของ และห้ามปล่อยมือขณะเดินกลับ กลุ่มใดมือหลุดจากกันและกลับไปนั่งช้าจะถูกทำโทษ

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

สรุปผลการเล่นเกม : ล่าสมบัติ

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1…… หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง หลังจากได้เล่นเกม : ล่าสมบัติแล้ว ให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นดังต่อไปนี้

1.มีความรู้สึกอย่างไร เมื่อต้องการไปเอาของ ๆ ตนเองก่อน แต่ถูกเพื่อนดึงไปทางอื่น

.....

.....

2.มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้ ในขณะที่มือก็ยังต้องจับกันอยู่

.....

.....

3.มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้ามีจัดการอย่างไร

.....

.....

4.วิธีการที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงของกลุ่มที่รวดเร็วที่สุด และกลุ่มที่ช้าที่สุด

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1 เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.หัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม คืออะไร

ก. ความไว้วางใจ ข. ความสนิทสนม

ค. ความเคารพนับถือ ง. ความอ่อนน้อมถ่อมตน

2.ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีสิ่งสำคัญหลายอย่างที่จะต้องคำนึงถึง แต่ในที่นี้ข้อใดไม่ใช่สิ่งสำคัญในการทำงานเป็นทีม

ก. การสื่อความที่ชัดเจน ข. การตัดสินในร่วมกัน

ค. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ง. การส่งเสริมให้สมาชิกในทีมเป็นผู้ตามที่ดี

3. ถ้านักศึกษาได้รับมอบหมายจากองค์การให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินการทำงานเป็นทีม นักศึกษาจะยึดหลักการใดเป็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินผลการทำงานเป็นทีมดังกล่าว

ก. ยึดหลักการให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข. ยึดหลักการให้ผู้นำทีมประเมินผลงานของทีมงานแต่เพียงผู้เดียว

ค. ยึดหลักการให้ผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่ประเมินผลงานของพนักงานฝ่ายเดียว

ง. ยึดหลักการให้พนักงานระดับล่างทำหน้าที่ประเมินผลงานขององค์การทั้งหมด

4. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ให้แบ่งกลุ่มทำรายงาน แต่สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่ช่วยทำงาน ทำให้เพื่อน ๆ คนอื่นไม่พอใจ จึงทะเลาะกัน ถ้านักศึกษาเป็นสมาชิกในกลุ่ม นักศึกษาคิดว่าควรทำอย่างไร

ก. ให้สมาชิกที่ไม่ช่วยงานร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ข. ให้สมาชิกที่ไม่พอใจร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ค. ให้สมาชิกที่ทะเลาะกันร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ง. ให้สมาชิกทุกคนร่วมประชุมเพื่อแบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบ

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

ชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.1

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

การจัดการกับความขัดแย้ง **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของความขัดแย้ง วิธีการจัดการกับความขัดแย้ง แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้ง และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.บอกความหมายของความขัดแย้งได้

2.อธิบายวิธีการจัดการกับความขัดแย้งได้

3.มีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งได้ดี

สาระการเรียนรู้

1.บอกความหมายของความขัดแย้ง

2.อธิบายวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ความรักของวัยรุ่นต่างภาษา” เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า ถ้านักศึกษาประสบกับเหตุการณ์ดังเช่นผู้แสดงในหนังสั้น นักศึกษาจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไร

2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้งมีทั้งที่นำไปสู่ความสร้างสรรค์และความรุนแรง โดยความขัดแย้งที่พอเหมาะพอดีและมีการจัดการที่ดี ย่อมนำไปสู่ความสร้างสรรค์ที่เป็นผลดีต่อสังคม แต่ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินความเข้าใจและขาดการจัดการที่ดี ย่อมปะทุไปสู่

ความรุนแรงและ ความเสียหายที่ตามมา จึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพความขัดแย้งและวิธีจัดการความขัดแย้ง เพื่อไม่ให้ ความขัดแย้งเพิ่มระดับกลับเป็นความรุนแรง แต่ให้คลี่คลายกลายเป็นความสร้างสรรค์

3.ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาเนื้อหาการจัดการกับความขัดแย้ง พร้อมกับให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญของวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง โดยจัดทำเป็นผังมโนทัศน์บันทึกลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์การมีปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อน โดยบอกถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และให้บอกวิธีการที่จัดการกับความขัดแย้งนั้น โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2)

3. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1.ผู้สอนให้นักศึกษาเลือกตัวแทนของห้อง จำนวน 2 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติเป็น “บรรจง” และ “เหมียว”

2. ให้ตัวแทนทั้งสองเลือกว่าใครจะแสดงเป็น “บรรจง” และ “เหมียว”

3. ตัวแทนที่เป็นบรรจงอ่านบทบาทของบรรจง และตัวแทนที่เป็นเหมียวอ่านบทบาทของเหมียว

4.ผู้สอนให้สัญญาณทั้งสองคนแสดงบทบาทสมมติ

5.ตัวแทนทั้งสองแสดงเป็นบรรจงและเหมียวตามบทที่กำหนดไว้

6.เมื่อการแสดงจบลง นักศึกษาปรบมือให้กับผู้แสดงทั้งสองคน แล้วนำไปสู่การอภิปรายผลกิจกรรม

7. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

8. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

9.ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ในหัวข้อดังต่อไปนี้

(1) ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากอะไร

(2) นักศึกษาจะมีแนวทางในการจัดการกับความขัดแย้งนี้อย่างไร

โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม (ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2)

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปผลแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งว่า ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ความขัดแย้งมีทั้งที่นำไปสู่ความสร้างสรรค์และความรุนแรง โดยความขัดแย้งที่พอเหมาะพอดีและมีการจัดการที่ดี ย่อมนำไปสู่ความสร้างสรรค์ที่เป็นผลดีต่อสังคม แต่ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินความเข้าใจและขาดการจัดการที่ดี ย่อมปะทุไปสู่ความรุนแรงและ ความเสียหายที่ตามมา จึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพความขัดแย้งและวิธีจัดการความขัดแย้งเพื่อไม่ให้ ความขัดแย้งเพิ่มระดับกลับเป็นความรุนแรง แต่ให้คลี่คลายกลายเป็นความสร้างสรรค์

2.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (การจัดการกับความขัดแย้ง)
2. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (สรุปสาระสำคัญของการจัดการกับความขัดแย้ง)
3. ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (ประสบการณ์การจัดการกับความขัดแย้ง)
4. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 (สรุปผลการทำกิจกรรม)
5. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2
6. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
7. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
8. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์วิธีการจัดการความขัดแย้ง	1.แบบประเมินผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์วิธีการจัดการความขัดแย้ง	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการวิเคราะห์ผลจากการจัดการจัดการความขัดแย้ง	2.แบบประเมินผลงานการวิเคราะห์ผลจากการจัดการความขัดแย้ง	2.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม	3.แบบประเมินผลงานการสรุปผลการทำกิจกรรม	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง	4.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนน ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	7.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม	7.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

ความหมายของความขัดแย้งระหว่างบุคคล

ทิศนา แขมมณี (สมยศ มหัทธโนบล. 2546 : 22 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แขมมณี.2528 : 15) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวเองเมื่อบุคคลจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกระหว่างสิ่งที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันหรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เมื่อมีความคิดเห็นหรือความต้องการแตกต่างกัน โดยที่คู่กรณีไม่สามารถที่จะตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่ไม่สอดคล้องกัน โดยแสดงออกมาเป็นการกระทำในลักษณะของการต่อต้าน ขัดขวางและรบกวน เพื่อมิให้บรรลุเป้าหมายอันเป็นที่พึงพอใจของแต่ละฝ่ายซึ่งอาจแสดงออกมาทางภาษาถ้อยคำหรือภาษาท่าทาง

วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

จอห์นสัน (ภูมินทร์ อ่อนละมูล. 2538 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Johnson. 1986 :207-210)กล่าวว่าลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. การหลีกหนี บุคคลที่ใช้กลวิธีการหลีกหนี จะไม่สนใจว่าเป้าหมายที่ตนต้องการ คืออะไร และไม่สนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่าจะเป็นอย่างไร เขาจะหนีจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น และคิดว่าไม่มีใครช่วยเหลือเขาได้ ตลอดจนคิดว่าการหนีไปจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นง่ายกว่าการที่หันหน้าเข้าหากัน

2. การใช้อำนาจ บุคคลที่ใช้กลวิธีการใช้อำนาจ จะใช้กำลังหรือความสามารถที่เหนือกว่าบังคับ ข่มขู่ให้คนอื่นยอมรับวิธีการของตน จะให้ความสำคัญกับเป้าหมาย หรือความต้องการของตนเอง ไม่สนใจความต้องการของบุคคลอื่น และไม่สนใจว่าใครจะชอบเขาหรือไม่เขาต้องเป็นผู้ชนะซึ่งจะทำให้เขารู้สึกภาคภูมิใจและถือว่านั่นคือความสำเร็จ การสูญเสียหรือความพ่ายแพ้จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองอ่อนแอ ผิดหวัง ดังนั้นเขาจะต้องพยายามเอาชนะให้ได้

3. การใช้ความอ่อนโยน บุคคลที่ใช้วิธีการใช้ความอ่อนโยนจะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ต้องการให้บุคคลอื่นชอบหรือยอมรับตนเอง และคิดว่าควรจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างละมุนละม่อม ตลอดจนคิดว่าเมื่อมีการโต้เถียงจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะทำให้ความ สัมพันธ์ต้องหยุดชะงักลง เขาจะยอมยกเลิกเป้าหมายหรือความต้องการส่วนตัว ทำตามความต้องการ

ใบความรู้ 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

ของผู้อื่นเพื่อรักษาความ สัมพันธ์ที่ดีเอาไว้เขาจะพยายามใช้ความอ่อนโยนตลอดเวลาที่เกิดความขัดแย้ง เพราะกลัวจะเกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

4. การประนีประนอม บุคคลที่ใช้วิธีการประนีประนอม จะให้ความสำคัญทั้งต่อความต้องการของตนเองและความสัมพันธ์กับผู้อื่นพอสมควร ยอมที่จะยกเลิกเป้าหมายหรือความต้องการบางส่วนของตนเอง และพยายามให้บุคคลอื่นยินยอมเหมือนอย่างตนเองด้วย เขาจะเต็มใจเสียสละความต้องการบางอย่างตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไปบ้างเพื่อได้ข้อตกลงที่ดี

5. การหันหน้าเข้าหากัน บุคคลที่ใช้กลวิธีหันหน้าเข้าหากัน จะให้คุณค่าของเป้าหมายของตนเองและความสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก เขาจะมองว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขและควรแสวงหาคำตอบหรือข้อยุติที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมองว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น จะช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ของกันและกัน เขาจะร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาแนวทางที่เหมาะสม เขาจะพอใจเมื่อได้คำตอบหรือข้อยุติที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุเป้าหมาย และความตึงเครียดหรือความรู้สึกในทางลบที่เกิดขึ้นสามารถขจัดลงไปได้

ทิศนา แขมมณี (สมยศ มหัทธโนบล. 2546 : 22 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แขมมณี. 2528 : 15) กล่าวว่าวิธีการพื้นฐานของการแก้ไขความขัดแย้งมี 3 วิธี

1. ยุทธวิธีแบบแพ้ – ชนะ การแก้ปัญหาแบบนี้มักจะยุติลงที่ว่าฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายชนะ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายแพ้ ส่วนดีของวิธีนี้คือ ผู้ชนะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ การตัดสินใจเป็นไปอย่างเด็ดขาด ไม่ยืดเยื้อ ถ้าคู่กรณียอมรับข้อเสียคือ ถ้าคู่กรณีไม่ยอมรับจะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ชิงชัง หรือถึงกับเคียดแค้น

2. ยุทธวิธีแบบแพ้ – แพ้ การแก้ปัญหาแบบนี้ คือ การที่ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ได้ตามที่ต้องการ มักจะใช้วิธีการออมชอมกันหรืออาจหาคนกลางช่วยตัดสิน ซึ่งอาจเป็นแบบแพ้ – แพ้ หรือแพ้ชนะก็ได้

3. ยุทธวิธีแบบชนะ – ชนะ คือ การที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้ตามที่ตนต้องการ โดยมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาและพยายามหาวิธีที่จะช่วยให้ทั้งสองได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนต้องการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีการแก้ไขความขัดแย้งของบุคคล ถ้าพิจารณาตามหลักพฤติกรรมการแสดงออกแล้ว จะเป็นไปในลักษณะไม่กล้าแสดงออก ก้าวร้าว และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยจะใช้วิธีการในการจัดการกับความขัดแย้งแบบมีแพ้-ชนะ คือ ต่างฝ่ายต่างจะเอาชนะกันและกัน หรือแบบแพ้ทั้งคู่ คือ ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รับในสิ่งที่ต้องการ และสุดท้ายแบบชนะ – ชนะคือ ทั้งคู่ต่างก็ได้ในสิ่งที่ปรารถนา

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

จัดทำผังมโนทัศน์วิธีการจัดการกับความขัดแย้ง

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการจัดการกับความขัดแย้งแล้ว ขอให้นักศึกษาจัดทำ ผังมโนทัศน์สรุปให้ครอบคลุมสาระสำคัญของวิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

ประสบการณ์การจัดการกับความขัดแย้ง

คำชี้แจง ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์การที่มีปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อน โดยบอกถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และให้บอกวิธีการที่จัดการกับความขัดแย้งนั้น

ประสบการณ์การที่มีปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อน

.....

.....

.....

สาเหตุของปัญหา

.....

.....

.....

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

วิธีการที่จัดการกับความขัดแย้ง

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา.....สาขา.....รหัส.....

บทบาทสมมติ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

ขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ

1.ผู้สอนให้นักศึกษาเลือกตัวแทนของห้อง จำนวน 2 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติเป็น “วรุจน์” และ “ธีระ”

2. ให้ตัวแทนทั้งสองเลือกว่าใครจะแสดงเป็น “วรุจน์” และ “ธีระ”

3. ตัวแทนที่เป็นวรุจน์อ่านบทบาทของวรุจน์ และตัวแทนที่เป็นธีระอ่านบทบาทของธีระ

4.ผู้สอนให้สัญญาณทั้งสองคนแสดงบทบาทสมมติ

5.ตัวแทนทั้งสองแสดงเป็นวรุจน์และธีระตามบทที่กำหนดไว้

6.เมื่อการแสดงจบลง นักศึกษาปรบมือให้กับผู้แสดงทั้งสองคน

บทบาทสมมติ : วรุจน์กับธีระ

วรุจน์กับธีระเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3/1 สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วรุจน์เป็นคนที่ชอบทำอะไรคนเดียว ชอบทำตัวเด่นในชั้นเรียนอยากเป็นหัวหน้าชั้นแต่เพื่อนๆ ไม่เลือกเพราะมีนิสัยก้าวร้าวและเห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตัวเองเป็นใหญ่ สำหรับธีระเพื่อนๆ ในห้องพากันชอบเพราะมีนิสัยอ่อนโยน ยิ้มง่าย เป็นกันเอง แต่จริงๆ แล้วบุคลิกภาพของธีระเป็นประเภท “อ่อนนอก แข็งใน”

ทั้งวรุจน์และธีระบังเอิญต้องมาทำงานร่วมกัน เพราะการจับฉลากในรายวิชามนุษยสัมพันธ์ซึ่งอาจารย์ผู้สอนให้ไปศึกษาค้นคว้าและมารายงาน วรุจน์กับธีระแบ่งหัวข้อรายงานและนัดหมายกันว่าอีก 3 วันให้นำต้นฉบับรายงานมาตรวจสอบ

หลังจากวันนั้นผ่านไปจนครบกำหนดเวลาที่นัดหมาย วรุจน์มาถึงโรงเรียนแต่เช้านั่งรอธีระด้วยความกระวนกระวายใจในห้องเรียน สักครู่ใหญ่ๆ ธีระก็เดินถือกระเป๋าหนังสือเข้ามาในห้อง

ธีระ : “สวัสดีรุจมาแต่เช้าเชียวนะ”

วรุจน์ : “สวัสดีระเรามาคอยเธอตั้งนานแล้วนะ”

ธีระ : “เราก็มาตามเวลาปกติของเรานั่นแหละ”

วรุจน์ : (พูดเสียงดัง ลักษณะข่มขู่เล็กน้อย) “เอางานมาดูซิ”

ธีระมองวรุจน์ด้วยสายตาไม่พอใจกับน้ำเสียงในลักษณะออกคำสั่งของวรุจน์ แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรออกมา ธีระเปิดกระเป๋าหนังสือหยิบต้นฉบับรายงานส่งให้ วรุจน์ รับเอารายงานมาอ่านด้วยความตั้งอกตั้งใจ สักครู่ก็เงยหน้าขึ้น ทำหน้านิ่วคิ้วขมวด แล้วพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงแสดงความไม่พอใจ

วรุจน์ : อะไรกัน อ่านไม่รู้เรื่องเลย กระโดดไปกระโดดมา ข้อความไม่เห็นสัมพันธ์กันเลย

แย่มากนะระ ฉันอุตสาห์ไว้วางใจแค่นี้ก็ไม่ได้เรื่อง เฮ้อ ! ! เซ็งจริงๆ รู้อย่างนี้ฉันทำเองดีกว่า ไม่เสียทั้งเวลาและความรู้สึกด้วย”

ธีระ : “ไหนไม่ได้เรื่องตรงไหน” ธีระเสียงดังด้วยความโกรธที่ถูกวรุจน์ตำหนิเช่นนี้

วรุจน์ : (โยนรายงานลงตรงหน้าเหมียวแล้วพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงเย้ยหยัน) “ก็ทั้งหมดที่

บทบาทของวรุจน์

วรุจน์นั่งรอธีระอย่างกระวนกกระวายใจในห้องเรียน เมื่อเห็นธีระเดินเข้ามาก็เงยหน้าขึ้นมองโดยที่ยังไม่พูด เมื่อธีระเอ่ยทัก วรุจน์ถึงจะเอ่ยทักตอบ

"สวัสดีธีระเรามาคอยเธอตั้งนานแล้วนะ"

เมื่อธีระพูดจบวรุจน์จึงพูดต่อด้วยน้ำเสียงค่อนข้างดังและมีลักษณะข่มขู่เล็กน้อย

"เอางานมาดูซิ"

เมื่อธีระส่งงานให้แล้ว วรุจน์รับเอางานมาอ่านอย่างตั้งอกตั้งใจสักครู่หนึ่งก็เงยหน้าขึ้นทำหน้านิ่วคิ้วขมวด และพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงแสดงความไม่พอใจ

"อะไรกัน อ่านไม่รู้เรื่องเลย กระโดดไปกระโดดมา ข้อความไม่เห็นสัมพันธ์กันเลย แย่มากนะธีระ ฉันอุตสาห์ไว้วางใจแค่นี้ก็ไม่ได้เรื่อง เฮ้อ ! ! เซ็งจริงๆ รู้อย่างนี้ฉันทำเองดีกว่า ไม่เสียทั้งเวลาและความรู้สึกด้วย

บทบาทของธีระ

ธีระเดินถือกระเป๋าหนังสือเดินเข้ามาในห้อง มองเห็นวรุจน์นั่งอยู่ที่โต๊ะจึงทักขึ้นว่า

"สวัสดีรุจมาแต่เช้าเชียวนะ"

เมื่อวรุจน์กล่าวตอบและออกคำสั่งให้ธีระเอารายงานให้อ่าน ธีระไม่พูดเลยสักคำแต่มองหน้าวรุจน์ด้วยสายตาที่แสดงออกถึงความไม่พอใจในน้ำเสียงของวรุจน์ เมื่อธีระยื่นงานให้วรุจน์และขณะที่วรุจน์ก้มหน้าก้มตาอ่านอยู่นั้น ธีระก็นั่งอยู่เฉยๆ

เมื่อวรุจน์อ่านเสร็จแล้วและเงยหน้าขึ้นพูดติเตียน ธีระส่งเสียงดังด้วยความโกรธ ที่ถูกตำหนิว่า

"ไหนไม่ได้เรื่องตรงไหน"

เมื่อวรุจน์ตอบว่าไม่ได้เรื่องทั้งหมด ธีระลุกขึ้นยืนโดยไม่พูดแล้วฉีกรายงานออกเป็นชิ้น ๆ ขว้างใส่วรุจน์แล้วเดินจากไปทิ้งให้วรุจน์นั่งงงอยู่คนเดียว

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

อภิปรายผลการแสดงบทบาทสมมติ

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ในหัวข้อดังต่อไปนี้

1.ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากอะไร

.....

.....

……

.....

.....

2.นักศึกษาจะมีแนวทางในการจัดการกับความขัดแย้งนี้อย่างไร

.....

.....

……

……

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2 เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการกับความขัดแย้ง

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เมื่อมีความคิดเห็นหรือความต้องการแตกต่างกัน โดยที่คู่กรณีไม่สามารถที่จะตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่ายได้ คือคำจำกัดความของคำในข้อใด

ก. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ข. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ค. ความรู้สึกระหว่างบุคคล ง. ความคิดเห็นระหว่างบุคคล

2.ลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีหลายลักษณะ นักศึกษาคิดว่าวิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลวิธีการใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด

ก. การหลีกหนี ข. การใช้อำนาจ

ค. การใช้ความอ่อนโยน ง. การหันหน้าเข้าหากัน

3. วิชามนุษยสัมพันธ์อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาทำรายงานเป็นกลุ่ม และทุกกลุ่มจะต้องนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน กลุ่มของนักศึกษาได้แบ่งงานให้ พิชัยและธีระ เป็นผู้นำเสนอ แต่พิชัยบอกให้ธีระนำเสนอคนเดียว เนื่องจากพิชัยยังไม่ได้อ่านหนังสือสอบวิชาต่อจากวิชามนุษยสัมพันธ์ ส่วนธีระก็จะให้พิชัย นำเสนอคนเดียว เนื่องจากธีระก็ยังไม่ได้อ่านหนังสอบเช่นกัน ถ้านักศึกษาเป็นหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ก. จับฉลากได้ชื่อใคร คนนั้นเป็นคนนำเสนอ

ข. ขอให้ทั้ง 2 คน ทำหน้าที่นำเสนอ เพราะเป็นงานในส่วนที่ทั้งพิชัยและธีระจะต้องรับผิดชอบ

ค. ไม่ให้ทั้ง 2 คน เป็นผู้นำเสนอ และยกเลิกขั้นตอนการนำเสนอของกลุ่ม

ง. ขอความกรุณาจากอาจารย์ประจำวิชา เป็นผู้เลือกคนนำเสนอให้

4. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ นักศึกษาสาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ได้จัดเวรทำหน้าที่ช่วยอาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน จีระสิทธ์และสิทธิชัย เป็นเวรประจำสัปดาห์ที่ 9 แต่ทั้งคู่เกี่ยงกัน ถ้านักศึกษาเป็นหัวหน้าเวรประจำสัปดาห์นั้น นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ให้ทั้งจีระสิทธ์และสิทธิชัย ช่วยอาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนทั้งเทอม

ข. ให้จีระสิทธ์ทำหน้าที่ในสัปดาห์ที่เป็นเวรคนเดียว เพราะเป็นคนเกี่ยงงานบ่อย ๆ

ค. ขอให้ทั้ง 2 คนร่วมมือกันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในสัปดาห์ที่เป็นเวร

ง. ให้อาจารย์ติดตั้งและจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเอง

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

ชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.2

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

……

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

การมีภาวะการเป็นผู้นำ **เวลา 2 ชั่วโมง**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาวะการเป็นผู้นำ คุณสมบัติของผู้นำ แสดงออกซึ่งการมีความสามารถในเป็นผู้นำ และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองที่กลุ่มมอบหมายด้วยความรับผิดชอบและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.บอกภาวะการเป็นผู้นำได้

2.อธิบายคุณสมบัติของผู้นำได้

3.มีความสามารถในการแสดงออกถึงการมีภาวะการเป็นผู้นำได้

สาระการเรียนรู้

1. ภาวะการเป็นผู้นำ

2. คุณสมบัติของผู้นำ

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (Disposition)

1.นำเข้าสู่บทเรียนโดย ให้นักศึกษาดูหนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด” เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนใช้คำถามว่า พฤติกรรมของครูแสดงให้เห็นถึงการไม่มีภาวะการเป็นผู้นำอย่างไร

2.ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีภาวะการเป็นผู้นำควรเป็นอย่างไร ต่อจากนั้นให้นักศึกษาศึกษาใบความรู้ ภาวะการเป็นผู้นำที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมกับให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญของภาวะการเป็นผู้นำ โดยจัดทำผังมโนทัศน์ลงในใบงาน (ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3)

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาความรู้และข้อมูล (Description)

1. ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์ที่พบกับบุคคลที่ไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ โดยบอกถึงสาเหตุของเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา และนักศึกษามีวิธีการจัดการกับผลกระทบนั้นอย่างไร โดยบันทึกลงในใบกิจกรรม1(ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3)

2. ผู้สอนสุ่มเลือกตัวแทนห้อง ออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปสู่การอภิปราย (Discussion)

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้นักศึกษาเลือกกลุ่มตามความสมัครใจ

2. เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่นำการอภิปราย เลือกเลขานุการกลุ่มเพื่อทำหน้าจดบันทึกผลการอภิปราย เลือกผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม และเลือกผู้ประเมินผลการทำงานกลุ่ม

3. ผู้สอนแจกกรณีตัวอย่างกรณีตัวอย่าง “วันขึ้นปีใหม่” ให้นักศึกษาทุกกลุ่ม และให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่อ่านกรณีตัวอย่างให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากอ่านจบให้นักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยบันทึกลงในในกิจกรรม 2 (ใบกิจกรรม 2: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3) ดังนี้

1.ทำไมนักศึกษาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3/1 จึงไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม

2. ถ้านักศึกษาเป็นฉัฐพลจะทำอย่างไรในกรณีเช่นนี้

3.นักศึกษาจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน (Dissemination)

ให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนที่คัดเลือกไว้แล้ว ออกมานำเสนอผลการอภิปรายให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟังเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ (Distribution)

1.ผู้สอนให้นักศึกษาร่วมกันสรุปว่า ผู้นำกลุ่มเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มเป็นอย่างมาก ผู้นำกลุ่มที่มีภาวการณ์เป็นผู้นำ โดยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสมย่อมจะสามารถพากลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

3.ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลงในแบบสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนแจกให้

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสั้น “ครูฟิวส์ขาด”
2. ใบความรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (ภาวะการเป็นผู้นำ)
3. ใบงาน 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (สรุปสาสำคัญภาวะการเป็นผู้นำ)
4. ใบกิจกรรม 1: แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (ประสบการณ์ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ)
5. ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 (วิเคราะห์กรณีศึกษา)
6. แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3
7. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
9. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1.ตรวจผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์การมีภาวะการเป็นผู้นำ	1.แบบประเมินผลงานการจัดทำผังมโนทัศน์การมีภาวะการเป็นผู้นำ	1.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
2.ตรวจผลงานการวิเคราะห์ประสบการณ์ ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ	2.แบบประเมินผลงานการวิเคราะห์ประสบการณ์ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ	2.นักศึกษาที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
3.ตรวจผลงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา	3.แบบประเมินผลงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา	3.กลุ่มที่ผ่านต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
4.ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีภาวะการเป็นผู้นำ	4.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีภาวะการเป็นผู้นำ	4.นักศึกษาต้องได้ 2 คะแนน ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
5.ประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.แบบประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายจนสำเร็จด้วยความรับผิดชอบ	5.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
6.สังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.แบบสังเกตพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	6.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน
7.ประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	7.แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานการอภิปรายกลุ่ม	7.กลุ่มที่ผ่าน ต้องได้คะแนนตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ใบความรู้ 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

ภาวะการเป็นผู้นำ

คุณสมบัติผู้นำ

ผู้นำที่มีหน้าที่นำกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำประเภทนี้จึงควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความอดทนและมีชีวิตชีวาซึ่งย่อมหมายถึง ต้องมีสุขภาพอนามัยดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริง มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสร่าเริง มีอารมณ์ขันที่พอเหมาะพอดี มีความคล่องตัวกระฉับกระเฉง มีความอดทนต่อความยากลำบากในการประกอบการงานมีความอดทนอดกลั้น สงบเสงี่ยมต่อปฏิกิริยาของสมาชิกในกลุ่ม ควบคุมอารมณ์ได้อย่างดี มีการผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์

2. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ในการที่จะเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ได้นั้น ผู้นำก็จะต้องมีคุณลักษณะอื่นประกอบด้วย เช่น มีความรู้ มีประสบการณ์ มีข้อมูลที่ทันสมัยและแม่นตรง มีทักษะและมีสมรรถภาพจึงจะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้ นอกจากนี้ ยังมีความมั่นใจประกอบด้วยความเด็ดขาดเฉียบพลัน แต่รอบคอบ

3. มีความสามารถในการจูงใจ ในการจูงใจ ในการจูงใจคนนั้น มีความมุ่งหมายที่จะจูงใจให้ทำงาน ให้มีความสัมพันธ์ สามัคคีกันในกลุ่มและจูงใจให้มีความประนีประนอมกันได้เมื่อเกิดปัญหาการจูงใจคนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องให้ศิลปะ และความเชี่ยวชาญประกอบด้วยความสามารถหลายประการ ดังนี้ คือ

3.1 ความสามารถในการใช้คำพูดจูงใจ ซึ่งประกอบด้วยน้ำเสียงที่น่าฟัง นุ่มนวลน่าเชื่อถือ ชวนให้เกิดความสนใจและยินดีรับฟัง ใช้ภาษาเรียบง่ายเหมาะสมกับบุคคลและเหตุการณ์ ท่าทางประกอบคำพูด นิ่มนวล สุภาพ เห็นจริงเห็นจัง

ใบความรู้ 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

3.2 การใช้เหตุผล ต้องแสดงถึง เหตุและผล ข้อดีและข้อเสีย ความถูกต้อง และความผิด ข้อความจริงและข้อความเท็จ ให้อย่างละเอียดชัดเจน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง

3.3 รักษาอารมณ์ ต้องควบคุมอารมณ์ อย่ามีอารมณ์เครียด มีอารมณ์ขันบ้างและมีอารมณ์ร่วมกับผู้ฟัง สร้างลักษณะความเห็นอกเห็นใจ

3.4 การใช้หลักฐานอ้างอิง สามารถยกเหตุการณ์ต่างๆ ที่รู้กันทั่วไป ยกตัวอย่าง บุคคล ตำรา หลักศาสนา สถานที่ เหตุการณ์ให้ชัดเจน ชี้จุดต่างๆ ให้เห็นตามหลักฐานที่อ้างอิง

3.5 ยึดถือหลักธรรมในการจูงใจคน เช่น การให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน การให้ความจริงใจโดยไม่ปิดบัง เป็นผู้มีความรู้ดีรู้แจ้งชัดเจน เป็นผู้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้อื่นเต็มใจปฏิบัติ ไม่ขู่เข็ญบังคับให้ปฏิบัติ

4. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง สิ่งนี้ถือว่าเป็นสำนึกของผู้นำ ต้องตระหนักดีถึงตำแหน่งหน้าที่บทบาทของตน รู้ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ สิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ ต้องประกอบด้วยคุณธรรมสูงส่งยอมรับผลสะท้อนกลับที่เกิดขึ้นจากการกระทำทุกด้านไม่ว่าทางดี หรือทางเสีย ยอมรับฟังคำแนะนำ คำตำหนิด้วยความสงบและพร้อมที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ประการสำคัญต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของกลุ่มมากกว่าความอยู่รอดของตนเอง

5. เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด สิ่งนี้เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของผู้นำ เพราะการนำกลุ่มให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ดีนั้น ต้องใช้ยุทธวิธีที่เฉลียวฉลาดมาก ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วผู้นำควรจะมีระดับสติปัญญาสูง มีความรู้ทันโลกทันสมัย เป็นพหูสูต และต้องรอบคอบเฉพาะกรณีกล่าวคือ ผู้เป็นหัวหน้ากำลังทำงานสิ่งใดอยู่ต้องรู้นโยบาย แผนงาน กระบวนการ การแก้ปัญหาความ ในใจของบุคคลใน กลุ่มงานนั้น และจะต้องมีความคิดริเริ่มไม่อยู่กับที่

คุณลักษณะทั้ง 5 ประการดังกล่าว น่าจะเป็นแนวทางให้ผู้นำเข้าถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้อย่างแน่นอน

ใบงาน 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

จัดทำผังมโนทัศน์สรุปสาระสำคัญของการมีภาวะการเป็นผู้นำ

คำชี้แจง หลังจากที่นักศึกษาทำการศึกษาข้อมูลการมีภาวการณ์เป็นผู้นำแล้ว ขอให้นักศึกษาจัดทำผังมโนทัศน์ สรุปให้ครอบคลุมสาระสำคัญของการมีภาวะการเป็นผู้นำ

ชื่อนักศึกษา..... สาขา.....รหัส.....

ใบกิจกรรม 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

ประสบการณ์ที่พบคนไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาแต่ละคนเล่าประสบการณ์ที่พบกับบุคคลที่ไม่มีภาวะการเป็นผู้นำ โดยบอกถึงสาเหตุของเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา วิธีการจัดการกับผลกระทบ และนักศึกษามีแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำให้กับบุคคลนั้นอย่างไร

สาเหตุของเหตุการณ์

.....

.....

……

……

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

.....

.....

.....

.....

วิธีการจัดการกับผลกระทบนั้น

.....

.....

.....

.....

แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ

.....

.....

.....

ชื่อนักศึกษา…… สาขา……รหัส…….

กรณีตัวอย่าง : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

กรณีตัวอย่าง : วันขึ้นปีใหม่

คณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้ประกาศว่าในวันขึ้นปีใหม่ 2555 นี้ ทางคณะฯจะมีการเรียนการสอนเฉพาะตอนเช้าเท่านั้น ตอนบ่ายทางคณะฯเปิดโอกาสให้นักศึกษามีกิจกรรมร่วมกันได้

ณัฐพลซึ่งเป็นหัวหน้าห้องนักศึกษาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 3/1 จึงได้นัดประชุมเพื่อเตรียมงานวันขึ้นปีใหม่ ณัฐพลเป็นหัวหน้าห้องได้เพราะอาจารย์ประจำชั้นแต่งตั้งณัฐพลชอบวางอำนาจกับเพื่อนในห้องเป็นประจำ ชอบออกคำสั่งและชอบฟ้องอาจารย์ซึ่งทำให้เพื่อนๆ ไม่ค่อยชอบณัฐพลกันนัก

เมื่อณัฐพลนัดประชุมจึงไม่มีนักศึกษามากันไม่ถึงครึ่ง เพราะขณะนั้นเป็นเวลา พักกลางวันด้วย ณัฐพลรู้สึกไม่พอใจที่เพื่อนๆ ไม่ให้ความร่วมมือ มากันไม่ครบ ทำให้สณัฐพลรู้สึกเสียหน้าเป็นอย่างยิ่งที่คำสั่งของตนที่เป็นหัวหน้าไม่มีความสำคัญเลย

ณัฐพลรู้สึกหงุดหงิดมาก เดินไปเดินมาจนเวลาล่วงเลยไปมากเพื่อนๆ ก็มาไม่ครบเสียที ณัฐพลด่าเพื่อนที่ไม่มาในใจและบ่นพึมพำถึงความไม่รับผิดชอบของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ไม่มาตามนัดหมาย ณัฐพลทนต่อไปไม่ไหวแล้ว เขาจึงถามสมาชิกที่อยู่ในห้องว่าจะเอาอย่างไรดี เพื่อนพากันตอบว่าให้รอเพื่อนมาจนครบก่อน

ณัฐพลซึ่งอารมณ์เสียอยู่แล้วพูดเสียงดังขึ้นว่า ไม่ต้องรอพวกมันหรอก รอยังไงพวกมันก็ไม่มา เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน อาหารกลางวันเป็นขนมจีนแกงเขียวหวานไก่ ผลไม้ ก็แตงโมกับสับปะรด น้ำดื่มเป็นน้ำอัดลม

แล้วณัฐพลก็สั่งต่อไปอีกว่า วรุจน์นายรับผิดชอบขนมจีน กณิกนันต์รับผิดชอบแกงเขียวหวานไก่ ผลไม้ให้คุณากรรับผิดชอบก็แล้วกัน ค่าใช้จ่ายจะเก็บคนละ 15 บาท และสุดท้ายของขวัญคนละ 1 ชิ้น ราคาไม่ต่ำกว่า 20 บาท สำหรับมาจับฉลากด้วยกันนักศึกษาพากันโห่ฮาป่าและพากันตะโกนว่า ไม่เอา ! ไม่เอา ! พวกเราไม่อยากกินขนมจีนแกงเขียวหวานไก่ ไม่อยากกินสับปะรด ไม่อยากดื่มน้ำอัดลม เสียงดังเซ็งแซ่ไปทั้งห้อง วรุจน์ ลุกขึ้นยืนแล้วบอกว่าเขาไม่สนใจที่จะทำตามคำสั่งของณัฐพล กณิกนันต์กับคุณากร เมื่อเห็นวรุจน์ปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่งของณัฐพล ก็พากันยืนขึ้นแล้วบอกปฏิเสธคำสั่งของของณัฐพลเช่นกัน

ใบกิจกรรม 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

อภิปรายผลจากการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง

อภิปรายกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

1……..หัวหน้ากลุ่ม

2.....เลขานุการกลุ่ม

3.....ผู้สังเกตการทำงานกลุ่ม

4.....ผู้นำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

5.....สมาชิกกลุ่ม

คำชี้แจง ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ กรณีตัวอย่าง : วันขึ้นปีใหม่ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.ทำไมนักศึกษาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 3/1 จึงไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม

.....

.....

.....

2. ถ้านักศึกษาเป็นฉัฐพลจะทำอย่างไรในกรณีเช่นนี้

.....

.....

.....

3.นักศึกษาจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

.....

.....

.....

แบบทดสอบ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3 เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการมีภาวะการเป็นผู้นำ

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วกา X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ลงในช่องว่าง ( ) ที่กำหนดให้

1.ในการทำงานกลุ่มผู้นำมีหน้าที่อะไร

ก. มีหน้าที่นำกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ข. มีหน้าที่ควบคุมกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ค. มีหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ง. มีหน้าที่ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.ข้อใดไม่ใช้คุณสมบัติของผู้นำ

ก. เป็นผู้ที่มีความอดทนและมีชีวิตชีวา

ข. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ค. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง

ง. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมผู้อื่นได้ดีที่สุด

3. ในการเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ผู้สอนให้แบ่งกลุ่มทำรายงาน แต่สมาชิกบางคนในกลุ่มไม่ช่วยทำงาน ทำให้เพื่อน ๆ คนอื่นไม่พอใจ ถ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ให้สมาชิกที่ไม่ช่วยงานร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ข. ให้สมาชิกที่ทะเลาะกันร่วมกันรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ค. ในฐานะหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาจะรับผิดชอบทำรายงานทั้งหมด

ง. ในฐานะหัวหน้ากลุ่ม นักศึกษาให้สมาชิกทุกคนร่วมประชุมเพื่อแบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบ

4. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จะจัดงานวันปิดภาคเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2/2554 ห้องของนักศึกษาตกลงกันไม่ได้ว่า จะเลือกการแสดงของจุฑามาศ หรือของคุณากร ถ้าเป็นหัวหน้าห้อง นักศึกษาจะทำอย่างไร

ก. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ตัดสินใจไม่เลือกการแสดงที่จุฑามาศและคุณากรเสนอไว้

ข. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง เลือกการแสดงของคุณากรเพราะปีก่อนเลือกของจุฑามาศ

ค. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ไม่ส่งการแสดงเข้าร่วมในการจัดงานวันปิดภาคเรียน

ง. ใช้อำนาจการเป็นหัวหน้าห้อง ตัดสินใจประชุมสมาชิกทุกคนในห้อง โดยเสนอความคิดเห็นให้ทั้ง จุฑามาศและคุณากร ร่วมกันคิดหาหนทางผสมผสานการแสดงของทั้ง 2 คน เพื่อส่งเป็นชุดเดี่ยวกัน

แบบประเมินผลการนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

คำชี้แจง

สรุปผลการประเมินโดยทำเครื่องหมาย / ให้ตรงกับพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ

กลุ่มที่	เกณฑ์การประเมิน การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม			ผลการประเมิน	
	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การประเมิน
3	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพมีความเหมาะสม
2	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ครบถ้วน ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม
1	การนำเสนอมีข้อมูลความรู้ไม่ครบถ้วน ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน บุคลิกภาพไม่เหมาะสม

เกณฑ์การผ่าน

นักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนน ตั้งแต่ 2 คะแนน ขึ้นไป จาก 3 คะแนน

ลงชื่อ……ผู้ประเมิน

(……..)

……/……/……

แบบสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.3

ชื่อ.....สาขา.....รหัส.....

ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2.1

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

.....

.....

.....

……

.....

.....

ภาคผนวก ซ

ภาพประกอบการใช้ตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ค้นหาข้อมูล

อภิปายกลุ่ม

เกมล่าสมบัติ

บทบาทสมมติ

วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง

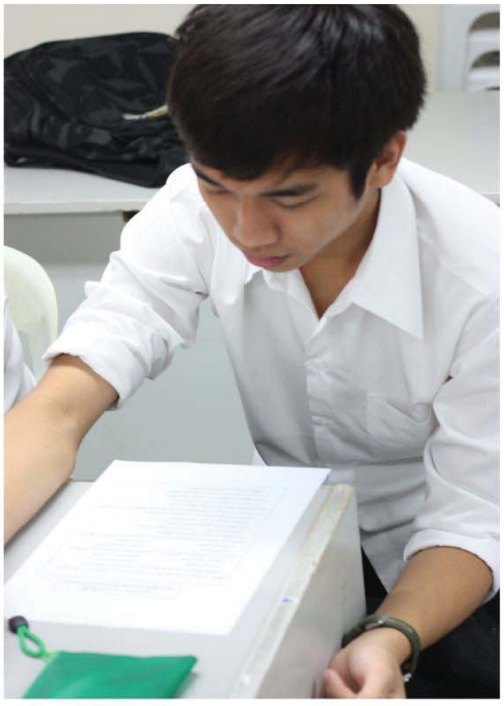

นำเสนอผลงาน

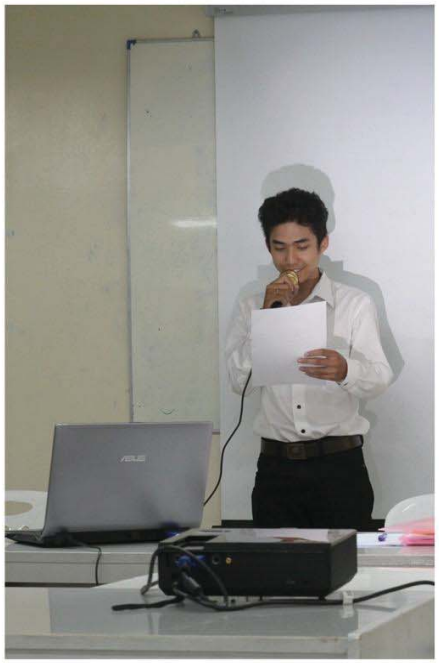

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นางธันยพร บุษปฤกษ์

สถานทีอยู่ปัจจุบัน 36/20 หมู่ 10 ซอยเอกชัย 16
ถนนเอกชัย แขวางบางขุนเทียน เขตจอมทอง
กรุงเทพฯ 10150

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
86 ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ 10300

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526 ครุศาสตรบัณฑิต
สาขาบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ.2543 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พ.ศ.2555 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
กลุ่มหลักสูตรและการนิเทศ
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยศิลปากร